

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Tomus ...**

Lugduni, 1652-1663

Liber XXVII. Matrimonij Impedimenta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80577](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80577)

LIBER XXVII.

MATRIMONII IMPEDIMENTA.

S tam Dirimentia, quam impediencia Matrimonium Impedimenta, eorumque Dispensationem expressero, ingentis Provincia breui cursu iter absoluo.

SECTIO PRIMA.

De Matrimonij Impedimentis receptiores sine lite Sententiæ.

CAPVT I.

De Impedimentis Matrimonij nonnulla prælibo.

libitum Pontifex interdiceret, Episcopus autem posset huiusmodi impedimenta sua in Diocesi statuere, si ius diuinum, & naturale attendatur: ex generali tamen Ecclesiæ consuetudine hæc potestas soli est Pontifici reseruata. Filliuc. tractat. 10. part. 2. cap. 1. question. 3. Victor. hic 1. part. 1. part. 2. Sanchez lib. 7. dub. 1. Armil. verb. Matrimonium, numero 54. Sylui. in Supplem. qu. 50. art. 1. quæst. 5. concl. 5.

Princeps secularis ex genere, ac natura suæ potestatis posset impedimenta dirimentia fidelibus sibi subditis ex iusta causa suis legibus indicare, nisi Summus Pontifex hanc sibi potestatem reseruasset. Quia iuxta D. Thomam in 4. dist. 34. artic. 1. ad 4. Matrimonium in quantum contractus civilis, est in officium communitatis institutus, subiaceret legis civilis ordinationi. Verum tamen hæc potestas supra Matrimonium illis ablata est ab Ecclesia. Quia Matrimonium non tantum est contractus, sed etiam res spiritualis, & Sacramentum, supra quod secularis potestas sese non extendit. Vnde cum causa dotis, & matrimonij infidelium sit nudus contractus, non tamen Sacramentum, & res spiritualis. Principi seculari relicta est potestas circa illa, & valet Princeps aliqua impedimenta apponere, per quæ infidelium subditorum sibi coniugia dirimantur. Henric. lib. 21. cap. 1. num. 4. Coninch d. 30. dub. 1. num. 5. Bellarm. de Matrimon. lib. 1. cap. 32. Valent. tom. 4. d. 10. qu. 3. punct. 1. Sanchez l. 7. d. 3. n. 2. & 3. Diana p. 5. tract. 1. resol. 16. & p. 7. tract. 1. resol. 23.

Consuetudo legitimè præscripta, ac rationi consona, qualis petitur ad legem statuendam, & statutam derogandam, vires habet inducendi nouum impedimentum dirimens. Vnde Matrimonium aduersus eam consuetudinem initum erit nullum, idque ex vi solius consuetudinis etiam absque scandalo, & adminiculo alterius iuris, nec ad eam inducendam desideratur scientia Pontificis, sed eo ignorante, potest huiusmodi consuetudo præscribi, suumque effectum operari, dummodo sit consuetudo mixta

1. De fide est, iuxta Ecclesiæ Matrimonij impedimenta statuere.

EX multis Pontificum decretis, ex Canonibus Conciliorum, ac præcipue ex Tridentino sess. 24. can. 3. & 4. constat, fide tenendum, posse Ecclesiam impedimenta Matrimonij dirimentia statuere, Matrimoniumque contra eam prohibitionem contractum, esse irritum. Nec id est mutare essentiam, aut variare materiam, & formam Sacramenti, sed irritum facere contractum humanum qui in Matrimonij Sacramento prærequiritur. Dupliciter autem potest Ecclesia contractus irritare. Primo mediata, reddendo personas ad contrahendum Matrimonium inhabiles. Secundo immediata, irritando contractum Matrimonij, qua ratione etiam potest Matrimonia infidelium irritare, modo illa irritet non tanquam Princeps Ecclesiasticus, quia Ecclesia non habet potestatem supra infideles; sed tanquam Princeps secularis erga subditos, Bonacin. de matrimon. question. 3. punct. 1. Sylui. in Supplem. qu. 50. artic. 1. quæst. 5. conclus. 5. Filliuc. tractat. 10. part. 2. cap. 1. question. 1. Sanchez lib. 7. dub. 1.

2. Vt Pontifex ritè, & rectè valeat Matrimonij impedimenta indicare iusta debet, inesse causa. Quia ipsius potestas non est ad ruinam, sed ad rectam Ecclesiæ administrationem. Vnde non existente causa iusta, Matrimonium aduersus prohibitionem Pontificis initum, foret validum, culpæque vacaret. Quia extra primum consanguinitatis gradum inter ascendentes, & descendentes Matrimonij vinculum est iure naturali, ac diuino inuentum, quod nequit ad

3. Potest secularis Princeps iusta ex causa sua subditis impedimenta Matrimonij statuere, sed ea hac potestas est ab Ecclesia ablata.

4. Consuetudo vires habet statuendi nouum impedimentum dirimens Matrimonij.

ta Clericorum, & laicorum. Quia laici non possunt per se solos aliquid spectans ad leges Ecclesiasticas immutare. Coninch d. 30. num. 13. Filliuc. tract. 10. p. 2. cap. 1. qu. 5. Sanchez lib. 7. d. 4. num. 11.

⁵ *Culpa lethalis est, Matrimonium cum impedimento.* Matrimonium contrahere cum impedimento dirimenti, culpa lethalis est. Quia contrahitur iuris naturalis præcepto, si de iure natura impedimentum sit, vel Ecclesiastici, si de Ecclesiastico sit iure, idque in re magni momenti. Filliuc. tractat. 10. part. 2. cap. 1. question. 7. Sanchez lib. 7. dub. 4. num. 1. & 4. Sylui. in Supplem. question. 50. artic. 1. quæst. 4. conclus. 1. Ex metu tamen graui cadente in constantem virum cum hoc impedimento contrahere, vacaret culpa lethali, ex natura rei, & cessante scâdalo, modo absit animus consummandi, & metus in odium fidei, vel Religionis non incurtiatur. Vasqu. Suar. Becanus, & Salas apud Diam p. 3. tr. 6. resol. 48. & 83. Legendus Sanchez lib. 7. d. 5.

⁶ *Quæ impedimenta dirimant, quæ impediant Matrimonium.* Impedimenta, quæ non solum impediunt Matrimonium, sed etiam dirimunt iuxta ius antiquum sunt duodecim; secundum autem ius nouum quatuordecim annumerantur. Nam Tridentinum duo addidit, nempe scriptum, & defectum præsentiae Parochi, & testium. Omnia hæc impedimenta hisce vulgaribus carminibus continentur:

Error, conditio, votum, cognatio, crimen, Cultus disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas, Si sis affinis, si forte coire nequibus, Si Parochi, & duplicis desit præsentia testis, Raptæ sit mulier, nec parti reddita tuta, Hac facienda vetant connubia, facta retrahant.

Impedimenta autem non dirimentia, sed impedientia Matrimonium sunt quinque: Interdictum iuris, Catechismus, Sponsalia prius celebrata cum altera, Votum simplex castitatis, vel Religionis, vel Ordinis Sacri suscipiendi, & crimen sextuplex. Singula præstringam.

CAPVT II.

De Impedimento Erroris.

⁷ *Error in Matrimonio potest esse quadruplex.*

QUADRUPLEX in Matrimonio potest error contingere. Primus est personæ, cum vna pro alia supponitur. Secundus est conditionis seruilis, cum contrahens liber, existimat se cum libera contrahere, & est ancilla. Tertius est qualitas, cum credit se contrahere cum pulchra nobili, virgine, & est deformis, plebeia, corrupta. Quartus est fortunæ, cum putatur dives, & est pauper. Quilibet ex hisce erroribus, vel est antecedens actum, nimirum causam actui faciendo præbens, ita ut, eo non existente, actus nequaquam gereretur: vel est concomitans actum, qui scilicet non inducit ad volendum, sed ita concomitatur actum, ut eo non existente, actus fieret. Igitur certum est apud omnes, Matrimonium contractum cum

errore antecedenti circa substantiam personæ inuolidum esse, non solum iure humano, sed etiam iure naturali. Quia error libertatem, & consensum auferit: At Matrimonium abique consensu est iure naturæ irritum. Unde non solum inter fideles, sed etiam inter infideles Matrimonium initum cum errore personæ inuolidum est. Quia iuri naturæ infideles sunt subditi, nec potest Ecclesia statuere, ne error personæ Matrimonium dirimat. Sanchez lib. 7. dub. 18. num. 21. Filliuc. tractat. 10. part. 2. cap. 2. num. 32. Reginald. lib. 31. num. 92. Gutier. c. 89. num. 2. Coninch. d. 31. dub. 1. Sylui. in Supplem. q. 5. l. art. 2.

Error personæ concomitans, id est, quando quis contrahit cum Maria existimans esse Antoniam, sed ita est dispositus habitualiter in voluntate, ut cognita Mariam æquè libenter, aut libentius duceret, reddit adhuc Matrimonium inuolidum. Quia ut validum sit Matrimonium, necessarius est consensus, ac voluntas positua: error vero concomitans, quævis non efficiat, actum esse inuoluntarium, efficit tamen non esse voluntarium positum. Henriquez lib. 11. cap. 10. numer. 1. Coninch. d. 31. dub. 1. n. 9. Bonac. hic q. 3. punct. 2. n. 4. Sanchez lib. 7. d. 18. num. 6.

Matrimonium celebratum cum errore qualitatatis, seu dolo antecedenti, qui ineundo Matrimonio causam præbet, alias non ineundo: non est inuolidum. Quia tale Matrimonium est simpliciter voluntarium quoad naturam, & substantiam rei, quamuis quoad accidentia non sit voluntarium. Tamen si qualitas, in qua erratur, apponatur per modum conditionis in ipso contractu matrimoniali, siue exprimitur verbis, siue mente contrahentis retenta sit: Matrimonium esset inuolidum: verbi gratia, si quis dicat: Duco te in uxorem, si diues sis, vel nobilis: inuolidè contrahit, si illa non est diues, vel nobilis. Præterea si error qualitatatis in errorem personæ redundet, Matrimonium erit inuolidum defectu consensus absoluti. Quia erratur circa personam. Tolet. lib. 7. cap. 3. Nauar. cap. 2. num. 32. Gutier. capite 89. num. 3. 6. & 7. Coninch. dub. 11. numer. 11. Filliuc. tract. 10. part. 2. cap. 2. question. 2. Sanchez lib. 7. dub. 18. numer. 18.

Verum ad dignoscendum, quando error qualitatatis in errorem personæ redundet, est aduertendum, quod quando qualitas, in qua erratur, designat aliquam certam, & determinatam personam distinctam ab ea, quæ præsens est, tunc error circa qualitatem in personæ errorem refunditur, ac Matrimonium dirimit. Exempli gratia, si Maria contraxit Matrimonium, cum Francisco, qui se fingebat filium Regis, alicuius nominati expressi, aut Principis eximij, cuius verè non erat filius: nihilominus Maria filium Regis sibi in mente proposuit, in illumque consentire directè voluit; in hoc casu error qualitatatis dicitur in errorem personæ redundare. Quoties autem qualitas, non determinat indiuiduam personam, non est error personæ, sed solius qualitatatis. Exempli gratia, si quis se filium Regis fingat minimè explicans, cuius Regis sit filius: contractum cum tali errore Matrimonium est validum. Quia circa huiusmodi personam absolutus adest consen-

Seet. I. De Imped. Matr. Recep. Senten. 193

consensus. Reginal. l. 3. n. 95. Nauar. c. 2. n. 32. Sanch. l. 7. d. 18. m. 26. & 27. Coninch. d. 3. n. 1. 2. Bonac. hic. q. 5. p. 3. n. 7.

11 *Sequitur in Matrimonio inuendo sicut naturalis ad copulam impotentia coniugalem. Quia seruitus cognita non aduersatur Matrimonij substantia.* Sanch. l. 7. d. 19. n. 13. Vnde validum est Matrimonium seruorum inter se: & Matrimonium liberæ cum ancilla: vel liberæ cum seruo, non ignorata seruitutis conditione. Solo autem iure Ecclesiastico hoc Matrimonium irritatur, quamuis id valde iuri naturali sit consonum. Sanchez. l. 7. d. 19. n. 13. Syluest. verb. Matrimonium 8. q. 2. Angel. ibi 3. imped. 4. num. 5. Filliuc. tra. 10. p. 2. n. 11. Henric. l. 1. c. 10. n. 3. Victor. de Matrim. n. 170.

12 *Non omnis error conditionis efficit, ut Matrimonium sit nullum, sed quando conditio errantis sit deterior, verbi gratia, quando liber contrahit cum serua, quam credebatur liberam.* Quando autem persona, cum qua contrahitur, est æqualis aut melioris conditionis, Matrimonium non est inualidum. Quia hoc impedimentum inducitur fuit ab Ecclesia ad tollendâ inæqualitatem, & ne fieret alteri contrahenti iniuria. Magna autem esset inæqualitas, si validum esset Matrimonium, quando sit deterior errantis conditio, id est, quando liber contrahit cum serua, quam credebatur esse liberam, si autem liber credit alterum esse seruū, & sit liber siue sit ipse seruus, siue liber: valebit Matrimonium. Quia erras inuenit conditionem digniorem, quam ipse putabat. Similiter valebit, si seruus contrahat cum ancilla, credens eam liberam. Quia serui conditio non efficitur deterior, sed æqualem suæ reperit conditionem. At si liber contrahat cum tercia sciens vel opinâs, vel probabiliter dubitâs esse seruam, validum erit Matrimonium. Quia hoc in casu illi iniuria non fieret, cum inæqualitas voluntaria esse videatur. Bonac. hic. quæst. 3. punct. 3. num. 4. Tolet. ibi 7. cap. 3. num. 4. Filliuc. tra. 10. p. 2. n. 44. Nauar. cap. 2. n. 11. Sanch. l. 7. d. 19. n. 23. Rebel. l. 3. q. 3. Seet. 2. num. 12.

13 *Quando Dominus seruum tradit liberæ in Matrimonium nescienti seruitutem, hoc ipso illam à seruitute liberat. Idem dixerim, si tradat ancillam libero seruitutis conscio, & ancillam per instrumentum dotet. Fit enim illa hoc ipso libera, in vtroque casu coniugium est validum.* Authent. Ad hoc, c. de stat. lib. Sanch. l. 7. d. 20. Filliuc. tr. 10. p. 2. n. 45.

14 *Inuito autem Domino seruus validè potest contrahere coniugium cum serua, vel libera, modo seruitus sit libera nota. Cauere tamen debet seruus, ne dominum priuet debitis obsequiis, cum per Matrimonium non eximatur ab obligatione erga dominum. Contracto autem Matrimonio seruus ille coniungi, vel Domino potius obsequi debet, cuius necessitas magis virget: & si cetera sint paria, coniungi potius est satisfaciendum.* Gutier. c. 92. Sanch. ibi 7. d. 21. Sylui. in supplem. q. 52. a. 1. Bonac. qu. 3. punct. 3. num. 7.

15 *Non potest dominus absque mortali piaculo vendere seruos in locis distantibus, in quibus illi non possint sibi debitum reddere, quando Matrimonium de domini consensu est contractum. At quando ignorante, aut inuito domino.* Esch. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. PII.

no Matrimonium contractum est, non debet tali venditori in parte remota illos vendere absque re seruos in necessitate, v. gr. si inueniat iustum pretium in locis distantibus eodem loco contrarium autem facere culpam tribus, in venialem non excedet Henric. l. 1. c. 10. num. 4. quibus non Tolet. l. 7. c. 7. n. 3. Nauar. c. 2. n. 34. Sà v. Matrim. valeant sibi Matrimonium de imped. n. 1.

Post contractum vero Matrimonium vit in reddere. seruum potest se vendere, etiam renitente vxore non ita vxor absque viri consensu Et quoad vxor post contractum, & libertatem filij sequuntur matris conditionem, nisi contrarium sit per consuetudinem aliquo in loco receptum. Quoad honorem, & nobilitatem patris conditionem se insequuntur Si mater fiat libera vel conceptionis tempore, vel partus vel tempore medio, filius re, renitens non remanet seruus: nisi quando mater gravida re vxore: sit serua iure belli. Quia in hoc casu foetus sit hoc minime seruus cum matre, quamuis mater fuerit conceptionis tempore libera. Filliuc. tr. 10. p. 2. n. 55. Gutier. c. 93. Sanch. l. 7. d. 27.

CAPVT III.

De Impedimento Voti.

17 *Fide tenendum, votum solemnè Castitatis in Religionis approbatæ professione emissum, Matrimonium etiam consummatum post ipsam professionem dirimere: & consequenter Religiosum professum inualidè contrahere Matrimonium. Sic enim definitur in Concilijs & nouissime hæc veritas definita est in Tridentino sess. 4. can. 9. Eandem viam dirimendi Matrimonium subsequens, Gregorius XIII. Iesv dirimit concessit tribus votis simplicibus, quæ emittuntur societatis Iesu Fratres, peracto Nouitatus biennio, vt patet ex nostræ Religionis concessa Bulla, quæ incipit, Ascendente Domino. Sanch. l. 7. d. 26. Sylui. in supplem. q. 53. a. 2. Gutier. disp. 94. Valent. to. 4. d. 10. q. 5. punct. 1.*

18 *Quæris, quoniam iure Matrimonium sit irritum post solemnè castitatis votum, vel in ordine Sacro, vel in professione contractum? Scio, Doctores varia in placita abire (de quo seet. 2.) ex receptiori sententia respondeo, solo iure Ecclesiastico huiusmodi dirimi coniugium. Quia votum simplex non dirimit Matrimonium. Ergo neque votum solemnè: votum enim solemnè nihil habet supra votum simplex, ratione citius magis dirimat Matrimonium simplex, excepta Ecclesiæ præscriptione, sicut enim in voto solemnè Deo persona traditur, ita etiam in simplici. Igitur solo iure Ecclesiastico votum solemnè dirimit Matrimonium. Existimo, hoc definitum esse à Gregorio XIII. in Bulla Cruciata. Reginal. lib. 1. n. 123.*

Gutier. cap. 94. num. 6. L. si lib. 4. c. 41. m. 68 Bellarm. lib. 1. de Monach. c. 34. Filliuc. tr. 10. p. 2. c. 4. n. 118. & 119.

OBAR
Mort
III. IV
IV

CAPVT IV.

De Impedimento Cognationis carnalis.

19 **C**arnalis cognatio, quæ & consanguinitas dicitur, est, vinculum personarum ab eodem propinquo stipite descendendum, carnalis propagatione contractum. Distinguitur hæc cognatio per lineas, & gradus. *Linea* dicitur ordinata collectio personarum ab vno stipite descendente diuersos continens gradus: vel potius ipsæmet personæ tam ascendentes, quam descendentes collectivè sumptæ. *Gradus* est mensura personarum, quæ cognoscitur, quanta sit propinquitas consanguinitatis, vel distantia inter ipsas personas, quæ in linea includuntur. *Linea duplex* recta est, alia, *transuersa*, seu *collateralis*. Recta est illa, secundum quam multæ personæ ab vno stipite immediatè, vel mediatè descendunt, vt vna sit genita ab altera vt filius à patre, nepos à filio, &c. At hæc recta linea alia est ascendens in qua continentur personæ, à quibus origo deducitur, vt pater avus, proavus, atavus; alia descendens, quæ claudit personas originem ab eo stipite trahentes, vt filios, nepotes, pronepotes, &c. Collateralis vero linea est illa, secundum quam multæ personæ ab vno stipite immediatè vel mediatè procedunt, ipsæ tamen personæ à se inuicem non descendunt; vt sunt fratres, & eorum filij, patrui, amita. *Stipes* est persona illa, à qua omnes personæ, de quarum coniunctione tractatur, descendunt, seu originem ducunt. *Gutier. hic c. 9. num. 1. Filliuc. rr. 10. p. 2. cap. 5. Reginal. lib. 3. 1. num. 140. Sanch. lib. 7. dub. 50. num. 2. & 3. Bonac. hic q. 3. pun. 5. §. 1. n. 3. & 4. Valent. 10. 4. d. 10. q. 5. pun. 3.*

20 **V**t cognoscas, in quo gradu vnus consanguineus cum altero existat, triplicem regulam exhibebo. Prima in linea recta descendens, & descendens hæc est: Tot sunt gradus quot sunt personæ, dempta vna persona, scilicet stipite; verbi gratia, pater & filius sunt duæ personæ, si stipitem demas, id est patrem, pater & filius erunt in primo gradu, eo quod dempto stipite remanet vna persona. Similiter pater & nepos sunt in secundo gradu, eo quod tot sunt gradus, quot sunt personæ dempta vnæ personæ autem in hoc casu sunt tres, videlicet pater filius, & nepos. *D. Tho. in 3. dist. 40. q. 1. a. 2. Coninch d. 32. dub. 1. Reginal. l. 3. n. 141. & 142. Sanch. l. 7. d. 50. m. 4.*

21 **R**egula secunda: Quando personæ, quarum gradus queruntur, sunt in linea transuersa æquali, eodem gradu distant inter se, quo distat à communi vtriusque stipite proximo: v. gr. duo fratres distant inter se in primo gradu, quia in eo distat à primo stipite, in quo coniunguntur, qui est parens. Filij duorum fratrum sunt consanguinei in secundo gradu, quia in eodè coniunguntur in communi vtriusque stipite proximo, qui est avus. *Covar. in Epit. part. 2. cap. 6. §. 6. Tolet. lib. 7. cap. 9. Bonac. hic q. 3. pun. 5. §. 1. num. 5.*

24 **R**egula tertia: Quoties personæ consanguineæ in linea transuersa distant inæqualiter à

communi stipite, eo gradu distant inter se, quo gradu alter magis remotus distat à communi stipite: v. gr. patrui & filius ex fratre distant inæqualiter ab avo in quo vniuntur; ille enim distat in primo gradu, hic vero in secundo, vt pote qui est eius nepos, alter autem eius filius distabunt igitur inter se in secundo consanguinitatis gradu. *Sanch. l. 7. d. 50. m. 5. & 6. Valent. 10. 4. d. 10. q. 5. pun. 3.*

Itaque matrimonium in primo consanguinitatis gradu lineæ rectæ, id est, inter parentes & filios est ipso iure naturæ irritum. Quia omnes Gentes bene instructæ solo naturæ lumine edocæ, nuptias inter hos nefandas existimarunt. *D. Thom. in 4. dist. 40. q. 1. a. 3. Valent. 10. 4. d. 10. q. 5. pun. 3.*

Attamen Matrimonium contractum in quo liber alio ascendens & descendens gradu, non erit iure naturali irritum. Quia ascendentes non habent rationem principij, sed per se respectu omnium, sed solum respectu filiorum ab ipsis immediate procedentium. Respectu autem aliorum descendentium habent rationem principij tantummodo per accidens. Vnde infero, Matrimonium contractum ab infidelibus in secundo, tertio, & quarto gradibus lineæ rectæ validum esse. Quia Matrimonium in his gradibus naturæ. Ideo cõuersi ad fidem non sunt separandi nisi cum patre, & matre coniuncti sint. *Sanch. lib. 7. d. 51. m. 19. Filliuc. rr. 10. p. 2. n. 180. Bonac. hic q. 3. pun. 5. §. 1. n. 8. & v. Matrim. Impedim. n. 4.*

Matrimonium in primo gradu æquali lineæ transuersæ, v. gr. inter fratrem & sororem, non esse iure naturæ prohibitum, vnde iusta concurrente causa dispensare in eo posset summus Pontifex. *D. Thomas asseruit 2. 2. q. 15. a. 9. ad 3. Quam sententiam Sotus in 4. dist. 40. q. 1. a. 4. immerito appellauit erroneam, de quo Selt. tom. 2. At ex receptiori assero, Matrimonium inter fratres & sorores esse iure naturæ interdictum. Quia inter fratrem & sororem est maximus pudor naturalis, cui actus coniugalissimè auersatur. Et quia summus Pontifex requisitus ad dispensandum in primo gradu, nunquam voluit annuere: Ergo non vulgare est cum non possit, docuimus. *Sanch. l. 7. d. 52. n. 11. Præposit. in supplem. 3. p. q. 7. dub. 9. n. 73. Bonac. hic q. 3. pun. 5. §. 1. n. 11. Valq. 1. 2. q. 7. a. 8. d. 112. a. 17. Filliuc. rr. 10. p. 2. n. 182. & alij apud ipsos.**

Iure Ecclesiastico est inualidum Matrimonium initum inter consanguineos intra quartum gradum inclusiue tam in linea recta, quam in transuersali. Tamen si duo consanguinei in æqualiter distat à stipite, v. gr. si alter distet inter consanguineos ultra quartum gradum, alter vero intra illum, possunt Matrimonio colligari. Quia tunc attenditur gradus consanguinitatis penes distantiam remotioris à stipite; remotior autem à stipite distat ultra quartum gradum: Ergo ambo erunt consanguinei inter se ultra quartum gradum. *Cap. Non debet, de consanguin. Trident. sess. 24. can. 3. Cap. final. de consanguin.*

CAPVT

CAPVT V.

De Impedimento Cognationis spi-
ritualis.

17
Qual spiri-
tualis co-
gnatio co-
paratur su-
per iudicia.

Spiritualis cognatio est, propinquitās quēdam
personarum ex statu Ecclesię conſurgens
propter collationem Baptismi, uel confirmationis:
uel ob suscepiētem suscipiens hęc Sacramēta:
Hęc cognatio non est ex iure diuino naturali,
aut ex iure diuino positio; sed ex solo iure Ec-
clesiasticū. Ex aliis Sacramētis minime oritur
spiritualis cognatio, quę Matrimonium aut di-
rimat, aut impediāt. Illa autem cognatio, quę
superuenit Matrimonio, ut quia alter coiuū fuit
patrinus alterius in confirmatione, aut leuauit
se Sacro fonte filium alterius, aut communem
Matrimonium præcedēs minime dissoluit. Por-
ro impedimentum hoc cognationis spiritualis
est perpetuum, unde non extinguitur morte
personę, quā mediante contracta est, ut in affi-
nitatē, & aliis impedimentis contingit. *Cap. de
eijs qui filijs sram 30. q. 1. Gutier. c. 100. Filliuc.
r. 10. p. 2. c. 5. m. 188. Reginal. l. 3. c. 1. i. 48. Sanch.
l. 7. d. 54. Bonac. hic. q. 3. p. 1. v. 5. s. 2.*

18 Non iure Tridentini *ef. 24. c. 2.* attento, du-
Duplex est plex est hodie tantum cognationis spiritualis
hodie tantis species, nempe *Paternitas*, & *Compaternitas*.
cognationis Paternitas contrahitur inter baptizantem cum
spiritualis baptizato & inter patrilinos cum iplomem bap-
species, Pa- tizato, & similiter inter confirmantem cum
teritatis, & confirmato, & inter patrilinos Confirmationis
Compaterni- cum iplomem confirmato. Compaternitas autē
tas. contrahitur inter baptizantem cum patre & matre
 baptizati, & inter hos parentes carnales bap-
 tizati cum patris Baptismi; & similiter pa-
 rentes confirmati cum confirmato, & cum pa-
 trinis confirmationis. Hinc Parochi incidentes
 in talem libidinosum, aut delectationem mor-
 rosam circa puellam à se baptizatam, vel circa
 feminam, cuius aliquam prolem diluerint, non
 satisfaciunt, si in confessione dicant, quod atti-
 gerint, vel consenserint in puellam aliquam,
 vel in mulierem coniugatam, aut viduam; sed
 etiam addendum est, talem esse à se baptizatā
 vel aliquā prolem feminā illius diluisse. Quia
 cum hic sit spiritualis cognatio, talis actus, vel
 conatus ad incestum reducitur. Sanci. in *selec.*
d. 10. n. 25. Nauar. *c. 2. n. 40.* Tolet. *l. 7. cap. 18.*
 29 Filliuc. *ro. p. 2. n. 190.* Sylui. in *supplem.* q. 16.

29 Filliuc. r. r. 10. p. 2. n. 190. Sylui. in *supplem. qu.* § 6.
Cognatio *art. 4.*
Spirituale Pius V. declarat in Bulla *Cum illius vicem,*
contracta à cognatione spirituale contracta à viro in Bap-
tismo, vel confirmatione non transfrudi à vxore
transfrudat & contra. Iu. vir & vxor simul alienum pue-
l. vxorem, tui in Baptismo iure communi suscipere possunt
& contra. Quia cognatio hæc nõ contrahitur inter ipsos.
Iu. met patinos, vnde iure exigendi debiti nõ pri-
mo vt- nantur. Henric. l. 1. c. 11. Rodrig. l. 2. cap. 2. § 5.
p. 19. Quia multa requirunt, ad contrahendam cognati-
onem in Baptismo, vel confirmatione. Primo,
cognatio in vt infans in Baptismo teneatur; vnde quodam
Baptismo, puer est domi baptizatus, & in Ecclesia solem-
ter confir- mationem suppletur non contrahitur cognatio.
natio. ab eo, qui illũ suscipit. Secũdo, vt puer suscipia-
r. Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II

tur, quando primo Sacra vnda diluitur, vnde fit infans baptizetur iterum, cognatio non contrahitur, si vero dubium sit de priori Baptismo, & infans rebaptizetur sub conditione, præsumendum est cognationem contrahi. Tertiò, requiritur, vt fuscipiens puerum teneat, quando Baptismus solemniter administratur, vnde qui fuscipit infantem in Baptismo puerum ministrat, non contrahit cognationem, baptizans autem, siue sit vir, siue femina baptizás puerum illam contrahit. Quarto requiritur contractus, ita vt fuscipiens, seu tenens verè dicatur fuscipere, seu tenere. Præterea debet puer fuscipi de baptizantis manibus, & cum dilutus est. Quinto requiritur intentio expressa, vel tacita præstandi patris mōus, seu de Sacro fonte fuscipiendi, vnde vt quis sit legitimus fuscceptor, & cognationem contrahat, debet vsum rationis ad huiusmodi intentionem gerendam, habere. Sextò requiritur, ne addit error persone: quia qui intendit fuscipere filium Petri, & est Pauli filius, non contrahit, secus sit præsentem fuscipere intendat, quicumque sit ille. Septimo requiritur, vt baptizans, aut fuscipiens sit baptizatus, alioquin cognationem non contrahit. Vnde infidelis baptizans, vel tenens fidelis filium non contrahit cognationem cū patre, vel matre fidelis, quia infidelis Ecclesiastico iuri, nō submittitur. Hæreticus tamen fuscipiendo, vel baptizādo cognationem contrahit, quia est baptizatus, & subiectus Ecclesiæ, sicut & Religiosus contrahit cognationem fuscipiendo alios in Baptismo, vel confirmatione, quāvis sit ille prohibitus. Cap. *Non licet de consecr. dist. 4.* similiter fidelis non cōfirmatus & tenens feminam in Confirmatione, non contrahet spirituale cognationem cum illa, quia quamvis vitam spirituales Baptismi ratione habeat, at nō habet conditiones ab Ecclesiæ præscriptas, vt verus sit fuscceptor. Constat ex Cap. *In Baptismate, de consecr. dist. 4.* Carptum collegi ex Gutier. capit. 100. numer. 7. Sanchez lib. 7. d. 6. §. 2. numer. 5. Rodrig. tom. 1. cap. 22. Rebel. libr. 3. questio. 6. numer. 16. Diana p. 5. tract. 3. resol. 7. Henriquez libr. 12. cap. 11. numer. 3. Reginal. libr. 31. numero 151. 155. & 157. Syluest. vob. *Matrimonium* 8. questio. 7. Coninch dub. 32. numer. 25. Valent. tom. 4. dub. 4. quæst. 1. pun. 3.

Quando nulli patrini designantur, nulli tan-
gentes baptizatum contrahunt cognationem, *Quando*
sive simul, sive successively contingant. *Suar. 3.p. nulli desi-*
g. 57. n. 8. Sanch. 7. d. 57. num. 1. 2. Quando vero *gnantur p-*
pures designati a parentibus, vel ab aliis *cu trini, nullus*
infantis habentibus tangunt, omnes contra-
hunt cognationem, modo tangant simul si aut *trahit co-*
successive tangant, solus primus, qui baptiza-
tum suscipit, vel ad summum duo, si sunt, *gnationem.*
si fuerint mas, & femina, cognationem
contrahunt. *Coninch d. 32. m. 35. Reginal. libr. 31.*
num. 152. Quando autem plures designantur
a parentibus, sed Parochus admittit vnum tan-
tum, & vnam: cognatio contrahitur solummo-
do ab iis, qui fuerint a Parocho admissi, si vero *32*
nulli sint designati a parentibus, cognationibus *Qui ad sus-*
cognitionem contrahent designati a Parocho, *ciendū*
bonac. hic. q. 3. pum. 5. 8. 2. m. 16. & 29. *infantem*
mittit pro-
curationem
ipse cognā.

Qui procuratorem immittit, ad infantem sus-
cipiendum, ipse contrahit cognatione, non pro-
curator. Quia quæ procurator agit non suo procurator.

sed mittentis gerit ex nomine, qui quidem fuit designatus. Sic fertur Cardinales exposuisse. Coninch. d. 3. n. 40. S. v. *Matr. impedim. n. 5.* Bonac. g. 1. p. 5. §. 2. n. 34. Scio Thomā Sanch. l. 7. d. 59. n. 4. & Reginaldum l. 3. n. 156. asseruisse, in hoc casu cognationem neque à mittente contrahi. Et Toletum l. 7. c. 4. putasse, contrahi à procuratore, modo ipse contrahere intendat, non verò à mittente: De quo *Sec. 2.* Plura apud Sanch. citatum.

CAPVT VI.

De impedimento cognationis
Legalis.

³³ Quid, & **L**egalitatis cognatio est, propinquitas quarumdam personarum ex adoptione proveniens. Triplex communiter assignatur huius cognationis species. Prima est linea recta inter adoptantem & adoptatum, & descendentes adoptati. Secunda est transversalis inter adoptatū & filios carnales adoptati. Tertia est per modum civilis legalis affinitatis ad naturalis affinitatis similitudinem, quæ est inter adoptatum & uxorem adoptantis, & contra inter adoptatum & uxorem adoptatis. D. Tho. in 4. dist. 42. art. 1. Gutier. l. 2. cap. 102. n. 4. Reginald. l. 3. n. 162. Filliuc. tr. 10. p. 2. n. 198.

³⁴ Adoptio Porro adoptio est, legitima extranea personæ perfecta, & na in filium, vel nepotem assumptio. Duplex est, perfecta, alia imperfecta. Perfecta dicitur adoptio, quæ adoptatus, interveniente Principis auctoritate, transit in adoptantis potestatem & fit ipsius necessarius hæres, saltem in quarta bonorum, id est, in legitima. Imperfecta autem hoc à perfecta differt, quod per eam non transit adoptatus in adoptantis potestatem, nec illi tanquam necessarius hæres ex testamento succedit, sed tantum ab intestato Coninch. d. 32. n. 42. Reginald. l. 3. n. 158. Bonac. hic. g. 3. p. 5. §. 3. Sanch. l. 7. d. 63. n. 2.

³⁵ Adoptio imperfecta Cognatio legalis orta ex adoptione imperfecta Matrimonium non dirimit. Quia cum Matrimonium sit res favorabilis, iura illud dirimentia ob adoptionem restringi debent ad perfectam. Sanch. Sylvi. Filliuc. Laym. apud Dianam p. 4. tr. 4. res. 120.

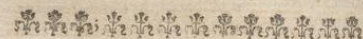
³⁶ Plura requiruntur ut aliquis adoptare possit. Ut aliquis possit adoptare, plura require. Primum, ut adoptans sit sui iuris & maior viginti quinque annis. Secundum, ut adoptans non sit femina. Tertium ut adoptans habeat potentiam naturalem ad generandum: qualem habent facti gladio, aut facti eunuchi per morbum: hi enim sunt tantummodo impotentes ex accidenti, non ex defectu. Quartum ut adeo sit ætatis provectus, ut adoptatum excedat decem & octo annis & possit esse carnalis parens adoptati. His concurrentibus, quilibet potest, etiam si sit Sacerdos, adoptare: & quilibet si præsens sit, adoptari potest. Sanch. l. 7. d. 63. n. 3. Sylvest. v. *Adoptio*, n. 2. Bonac. hic. g. 3. p. 5. §. 3. n. 3. ex Instit. de adoptione.

^{Inter quas} Legalis cognatio impedit, ac dirimit Matrimonium contractum inter adoptantem & adoptatum & descendentes adoptati.

pratum & descendentes adoptati usque ad quartum gradum. Et inter uxorem adoptantis & adoptatum. Inter filios (seu filias) adoptantis & adoptatum, dirimitur seu adoptatum. Ex quo patet, hoc impedimentum non perpetuo durare. Nam si filij adoptantis emancipentur, vel si pater eorum moriatur, poterunt cum adoptata contrahere. Cap. Per adoptionem 30. q. 3. Cap. Ita diligere 30. q. 3. Navar. c. 22. n. 45.

³⁷ Filius adoptantis potest Matrimonium contrahere cum adoptati filia. Quia inter has personas nulla intercedit cognatio. Item quando plures adoptati sunt ab uno & eodem possunt rest. Matrimonium inter se inire coniugia. Præterea potest adoptatus Matrimonium contrahere cum filia inirecū filia illegitima adoptantis, sicut adoptans potest contrahere cum filia adoptatæ filia. Verū hoc impedimentum est iure Ecclesiastico inductum, unde validum est Matrimonium contractum ab infideli in cognatione legali. Quia infideles non sunt legibus Ecclesiasticis subiecti. Reginald. l. 3. c. 162. & 163. S. v. *Imped. Matrim.* 6. Navar. cap. 22. n. 45. Sanch. l. 7. d. 63. n. 35. & 36.

³⁸ Cognatio legalis superveniens Matrimonio iam contracto, non impedit debiti petitionem. Quia nullo iure constat petitionem debiti eo in casu interdicti. Sponsalibus autem de futuro superveniens, illa dirimit. Rosel. v. *Impedimentum*, n. 16. Sanch. l. 7. d. 63. n. 19. & 20.

CAPVT VII.

De Impedimento Criminis.

³⁹ **D**vo sunt crimina, quæ Matrimonium iure impediunt, & dirimunt. Alterum est occisio coniugis alienius, causa contrahendi cum eius coniuge. Hæc facta utroque machinante, perpetuo impedit, etiam si alter infidelis esset, & ad eius conversionem procurandam parata fuisset. Facta verò adultero tantum machinante, non sufficit, nisi adulterium interveniat. Unde ut hoc crimen homicidij inducat dirimens impedimentum hæc requiruntur. Ut Matrimonium, contra quod machinatio facta est, sit verum: Ut machinatio sortiat effectum, morte scilicet alterius coniugis subsecuta: Ut homicidium sit uxoris, nam si vir occiditur, secundum aliquos non incurritur hoc impedimentum: Cuius tamen receptius esse etiam viri morte incurri: Ut tam mortis machinatio quam adulterium interveniat, nisi uterque cooperatus sit ad mortem; tunc enim (ut innuit) adulterium non requiritur: Ut quando alter tantum machinatus est mortem, adulterium patratum sit utrique notum: Ut homicidium coniugis eo fine factum sit, ut cum altero coniugium ineatur. Cap. significasti, de eo, qui duxit. Cap. si quis, vivente 31. question. 1. Gutier. de Matrimon. c. 105. Coninch. d. 31. n. 62. Navar. cap. 22. numer. 46. Sanchez l. 7. d. 78. Filliuc. tr. 10. p. 2. n. 153. Bonac. hic. g. 1. p. 6. n. 4. Annotarum in primis, eum, qui dedit occidendi mandatū, sed postea renocavit, cuius renoca

Secl. I. De Imped. Matr. Recept. Sent. 197

renuocatio mandatario innotuit ante coniugis occisionem, non esse huius impedimenti reum; sicut nec est reus ille, qui dedit consilium, quod nihil influxit, vel qui ratam habuit coniugis occisionem. Deinde impedimentum hoc non reddere machinantem inhabilem simpliciter ad quodcumque aliud Matrimonium, sed tantum respectu adulterantis, vel eius, qui simul in coniugis necem machinatus est ad inendum inter se Matrimonium. Henric. l. 12. c. 14. Valent. 10. 4. d. 16. q. 5. f. 3. m. 3. S. a. v. Imped. n. 7. Coninch d. 31. n. 64. Sanch. l. 7. d. 78. n. 23.

impedimentum criminis non incutitur ob unum tantummodo delictum, sed propter utrumque, id est, propter adulterium cum Matrimonio, vel ob cum Matrimonij promissione, vel cum homicidio. Guier. de Matr. c. 105. n. 6. Bonac. hic q. 3. p. 6. n. 4. 21. Sanch. l. 7. d. 73. n. 49.

CAPVT VIII.

De Impedimento Disparitatis cultus.

Matrimonium inter dispares cultus, nempe inter fidelem & infidelem est iure Ecclesiastico irritum. Imo inter personam baptizatum & catechumenam. Quia catechumena Baptismo caret, qui est ianna Sacramentorum, quamvis fidem teneat, & in gratia constituta esse valeat. Iure autem diuino, vel naturali non est invalidum, quamvis sit illicitum propter periculum prolis. Concil. Tolet. 3. c. 14. Reginal. catechumen. lib. 3. n. 167. Filliuc. tract. 10. part. 2. n. 225. nam persona & 226. Guier. cap. 104. Coninch d. 31. n. 41. nam.

Matrimonium verò inter fidelem & hereticum, vel apostatam, vel excommunicatam validum est, cum nullo iure irritetur. Quia inter hoc non est cultus disparitas, cum omnes sint baptizati. At graue committitur piaculum quando contrahitur cum heretico, seclusa aliorum locorum consuetudine, v. gr. in Germania, Gallia, Polonia. Quia in iis ex consuetudine recepta, & tolerata licet coniugia Catholicae personae cum haeretica, dummodo Catholica permittatur liberè, & absque peruersionis periculo in fide permanere. Quia ea coniugia inuentur instar aliorum contractuum civilium ob amicitiae leges, & ad communem pacem, & Reipublicae tranquillitatem tuendam. Azor. to. 1. l. 8. c. 11. q. 5. Setar. in Opus. de Matr. n. 18. Bellar. de Matrim. l. 2. cap. 23. Reginal. l. 31. n. 169.

Matrimonium fidelis cum haeretico cum probabili peruersionis periculo licitum est ex aliqua causa, verbi gratia augmenti & propagationis Ecclesiae, vel tranquillitatis eius statum, qui sub aliquo haeretico Principe, & consiliariis haereticis tenentur oppressi. Quia ex hoc periculo salutis spiritualis amittenda est, quae quavis circumstantia posita, vel detracta, suam retinent deformitatem: sed ex his, aut illis circumstantiis pendere videatur. Pontide Matrim. in append. cap. 6. Diana part. 3. tr. 4. resol. 269. Crediderim, hoc non esse amare periculum, sed illud ingens bonum diligere, ad quod sine eo periculo perueniri non potest. Itaque periculum non amans adit, sed proptus inuitus. Confirmari ex doctrina plurimorum Theologorum asserentium, non esse peccatum exponere se periculo spiritualis salutis ex aliqua virgenti causa. D. Tho. 2. 2. q. 10. art. 9. Caiet. in sum. v. Periculum. Sanch. l. 7. d. 78. n. 1. At mil. v. Periculum. Nauar. c. 3. n. 14. Suar. i. p. to. 4. d. 31. S. a. v. Absolutio n. 12. Valq. Opus. de resist. c. 3. s. 2. dub. 6. n. 23.

Si infidelis conueriti renuat, sed velit cohabitare

Alterum crimen est adulteri scienter cum coniuge alterius, & contrahere Matrimonium de facto, vel dare fidem de contrahendo. Desideratur tamen aliqua conditio, ad hoc impedimentum incurrendum. Prima est, adulterium cum femine intra vas effusione. Secunda ut cum adulterio cõcurrat promissio etiã simplex, siue adulterij præcedat, siue subsequatur. Tertiã, ut promissio Matrimonij sit externa, quamvis ficta. Quarta ut adulterium patratum sit scienter utroque adultero alterius Matrimonium. Quinta, ut promissio ab altero acceptata sit, & repromittat taciturnitas enim eius, cui sit promissio, absque alio acceptationis signo, nõ sufficit ad hoc impedimentum incurrendum. Sexta, ut Matrimonium prius contractum sit validum; nam si esset reuera irritum, adulterium illud æstimatur cum futuri Matrimonij promissione, haud præstaret impedimentum. Cap. Relatum 319. i. Cap. fin. de eo, qui duxit. Nauar. c. 2. n. 46. Tolet. l. 7. c. 10. Filliuc. tr. 10. p. 2. n. 256. Sanch. l. 7. d. 79. Coninch d. 31. dub. 5. Bonac. hic q. 3. p. 6. n. 8. Laym. l. 5. tr. 10. p. 4. c. 10. n. 4.

Non oritur impedimentum dirimens, quando aliquis suam occidit coniugem, vel alterius, ut possit inire coniugium cum altera, quæ homicidij vel adulterij nõ fuit particeps. Nec quãdo duo in alterius coniugis necem conspirant, vel quando adulter occidit alteri coniugem sine intentione Matrimonij contrahendi cum adultero, sed ob aliud finem, nempe ut liberis libidine expleat. Nec quãdo adulter occidit uxorem animo ducendi aliquã indeterminatã, vel ducendi aliquã determinatã, modo non habeat intentionem ducendi illã, cui qua deliquit. Nec quãdo quis occidit uxorem in flagranti crimine adulterij deprehensam: aut quãdo aliter impune per leges, nisi forte per dolum dederit causam adulterij, ut eam posset occidere, & ea obente, posset contrahere cum alia cõplice talis machinationis, seu proprii adulterij. Nec oritur impedimentum per ratihibitionem occisionis coniugis sui perpetratæ ob finem contrahendi: in hoc enim casu ratihibitionem non æquiparatur mādato; id quem sanè effectus opus est præcedere prius per machinationem, quod non est in casu prædicto, in quo ratiificatio subsequitur, & non præcedit occisionem. Syluest. v. Consensus, in fine. Sanch. l. 7. d. 78. n. 15. 16. & sequenti. Henric. l. 12. c. 14. Rodrig. to. 1. c. 28. S. a. v. Matr. Impedim. n. 7.

Impedimentum criminis contrahitur solummodo à fidelibus. Quia inductum est ab Ecclesia, cui infideles subiecti non sunt. Et requiritur ut totum delictum contractum sit post Baptismum. Vnde si fidelis contraxit Matrimonium ante Baptismum, & post Baptismum commisit adulterium, hoc impedimentum non incurrit. Quia Eschob. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

OBAR
Mort
III. IV
IV

Si in fidelis habitare sine Creatoris iniuria, Matrimonium conuenit non tamen illud potest dissolui. Quia prohibitum licet, licet uelut peruersionis periculum, quod ut plurimum bitare sine accidere assolet. Ad dissoluendum autem Matrimonium in hoc casu, non requiritur sententia Iudicis, sed satis est sola admonitio fidelis facta infideli, an conuenit uelit: nisi aliunde constaret obstinatio. Diana part. 3. tract. 4. resol. 252. Sanch. l. 7. d. 74. n. 8. & 9. Filliuc. tr. 10. p. 2. num. 219.

47. Quandonam dissoluatur Matrimonium, non est certum apud Doctores. Rodriguez 10. c. 2. 9. & Richard. in 4. dist. 39. a. Adicunt, statim dissolui, non expectato transitu fidelis ad aliud Matrimonium, quando infidelis admonitus, recusat legitime habitare. Hostiensis Cap. Gaudemus, & Ioan. Andreas nu. 15. aiunt, dissolui quando elapsus est terminus ab Ecclesia constitutus ad determinandum, an infidelis uelit, legitime habitare. Ex receptiori tamen sententia affirmo, non dissolui prius Matrimonium, donec fidelis ad alias nuptias transeat, ita ut generatio unus sit alterius corruptio. Quare si fidelis nunquam mutet statum, perseverabit prius Matrimonij vinculum: & quotiescumque infidelis conuersus fuerit ad fidem tenebitur fidelis illum tanquam coniugem verum admittere. Sanch. l. 7. d. 75. n. 2. 3. & 4. S. v. l. m. pedimen. Matrim. 8. Coninch dub. 16. num. 63. Nauar. c. 2. m. 49. Valent. 10. d. 10. g. 1. pun. 7.

48. Fidei licet, ad Religionem vel ordinem transire, & votum simplex castitatis emittere. Licet infidelis monitus conuenit renuit, licet habitare uelit absque Creatoris contumelia, & sine pertractione aut inductione ad peccandū. Sanum autem consilium esset existente probabili conuersionis spe, coniugem ad Religionem, aut Ordines non transire, aut votum castitatis emittere. Et quidem per professionem in Religione Matrimonium etiam prius consummatum dissoluitur; per Ordines autem, aut simplex castitatis votum non soluitur. Verum tamen est, fidelem conuersum, qui suscipit Sacros Ordines non esse alteri coniugi restituendum, qui conuertitur, postquam fidelis ordinibus est initiatus. Quia ille debet sibi imputare, quod tardē sit conuersus. D. Thom. in 4. dist. 39. q. 1. a. 5. ad 4. Filliuc. tr. 10. part. 2. n. 244. Henric. lib. 11. cap. 17. num. 8. Bonac. hic. q. 3. pun. 7. num. 9. & 10. Sanch. l. 7. d. 76. Coninch d. 26. num. 66.

49. Quando alteruter parens solus fidelis est, si Proles doli proles sit doli capax, non est cogenda ad fidem, sed suæ libertati relinquenda. Si autem non sit capax doli, eius conditionem sequi debet, qui ad fidem conuertitur. Quia eo ipso, quo alter, uter coniux est fidelis, ius habet Ecclesia compellendi ipsum, ut prolem minimē doli capacem Sacra diluat vnda. In dubio autem, an proles sit capax doli, in fauorem fidei est presumendum. Cap. Iudei 18. q. 1. Concil. Tolet. 4. c. 56. D. Tho. in 4. dist. 39. q. 1. a. 4. ad 4. Sanch. l. 7. d. 73. n. 16. Sotus in 4. dist. 39. q. 1. a. 3. ad 2. S. v. l. m. Matrim. imped. n. 8.

CAPVT IX.

De Impedimento Violentie, vel Metus.

Metus seu Violentia est impedimentum dirimens Matrimonium, quod quidem per grauem metum cadentem in constantem virum initum iure Ecclesiastico est inuolidū, modo metus iniuste sit à causa libera ad hoc, id est ad extorquendum consensum incassus. Vnde per metum leuem non redditur Matrimonium inuolidū. Quia in iure non habetur ratio lenis metus, nisi ille tollat omnino consensum: tunc enim irritum esset in conscientia, ad validitatem enim eius iure natura consensus requiritur. Cap. Veniens 2. de despons. Cap. De eo qui dixit 2. Nauar. cap. 22. num. 50. Tolet. l. 7. c. 12. Reginal. l. 1. n. 76. & 78.

Solum Ecclesiastico iure est irritum Matrimonium metu extortum, non iure natura. Quia ceteri contractus celebrati cum metu graui non sunt iure inuolui: Ergo neque Matrimonium. Ideo Matrimonium per vim, & metum inter infideles celebratum validū erit. Quia iuri Ecclesiastico non subest. Filliuc. tr. 10. p. 2. n. 109. Sanch. l. 4. d. 14. n. 2. & 3. Bonac. hic. q. 3. pun. 8. n. 8. & 9.

Dupliciter potest inueniri metus ab extrinseco, id est ab homine primo iuste, Quando quis sub graui poena cogitur à Iudice contrahere Matrimonium, & stare sponsalibus antea celebratis, quæ ille recubabat adimplere iuste cogitur, & iure licito compelli potest, cum teneatur illud perficere: & ideo validum est Matrimonium cum tali metu contractum. Secundo iniuste. Quando quis minatur accusare futrem de furto patrato, nisi talem sceminam ducat: minatur iniuste accusationē per ordinē ad extorquendum consensum: & consequenter Matrimonium cum huiusmodi minis seu metu iniuste, erit inuolidū. Coninch d. 8. n. 15. Reginal. l. 3. n. 79. Bonac. hic. q. 3. pun. 8. n. 10. & 11. Rodrig. part. 1. cap. 230. Henric. lib. 11. cap. 17. num. 2.

Quando metus incutitur à causa libera, non tamen ad hunc finem, ut Matrimonium inea- tur, sed ob aliam causam: Matrimonium cum eiusmodi metu celebratum, validum est. Quia licet Matrimonium celebratum per metum incussum ad alium finem, sit aliquo modo inuoluntarium: illud tamen inuoluntarium nō censetur causa consensus; sed tantum occasio, & consequenter insufficiens, ad reddendū Matrimonium inuolidū. Vnde validū est coniugium contractum à defloratore puellæ, quem pater vel frater puellæ volebat occidere, sed ipse deflorator sponte sua obtulit se ad celebrandū Matrimonium, ut mortē euaderet. Similiter validū est Matrimonium, quod obsessus contraxit cū filia obfidentis, ut euicaret molestiam obfessionis, modo obfidentis non obfedit ad hunc finem, ut obsessus eius duceret filiam. Præterea validum esset Matrimonium contractum inter filium Medici & ægrotum, quē Medicus curare no-ebat, nisi eius filiā duceret. Quia metus mortis non

Se&I.De Imped.Matr.Recept.Sent. 199

non est à Medico, sed à morbo incussus. Cor-
dub. in sum. question. 178. punct. 1. Sà l'ro, m. 9.
Bonacin. question. 1. punct. 8. à m. 16. Regi-
nald. lib. 31. numer. 79. Coninch. dub. 28.
numer. 9. Henriquez lib. 1. cap. 9. m. 2. Sanch.
1. d. 12.

54 Invalidum est coniugium, quando contra-
hens mortis metu cogitur, non solum contra-
here, sed id per copulam consummare. Quia
non potest esse validum Matrimonium, nisi
validus sit consensus: sed consensus per metum
gravi exortus est invalidus: ergo. Deinde
de copula nihil operatur ad coniugij validita-
tem, nisi ad sit consensus liber, & validus. Bo-
nacin. h. c. question. 3. punct. 8. numer. 25.
Sanchez lib. 4. dub. 12. m. 19. Gutier. cap. 26.
numer. 11.

55 Coniugium celebratum cum metu cadente
in constantem virum adiuncto iuramento,
non est validum. Quia per iuramentum non
suppletur defectus consensus requisiti ad ma-
trimonium. Unde hic opus non est iuramenti
relaxatione. Quia ubi nullum est vinculum,
nulla est obligatio. Nec ideo illud Matrimo-
nium resoluitur in sponsalia. Quia huiusmodi
contractus iure positio est irritus: & sicut
Matrimonium requirit consensum liberum, ita
etiam sponsalia. Sà verb. Impediment. numer. 9.
Reginald. lib. 31. numer. 87. Rodriguez cap. 31.
m. 4. Gutier. cap. 76. m. 9. Sanchez 1. d. 20.
m. 15. Imo si quis iurasset, stare Matrimonio
per metum celebrato, seu non contraheretur:
non teneretur implere. Quia nullus potest obli-
gari ad peccatum: peccatum enim esset vi
Matrimonio inualido, quale est per metum
gravi celebratum. Reginald. libro 31. nu-
mero 88. Conar. 4. Decretal. part. 2. cap. 3.
Parag. aph. 5.

56 Tullit Tridentinum sess. 24. cap. 9. excommu-
nicationem contra dominos temporales, Ma-
gistratus, & alios cuiuscumque gradus, qui sub-
ditos, vel alios quoscumque directe, vel indire-
cte cogunt, ne Matrimonium libere contra-
hant. In hac tamen Censura non comprehen-
duntur domini cogentes sua mancipia Matri-
monium inire. Nec patres, qui prohibent filios
Matrimonium contrahere. Quia Concilium
non loquitur de prohibentibus, sed de cogen-
tibus. Sanchez lib. 4. dub. 21. Henriquez lib. 1.
cap. 6. m. 5. Navar. cap. 27. numer. 150. Gutier.
cap. 79. m. 11.

si quis Ordinem suscepit ab eo, qui se hinc
Episcopum, cum non esset. Tercio, Sacrum Or-
dinem per metum gradum susceptum Matri-
monium non dirimere: si metus fuit incussus
à causa libera. Quia neque obstat constitutio
Ecclesie, neque votum solemne Ordini Sacro
annexum, cum illud sit invalidum. Quarto, vo-
tum non dirimere Matrimonium iure natura-
lis, sed tantummodo impedire. Unde si Pontifex
dispensaret totum Sacerdote abique causa legi-
tima, validum esset Matrimonium quavis il-
licitum. Quia censetur ablatum esse impedi-
mentum dirimens ab Ecclesia inductum. Quin-
to, Matrimonium abitea contractum non diri-
mi per Ordinis Sacri suspensionem. Et hæc est
differentia inter maiores Ordines, & profes-
sionem, quod professio dissolvit Matrimonium
non solum sequens, sed etiam antecedens, mo-
do non fuerit consummatum: Ordines vero
maiores sequens solummodo dissolvunt. Gu-
tier. cap. 94. m. 10. Filiuc. tract. 10. part. 2. m.
mer. 121. Coninch. dub. 20. m. 145. Henriquez
lib. 12. cap. 5. m. 9. Sanchez lib. 7. d. 29. m. 5.
et d. 28. m. 11. Sylviu. Supplem. quest. 33. art. 3.
quest. 1.

Namquam fuit in Ecclesia permillum sine
Latina sine Græca Sacro Ordine prædicos ma-
trimonium inire. Quia à nascente Ecclesia id
prohibitum fuit, ut constat ex Canone Apo-
stolorum 17. Unde si Græcus aliquis Sacerdos
contraheret Matrimonium, inualide contrahe-
ret. Permissum tamen est Græcis iam coniuga-
tis, Sacros Ordines inire, & Matrimonio vi
ante eorum celebrationem Quia decretum Ec-
clesie præscribens esse annexum Ordinibus
Sacris votum solemne castitatis non est acce-
ptatum à Græcis, unde minime delinquent
utendo coniugio ante Ordines inito. Sanchez
lib. 7. dub. 18. numer. 3. Azor. part. 1. lib.
13. cap. 13. ex cap. cum olim, de Cleric. con-
suegat.

Sacro Ordine initiatus contrahens Matri-
monium, mortaliter delinquit, incurritque ir-
regularitatem, etiam ante consummatum con-
iugium. Sanchez lib. 7. d. 48. Conar. p. 2. c. 6. §. 3. m. 1. trahis Matri-
monium mor-
saliter peccat
& incurrit
irregularita-
tem.

CAPVT XI.

De Impedimento Ligaminis.

CAPVT X.

De Impedimento Ordinis.

57 **S**ACER Ordo valide, & sine graui
metu susceptus iore Ecclesiastico
Matrimonium subsequens diri-
mit. Definuit à Tridentino sess.
24. can. 9. Infero primò, Ordine
minores, nec dirimere, nec impedire Matri-
monium. Secundo, si Ordo Sacer sit inualide
susceptus propter aliquem defectum essentia-
lem, Matrimonium validum esse: verbi gratia,

60 **P**ER impedimentum Ligaminis
significatur vinculum prioris
Matrimonij, quo durante, poste-
rius est irritum. Et quidem plu-
res habere uxores diuino iure in
lege Evangelica prohibitum est. Permissum
fuit antiquis patribus (quorum exemplo ad
Israeliticum populum propagata fuit dispen-
satio) plures habere uxores. Quia contra pri-
marium Matrimonij finem, qui est prolis ge-
neratio, & educatio, non erat. At iam nullis fi-
delibus, nec infidelibus licita est polygamia: &
cum infideles Baptisma suscepierint, cogendi
sunt.

R 4

OBAR
MOR
III. IV
IV

sunt ad primam uxorem legitimam redire, separandique ab aliis coniugiis prima uxore superstitis initis, tanquam ab omnino irritis. Tridentin. sess. 24. can. 2. D. Thom. in 4. dist. 33. quest. 1. artic. 1. Sanchez lib. 7. d. 80. num. 4. & 5. Filliuc. tract. 10. part. 2. num. 161. Valent. tom. 4. d. 10. q. 1. punct. 3.

61 Nec Pontifex potest in polygamia dispensare. Summus Pontifex non potest in hac vxorum pluralitate dispensare. Quia & lege naturali, & Christi præscriptione ob veram Sacramenti significationem est interdicta. Nec vlla consuetudine effici potest licita hæc vxorum pluralitas. Quia consuetudo nequit prævalere aduersus ius naturale, & diuinum posituum, sed solum contra humanum. Coninch disp. 26. numer. 20. Reginald. lib. 31. numer. 4. Gutier. hic, cap. 106.

62 Polygamia mulieris contra ius naturale est. Quia vt mulier plures viros habeat repugnat omnibus Matrimonij finibus, nempe conceptioni, & educationi prolis; communis vitæ Societati, & familiæ administrationi, remedio concupiscentiæ, & Sacramento Christi, & Ecclesiæ. Viri verò polygamia est præter naturæ ius, nec admittit dispensationem humanam, sed tantum diuinam. Quia licet opus esset generis humani propagatione, Deus vnicam constantem ex Adamo traxit, eamque edificauit in mulierem dicens: Erunt duo in carne vna, vt monogamiam esse iuris naturalis ostenderet. Vnde & Adamus coactus fuit esse monogamus, quia nec filiam potuit ducere, nec neptem, aut proneptem. Sotus in 4. dist. 33. quest. 1. art. 3. Bellar. l. de Matrim. lib. 1. cap. 10. Sanchez lib. 7. dub. 80. Henriquez lib. 12. cap. 6. Hurtad. hic, dub. 9. diff. 1.

63 Plures nuptiæ, dissolutis prioribus, sunt licitæ. Binæ, quaternæ, & vltiores nuptiæ, prioribus dissolutis, licitæ sunt, ac verum Sacramentum. Quia cum primæ nuptiæ morte coniugis vnus penitus dissoluatur, nullum possunt alteri coniugi impedimentum obicere, ad aliarum celebrationem. Tamen denegatur huius secundis nuptiis benedictio, quando saltem alteri coniugi in priori Matrimonio fuit impetrata, ne repetita in vilipendium eat, vt habetur in cap. Vir, de secundis nuptiis. Scio, consuetudine esse introductum, vt semper benedictio etiam in nuptiis secundis conferatur, quando alter coniux benedictionem non suscepit, siue sit vir, siue femina. Quia non censetur iterari benedictio, cum impenditur per se ratione coniugis non benedicti: per accidens autem etiam alteri confertur, nec enim potest vni, & non alteri conferri. Sanchez lib. 7. d. 81. & 82. Filliuc. tract. 10. p. 2. cap. 4. in fine. Henric. l. 1. c. 2. num. 3. litter. G.

64 Vt coniux superstes possit cum alio Matrimonium inire, requiritur certitudo moralis certitudine tanta de morte alterius coniugis, quanto iudicio prudentis sufficit ad credendum coniugem certo iam obisse. Rodriguez cap. 232. Sanchez morte, vt lib. 2. dub. 45. numer. 6. Vxor tamen, quæ conalter possit traxit matrimonium cum secundo, credens priorem virum esse mortuum: tenetur à secundo recedere, postquam cognouit, priorem virum esse superstitem: alioquin se adulterij periculo exponit, & delinquit mortaliter petendo, vel reddendo debitum, post huiusmodi notitiam. Si autem non certo nouit, sed tantum-

modo dubitat, non potest existente dubio debitum petere, tenetur tamen alteri coniugi petenti reddere. Quia alter coniux ius petendi habet, nec tenetur coniugi dubitanti credere: nisi dubitans ita probet, vt alter credere teneatur. Sanchez lib. 2. d. 41. num. 12. Henric. l. 1. c. 15. n. 13. Gutier. hic, cap. 50. Nauar. cap. 22. num. 53.

Mortis prioris viri probatio non omnino præscribi potest, qualis esse debet; sed Iudicis prudentis arbitrio, attentis occurrentibus circumstantiis relinquitur. Illud verò est speciale quod in morte probanda, vt testes, non citata parte, probatio sed ex mero iudicis officio possint examinari. mortis cap. Non sufficit vnus testis affirmans coniugis ingiisse mortem, vt possit alter ad secundas transire, sufficiens nuptias. Si tamen coniux distanti obierit in loco, ita vt non valeant facili alia probationes haberi, satis erit nuncius. Longissima autem coniugis absentia non est mortis illius probatio. Neque habetur per solam famam, nisi forte tanta addit indicia, vt nullus sit de eius obitu amplius dubitandi locus. Gutier. hic, cap. 51. numer. 3. Sanchez lib. 7. dub. 46. Syluest. verb. Matrimonium 8. quest. 13. Diana part. 3. tract. 4. resol. 214.

CAPVT XII.

De Impedimento publica honestatis.

ONESTAS publica est propinquitatis ex sponsalibus validis, & quidam certis promouens, robur trahens nuptiarum ab Ecclesiæ constitutione propter publicam, quæ honestatem eius. Vnde colligo ex quidem ad sponsalibus inualidis, & cum persona incerta non consergere publicæ honestatis impedimentum. Porro attento antiquo iure hoc impedimentum vsque ad quartum gradum persistebat: hodie verò per Tridentinum, sess. 24. extenditur. cap. 1. ad primum solummodo consanguinitatis gradum extenditur. Cum affinis autem alterius sponsi non oritur. Quia ius hoc impedimentum præscribens cum solis consanguineis nuptias interdicat. Diuus Thomas in 4. dist. 41. quaest. 1. ad 2. quaest. 4. Reginald. lib. 31. numer. 126. Filliuc. tract. 10. part. 2. num. 220. Gutier. cap. 103. num. 5.

Publicæ honestatis impedimentum non est iure naturæ inductum, vel diuino, sed iure Ecclesiastico. Vnde infidelis, qui tempore infidelitatis contraxit sponsalia cum Berta, potest diuino, sed valde Matrimonium inire cum eius matre, vel solum ex sorore non solum ante Baptismum, verum etiam post eum suscipere. Quia infidelis Ecclesiæ, à qua est hoc impedimentum, legibus impedimentum non subicitur. Sanch. l. 7. d. 68. n. 2. Bonac. hic, inductionem 3. punct. 11. num. 6.

Perpetuum hoc impedimentum est, ita vt nec morte alterius sponsi exinguatur. Multo minus cessabit, quando sponsalia dissoluntur dimutuo contrahentium consensu. Quia Matrimonij

Seet. I. De Imped. Matr. Recep. Senten. 2 of

69
Non erit
publica honestas
ante conditionis
eventum. Vnde valebit Matrimonium initum cum
forore eius sponse, conditione nondum exi-
stente. Quia cum conditio suspendat consen-
sum vique ad eius adventum antequam im-
pleatur sponsalia non sunt valida ex defectu
consensus. Quod intelligo, quando conditio est
de futuro, si enim conditio est de presenti, aut
de preterito, oritur statim impedimentum pu-
blicæ honestatis, si verè extent conditiones.
Henriquez lib. 1. cap. 10. num. 2. Rodrig. cap.
23. num. 3. Sotus in 4. dist. 41. qu. 1. art. 2. Sanch.
l. 7. d. 69.

70
Sicut ex sponsalibus de futuro confurgit
publica honestas matrimonium dirimens cum
consanguineis in primo gradu; à fortiori con-
furgit ex Matrimonio rato, quod fortius est
vinculum, & maiorem importat coniunctio-
nem. Hoc autem impedimentum honestatis ex
Matrimonio rato vique ad quartum gradum
extenditur. Vnde vir mortua vxore ante con-
summatum Matrimonium, non potest ducere
consanguineam vique ad quartum gradum. Sic
Pius V. in Motu proprio, Ad Romanum spectat,
declaravit. Reginald. libr. 31. numer. 128.
Filliuc. tractat. 10. part. 2. numer. 223. San-
chez lib. 7. dub. 70. num. 16. Valent. tom. 4. d. 10.
qu. 5. punct. 1.

71
Oritur hoc impedimentum publicæ hone-
statis ex Matrimonio rato irritò quacumque
ex causa, modo non sit ex defectu consensus.
Quia à iure antiquo recedendum non est, nisi
quatenus decernitur iure nouo: sed iure anti-
quo confurgebat hoc impedimentum ex Ma-
trimonio inualido, modo non esset inualidum
defectu consensus: ergo. Sic etiam habetur ex
Sacrorum Cardinalium declaratione. Monue-
rim tamen, ex Matrimonio rato inualido non
induci publicæ honestatis impedimentum dis-
soluens priora sponsalia valida. Quia publica
honestas superueniens sponsalibus non dissol-
uit illa, sicut dirimunt cetera impedimenta
sponsalibus superuenientia. Henriquez lib. 12.

72
Ex Matrimonio autem rato conditionato,
conditio de futuro suspendente consensus,
ante conditionis impletionem non oritur. Quia
ante eam neque habet vim Matrimonij
absoluti neque sponsalium absolutorum. Iusti-
tia autem publicæ honestatis non oritur nisi
ex sponsalibus dicto modo absolutis, ac proin-
de nisi ex Matrimonio absoluto, etiam consue-
tudine desumpta ab exemplo sponsalium. Ori-
tur verò ex Matrimonio conditionato post
impletionem conditionis. Quia tunc habet ve-
ram Matrimonij perfecti rationem, vel quia
habet rationem sponsalium, nonnulli opinan-
tur. Doctores citati.

cap. 10. num. 2. Bonacin. hic. quest. 3. pun. 11. x. 11.
& 21. Sanch. lib. 7. dub. 70. num. 5. Nauar. cap. 22.
num. 57.

73
Te Affinitas definitur: Propinqui-
tas personarum procedens ex car-
nali copula licita, vel illicita, omni-
bus gradibus parentela. Eius gradus an-
te nuptias sicut consanguinitatis
gradus. Quia quoto gradu quis consanguini-
neus est viro, vel feminae cognatae, eodem est
affinis feminae, & viro. Mensurantur autem
gradus inter affines iuxta consanguinitatis
gradus. Vnde linea affinitatis est duplex, sicut
& consanguinitatis: quædam est recta ascen-
dendum, & descendendum: ascendentes sunt
socer, vitricus, nonerca: descendentes sunt
gener, nurus, priuignus, & priuigna. Alia verò est
linea transversa, nam alteri linee sunt affines
in eodem gradu linee transversæ. D. Thom.
in 4. dist. 41. articuli. 2. question. 1. Filliuc. tractat.
10. part. 2. numer. 206. Reginald. libr. 31. nu-
mer. 145. Sanchez lib. 7. dub. 64. Nauar. cap. 22.
num. 42.

74
Ad affinitatem contrahendam, requiritur
copula perfecta, in qua virile semen intra vas
feminae recipiatur: ex sola namque vasis fe-
minei penetratione, non emisso intra virili se-
mine, non oritur affinitas. Quia tota ratio, ob
quam ex copula oritur affinitas est, quod per
eam vir, & femina vna caro efficiantur: at non
efficiuntur vna caro nisi per copulam perfe-
ctam, ac sufficientem ad prolis generationem,
qualis est illa sola, in qua virile semen intra
vas femineum recipitur, siue fiat matrice fe-
mineæ semen attrahente, siue demonis mini-
sterio, siue quacumque arte, siue casu, siue spon-
te, siue vi absque vasis etiam penetratione.
Quia id ad prolis generationem sufficit. Cap.
Fraternitas 36. question. 10. Filliuc. tractat. 10.
part. 2. numer. 208. Reginald. libr. 31. numer. 147.
Gutier. cap. 87. num. 15. Nauar. cap. 22. nu. 42. Sanch.
hic. num. 13.

75
Non contrahitur affinitas ex copula, in
qua sola femina seminat. Quia ea sola non
satis est ad prolis generationem. Nec ex qua-
cumque extra vas legitimum pollutione, ne-
nante semi-
que

CAPVT XIII.

De Impedimento Affinitatis.

73
Te Affinitas definitur: Propinqui-
tas personarum procedens ex car-
nali copula licita, vel illicita, omni-
bus gradibus parentela. Eius gradus an-
te nuptias sicut consanguinitatis
gradus. Quia quoto gradu quis consanguini-
neus est viro, vel feminae cognatae, eodem est
affinis feminae, & viro. Mensurantur autem
gradus inter affines iuxta consanguinitatis
gradus. Vnde linea affinitatis est duplex, sicut
& consanguinitatis: quædam est recta ascen-
dendum, & descendendum: ascendentes sunt
socer, vitricus, nonerca: descendentes sunt
gener, nurus, priuignus, & priuigna. Alia verò est
linea transversa, nam alteri linee sunt affines
in eodem gradu linee transversæ. D. Thom.
in 4. dist. 41. articuli. 2. question. 1. Filliuc. tractat.
10. part. 2. numer. 206. Reginald. libr. 31. nu-
mer. 145. Sanchez lib. 7. dub. 64. Nauar. cap. 22.
num. 42.

74
Ad affinitatem contrahendam, requiritur
copula perfecta, in qua virile semen intra vas
feminae recipiatur: ex sola namque vasis fe-
minei penetratione, non emisso intra virili se-
mine, non oritur affinitas. Quia tota ratio, ob
quam ex copula oritur affinitas est, quod per
eam vir, & femina vna caro efficiantur: at non
efficiuntur vna caro nisi per copulam perfe-
ctam, ac sufficientem ad prolis generationem,
qualis est illa sola, in qua virile semen intra
vas femineum recipitur, siue fiat matrice fe-
mineæ semen attrahente, siue demonis mini-
sterio, siue quacumque arte, siue casu, siue spon-
te, siue vi absque vasis etiam penetratione.
Quia id ad prolis generationem sufficit. Cap.
Fraternitas 36. question. 10. Filliuc. tractat. 10.
part. 2. numer. 208. Reginald. libr. 31. numer. 147.
Gutier. cap. 87. num. 15. Nauar. cap. 22. nu. 42. Sanch.
hic. num. 13.

75
Non contrahitur affinitas ex copula, in
qua sola femina seminat. Quia ea sola non
satis est ad prolis generationem. Nec ex qua-
cumque extra vas legitimum pollutione, ne-
nante semi-
que

OBAR
MORI
III. IV
IV

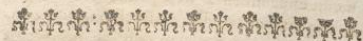

na, si vir non que ex spado num congressu; quia semen proli-
ficans non emittunt. Neque ex copula sodomica; quia ex ea sequi generatio non potest.
Neque ex copula habita cum muliere mortua. Non est autem necessum ad affinitatem contrahendam, utrumque coniugem semen emit-
tere, sed sufficit, utrum intra vas femineum se-
minare. Quia iuxta receptiorem sententiam, ea
est copula perfecta, & sufficiens ad generatio-
nem, subindeque ad affinitatem ineundam. Bo-
nacin. hic, quaest. 1. punct. 1. numer. 12. Sanch.
lib. 7. dub. 64. a numer. 10. Rodriguez part. 1. cap.
22. numer. 1. Syluest. verb. Matrimonium, qua-
est. 15.

76 Affinitas contracta ex copula licita, seu con-
iugali saltem iure Ecclesiastico dirimit Matrimo-
nium usque ad quartum gradum: copula
vero ex illicita dirimit tantummodo usque ad
secundum gradum inclusivè. Unde coniuges
non possunt valide matrimonium inire cum
consanguineis sui coniugis usque ad quartum
gradum inclusivè. Ille autem, qui fornicatus
est cum aliqua potest matrimonium contra-
here cum eius consanguinea in tertio, vel
quarto gradu. Sic in Tridentino sess. 24. cap. 4.
hæc affinitas est restricta. At in cap. Non debet,
de consanguin. & affin. restricta est solum usque
ad quartum. Unde aliquibus videtur hoc im-
pedimentum dirimere in tertio gradu eis in
locis, ubi Concilium non est receptum. At
ex receptori sententia asseruerim, nec in
quarto, nec in tertio gradibus dirimere.
Quia in lege derogatoria alterius legis quid
prohibentis, aut irritantis, non requiritur pro-
mulgatio ita solemnis, seu in singulis Provin-
ciis, sed regulariter sufficit facta in Curia, vel
in Concilio nam promulgatio Romana, quæ
ad onera non est sola sufficiens: ad tollenda
onera sufficiens est. Zypæus in consultat. canon.
lib. 4. tit. de cognat. spirit. consult. 1. & tanquam
probabilem admittunt. Præp. 1. 2. quest. 95.
d. 1. dub. 7. Diana p. 6. tract. 8. resol. 26. Malder. 1.
2. q. 90. art. 4. dub. 2.

77 Affinitas, Matrimonio contracto superue-
niens, ut accidit, quando quis post coniugium
initum copulam habet cum suæ vxoris con-
sanguinea in primo, aut secundo gradu: dupli-
cem parit effectum. Primus est, ut coniux,
qui incestum commisit, non possit ab vxore
debitam petere. Priuatur enim iure petendi,
licet reddere teneatur alteri postulanti. Quia
par non est, ut coniux innocens damnum pa-
tiatur ob culpam delinquentis. Secundus effe-
ctus est, ut coniux nocens non possit alium
coniugem ducere, mortuo illo, quem de præ-
senti habet. Ad hanc autem pœnam priuatio-
nis iuris petendi debiti non requiritur senten-
tia Iudicis, sed ipso facto incurritur. cap. 1. de eo,
qui cognouit. Gutierrez cap. 87. nu. 2. & 6. Sanch.
l. 7. d. 15. Azor. 3. pl. 3. cap. 20. Reginald. libr. 3. i.
num. 294.

78 Denique in iure pœna excommunicationis
ipso facto incurrenda est constituta contra
eos, qui scienter in gradibus affinitatis, & con-
sanguinitatis ab Ecclesia prohibitis contrahe-
re audent. Clement. unica, de consanguin. Sylui.
in Supplem. qu. 55. art. 9.

CAPVT XIV.

De Impedimento Impo-
tentia.

IMPOtentia coeundi est impedi-
mentum dirimens Matrimonium: im-
potentia inquam perpetua naturalis,
aut accidentalis ad copulam naturalem perfe-
ctam. Illa autem dicitur impotentia perpetua
coeundi, quæ nequit arte humana, aut sine
probabili animæ, aut corporis periculo remo-
ueri. Potest confingere hæc impotentia ex vi-
ri frigidityte, aut ex feminae arctitudine tan-
quam ex causa intrinseca, & naturali. Ex causa
vero accidentali extrinseca etiam confurgit
hoc impedimentum: verbi gratia, si ex malefi-
cio, quod utrique sexui commune est, aut ex
castratione, quæ viris est peculiaris. Præterea
impotentia quedam est perpetua, quedam
temporalis: verum impotentia perpetua quæ-
dam est absoluta respectu omnium, quedam
verò respectiva respectu huius, vel illius. Dicitur
Thomas in 4. dist. 14. Navar. cap. 22. numer. 19.
Sanchez lib. 7. dub. 92. numer. 1. Filiuc. tract. 10.
part. 2. num. 61. Henriquez lib. 1. cap. 7. Sylui.
in Supplem. quaest. 8. artic. 1. quaest. 1.
ex cap. Fraternalis, de frigid. & male-
ficiat.

Impotentia perpetua coeundi Matrimo-
nium antecedens illud dirimit, non solum iure
Ecclesiastico, verum iure naturæ, ex quacum-
que causa proveniat. Quia ad valorem Matrimo-
nij requiritur, ut coniuges possint fieri vna
caro: sed cum impotentia perpetua non pos-
sunt vna caro fieri: ergo. Impotentia verò tem-
poralis matrimonium non dirimit, excepta im-
potentia ratione ætatis, quando nempe coniu-
gium celebratum fuit inter impuberes non-
dum aptos ad generationem. Quia ius Eccle-
siasticum cap. Continebatur, & cap. Ex literis, de
despons. impub. Matrimonium impuberum irri-
tat, quamvis impotentia eorum sit temporalis,
quod in alia impotentia temporalis minime
statuit. Impotentia autem perpetua Matrimo-
nio superueniens siue rato, siue consummato
illud non dirimit. Reginald. libr. 31. numer. 99.
Coninch d. 31. num. 77. Sanchez l. 7. d. 92. nu. 2.
Bonacin. hic, q. 3. punct. 13. num. 12. Gutier. cap. 112.
num. 2.

Impotentia ex parte feminae vocatur Ar-
ctitudo, quæ si tanta sit, ut semen recipere intra
vas non possit, irritat Matrimonium. Porro hæc
impotentia potest esse perpetua respectu vnus,
quæ alterius respectu non erit: verbi gratia,
quando femina est arcta vni, & non alteri,
nec est vllum remedium, quo reddatur apta
priori: & quidem respectu huius circa quem
est impotentia perpetua, Matrimonium diri-
mit. Tunc autem perpetua censetur, quan-
do nulla humana arte absque corporali pe-
riculo, vel absque peccato potest remo-
ueri

Secl. I. De Imped. Matr. Recept. Sent. 203

neri potest. Nomine autem periculi corporalis, non intelligo mortem, itavt impedimentum, quod abque morte tolli potest, non censetur perpetuum, vt nonnulli Iurisperiti immerito affirmant: sed intelligo periculum mortis, vt deducitur ex cap. Exheredat: Quia periculum mortis moraliter morti aequiuale. Imò quod auferri non potest absque graui, & perpetuo morbo, censetur perpetuum. Quia moraliter aequiuale morti physice non minus, imò magis quam periculum mortis ad vitandum enititalem morbum, potest rationabiliter appeti mors ipsa. Filliuc. tractat. 10. part. 2. numer. 64. Sanchez lib. 7. dub. 93. numer. 2. Ponti. libr. 7. cap. 61.

82 Vtrum quod possit dari impotentia respectu vnus, & non alterius ex eo probatur: quia contingere potest, quod vir ita sit debilis, mulier ita arcta, &c. vt femina nulla humana indulta possit abque vitæ periculo ei viro proportionari, vt possit ab eo cognosci. Femina vero arcta, quæ Medicorum iudicio potest fieri apta proprio viro per incisionem, teneatur illam pati etiam cum graui dolore. Quia hoc videtur necessarium ad copulam, cuius potestatem, & ius transfuit in maritum. Non teneatur tamen incisionem pati cum graui morbo incommodo. Profecto matrimonium cum hac impotentia celebratum validum est, cum perpetua non sit. Quia femina illa potest arte humana fieri apta per incisionem, quamuis ipsa nolit eam pati, aut non teneatur. Henriquez lib. 1. cap. 7. n. 8. Sanchez l. 7. dub. 93. nu. 3. 2. Sa. hic, numer. 14. Gutierrez cap. 112. numer. 31. At tamen scilicet, 2. num. femina pati incisionem teneatur, & an hoc impedimentum sit censendum perpetuum fufius per dubia discutiam.

83 Cum impotentia tantum est accidentalis, vt impotentia si ex sola senectute proveniat, Matrimonio accidentalis non obstat. Quia senex semper retinet intrinsicam seminandi potentiam, quæ solum per accidens impeditur: potest enim aliquando aliqua arte ad consummationem Matrimonij adiuuari. Filliuc. tractat. 10. part. 2. num. 74. Rodriguez cap. 134. num. 5. Henriquez lib. 12. ca. 7. num. 3. de quo alibi.

84 Quando testes abscissi sunt, Matrimonij irritatur, si ratur vnus. Hinc coniugium contratum cum Eunuchis perfectis inualidum est, vt declarauit Sixtus V. Idè asserto de illis qui non sunt Eunuchi perfecti, sed nihilominus habent testem vtrumque aded contulum, vt sint inepti ad verum semen emittendum. Tolet. lib. 7. cap. 16. numer. 1. Sanchez lib. 7. d. 52. num. 17. Filliuc. tractat. 10. part. 2. numer. 76. & 77. Reginald. libr. 31. num. 102.

85 Potest infirmi, qui existunt in mortis periculo, quamuis iam coire non possint, habiles sunt ad matrimonium, vti vsus Ecclesie probat. Quia eorum impotentia non censetur perpetua: quæ quæuis enim duret vsque ad mortem, id contingit per accidens ex subiecti defectu: nam si non moteretur, potentia tamen fieret expedita. Doctores communiter.

86 Impotentia ex maleficio confurgens, si illud impotentia perpetuum sit, dirimit subsequens matrimonium. Censetur verò maleficio perpetuum, si vel non tolli possit, nisi alio maleficio, vel mi-

raculo, puta, quia coniuges post experientiam triennalem non potuerit copulam inire, præmissis præiudiciis, & aliis pro amouendo maleficio remediis. Profecto maleficio aliquando sequens, absolute impedit potentiam, & quoad omnes: aliquando autem respectu vnus; ar raro contingit circa omnes, & communiter est circa vnâ, vel alteram personam: & tunc cum persona illa, ad quam est impotentia, si illa perpetua sit, Matrimonium dirimit. Cap. final. de frigid. Henriquez lib. 12. cap. 8. Sanchez l. 7. d. 94. num. 8. Filliuc. tractat. 10. p. 2. cap. 3. q. 6. Reginald. l. 31. nu. 104.

87 Coniuges, quibus constat impotentiam adesse perpetuam, non possunt debitum perire, Coniuges vel reddere: nec delectari tangendo, & oscu- quibus con- lando. Quia hi actus sunt coniugales, qui non stat im- possunt, Matrimonio inualido, exerceri. Henri- remia p- quez libro 12. capite 7. numero 7. Sa hic, petna adf- num. 14. se, debent a

Quando verò non constat, impotentiam qualibet perpetuam adesse, sed solummodo dubitatur: conugal- permituntur coniuges simul cohabitare per abstinere triennium, vt Matrimonium consumment: quo licentia. tempore si nequeant consummare, faciendâ est 88 separatio propter incontinentie periculum. Se- Quando du- cluso autem periculo incontinentie, iura per- bitant an- mitunt, vt vir tanquam sororem habeat, quam impotentia non potest vxorem habere. cap. Consultationi, sit perpe- cap. Laudabilem, de frigid. sua, possunt

Triennium vero experientie ad consum- per trienn- mandum, incipit à die copulæ attentatæ, quan- in habitare do impotentia provenit ex frigiditate, vel ma- simul. leficio; quando autem provenit ex arctatione, 89 incipit, quando incipiunt remedia adhiberi. Quonam Gutierrez cap. 114. Coninch d. 3. i. num. 83. San- modo trien- chez lib. 7. d. 97. Non tamen erit opus, vt hoc nium hoc triennium sit mathematicè cõtinuum, sed mo- computan- rali modo accipi debet, prout vulgariter con- dum. iuges continue habitare dici assolent. Si ta- men notabilis, & tota simul interpolatio facta fuisset, suppleri debebit, tantumdem temporis superaddendo: nam de paruulis interpolatio- nibus, etiam si tota eorum collectio notabile temporis spatium conflaret, curandum non erit. Reginald. lib. 31. num. 107. Sanchez lib. 7. dub. 110.

90 Impotentia autem matrimonio superue- niens illud non dirimit, siue ratur, siue con- Impotentia summatur fuerit. Et quidem quando est impo- Matrimo- tentia sola veri seminis effundendi, verbi gratia, nio super- quando vir vtròque testiculo orbatur, itavt ueniens, il- coire nequeat, licet non sit capax veri seminis lud non di- emittendi, licita est illi copula, & culpa vacat, rimit. siue petat, siue reddat. Quia hic vitur iure suo actui coniugali vacans, quem matrimonium permittit, semen autem verum non emitti per accidens contingit, & sic obtinetur finis coniugij secundarius, nempe concupiscentie sti- mulos sedare. Nec est simile de copula extra vas. Quia illa coniugalis non est, nec iure Matrimonij procuratur, sicut illa, quæ intra vas habetur. Vnde quando vir post Matrimonium in eam incidit impotentiam, vt intra vas for- mineum seminare nequeat, vel quia femina ita arcta facta est, vt semen recipere non va- leat, vel ob viri imbecillitatem, aliūve mor- bum: haud licitus est coniugalis accessus cum huiusmodi periculo. Quia copula est coniugibus

gibus permiffa folum intra vas legitimum. Liciti tamen erunt hifce coniugibus tactus, oscula, & amplexus, fi periculum pollutionis abfit. Et dum probabilis feminandi intra vas fpecs fubeflet, licitum effer, ad id conari, quamvis per accidens, ac præter intentionem extra vas semen effunderetur. Quia coniux ille operam dat rei licite procurans copulam fibi poffibilem, ac permiffam, & præter intentionem externa illa profufio fequitur. Caietan. 2. 2. quæft. 154. art. 1. Sotus in 4. dift. 34. quæft. 1. art. 2. Henriquez l. 11. cap. 15. num. 4. & cap. 10. num. 6. Rodriguez cap. 242. num. 9. Nauar. cap. 22. num. 60. Sanch. l. 9. d. 17. num. 10.

91
Quid debeat circa matrimonium gerere hermaphroditus.

Hermaphroditus, in quo fex est æqualis, & neuter præualeat, poteft fexum pro libito eligere, & fecundum illum Matrimonium contrahere. Quando autem præualeat vnus fex, poteft Matrimonium inire iuxta fexum qui in illo præualeat; vnde fi præualeat fex virilis, poteft contrahere cum fœmina: fi præualeat fœminens, poterit cum viro contrahere. Ad Medicos autem pertinet, vel ad matronas peritas, quinam præualeat fex, adiudicare. In dubio tamen iudicium ferendum eft ex ipfius hermaphroditi afserione. Monerim verò, hermaphroditum, in quo æqualis eft fex uterque, facta femel fex electione, & Matrimonio iuxta illum fexum contracto: non poffe abque gravi piaculo, mortuo coniuge mutare electionem, & iuxta alium fexum Matrimonium contrahere. Quia variaret electionem in re grauiſſima. At fi contraheret, validum effer Matrimonium. Quia illius potentia naturalis per electionem, aut per iramentum ante emiffum non variandi electionem fex, non auferretur. Parochus verò non debet aſſistere coniugio hermaphroditi, cuius fex est æqualis, donec hermaphroditus coram Iudice Ecclefiaſtico proteſtatus fit cum iuramento, quem fexum fequi velit. Filliuc. tractat. 10. part. 2. numer. 90. & 91. Sanchez lib. 7. dub. 106. Coninch dub. 31. num. 89. Bonacin. hic, quæft. 3. punct. 12. numer. 26. Henriquez lib. 14. cap. 8. num. 6. Maiol. lib. 3. de Irregular. cap. 27. numero 16. Gutierrez cap. 119.

92
Sterilitas matrimonij valori non obef.

Sterilitas Matrimonij valori non obef. Quia etfi id Matrimonium finem primum non fortitur, qui eft generatio prolis: attamen fecundum fortitur, qui eft concupifcentiæ ſedatio vera copula intercedente. D. Thom. in 4. dift. 34. quæft. 1. art. 2. ad 3. & communiter Theologi. Item habilis eft Matrimonio fœmina, quæ filios omnes mortuos pareret.

CAPVT XV.

De Impedimento Raptus.

93
Quid ad verum raptum requiratur.

Vo alia impedimenta addidit Tridentinum, nempe Coniugium ſine Parocho, & teſtibus initum, & Raptum fœminæ quam velis ducere. De primo egimus lib. 25. iam de Rapto diſcerimus. Raptus itaque eſt pec-

catum luxurie, quo perſona aliqua abducitur cum violentia ad alium turpem cum ea exercendum. Duo requiruntur ad raptum. Primum violentia ipſi perſonæ raptæ inflicta, vel iis, ſub quorum cura eſt. Secundò requiritur abductio cauſa libidinis, vel Matrimonij. Vnde raptum non patritur, qui Virginem repertam in domo parentis, vel in alia, non educit de ea domo, ſed ibi eam opprimit: aut trahit de vno cubiculo in aliud, vt inibi illam commodius violare poſſit. Idem dixerim, ſi in agro repertam inde trahat per aliquot paſſus, vt abutatur. Secus ſi inde deducat in aliquam domum, ſeu locum extra illum agrum. Sanchez lib. 7. dub. 12. nu. 3. Filliuc. tractat. 10. part. 2. num. 110. Rodriguez 1. part. cap. 231. num. 2. Gutier. hic, cap. 86. nu. 9. Molina d. 105. num. 3.

Abductio ſponſæ per verba de futuro conſentientis iure civili eſt raptus, ſi parentes ſaltem iniuri ſint. At iure Canonico raptus non raptus iure eſt, ſi abducatur ad perficiendum cum ea Ma- trimonium. Quod ſi ad actum turpem abducatur, extra coniugium, raptus eſt iure Canonico. Si verò puella non conſentientis abducatur ad finem conſummandi Matrimonium, iure Canonico raptus non eſt. Idem aſſeruerim de traditione ſponſæ per verba de præſenti; quamvis ſi abducatur contra eius voluntatem, quæ ſpatio duorum menſium à iure conſeſſo gaudere volebat, antequam Matrimonium conſum- mare, dixerim eſſe raptum. Quia cum ſponſa iure ſuo vtatur, maritus illi violentiam inferat ad eam opprimendam. l. 1. cap. de rapto virg. l. Raptores, de Episcop. & Cleric. cap. Cum cauſa, de rapto.

Iure Canonico tres pœnæ mulierum raptoribus ſunt conſtitutæ. Prima eſt, vt raptor aliena ſponſæ publica pœnitentia mulctetur. Secunda, vt maneat ſine coniugij ſpecie non eſt autem impedimentum dirimens, ſed tantum impediens. Tertiò punitur pœna ſeruitutis; efficitur enim ſeruus mulieris raptæ, cum facultate tamen ſe ipſum redimendi, ſoluendo pretium competens. Quod ſi conſenſerit mulier in abductione à domo paterna, ſit ſeruus parentis mulieris, cum facultate ſimiliter ſe ipſum redimendi. Cap. Raptor 27. quæſtion. 2. cap. De raptoribus 36. quæſt. 1.

Iure autem nouo Concilij Tridentini ſeſſ. 14. cap. 6. tria pœnarum genera ſunt contra raptum conſtituta. Prima eſt, vt raptor, & omnes na impuſa conſilium, auxilium, & fauorem ferentes ſint ipſo iure excommunicati, perpetuo infames, & omnium dignitatum incapaces. At ſi raptor nu- bat raptæ in loco tuto conſtitutæ, & libere nectio- conſentienti infamiam, & incapacitatem ad dignitates tolli, receptius videtur. Quia fortè quoad hanc pœnam, vel receptum non eſt, vel conſuetudine abrogatum Concilium. Bonacin. hic, quæſtion. 4. punct. 18. numer. 10. Sanchez lib. 3. dub. 13. Moli. tom. 1. dub. 96. Leſſi. lib. 4. cap. 1. numer. 69. Filliuc. tractat. 10. part. 2. numero 118.

Secunda pœna eſt, vt raptor ſine Matrimonio contrahat, ſue non cum rapta, ad decem- ter dotandam eam Iudicis arbitrio teneatur, pen- Quoad alia verò damna tenetur iure naturæ etiam ante Iudicis ſententiam. Coninch. d. 31. obligatio. num. 48.

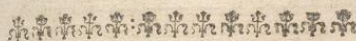
Tertia

Secl. I. De Imped. Matr. Recep. Senten. 205

98 Tertia est, inter raptorem, & raptam Matrimonium declarari irritum, quando raptam matrem in raptoris potestate, etiam si ipsa libere consentiat. Idem dixerim de sponalibus. Vbi tamen fuerit separata, & loco tuto reposita, poterit nubere raptori, si libeat. Sanchez lib. 7. dub. 13. Layman. lib. 5. tract. 10. p. 4. c. 13. num. 4.

99 Monerim tamen, decretum Tridentini solum comprehendere raptum, qui sit causa contrahendi Matrimonij: non item ad libidinem exercendam. Præterea in eo decreto solummodo eam raptus speciem puniri, per quam vis inferatur puellæ, non autem parentibus; unde si illa consentiat, etiam si raptus vim parentibus inferendo, validum erit Matrimonium. Filliuc. 11. 10. p. 1. 2. num. 265. Approbat huius sententia probabilitatem Coninch. d. 3. m. 48.

CAPVT XVI.

De quatuor Impedimentis non dirimentibus. Interdictio scilicet, Catechismo, Sponalibus, & Voto.

100 **I**mpedimenta non dirimentia matrimonium, sed solum impediencia, sunt quinque. Primum est Interdictum iuris, tempus nempe feriatum, quale est Aduentus & Quadragesima, in quo prohibetur sponæ quoad benedictionem, & solemnem traditionem sponsæ in domum sponsi. At matrimonij contractus, traditio sponsæ in domum sponsi, & consummatio ipsa prohibita non sunt, si absque solemnitate fiant, nisi alicubi contraria consuetudo vigeret. Porro etiam nomine Interdicti intelligitur prohibitio Episcopi, vel Vicarii, vel Iudicis, vel Parochi interdicentis alicui, ne matrimonium contrahat, donec aliqua causa, vel impedimentum examineur. Unde contrahens cum huiusmodi interdicto, vel prohibitione peccat mortaliter. Quia in re grati contra superioris prohibitionem operatur. Reginald. lib. 31. num. 188. Naur. cap. 22. numer. 68. Sanchez lib. 7. dub. 7. Coninch d. 30. numero 23. Sylui. in Supplement. question. 50. artic. 1.

101 Secundum impedimentum impediens est, De Catechismo, imperfecta scilicet cognatio quædam spiritualis orta ex eo, quod quis puerum baptizandam teneat in Catechismo, Sacerdotis interrogationibus respondendo. Hæc impedit Matrimonium subsequens cum iisdem personis, cum quibus spiritualis cognatio impedire asserui. Profecto ex receptiori sententia asseruimus hoc Catechismi impedimentum per Tridentinum esse omnino sublatum. Quia Concilium omnino abstulit cognationem Baptismi, præterquam inter tenentes in ipso Baptismo: ergo censetur sublata cognatio tenentium in Catechismo solo, quæ si primam originem attendamus, à Baptismo procedit. Ideoque iam vñ receptum, ut non petatur dispensatio super hoc impedimento. Quia ubi non est vinculum, Esob. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

hand est opus relaxatione. Gutier. cap. 84. m. 6. Reginald. lib. 31. numer. 190. Coninch. dub. 30. num. 24. Sanchez lib. 7. dub. 10. num. 11. & 12. Bonacin. hic. qu. 3. punct. 14. num. 6. Diana p. 3. ar. 4. resol. 260.

102 Tertium impedimentum non dirimens sunt Sponsalia, prius celebrata cum alia persona. Omnis enim, qui post contracta sponsalia cum vna, sine iusta causa cum alia Matrimonium, aut Sponsalia contrahit peccat mortaliter. Quia omnis contractus obligat ex iustitia: sed hic est contractus, Facio, ut facias, est enim mutua, ac reciproca obligatio: ergo obligat ex iustitia sub mortali obedi gratitatem. Filliuc. tractat. 10. part. 2. cap. 9. quest. 4. Reginald. lib. 31. num. 187. Coninch. d. 30. num. 23. Sylui. in Supplement. q. 50. artic. 1.

103 Quartum impedimentum est Votum simplex castitatis, vel in eundem Religionis, vel Ordines Sacros suscipiendi, vel non nubendi. Quia huiusmodi votum non importat corporis traditionem, sed solum promissionem, atque adeo verum dominium manet apud vouentem; ea autem est promissionis natura, ut impediatur licita translationem dominij rei promissæ in alterum, utpotè quæ est aduersus fidem præstitam; non tamen illam irritam reddat, quippe quæ facta est à vero domino. Idem quod de voto asserui, idem dixerim de iuramento facto de hisce rebus, vel de castitate seruanda. Quia huiusmodi vota, vel iuramenta ex diametro aduersantur statui matrimonij, ac proinde id impediunt, non autem dirimunt. Reginald. lib. 31. m. 184. Tolet. l. 7. c. 18. m. 3. Sanchez. lib. 7. d. 11. m. 6. Gutier. cap. 85. num. 1.

104 Si adstrictus voto castitatis, aut alio simili impediens, contractum matrimonij roget, an Matrimonium validum sit cum huiusmodi voto celebratum, præciso peccati periculo in interrogante: veritas aperienda est. Si vero periculum sit, ut interrogans audita rei veritate, contrahat iniquè matrimonium: respondendum est verbis ambiguis, vel æquiuocatione, ne detur occasio ruinæ vel scandali. Si vero interrogans eludi non possit cauta responsione, nec prudenter veritas celari valeat: potest aperiiri, explicata tamen delicti, & sacrilegij gravitate, quod admittitur ab eo, qui cum voto huiusmodi audet nuptias inire. Gutier. cap. 85. num. 5. Sanchez. l. 7. d. in. num. 12. Coninch. d. 30. num. 31. Reginald. lib. 31. num. 186.

CAPVT XVII.

De quinto impedimento non dirimente, nempe Septuplice Crimine.

105 **V**intum impedimentum non dirimens, sed tamen matrimonium impediens est Septem Crimen septuplex, quod his versibus comprehenditur.

Incessus raptus sponsata, mors mulieris, Susceptus proprie sobolis, mors presbyteralis, Vel si ponitur solemniter, aut moniale, Accipiat. Prohibent hæc coniugium faciendum. Primum itaque crimen impediens Matrimonium

De sponsalibus impedimento tertio.

De voto.

Quid respondendum interroganti, an validum sit Matrimonium cum aliquo ex hisce impedimentis contractum?

Septem crimen septuplex.

De Incessu.

monium est *Incestus*, copula scilicet habita cum consanguineis coniugis usque ad gradum prohibitum. Hic enim impedit cum quacumque alia post incestum, probabiliter infra secundum gradum admissum, probabiliter admissum intra quartum, ut olim. *Cap. 1. §. 2. & Cap. Trasmis.* de eo qui cognouit consanguinem. *Filliuc. tractat. 10. part. 2. cap. 9. question. 6.* Bonacin. hic. *quest. 3. p. 111. §. 1. numer. 11.* Gutier. *cap. 87. num. 7.* Si copula habeatur cum consanguineis sponsi de futuro, etsi propriè incestus non fit, oritur tamen impedimentum cum quacumque alia, dum complex delicti superstes est. Ex incestu autem cum propria consanguinea receptus est, impedimentum vltimum non oritur. Quia iura videntur loqui tantummodo de incestu cum affine. *Sanch. l. 7. d. 15. num. 16.* Gutier. *cap. 87. num. 10. §. 20.*

107 *De raptu aliena sponsa.* Secundum crimen est raptus alienæ sponsæ sue de presenti, ut omnes consent, sue de futuro, ut est probabile. Impedit enim Matrimonium cum raptu, & cum quacumque alia. Ipsa etiam sponsa, quæ suum consensum præbuit raptori, impeditur, ne cum alio possit coniugium contrahere. *Cap. statutum 27. qu. 2. Nauar. c. 22. n. 74. Henric. l. 1. c. 2.*

108 *De uxoricidio.* Tertium crimen est *Uxoricideum*. Si enim fiat priuata autoritate etiam in vindictam adulterij commissi, impedit matrimonium cum quacumque alia. Hoc crimen non extenditur ad homicidium viri ab vxore patrum. Quia nullus textus loquitur de huiusmodi homicidio. *Cap. Admonere, 33. quest. 1. Tolet. lib. 7. c. 19. num. 3. Filliuc. tractat. 10. part. 2. num. 288. Sanch. l. 7. d. 16. num. 6.*

109 *De susceptione proprii filij in Baptismo.* Quartum crimen est *Susceptio proprii filij*, vel alterius coniugis in Baptismo, vel in Confirmatione, si fiat animo insidiandi Matrimonio, ut scilicet alter coniux debiti coniugalitatis iure priuetur ob impedimentum spiritualis afinitatis inde consurgens. Hic enim contrahit impedimentum, ne mortuo coniuge cum alio Matrimonium valeat inire. Canon *De eo, 30. q. 1. Filliuc. tr. 10. p. 2. n. 289. Bonac. hic. q. 3. p. 110. num. 17.*

110 *De Presbytericidio.* Quintum crimen est *Presbytericideum*, modo homicida fuerit de crimine in iudicio convictus. *Nauar. cap. 22. num. 74.*

111 *De penitentia solemn.* Sextum crimen est, (seu potius impedimentum quam crimine vocitauerim,) *Penitentia solemn.* Quandiu enim quis publicam gerit penitentiam, impeditur, ne Matrimonium contrahat. Ast hodie solennes penitentiae in usu non sunt. Canon *De iis, 33. qu. 2. Sanchez lib. 7. dub. 6.*

112 *De coniugio cum Moniali.* Septimum crimen est, *Matrimonium scienter cum Moniali contractum*. Hoc enim in casu contrahens non solum inualidè contrahit matrimonium cum Moniali: verum etiam impeditur, ne possit cum alia contrahere. Canon *Si quis 27. q. 1. Nauar. c. 22. n. 74.*

113 *Moraliter peccat, qui cum aliquo ex his impedimentis sine dispensatione contrahit Matrimonium.* Enim vero, præcisa consuetudine in contrarium, mortaliter peccat, qui cum aliquo ex his impedimentis sine dispensatione contrahit Matrimonium. Quia facit contra Ecclesiæ prohibitionem in re graui. Vbi autem consuetudo viget, ut cum his impedimentis, nulla petita dispensatione, coniugium ineat, prorsus culpa vacat, illud inire. Quia consuetudo vires habet ad Ecclesiasticam legem abrogandam. Verum hæc consuetudo videtur iam legitimè præscripta, ut affertur aliquo ex his impedimentis, haud petita dispensatione, matrimonium ineat: excepto voto, sponsalibus, & Interdicto. *Nauar. c. 22. n. 75. & 85. Diana p. 3. tract. 4. res. 259. Coninch. d. 30. n. 35. Sanch. l. 7. d. 17.*

Porrò Confessarius penitentem tenetur admonere, qui ex ignorantia vincibili, & culpabili lethaliter matrimonium inualide contraxit, quamuis admonitio non sit profutura, & quodcumque scandalum penitentis sequatur. Quia si Confessor dissimularet, confiteret Sacramentum indigno, cum penitens lethali sit crimine reus. Quando autem penitens inualide contraxit ex ignorantia inuincibili iuris, vel facti, & nullus speratur ex admonitione fructus, sed potius timetur scandalum, vel notabilis infamia non tenetur, imo non potest Confessarius penitentem admonere. Quia nulli debemus laqueum iniicere: sed quando nullus speratur fructus iniicimus laqueum admonendo: qui enim non peccabat ratione ignorantie, posita admonitione delinquet. Si verò speretur profutura admonitionem sine graui scandalo, vel detrimento: tenetur Confessarius admonere. Quia Confessarius ex officio tenetur instruere penitentes. Si imminet periculum damni communis, tenetur similiter Confessarius admonere: etiamsi nullus ex admonitione fructus speretur, ut accidit, quando populus scit huiusmodi impedimentum, & scandalo compungitur. Quia illa ignorantia est contra bonum commune ratione scandalibonum autem commune priuato est præferendum. *Aragon. 2. q. 33. d. 6. Coninch. de Penit. d. 8. n. 136. Filliuc. tr. 7. c. 12. q. 4. Sanch. lib. 2. d. 38. Reginald. l. 1. n. 45. Diana part. 3. tract. 4. res. 80.*

Confessarius verò potest discernere, an aliquis laboret ignorantia inuincibili, prudenter capiens documentum, an penitens credat, se esse in bono statu, vel an habeat dubiam conscientiam, caute autem id gerendum, ne ex interrogatis, aut ex interrogandi modo penitens in dubia fide constituatur, qui prius illam conscientiam habebat. Potest enim contingere, ut aliquando in mala fide fuerit, nunc autem sit in bona; sicut ignorantia, quæ in vno vincibilis est, potest in alio inuincibilis esse. *Sanch. l. 2. d. 38. n. 3. Bonac. hic. q. 3. p. 110. n. 10. Sotus in 4. dist. 18. q. 2. a. 4. Adrian. quodlib. 5. a. 2.* Quando autem penitens dubius Confessarius, aliumve interrogat de aliquo impedimento, tenetur hi veritatem aperire, quamuis credant, se nihil profuturos. Quia penitens non dicitur in eo casu laborare ignorantia inuincibili, sed potius vincibili, cum de impedimento dubitet; alioquin censeretur Confessarius, vel alius interrogatus approbare errorem, si veritatem non manifestarent. *Suar. de penit. d. 32. sect. 4. n. 2. Valsq. ibi. q. 93. art. 3. dub. 9. n. 2. Henric. l. 6. c. 27. n. 5.*

Quando Confessarius vero credit admonitionem non statim profuturam, sed futuram, ut breui tempore proficiat: tenetur admonere penitentem inuincibili ignorantia impediti laborantem. Melius tamen esset ad admonitionem eum post absolutionem, quam ante; ne disturbetur, & ad gratiam recipiendam obex apponatur. Similiter potest differri

114
Confessarius
debet monere
eum, qui ex
ignorantia

115
Videtur
Confessarius
discernere

116
Quid quando
de crimine

Sect. I. De Imped. Matr. Recep. Senten. 207

differt admonitio ad opportunum tempus, si credatur penitentem agere laturum admonitionem, illamque melius suscepturum, si alia temporis moneatur instantia. Gutier. c. 48. n. 4. Medina C. de Confess. q. 19. dub. 2. dicto 3. Sanch. l. 2. c. 38. m. 16.

117 Non potest Confessarius absolvere coniugem inuincibiliter ignorantem impedimentum, quando coniux ita est actualiter affectus, ut nolit reddere debitum ob indignationem, vel ob aliam causam iniustam, si non speret fructum admonendo illum de Matrimonij invaliditate. Quia penitens est in statu peccati, cum credat, se iniuste debitum abnegare. Bonac. hic, q. 3. punct. ult. m. 5. Sylui. in Supplem. q. 55. art. 9.

CAPVT XVIII.

De Matrimonialibus Dispensationibus.

118 Nullo impedimento iure diuino naturali Matrimonium dirimentem potest Summus Pontifex dispensare, excepto voto solemniter Religiosorum. Quia si hac facultas relicta in Ecclesia esset, multa exurgerent iure fornicationum pericula: ut inter fratres, & sodales spe obtinendae dispensationis ad contrahendum Matrimonium. Hoc autem colligitur ex Ecclesiae usu, quae nullo in euentu hactenus dispensant, ut Matrimonium parentum cum filiis, aut fratrum cum sororibus inear. Gutier. cap. 1. 2. Filliuc. tract. 10. part. 2. m. 301. Nauar. cap. 12. m. 84. Sanch. lib. 8. d. 6. m. 10. Rodrig. cap. 236. m. 1.

119 In omnibus impedimentis matrimonij iure humano inducis, tam dirimentibus, quam impedimentibus solius est Pontificis Summi dispensatio. Quia omnia sunt iure communi induta, in quo tanquam in lege Superioris nequeunt inferiores ordinariè dispensare. Vnde nec Legatus Pontificis dispensare potest, nisi specialiter hoc illi à Pontifice concedatur, quia Legatus etiam à latere circa dispensationem ea solum potest in Provincia sibi commissi, quae potest sua Episcopus in Diocesi. Bonac. hic, q. 3. punct. 15. numer. 2. Sanchez lib. 8. d. 6. m. 14. & 15. Filliuc. tract. 10. part. 2. m. 302.

120 Episcopus potest aliquando dispensare in impedimentis dirimentibus, quae iure naturali non dirimunt, quando scilicet post contractum Matrimonium impedimentum dirimens detegitur. Requiritur tamen, ut haec circumstantiae concurrant, nempe, ut Matrimonium sit bona fide contractum ab utroque, vel ab altero ex contrahentibus: & ut impedimentum sit occultum. Matrimonium verò publicum: & ut coniuges non possint sine magno scandalo separari: & ut ad Summum Pontificem, vel ad eius Nuntium non pateat recursus propter paupertatem, aut propter locorum distantiam, aut ob alia legitima impedimenta. Hoc inquam hisce concurrentibus conditionibus, Episcopus potest. Quia licet regulariter non possit Episcopus in legibus Pontificis, aut Concilij dispensare. Exscob. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

sare; potest tamen in casu vrgentis necessitatis, quando ad Pontificem non patet aditus. Nec credibile est velle Papam referre sibi dispensationem in casu tanta necessitatis. Vnde praesumitur concessa facultas Episcopo dispensandi pro conscientia foro. Gutier. c. 49. m. 6. Valent. tom. 4. d. 10. q. 5. v. m. 15. Sa verb. Episcopus, m. 43. Sanchez lib. 2. d. 40. numer. 3. & c. Bonac. hic, q. 3. punct. 15. numer. 4. Sylui. in Supplem. q. 55. artic. 1. q. 2. Diana part. 2. tract. 2. resolut. 17. Sane. in select. dub. 43. numer. 8.

Potest Episcopus dispensare in impedimentis quae superueniunt Matrimonio, & debiti petitionem impediunt: verbi gratia, in cognatione spirituali, vel affinitate. Imo ex causa vrgentissima potest in dirimentibus dispensare per se, vel per alium delegatum, etiam antequam Matrimonium sit contractum: ex gr. quando non est accessus tutus ad Pontificem, vel ab eo denominatum, & omnibus mediis possibilibus tentatis, non potest aliter obuiari grauibz scandali, vel infamiae incommodis. Quia impedimentum dirimens, de quo agitur, est iuris humani: Ergo licet Episcopus in eo dispensare potest in casu necessitatis vrgentissimae post Matrimonium contractum: ita priusquam contrahatur, praesumitur enim habere in utroque casu tacitam Pontificis facultatem pro conscientia foro: & quamvis Episcopus in lege Pontificia non possit ordinariè dispensare: hoc tamen potest gratissima in necessitate. Sanch. l. 8. d. 12. Ponti. l. 8. c. 13. m. 8. Vasq. l. 2. d. 178. c. 2. Salas de leg. d. 20. sect. 3. m. 27. Reginal. l. 3. m. 205. Bonac. q. 3. punct. 15. m. 6. Barbo. alleg. 35. m. 5. Nauar. cap. 12. m. 85. Molfel. in sum. to. 1. tr. 4. d. 12. m. 35. Calpens. tr. 6. d. 10. sect. 1. m. 5. Diana p. 2. tr. 2. resolut. 17.

In impedimentis autem non dirimentibus Episcopus dispensare potest, excepto voto castitatis perpetuae, & Religioinis. Quia quamuis mentis non inferior non possit in Superioris lege dispensare per se loquendo, consuetudine tamen iam rebus Episcopus dispensatio non obtineatur à Pontifice, votum castitatis, ac Religioinis si exceperis. Nauar. c. 22. m. 85. excepto voto Petr. Ledel. q. 55. art. 6. Diana p. 3. tr. 4. resolut. 259. to castitatis Sylui. in Supplem. q. 50. a. 1. q. 1.

Scio aliquos asseruisse Auctores, Mendicantes habere priuilegium à Leone X. ad dispensandum cum iis, qui scienter, aut ignoranter contraxerunt Matrimonium cum impedimento affinitatis, modo id notorium non sit, nec in iudiciu deducantur. Ita Rossen. l. de causa matrim. Regis An-circa hungariae. Veracr. p. 2. spec. art. 27. Verum asserimus id in modum dispensationis priuilegium, aut non fuisse concessum, aut in dispensatione usu non esse. Sanch. l. 8. d. 6. m. 28. Rodrig. tom. 3. qq. Regul. qu. 1. art. 1.

Profectò Gregorius XIII. aliud priuilegium indulsit nostrae Societatis Iesv Patribz 24. Au. De priuilegijs anno 1576. pro regionibus vltimarum, ut in his locis, & Parochiis, ubi Concilij Tridentini decretum de Matrimonio clandestinis irritandis promulgatum est, & ab aliquibus non seruatum, qui induci non possunt, ut iterum seruata forma Concilij contrahant: possint ab eorum Confessariis absolui: & ipsi Confessarii possint cum talibus dispensare in foro conscientiae, uti rursus secro inter se contrahant, non seruata Concilij forma, & ut posteaquā sic contraxerint, proles ita ipso facto legitima censentur.

Episcopus dispensare potest in impedimentis, quae superueniunt Matrimonio, & debiti petitionem impediunt.

In impedimentis autem non dirimentibus Episcopus dispensare potest, excepto voto castitatis perpetuae, & Religioinis.

Scio aliquos asseruisse Auctores, Mendicantes habere priuilegium à Leone X. ad dispensandum cum iis, qui scienter, aut ignoranter contraxerunt Matrimonium cum impedimento affinitatis, modo id notorium non sit, nec in iudiciu deducantur.

Profectò Gregorius XIII. aliud priuilegium indulsit nostrae Societatis Iesv Patribz 24. Au. De priuilegijs anno 1576. pro regionibus vltimarum, ut in his locis, & Parochiis, ubi Concilij Tridentini decretum de Matrimonio clandestinis irritandis promulgatum est, & ab aliquibus non seruatum, qui induci non possunt, ut iterum seruata forma Concilij contrahant: possint ab eorum Confessariis absolui: & ipsi Confessarii possint cum talibus dispensare in foro conscientiae, uti rursus secro inter se contrahant, non seruata Concilij forma, & ut posteaquā sic contraxerint, proles ita ipso facto legitima censentur.

tur. Idem concessit. 2. Septembris anno 1580. ut Confessarij Societatis possint dispensare cum iis, qui contraxere cum impedim. nro criminis, nec putant esse illicitum dare fidelem de Matrimonio contrahendo post mortem coniugis, altero coniuge superstite, imò putant esse iustissimum, ubi copula interuenit. Apend. ad lit. A. post. pro Iesu Societat. Ast quia hæ concessiones tantum viuz vocis oraculo factæ fuerunt, iam illis non licet uti, quia per Urbani VIII. constitutionem sunt annullatæ.

125
Iusta causa
dispensandi
in impedim.
tus dirimenti-
bus

Iustæ causæ dispensandi in impedimentis dirimentibus hæ sunt: Extinctio magnæ litis, & ut pax consanguineorum per matrimonium cõparetur, & ad hanc causam reducit. Scandalorum inter cognatos evitatio: item quando dispensatio est quasi remedium necessarium magno alicui obuiandum delicto. Quando scemina plus iam viginti quatuor, aut quinque annorũ ætatem excedit. Quando nobilis cum sit, sine dote innubilis exteris exponitur. Quando ob loci angustiam, vel nimis propagatam sceminae cognationem in loco insigni, quem inhabitat, nõ reperitur æquale Matrimonium præterquã cum consanguineis, vel affinis. Conservatio diuitiarum in eadem cognatione, quando amplissime sunt. Illustres familiæ cõservatio in eodem sanguine. Excellentia meritorum siue dispensationem petitis, siue eius, cui petitur. Proles habita ex consanguinea, quando bona fide suscepta est, imò satis est, prolem bona fide alterius tantum coniugis esse susceptam. Profecto quando causæ aliquæ singule non sufficiunt, multæ aggregatæ ad inuicem adiuuant. Quia singula, quæ non pro sunt, simul collecta iuuat. Nauar. c. 22. m. ult. Filliuc. 17. 10. p. 2. m. 3. 5. Rodri. c. 236. m. 2. Graf. p. 1. d. 2. c. 81. Sanch. l. 8. d. 19. Hæ-

riq. l. 12. c. 3. m. 9. Couar. 4. Decret. p. 2. cap. 6. §. 9.

Verum quia aliquando à Sacra Pœnitentia. 125
ria conceditur aliquando facultas dispensandi cum aliquo in Matrimonij impedimentis, libet, Confessariis nonnulla documenta exhibere, ut hæc dispensationes ritè exequi valeant. Primò, Confessarij debet diligenter inquirere, nam res ita sit, sicut fuit exposita Summo Pontifici, & hoc à pœnitente ipso, cui fidelem debet adhibere. Secundò, necessarium nõ est, ut pœnitens, cui credenda est dispensatio, præmittat confessionem. Tertio, relinquatur prudentiæ Confessarij, ut iniungat pœnitentiam, quando pœnitentia non sunt à Sacra Pœnitentia taxatæ. Quarto delictum debet esse occultum in ratione delicti, dicitur verò occultum, quando publica non laborat infamia, aut quando non est contentiosum ad forum deductum. Quintò, huiusmodi dispensatio solummodo in foro conscientie prodest. Sextò pœnitens, qui obtinuit facultatem, ut possit à Confessario dispensari, potest vno Confessatio dispensationem negante, aliũ Confessarium adire. Septimò, matrimonium nõ est validum, antequam Cõfessario virtute mandati Pontificis, vel Pœnitentiarie dispenset, aliud enim est mādātũ, aliud dispensatio. Octauò, Matrimonium inualidum ob occultum aliquod impedimentum, iterum celebrandum est coram Parocho, & testibus illius impedimenti cõscis, aut quando impedimentum probari potest in iudicio, secus dixerim, quando delictum est omninò occultum. Plura de hisce dispensationibus Matrimonialibus possem adducere: sed quia pleræque ad forum externum pertinent, ab his superledeo. Legendi Sanch. l. 8. d. 35. Filliuc. 10. p. 2. c. 10. Gutier. c. 2. 2. & selt. 22. plura circa hanc materiam Dubia require.

SECTIO SECUNDA.

De Impedimentis Matrimonij Dubia.

CAPVT XIX.

Circa Impedimenta Matrimonij in communi.

DVBIVM I.

An desideretur causa iusta, ut Pontifex non solum licet, sed & validè possit impedimenta matrimonij dirimentia statuere?

127
Nonnulla re-
colo.

REcolo ex scilicet fide Catholica tenendũ, posse Ecclesiã impedimenta matrimonij dirimentia statuere: ac matrimonium aduersus eam prohibitionem contractum esse irritum. Scio, Guillelmum Rubionẽ in 4. dist. 40. q. 2. concl. 3. hæc potestatem ad infideles etiã ex-

tendere; vnde possit Ecclesia infidelibus impedimenta matrimonij dirimentia statuere: ac proinde si intenderet inter ipsos irritare matrimonium in gradibus consanguinitatis, quos fidelibus prohibet, verè foret irritum. Quo tamen fundamento nitatur, proflus ignoro. Quare reiecta ea sententia assero, Ecclesiam minimè eam habere potestatem. Quia cum infideles extra eius gremium existant, nulla in eos iurisdictione gaudet; vnde constitutionibus Pontificiis non arctantur, ut expressè facit Innocent. cap. Gaudemus, de divor. adducto Pauli testimonio 1. Cor. 5. Quid enim mihi de iis, qui foris sunt? Id tamen libenter concedo, posse Pontificem non tanquam Ecclesiasticum Principem, sed tanquam temporalem impedimenta dirimentia matrimonij infidelibus inhabitantibus Oppida suæ temporali iurisdictioni subdita, decernere: sicut potest Princeps infidelis suis subditis. Quia Pontifex verè habet iurisdictionem temporalem supremã in eos infideles, tanquam dominus eorum temporalis. Verum ut Pontifex ritè, & rectè valeat impedi

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 209

impedimenta matrimonij indicere, causa iusta desideratur. Quia Pontificis potestas non est ad dissipandum, sed ad rectam Ecclesiae administrationem, quae causam iustam postulat, maxime ad interdicendum matrimonium iure naturali, & divino concessum. Quaesierim verò, an si Pontifex absque causa iusta decernat impedimentum aliquod, teneat factum?

128 Non desideratur causa iusta, nam sine ea Pontifex reus est quidem culpae: at teneat factum, ita ut sit peccatum cum eo impedimento matrimonium inire, si solum sit impediens: & sit irritum si impedimentum dirimens sit. Quia multa potest Pontifex delinquendo gerere, cum tamen factum teneat. Et quia cum olim potuerit dirimere matrimonium contractum intra septimum consanguinitatis gradum, ut constat cap. Ad sedem. 3. q. 5. donec gradus restricti sunt, cap. Non debet, & consang. & aff. n. ita hodie poterit in ulterioribus gradibus matrimonium initum vltro dissolvere. Sic Verac. par. 1. spec. art. 46. Vega. tom. 2. sum. cap. 34. casu 128. Villalob. tractat. 11. diff. 1. dicens, sine fundamento ab aliquibus contrarium asseri. Ochag. tr. 3. q. 36. n. 3. affirmans, oppositum esse falsum.

129 Ad valorem prohibitionis causa iusta desideratur. Vnde Pontifex, & prohibendo delinquit, & matrimonium contra talem prohibitionem initum erit validum, & licitum. Quia cum matrimonium sit vinculum iure naturali, & divino inuentum, ac omnibus concessum, excepto saltem primo gradu consanguinitatis inter ascendentes, & descendentes, non potest Pontifex ad libitum illud interdicere, sed sicut dispensatio in iis, quae iure naturae obligant facta absque causa est irrita: ita concedendum est de prohibitione matrimonij absque causa legitima. Ita Hosti. sum. tit. de matr. contr. contra interdict. Eccles. n. 3. Sanch. l. 7. d. 1. nu. 6. Cornejo d. 7. dub. 2. Coninch. d. 30. dub. 1. Diana p. 8. tr. 1. res. 6. Filliuc. tr. 10. p. 2. c. 1. n. 7. Tanner. tom. 4. d. 8. q. 4. dub. 1. n. 11. Basil. l. 6. c. 1. & alij.

129 Fateor, Pontificem dispensando in iis, quae sunt de iure humano absque causa, delinquere: at validam esse dispensationem affirmo. Secus autem est, dum interdicere matrimonium in gradibus iure naturae concessis, non existente iusta causa. Et olim dum Ecclesia interdixit matrimonium usque ad septimum consanguinitatis gradum, iustam interdicendi causam habuit: at post, successu temporis experientia docuit, expedire gradus restringere, ut dicitur c. Non debet, de consang. & aff. n. & ita ibi fuere restricti. Posset autem Pontifex, etiam modo plures gradus prohibere, si adesse nonnam causam interdicendi pluries indicaretur. Id autem non posse iuste, nec valide citra iustam causam probabilius reor.

DVBIVM II.

An Episcopus, & Concilia Nationalia, & Provincialia possint, impedimenta inducere?

130 Minime possunt. Quia eis nullo iure competit. Sic Suar. tom. 5. d. 7. session. 4. num. 5. Coninch. d. 30. dub. 1. Elcob. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

131 Possunt quidem Quia Episcopus in sua Diocesi, & Concilia sua in Natione, aut Provincia possunt quicquid potest Pontifex tota in Ecclesia, nisi eis aliquid à Pontifice prohibeatur. Ita Sanch. l. 1. d. 6. n. 3. & l. 7. d. 1. num. 9. Luis. de Torres sum. p. 1. c. 109. dub. 1. Ochag. tr. 3. q. 36. n. 4. Basil. l. 6. c. 1. nu. 2. Cornejo d. 7. dub. 3. Hurtad. d. 1. diff. 1. Villalob. tr. 14. diff. 1. n. 2.

132 Si solum ius divinum, & naturale attendamus, sicut integrum est Pontifici, in vniuersa Ecclesia impedimenta matrimonij dirimentia statuere: ita Episcopo in sua Diocesi, nisi Pontifex id sibi referuet. At id hodie non possunt, nec Episcopus, nec Concilia Nationalia, aut Provincialia, quoniam hoc sibi Pontifex reservauit. Fateor tamen, me apud Doctores non inuenisse textum id Pontifici referentem. Vnde ex generali Ecclesiae consuetudine id referendum esse credo: sicut de dispensatione quinque votorum reservatorum communiter Doctores tradidere.

DVBIVM III.

An Princeps saecularis fidelis possit suis subditis impedimenta matrimonij dirimentia statuere, ex natura suae potestatis?

133 Non potest. Quia cum matrimonium fidei-
133 Non potest. Quia cum matrimonium fidei-
lium sit Sacramentum, est res spiritualis, & Sacra, ac proinde extra potestatis saecularis limites. Et quia c. Tuam, de ordi. cognit. deciditur causas matrimonij ad solius Ecclesiae forum pertinere. Sic D. Tho. Palud. Bonan. Richar. Maior, Sotus, Onand. & alij usque ad viginti quatuor, quos citat Sanch. l. 7. d. 3. m. 1. Basil. l. 6. c. 2. d. n. 3. Hurtad. d. 12. diff. 2. n. 7. Ex quibus Basilii solum concedit Principibus saecularibus posse leges valide ferre circa accidentalialia, ac accessoria matrimonio, dummodo hoc principale non impediatur.

134 Potest quidem. Potest Princeps saecularis fidelis ex genere, & natura suae potestatis matrimonij impedimenta dirimentia fidelibus sibi subditis ex iusta causa suis legibus indicere eo pacto, quo id summus Pontifex potest, nisi is sibi hanc potestatem reservasset. Quia cum potestas Regia ad tranquillitatem, & bonum Reipublicae tuendum, sit potissimum instituta, eius est, id quod ad hunc finem obtinendum desideratur, providere. Quale est, circa matrimonia inveniunda sancire, illa impediendo, & irritando. Inde enim maxime pendet tranquillitas, ac recta Reipublicae gubernatio. Quare egregie D. Tho. l. 4. contra Gentes, c. 78. dixit, matrimonium in quantum contractum civilem in officium communis institutionis legis civilis ordinationi subiacere. Ita Sanch. l. 7. d. 3. n. 2. citans tres Ledesmas, Victoriam, utrumque Sotum, Bellarm. Henriq. Angl. Coninch d. 30. dub. 1. Valent. d. 10. q. 5. pun. 1. Rebel. l. 3. q. 1. n. 1. Cornejo d. 7. dub. 3. Ochag. tr. 3. q. 37. n. 2. Moure p. 3. c. 16. §. 1. nu. 3. Villalob. tr. 14. diff. 1. num. 3.

135 Hoc proculdubio asserendum censeo. Nam si Princeps saecularis potest alios contractus civiles ob Reipublicae bonum irritare, cur non poterit etiam matrimonij contractum, cum id quoadque idem bonum commune postulet? Nec obstat Principis saecularis potestati, matrimonium esse Sacramentum, quia eius

materia est contractus civilis, qua ratione perinde potest illud ex causa iusta irritare, ac si Sacramentum non esset reddendo personas inhabiles ad contrahendum, & sic illegitimum & inualidum contractum. Potest nihilominus Ecclesia Principibus fidelibus huiusce potestatis usum interdicere, sibi que reservare, quia id efficiente irrita erunt leges Principis secularis contra eam reservationem matrimonium dirimentes, vel impediens. Quia potestas temporalis est subiecta spirituali in ordine ad spirituales finem. Unde non est integrum hodie faculari Principi fidei, disponere aliquid circa fidelium matrimonia impedienda, aut dirimenda. Quoniam Pontifex hanc sibi potestatem reservavit, & merito, cum matrimonij contractus limites naturæ excedat, & ad esse supernaturale Sacramenti sit elevatus: dedecet enim, ut tanti Sacramenti dispositio, ad Principes seculares pertineret. Porro Princeps infidelis potest hodie leges suis subditis indicare, quibus quædam matrimonia ex iusta causa interdicit, ac dirimat, ut si ad Reipublicæ pacem videant expedire, ne infideles (verbi gratia) diversa sectæ matrimonio inter se colligantur. Quia cum sint veri Principes ex natura suæ potestatis id est eis integrum: nec constitutionibus Ecclesiasticis hanc sibi potestatem reservantibus arctantur, cap. Gaudemus, de divor. Cessâtque in ipsorum matrimoniis reservationis ratio, cum non sint Sacramenta.

CAPVT XX.

Error circa Impedimenta dirimentia in particulari, ac primum circa impedimentum erroris.

DVBIVM IV.

An error persona concomitans matrimonij actum, id irritet?

136
Non nihil
suppono.

ERTVM est, errorem antecedentem matrimonij actum circa personam cum qua contrahitur, matrimonium dirimere. Quia ad contrahendum id, requiritur voluntas, seu consensus positivus: sed hic nec datur, nec dari potest simul cum errore personæ, cum qua matrimonium contrahitur, ergo ex defectu huiusmodi consensus inualidum erit matrimonium. Quæserim tamen, num error personæ concomitans matrimonij actum, id etiam irritum reddat?

137
Non irritat.

Non reddit irritum, quando contrahens cum Maria, existimans esse Catharinam ea voluntate affectus erat, ut cognitam Mariam æquè libenter, aut libentius duceret. Quia huiusmodi error non efficit involuntarium. Sic quidam quos, presso nomine, memorat Sanchez, citandus, & alij, quos refert l. 1. d. 65.

138
Irritat omnino.

Iritum planè reddit. Quia ut legitimum sit matrimonium, necessarius est consensus, & voluntas positiva. Error autem concomitans,

quamvis non efficit, actum esse involuntarium efficit, autem non esse voluntarium. Ita Sanchez lib. 7. dub. 18. num. 6. citans tres Ledesmas, & alios. Valq. d. 10. cap. 4. num. 30. Bonacin. de matrim. qu. 3. punct. 2. a num. 2. Coninch. d. 31. n. 9. Hurtad. d. 13. diff. 1. Candid. tom. 2. disquis. 28. dub. 2. Villalob. tract. 14. diff. 5. a n. 1. Machad. libr. 3. part. 1. tractat. 5. docum. 2. numer. 3. & 4. Cornejo d. 7. dub. 6. Bauni. de imped. matrimon. quest. 3. assert. 2. Trullench. libr. 7. cap. 9. dub. 3. num. 4.

Censuerim, huiusmodi errore matrimonium irritari. Quia quamvis error concomitans matrimonij actum non sit causa, ut matrimonium fiat: sed ita coniungitur cum eo, ut adhuc errore non existente fieret matrimonium: adhuc tamen non valet cum tali initum errore; quia matrimonij contractus, & ratione suæ excellentiæ, & quod indissolubilis omnino sit, requirit positivum, ac expressum voluntarium, quod error præfatus non efficit.

DVBIVM V.

An error persona dirimat iure naturali matrimonium?

NON irritat iure naturæ, sed solum iure Ecclesiastico: (unde integrum erit Pontifici statuere, ut huiusmodi error non dirimat matrimonium. Quia cætera Sacramenta non sunt irrita ex personæ errore, ut si quis baptizet, confirmet, ungat, absoluat, Sacris Ordinibus initiat Petrum existimans esse Antonium, valent hæc Sacramenta. Differentia ergo hæc inter matrimonium, & cætera Sacramenta, ut illud solum sit irritum ex personæ errore, ex solo iure Ecclesiastico habetur. Sic Gloss. 19. qu. 1. in sum. verb. Quod autem.

Irritat naturæ iure. Quia error libertatem, ac consensum auferit. Si per errorem, ff. de iur. dict. omni. ind. & errantis nullus est consensus, nec voluntas. Cum testamentum. At matrimonium absque consensu est iure naturæ irritum. Ita Sanchez lib. 7. d. 18. num. 12. Basil. lib. 4. cap. 20. numer. 7. Cornejo, Villalob. Hurtad. & alij, quos sequitur Palas tom. 5. dub. 4. punct. 4. numer. 1.

Hoc certum existimo, quod ex discrimine inter matrimonium, & reliqua Sacramenta confirmo. Matrimonium enim indiuiduas personarum contrahentium conditiones respicit, & iuxta illas determinatur consensus: cum hæc conditiones per se, & suapte natura conferant ad indiuiduam vitæ consuetudinem inter coniuges retinendam, in quo matrimonij essentia consistit. In cæteris autem Sacramentis non spectatur indiuidue conditiones recipientium, utpotè quæ nil conferunt ad Sacramenti finem, ac proinde per accidens se habent ad intentionem Ministri, ut applicantis tale Sacramentum. Ergo error in persona, cui cætera ministrantur Sacramenta, ipsorum valorem non tollit, quasi error circa accidentalia: secus verò in matrimonio, in quo error circa substantialia versatur.

DVBIVM

DVBIVM VI.

An error qualitatis, seu dolus circa illam antecedens, qui in eundo matrimonio causam prabet, aliàs non in eundo, illud dirimat?

143
Dicitur quod

Dirimit quidem in foro conscientie. Quia cum voluntas sequatur apprehensionem intellectus tanquam ducem, eo ipso quod intellectus apprehendat hanc formam ut Virginem, vel ut nobilem: voluntas non consentit in tale coniugium, nisi sub huiusmodi qualitate cognitum. Ergo existente qualitate errore, cessabit consensus, ac proinde matrimonium erit irritum. Sic Præposit. capit. ult. de coniug. leprosor. Ioan. de Medi. de re. sit. question. 33. §. Quibus præmissis. Fauter Basl. libr. 4. capit. 21. numer. 7. asserens hanc sententiam esse veram casu quo errans contrahat expressè, ac formaliter motus à qualitate, circa quam errat. Citat Sancium, sed male, ut patet.

144
Minime dirimit

Minime dirimit. Quia licet omnis error sit causa inuoluntarij: at non omnis efficit inuoluntarium simpliciter, sed is solus, qui est circa qualitatem per se, & ex natura rei requisitam ad ipsius contractus essentiam: at dum qualitas se habet per accidens, solum inuoluntarium secundum quid confurgit. Nam cum nil sit volitum quin præcognitum, quando error est in apprehensione rei non necessaria ad essentiam contractus, ipsiusque finem, sed in accidenti quodam: efficit, ut contractus sit quoad essentiam voluntarius, ac proinde talis simpliciter: inuoluntarius vero secundum quid, & quantum ad accidens illud in quo error diuersatur. Ita Sanch. l. 7. d. 18. n. 18. citans Valent. Molin. utrūque Ledes. Sorum, & alios usque viginti quinque Doctores. Coninch d. 31. n. 11. Rebel. l. 3. de matr. q. 2. n. 5. Hurtad. d. 13. diff. 2. Filliuc. tr. 10. p. 2. n. 3. Bonac. q. 3. pun. 2. n. 9. Cornejo d. 7. dub. 7. Palas d. 4. pun. 4. nu. 3. Laym. l. 5. tr. 18. p. 4. cap. 2. numer. 2. Bauni. de impedim. question. 3. assert. 3.

145
Hanc sententiam

Hanc sententiam verissimam existimo. Quia contractus stricti iuris intus ex dolo dante illis causam, valent, eo quod causa, in qua erratur, sit extra ipsorum naturam. Cum igitur error qualitatis contingat circa accidentia matrimonij, illud non vitabit.

CAPVT XXI.

Circa impedimentum Conditionis siue seruitutis.

DVBIVM VII.

An validum sit matrimonium initum cum seruo, cui pro tempore determinato fuit concessa libertas postmodum in pristinam redituro seruitutem?

Est validum. Quia libertas pro quocumque tempore concessa, est perpetua. Libertas est validum, namque concedi non potest pro tempore determinato, sed semel pro quocumque tempore concessa, perpetua est. Libertas, i. iunctal. Ideo, 34. ff. de manumissis testamen. ibi: Libertas ad tempus dari non potest, itaque si ita scriptum fuerit: Stichus usque ad annos decem liber esto, temporis adiectio supernacua est. Glos. Superuacua quidem est, libertate suum effectum fortiente quia libertas semel data renouari non potest. Sic Castro Pal. dub. 4. punct. 5. numer. 5.

Validum non est. Quia licet ei seruo concessa sit pro certo tempore libertas, verbi gratia, pro biennio, & eo libertatis tempore contrahat cum ignaro seruitutis future, inuoluntarij, nec domicilium mutare nec libere sui corporis potestatem tradere. Ita Supplem. Gabr. in 4. dist. 16. quas. 1. art. 3. dub. 2. Sorus dist. 35. q. vnic. art. 2. Ledes. 2. part. 4. ques. 54. a. 1. Manu. tom. 1. sum. c. 223. nu. 3. Vega 10. 2. sum. c. 34. casu 67. & alij.

Profecto si illa libertas pro biennio concessa censenda sit perpetua, verum esse sententiam amicissimi Ferdinandi de Castro Palao crediderim; quia iam vere liber est coniux. Si vero perpetua non sit, sed possit dari solummodo ad limitatum tempus, secundam sententiam vnice veram iudicaret. Itaque matrimonium liberi cum ancilla, cui data est libertas in tempus, minime valet, ignorata per liberum ea serui conditione; quia eo medio tempore seruus est per l. statu liberum, ff. de statu libe.

DVBIVM VIII.

An valeat matrimonium liberi cum ancilla, qua infra modicum tempus potitura est libertate?

Non valet. Quia matrimonium huiusmodi verè est celebratum inter coniuges seruum, & liberum, ignorata seruitute, quod impedimentum dirimens statuit Ecclesia. Sic Angel. verb. Matrimonium 3. imped. 4. num. 6. Syluest. verb. Matrimonium 8. qu. 2. dicto 3. Basl. l. 7. c. 43. n. Rebel. l. 3. q. 3. n. 19. Gutier. de matrim. cap. 90. num. 6. Palas d. 4. pun. 5. num. 4. Leand. tr. 9. d. 11. ques. 3.

Valer omnino. Quia eo modico tempore deficiente, ut statu libera plenam acquirat libertatem,

bertatem, cessant rationes, quibus Ecclesia ducta id matrimonium irritauit: nempe quod is error valde bonis matrimonij aduerteretur, bono Sacramenti, & indiuidiæ cohabitationi; cum seruus debeat in domo domini habitare, ab eoque possit in partes remotas immitti: bono fidei, quia non potest ad libitum debitum reddere, sed cum ei vacauerit, satisfeceritque obsequiis, in quibus à domino occupatur: bono prolis, quia alere nequit, cum omnia domino acquirat, nec erit in parentis potestate ut religiosè educetur. Cessant inquam hæ rationes: Ergo minimè huiusmodi coniugium ditimendum. Ita Sancius lib. 7. dub. 19. num. 4. & viri Doctissimi, quos, se consuluisse asserit. Filliuc. tract. 10. part. 2. num. 37. Ochagau. tract. 3. q. 49. nu. 5. Coninch dub. 31. num. 26. Cornejo disp. 7. dub. 8. Machad. l. 3. p. 1. tr. 11. docum. 3.

151
Hanc sententiam probabiliorē esse reor.

Hanc sententiam probabiliorē reor, cuius fundamentum planè verum existimo. Nullius enim momenti est præiudiciū, quod obligari perfectè ac libere nequeat ad reddendum debitum, & cohabitandum, quin occupari à domino possit: cum breui duraturum sit impedimentum, nec potest iam ea serua per venditionem separari: atque ita non erit contra bonum Sacramenti, nec prolis: Quod si attendamus dedecus contrahendi cum re vera ancilla, idem sane sequitur ex matrimonio cum liberta: parum enim refert, paulo ante fuisse seruam & tunc esse liberam: aut tunc esse seruam, & citò futuram liberam; & tamen matrimonium cum liberta valet, ignorata conditione. Nec in hoc tempore ad libertatem assequendam reliquo (quod breuius spatio sex mensium futurum existimo) potest, sequi prolis damnum quod seruituti subiiciatur, eo quod ancilla ducta in uxorem nondum verè sit libera. Quia legitimus, ac perfectus partus mense nascitur l. *Septimo, mense*, 11. ff. de statu homin. & optime probat Menoch. lib. 2. de arbitrar. centum. casu 89. n. 35.

DVBIVM IX.

An validum sit matrimonium liberi cum ancilla contractum si error aut ignorantia seruilis conditionis, crassissima, aut leuissima fuerit?

152
Validum est.

Validum est. Quia Ecclesia ideo irritauit hoc matrimonium ut resarciatur grauissima iniuria irrogata coniugi ignorantia, quæ cessat, ac leuissima est, ubi ignorantia est aded crassa. Quæ quidem æquiparatur scientiæ aded ut in materia penali, & odiosa, quando ius punit delictum scienter admissum, hæc ignorantia tam crassa à pœna non eximat, ut probat Sancius lib. 10. dub. 32. num. 39. Sic Sotus in 4. diff. 35. quæst. unic. art. 2. post 2. concl. Barth. à Ledes. dub. 31. de matrim. concl. 1. Ludou. Lop. part. 2. Instruct. de matrim. cap. 47. Manu. to. 1. sum. c. 21. nu. 3. Vega tom. 2. sum. c. 34. casu 67. Rebel. l. 3. q. 3. n. 15. Villalob. tr. 14. diff. 6. nu. 4. Basil. l. 7. c. 43. n. 3.

253
Non est validum.

Non est validum. Quia ut matrimonium li-

beri cum ancilla, vel libera cum seruo valeat, desideratur libera electio, & omnino voluntaria talis seruilis conditionis: ut sic liberè cedat contrahens iuri suo, quæ cessio est quædam iuris proprii condonatio. At hæc irritatur ex errore quantumvis fatuo. Ut si velim dare Petro, & errore leuissimo ductus dem Antonio non tenet donatio, quia donandi deficit voluntas. Ita Abbas. Alex. de Neuo, & Præposit. quos refert, ac sequitur Sanch. l. 7. d. 19. nu. 20. Trull. l. 1. c. 9. dub. 4. n. 3. Sylui. in sum. p. 2. c. 11. dub. 2. Ochagau. tr. 3. q. 49. n. 10. Filliuc. tr. 10. p. 2. n. 41. Hurtad. d. 14. diff. 1. n. 1. Coninch d. 31. nu. 26. Cornejo d. 7. dub. 8. Leand. tr. 9. d. 11. qu. 5.

156
Secunda sententia mihi probabilior.

Fateor, primam sententiam valde esse probabilem, secundam tamen probabiliorē putato. Quia licet ad culpam & pœnam illi correspondentē hæc ignorantia scientiæ æquiparetur, quia actus est indirectè, ac interpretatiue volutus propter aduertendi obligationem: preceptum enim obligans ad aliquid, subinde adstringit ad diligentiam adhibendam ad aduertendum, ne violetur. At cum nullum præceptum sit cum persona liberæ conditionis, non est, quod culpæ ascribatur contrahenti ea in aduertentia, ac proinde indirectè volita censetur.

DVBIVM X.

An validè contra ha cum ancilla seruus, qui putabat, eam esse liberam?

Non contrahit validè. Quia ius Ecclesiasticum irritat matrimonium, in quo est hic error, verus conditionis seruilis error: qualis in hoc casu inuenitur: Ergo coniugium erit nullum. Nam consensus serui non fertur in illam ut ancillam, sed ut liberam. Et quia posset esse seruus tam arrogans, ut nulla ratione ducere vellet ancillam: quin imo prudenter ageret, ut filij essent serui, & ut liberius posset viui matrimonij vacare: & si à domino venderetur, posset illum vxor sequi. Sic Vivald. Candelab. part. 1. ubi de matrim. nu. 122. asserens se forsitan huic sententiæ adhæsurum nisi singularitatis vitio notaretur. Et nonnulli apud Glossam, 29. quæst. 2. in sum. v. Secunda.

158
Validè contrahit.

Validè contrahit. Quia hoc impedimentum est solo iure Ecclesiastico inductum. Ius autem Ecclesiasticum solum irritat matrimonium inter eos, quorum alter liber, alter vero seruus, ac liber in seius est seruitutis. Ita Sanchez lib. 7. dub. 19. numer. 23. citans sexaginta supra tres Doctores Basil. lib. 7. cap. 43. num. 1. Bonac qu. 1. punct. 3. num. 1. Trull. lib. 7. cap. 9. dub. 4. numer. 5. Cornejo, Filliuc. Candid. & Luifi. apud Leand. tr. 9. d. 11. q. 7.

159
Hoc mihi error.

Certissimum mihi non omnem conditionis errorem efficere, ut matrimonium sit nullum: sed quando talis est error, ut fiat deterior errantis conditio, secus si in pari conditione erratur. Quia ratio, quæ inducit Ecclesiam, ad hoc impedimentum statuendum, ea est, ut resarciat iniuriam irreparabilem illatam libero ignorantia

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 213

Ignoranti conditionem alterius seruilem, & ob grauem contractus inaequalitatem. At ubi conditio alterius, in qua erratur, est par conditioni errantis, cessat ea iniuriæ grauitas, & inaequalitas contractus.

DVBIVM XI.

An contrahas valide matrimonium licet cum libera, si putabat, eam esse ancillam?

160. *Non contra-
ho ualide.*
VAlidè non contrahit. Quia in hoc casu res geritur contra liberi coniugis intentionem. Sic aliqui citati, presso nomine, à Glof. fa 29. *ques. in sum. verb. Secunda* si enim quispiam contrahit cum aliquo quamuis digniori putans se cum alia contrahere, non est matrimonium: Ergo nec matrimonium validum erit, quando contrahit liber cum libera putans ancillam esse. Arguit ita Glof. *c. si quis ancillam, in fine.*

161. *Valide con-
trahit.*
Contrahit valide, Quia liber errat, inueniens digniorem conditionem, quam ipse putabat. Ita D. Thom. in 4. dist. 36. *quis. onic. an. ad 1.* & omnes Theologi cum illo. Sanchez lib. 7. d. 19. nu. 23. citans innumeros.

162. *Non mihi in-
dubium.*
Indubium mihi hunc errorem minime valori matrimonij obstat. Quia ubi conditio alterius, in qua erratur est dignior opinione, cessat illa iniuriæ grauitas ad quam refaciendam Ecclesia hoc impedimentum statuit.

DVBIVM XII.

An liber, qui ignoranter cum mancipio contraxit, possit, detecta seruitute, ab illo propria auctoritate seruari?

163. *Non potest
ante Ecclesie
seruitutem.*
SIn facie Ecclesiæ contractum fuit publicè contractum, bona fide cum serua: non licet ante Ecclesiæ sententiam à cohabitatione separari. Quia licet nota sit seruitus, at ignotum est, num liber habuerit conditionis seruilis ignorantiam, necessario requisitam, ut matrimonium sit irritum, quam liber probare tenetur. Sic Henriquez lib. 11. cap. 5. Richard. Angel. Syluest. Armil. & Nauar. apud Sancium citandum.

164. *Post planè.*
Aded certum est matrimonium liberi cum ancilla aut libera cum mancipio, ignorata seruitute nullum esse: ut liber coniux, detecta seruitute, propria auctoritate secedere valeat, si scandalum absit. Quia cum matrimonium nullam vim habeat, nullo vinculo potest à recessu impediri. Ita Sanchez lib. 7. dub. 19. nu. 7. Basil. lib. 7. cap. 3. num. 6. Cornejo disp. 7. dub. 8. & alij, quos citat, & sequitur Palaus dub. 4. par. 5. num. 6. Gutier. cap. 90. num. 11. Basil. lib. 7. c. 43. n. 1.

165. *Quid circa
questionem
seruat. An-
dub.*
Quid circa questionem sentiam, breuiter indicabo. Licita est, quoad thorum propria auctoritate separatio. Quia hoc occultè, &

absque scandalo geritur. At si matrimonium sit occultum (ut si iam testibus, nec libro Parochi probari valeat) potest etiam liber quoad habitationem propria auctoritate recedere. Quia est certus, matrimonium fuisse nullum, & cessat separationis scandalum. Quod si probationis defectus adfuerit, licite poterit coniux, qui timet scandalum excitandum, si propria auctoritate recedat in partes abire leginquas, inibique sine ullo scandalo cum alio matrimonium inire. Imo non solum liber, sed seruus potest recedere, etiam reuente libero: quia tam ex parte serui, quam liberi nullus fuit contractus, nisi forte ex tali contractu, & deceptione facta, damnum aliquod libero illatum sit, cui seruus satisfacere nequeat aliter, quam coniugium ratificando. Denique crediderim, nonquam non scandalum futurum si absque Ecclesiæ iudicio separatio fiat, quando matrimonium publice sit contractum, de eo-que conflet.

DVBIVM XIII.

An Petente coniuge libero matrimonij dissolutionem ratione seruitutis à se ignorat: incumbat ipsi illius ignorantia probatio?

Incumbit ipsi. Quia id colligitur ex cap. fin. de coniug. seruor. ibi: Mandamus, quatenus si incumbit ipsi, si ignorat: incumbat ipsi illius ignorantia probatio? *166*
de coniug. seruor. ibi: Mandamus, quatenus si incumbit ipsi, si ignorat: incumbat ipsi illius ignorantia probatio? *166*
de coniug. seruor. ibi: Mandamus, quatenus si incumbit ipsi, si ignorat: incumbat ipsi illius ignorantia probatio? *166*

Non incumbit ipsi, sed coniugi seruilis conditionis incumbit onus probandi scientiam suæ conditionis in altero: & ignorantia liberi presumitur, dum contrarium minime probatur. Quia in alieno facto non presumitur scientia, sed ignorantia. Regula presumitur ignorantia, de reg. iur. in 6. & leg. Verius. ff. de probat. Ita Hostiens. eo cap. fin. num. 3. Ioan. Andr. ibi, num. 3. Anton. numer. 6. Abbas numer. 6. Cardin. statim. in principio opposit. 1. Alex. de Neuo num. 5. Præpol. numer. 4. Sanchez lib. 6. dub. 19. num. 8.

Idem assero, nisi tempore contracti matrimonij conditio coniugis seruilis esset communiter eo in loco nota, quod presumatur scientia eorum, quæ communiter innotescunt. cap. 1. de postulat. pralat. cap. Quod dictis, dub. 16.

DVBIVM XIV.

An ignorantia seruitutis dirimat suapte natura matrimonium?

Questioni dō, num seruitus suapte natura præstet impedimentū matrimonio incedo: sicut naturalis impotentia ad copulam conjugalem. *168*
Dirimit, quod-
dem.

ingalemiac proinde quamvis cognita sit, matrimonium dirimat? Dirimit quidem. Quia servitus est contra matrimonij substantiam, nempe contra corporis traditionem, quam servus liberè præstare nequit. Sic D. Thom. in 4. dist. 30. quæst. 1. art. 2. corp. Qui quidem comparat servitutem cum naturali impotentia: sicut enim hæc impedit omnino matrimonij usum; ita illa liberum.

169
Non dirimit.

Servitus non præstat naturale impedimentum matrimonio ineundo, ideoque validum est matrimonium servorum inter se, & matrimonium liberi cum ancilla, & libera cum servo, non ignorata servitutis conditione. Quia servitus cognita matrimonij substantiæ non aduersatur. Ita Sanchez lib. 7. dub. 19. nu. 14. Sylvest. verb. Matrimonium 8. quæst. 2. disto 2. Angel. v. Matrimonium 3. impedim. 4. numer. 13. Sotus in 4. dist. 35. quæst. 1. nu. 1. & omnes.

170
Hoc certissimum est.

Hoc certissimum proculdubio est. Vnde dum D. Thom citatus pro prima sententia, ait, servitutis errorem aduersari substantiæ matrimonij, & comparat naturali impotentia: non intendit, omnimodam inter ea impedimenta statuere: sed vult, aliquo modo aduersari matrimonij substantiæ, & vsui illius libero: sicut naturalis impotentia simpliciter usum tollit: indeque congruentem rationem desumit, vt iure optimo Ecclesia irritat matrimonium cum conditionis errore initum.

DVBIVM XV.

An Ignorantia servitutis dirimat iure naturali matrimonium?

171
Iure naturali dirimit.

ESTO servitus cognita nullo iure obstat matrimonio ineundo: quæsierim, num error servitutis ita obstat, vt iure naturali reddat irritum matrimonium initum cum libero sic erranti? Iure naturali dirimit. Quia cum duo includat matrimonij substantiam, nempe personas, & mutuum corporum traditionem: eius substantiæ aduersatur error circa personas, & circa conditionem servilem, quæ liberam corporis traditionem aufert. Equidem si quis equum vendat, cuius vsus ex alterius voluntate pedit, id tacendo: irrita est iure naturæ venditio: cum hæc eo intrinsecè tendat, vt dominum cum libera vsus rei venditæ potestate transeat in emptorem. At vsus corporis servi pendet magna ex parte ex domini voluntate: Ergo matrimonium per quod servus liberè sui corporis dominium tradit, tacito impedimento illo liberi vsus, est iure naturæ irritum. Sic Palac. in 4. dist. 3. quæst. 1. Almain. dist. 36. quæst. 1. Angl. p. 1. de matr. q. 10. Sylvest. v. Matrimonium 6. quæst. 1. Ex parte Basil. l. 7. cap. 43. num. 2.

172
Non dirimit iure naturali.

Non iure naturali, sed solo Ecclesiastico iure dirimit. Quia servitus non impedit absolute, ac simpliciter matrimonij usum liberum, sed certis temporibus Glummodo, nempe quando iuste dominus servum occupat. At hoc non aduersatur matrimonij substantiæ, quæ contenta est absoluta potestatis corporis traditione, &

obligatione ad reddendum debitum quando legitimum impedimentum non obstitit. Ita D. Tho. in 4. dist. 36. quæst. 1. ad 3. Bonaven. ibi. Sanch. l. 7. d. 19. nu. 15. viginti supra vnum Doctores citans. Trull. l. 7. c. 9. dub. 4. Banni. de imped. dub. 4. ducto 4 Villalob. rr. 14. dist. 6. n. 2. Hurtad. d. 14. dist. 1. n. 2. & 3. Filiuc. rr. 10. p. 2. un. 41. Coninch d. 31. n. 26.

Hanc sententiam longe probabiliorem duco. Nam si impedimentum traditionis potestatis plenæ corporis, quod in servitute reperitur, essentia matrimonij obstat: cum idem innueniatur in servitute cognita, hæc quoque iure naturæ matrimonium dirimeret: quod est contra Ecclesiæ decretum. Nec obstat, si dixeris, consensum servitutis, & adhuc volentem matrimonium inire, cedere iuri suo: quia cum requisita ad matrimonij valorem non possint ex contrahentium voluntate immutari, sed semper stabilia sint: non prodest in hoc suo iuri cedere sicut quia naturalis impotentia ad copulam est iuris naturalis impedimentum ad matrimonium nõ prodest eam cognitam fuisse ab altero contrahente, vt matrimonium subsistat.

DVBIVM XVI.

An liber, qui absque urgente causa scienter ducit ancillam, peccet, & fiat irregularis?

NEC venialiter peccat. Quia id nullo iure prohibetur. Sic Angel. v. Matrimonium 3. imped. 4. Sanch. l. 7. d. 19. n. 14. Nec fit irregularis. Quia esto infamis sit, id non est in iure expressum. Sic Henriquez l. 14. de irregular. c. 1. n. 5. ubi innuit, minime esse irregularem. Consonat Palas d. 1. punct. 5. §. 1. numer. 9. Quia nulli est prohibendum.

Peccat venialiter saltem. Quia suam liberam conditionem vi lipendit. Ita Sotus in 4. dist. 35. quæst. 1. Ochagau. rr. 3. q. 49. n. 6. Cornejo d. 7. dub. 8. Et fit irregularis. Quia id deciditur cap. si quis viduam. & 2. d. 34. quod desumptum est ex Canonibus Apostolorum c. 18. ibi: Si quis viduam, aut eieclam acceperit, aut meretricem, aut ancillam, non potest esse Presbyter, aut Diaconus, aut ex eorum numero, qui ministerio Sacro deseruiunt. Ita Glof. ibi, v. Ancilla. Laur. Hugo, Archidia. & Dominic. ibi. Astens. sum. p. 1. d. 8. tit. 15. n. 2. q. 2. Nauat. c. 17. n. 196. D. Antonin. 2. p. tit. 28. c. 3. Sylvest. v. Irregularitas q. 16. Manu. 10. 1. sum. c. 158. n. 3. Sanch. l. 7. d. 19. n. 14.

Profecto ex se non video villam culpæ rationem, cum id nullo iure prohibeatur. At crediderim, liberum, qui absque virginti causa, seu valde commoda ancillam duxerit, venialiter delinquere. Quia prodigus est honoris proprii cum fiat infamis. Imo grauiter etiam delinquet, si graues circumstantiæ, aut scandalum ingens accedat. Verum nunquam non irregularis reddetur eo quod vilis & infamis ducens ancillam proculdubio reputetur. Idque verum reor, quauis ancilla Virgo sit; aliàs nil is textus decideret: ducens enim liberam non Virginem est, ob bigamiam contractam, irregularis.

DVBIVM

DVBIVM XVII.

An quando dominus non collocat ancillam in matrimonium cum libero seruitutis ignaro, sed confcius matrimonij tacet seruitutem; ancilla ex hoc donetur libertate?

177 *Quidem certa praemissa.*
Certe est, si dominus personam conditionis cum persona libera in matrimonium collocet seruitutis ignara, nec eam delegat: eo ipso personam illam seruituti subiectam, siue masculus sit, siue femina, consequi libertatem. Quia id habetur expresse *Aubert. ad hoc C. de Latina lib. 11.* Certum est, quando uterque contrahens est seruus, vel si alter liber est confcius seruitutis, quamvis dominus consentiat, tradatque mancipium in matrimonium seruum non consequi libertatem. Quia favor valoris matrimonij eam libertatem necessario petentis, in hoc euentu cessat: cum valeat matrimonium absque mancipij libertate; nullus enim in libero adfuit error. Quaestioni autem do, num quando dominus non collocat ancillam in matrimonium cum libero seruitutis ignaro, sed confcius matrimonij, tacet seruitutem, ancilla ex hoc libertate donetur?

178 *Non donatur ex hoc libertate.*
Non donatur ex hoc libertate. Quia tacens non censetur consentire in iis, quae in ipsius praedictum redundant. *Regula. si qui tacet, 44. de reg. iur. in 6.* Et quia taciturnitas minimè potest impedire, consensum non operatur. Sic *Palud. in 4. dist. 36. quae. 2. artic. 1. concl. 2. numer. 8. Supplem. Gabr. ibi, qu. 1. a. 3. concl. 1. Veracr. p. 1. specul. a. 30. Ludou. Lop. p. 2. Insir. de matr. cap. 47.*

179 *Ex hoc li. Veritate do- antur.*
Donatur plane ex hoc libertate ancilla. Ex hoc li. Quia expresse definitur *Aub. ad hoc de nupt. collat. 4. §. si vero, decretum. de leg. Regia. 1. tit. 5. part. 4. & ratio huius decisionis est, quod dominus tunc non apertens conditionem seruilem sui mancipij est in culpa, dolo, grauis iniuriae liberum contrahentem efficiendo. Quare dignus est, ut in illius fraudis poenam & fauore matrimonij, ut illud sit validum mancipium libertatem assequatur. Ita *Glof. c. si quis ingenuus, v. Paciar. El. 1. 29. quae. 2. Goffred. sum. tit. 1. de coning. seruor. n. 1. Henric. l. 11. c. 10. m. 4. Molina 10. 1. de Inst. tr. 2. d. 19. Barth. a Ledef. dub. 31. concl. 6. Sotus in 4. dist. 35. quae. 1. vnic. art. 2. Palac. dist. 30. d. v. m. Ledef. 2. p. 4. q. 54. a. 4. Couar. 3. Decret. p. 2. c. 3. §. 7. n. 1. Sanch. l. 7. d. 20. n. 5.**

180 *Cum his opinor.*
Cum his opinor. Nam textus hoc statuentes, non fundantur in voluntatis domini praesumptione, sed in vera voluntate puniendi taciturnitatem domini debentis in eo euentu seruitutem sui mancipij manifestare.

***

DVBIVM XVIII.

An serui licite possint inuitis dominis, sine petita facultate, matrimonium inire?

181 *Quid certi praemissa.*
Scio, negauisse D. Basilium *canone suo 40.* Svalide seruos posse, inuitis dominis, matrimonium inire: quia suo tempore non erat op-positum ita clare definitum. Equidem certum est valde id posse. Quia matrimonij contractus concessus est omnibus iure naturae ad speciei conseruationem: seruitus vero iure positio Gentium est introducta. Quae serim autem, an id non solum valide, sed & licite haud petita à domino licentia, possint?

182 *Licite non possunt.*
Non possunt absque mortali matrimonio- nium inire, venia à dominis non petita. Quia id exigit reuerentia eis à seruis de- bita. Sic *Leand. tract. 9. dub. 11. quae- sion. 14. Philip. à Cruce sum. tract. 6. vbi de imped. 2. Albiz in manuscr. de matr. d. 8. dub. 30.*

183 *Possunt licite.*
Possunt licite contrahere serui, licentia à dominis minimè petita. Quia si nec na- turali, nec positio iure mancipij est pro- hibitum, inuitis dominis coniugium inire ac- cidentarius videtur esse ille reuerentiae herilis respectus. Ita *Torreblan. l. 2. pract. c. 15. m. 59.*

184 *Idem assero & qualiter- culam oc- currentem dissoluo.*
Ego autem crediderim debere seruos prius à suis dominis veniam ad inendum coniugij postulare, eorumque procurare consensum, nisi iuste timeant, à dominis eorum impedienda coniugia. Nec tamen culpae lethalis iudicari- reum esse mancipium id non gerens, si robore occupatus, aut aliquali timore affectus prae- riteret. Praecipue cum nefas sit domino mat- rimonium serui impedire, nec possit tuta con- scientia punire eum, quod, se inuito, contraxe- rit. Quae seris, an domino certiore facto, man- cipium de matrimonio in eundo tractare, fas sit illud aliud vendendum immittere, quo se incol- amen seruet, immuniue incommodi, quod ex coniugio illo exundat? Distinguendum esse cē- seo si iam matrimonium ceptum sit, quia ser- uus fidem suam alicui alligauerat, de matrimo- nio cum ea contrahendo: nefas erit domino, eo medio vti. Quia per illa spōsalia, quae quod- dam sunt matrimonij initium, iam est ceptum ac veluti in fieri matrimonium. Nequit ergo Dominus ius hoc alteri acquisitum, & à sua voluntate independens impedire. At vero si sponsalia inita nondum sunt poterit dominus sic venundare. Quia vsque tunc nulli tertio ius est acquisitum: ac proinde non est interdici- dum domino ius suum diuendendi manci- pium.

DVBIVM XIX.

An delinquet taliter at dominus, qui seruo con- gatos diuendunt in partibus adeo dissipatis, ut eius matrimonij impediatur, quando initum matri- monium sine domini voluntate fuit?

185 *Non delin- quet.*
Non delinquit. Quia integrum erat domi- no ante matrimonij contractum, seruum quit- vbiq̃ue

vbique locorum venundare: cui iuri nō potuit seruis, patrimonio inito, præiudicare, nec à domini potestate abstrahi: seruis si coniuente domino, contraxerit; quia coniuente dominus coniugio, cessit iuri suo taliter diuendendi, vt vsui matrimonij in pedimentum præsteret. Sic Scot. in 4. dist. 36. quæst. 1. Ledef. 2. p. 4. quæst. 4. art. 4. Angl. de matr. quæst. 10. de imped. condit. art. 2. Palac. in 4. dist. 30. d. vni. dub. 5. Supplem. Gabr. q. 1. a. 3. dub. 3. concl. 3. Celaia q. i. in solut. replica contra 1. argum.

186
Delinquit
plane.

Lethaliter delinquit dominus, etiam si seruis eo inuito contraxerit. Quia si dominus peccat lethaliter impediens vsum matrimonij serorum, sine eius venia contrahere, multo magis delinquit eos diuendens adeo in diffitis plagis, vt perpetuo vsum coniugij impediatur. Ita Sanchez lib. 7. dub. 2. 2. num. 5. citans Hostiens. Alexand. de Neuo, Abbat. Præpos. Tabien. & alios. Basil. lib. 7. c. 42. n. 5. Filiuc. tr. 10. p. 2. n. 5. Ochag. q. 49. n. 22. Palacios. d. 4. pum. 5. §. 2. n. 5.

187
Quid iudicetur
sit. vbi
expens.

Profecto in re tam graui, ac passim occurrente, quid probabilius tenendum sit, vberius exponam, si vxor libera sit siue à tempore matrimonij, siue post initum, libertatem fuerit consecuta, & commode valeat sequi virum: potest seruis vbi cumque à domino venundari, quamuis ipso consentiente, coniugium fuerit initum. Quia non posse libere vendi, consurgit ex matrimonij vinculo, in quod vel dominus consensit, vel eo inuito ius habuit seruis, ne eius vsum impediatur. At quando vxor est libera, minime impeditur, quod teneatur virum sequi, propria voluntate, nedum ex causa necessaria venditionis factæ à domino, domicilium mutauit. Quod si cum possit commode virum sequi, imo ad id teneatur nolit, ei adscribetur culpa, & non domino, qui minime impedit matrimonij vsum. Idem dixerim quando vxor esset ancilla, potest enim vbi que vendi, viro existente libero, siue tempore matrimonij talis fuerit, siue post manumissus, si commode possit ancillam venditam alibi, sequi, quamuis consentiente domino eam duxerit. Quia adhuc matrimonij vsum non impeditur. Quando verò coniux vtrique seruituti subiectus est, seu si alter liber sit, non potest commode alterum sequi, ac proinde ea obligatione immunis est: si consensu domini coniugium sit initum, tenetur dominus lege iustitiæ, non ita distrahere seruum, quin matrimonio vti valeat. Quia quamuis dicamus ius superesse domino, vbi cumque seruum diuendendi, non obstante matrimonio: at illi cessit, dum matrimonio coniungitur. Nisi seruis male moratus esset adeo, vt nequeat à domino absque proprio periculo, aut rerum suarum sustineri: nec in proprio Oppido, aut partibus vicinioribus emptor inueniatur: posset enim tunc seruum in partes remotas distrahere, Quia sicut Iudex posset in delicti poenam seruum in tuitres conicere, non obstante matrimonij ipse ita domino integrum erit, quamuis non ea punitione iudiciaria, domestica tamen ac dominis vti permessa, qualis est, seruum alio diuendendum immittere. Porro quamuis initum sit matrimonium ignorante, aut contradicente domino: tenetur dominus sub lethali piaculo seruum non distrahere in partes remotas, vbi

facultas non sit vitendi coniugio: & non compellitur urgente necessitate, eo quod pretium iustum potest in eodem loco inuenire. Quia lex charitatis saltem constringit dominum, ne simili conditione vtatur in salutis spiritualis vtriusque coniugis grauissimum detrimentum, absque propria necessitate præponderante. Fateor tamen, multo mihi esse probabilius, id peccatum esse contra iustitiam. Quia eo ipso quod serui habent ius inuitis dominis matrimonium contrahendi: habent subinde illo vtendi, aliis frustraneum ius illud esset. Denique si vtrique coniux seruis sit diuersi domini, ac diuersa loca inhabitantis, ita vt mutuo conuenire nequeant, obsequiis dominorum satisfaciendo: tunc vt vitetur fornicationis periculum, cogendus est alter dominus ab Ecclesia, vendere alteri volenti emere. At si neuter dominus emere velit cogendus erit alter vendere cuiusque extraneo in parte illa, in qua alter seruis adest. Si nullus autem emptor inueniatur, emat Ecclesia, argumento ex c. Fraternitatem, d. 54.

DVBIUM XX.

An mancipium matrimonio illigatum teneatur potius domino, quam vxori satisfacere?

Quæstio procedit, vbi ita alterum alteri obstat, vt simul stare nequeant. Alioquin certum est seruum per contractum matrimonij minime eximia consuetis obsequiis domino præstandis, vt constat ex cap. 1. de coniug. seru. ibi: *Debita tamen, & consuetis seruicia non minus debent propriis dominis exhiberi* Vbi Hostiens. num. 9. Ioan. Andr. num. 4. Anton. num. 7. Anchar. num. 5. Alex. de Neuo num. 12. explicant, *Maximè consueti*. Quia etiam non consueti obsequia serui domino debent; quidquid enim seruis est, domini est. Item nobis, insit. per quas personas Tota ergo difficultas eo pertinet, quando non simul stant obsequium domini, ac reddere vxori debitum: vt si eodem tempore vxor debitum exigat, & dominus aliquid seruitutis, quod tunc debito reddendo impedimentum præstet.

Igitur tenetur seruis potius domino, quam vxori satisfacere. Quia cap. 1. de coniug. seru. traditur, seruum teneri ad consueti domino obsequia præstanda, non minus, quam si coniugatus non esset. Cum ergo non sit minor obligatio erga dominum, ac in ipso præponderet, prius sibi obligatum esse seruum, & eo affectum cinere ad nuptias transisse (Res enim cum onere ad possessorem transit, cap. Ex lit. ris, de pignoris.) ius domini præualeat. Sic Goffred. sum. tit. de coniug. seruo num. 2. Innoc. cap. 1. num. vni. de coniug. seru. & ibi Hostiens. nu. 10. Lex Regia 2. titul. 5. part. 4. Temperant omnes hi, nisi periculum fornicationi vxori imminet non reddito statim sibi debito.

Potius vxori, quam domino seruis tenetur satisfacere. Quia vinculum matrimonij strictius, fortiusque sua est ex natura quam seruitutis

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 217

seruitutis vinculum. Ita Filline. *rr. 10. p. 2. nu. 51.*
Basil. *lib. 7. cap. 4. 2. n. 4.* Sanch. *lib. 7. dub. 2. num.*
15 Leander. *rr. 9. d. 1. g. 17.*

Scio, communiter hosce aliosque Doctores distinguere inter matrimonium initum à seruo, domino annuente, & contradicente, aut ignorante ipso, contractum: nullatenus tamen concesserim aliquid discriminis interesse. Quia si res attente perspicatur, fundamentum, quo discriminis innititur, valde dubium est, nimirum ius domini in seruum antiquius esse iure vxoris in ipsum seruum acquisitum per matrimonium. Imò dixerim, antiquius esse ius vxoris, ac proinde id ceteris paribus, præponendum. Quod sic explico: Dupliciter ius hoc vxoris considerari potest, vno modo quoad possessionem actu apprehensam in corpus coniugis matrimonij initiatione: & hoc modo haud dubium, quin ius domini antecurrit sibi coniux enim seruituti erat additus, cum per coniugium sui corporis tradidit potestatem. Altero modo quoad suam primænam originem, ex qua principium traxit viresque assumpsit: & hoc modo ius coniugis in seruum domini iuri præponitur. Quia proficiscitur, ac robur accipit ex iure naturali primæno, quod habent serui ad potestatem sui corporis tradendam per matrimonium; quidem præferunt iuri Gentium, ac prius illo est, quo aliqui in seruitutem fuisse additi. Poterit ergo coniux eo iure vii, iuncto domino: utque domini, ubi cetera sunt paria, erit postponendum. Hoc autem prudenti moderamine, & non metaphysico rigore intellexerim, sed morali modo. Ius etenim potius coniugis, siue volente domino matrimonium sit initum, siue eo iniuncto, non auferit ius seruitutis, ea debita obsequia domino præstanda: unde non erit in potestate alterius coniugis situm; ea passim, aut plus iusto impedire, crebra debiti petitione. Nam sicut viro liberum est, vxore deserta, aliquandiu abesse pro negotiorum expeditione: nec ius vxoris est obstaculo huic absentie: ita etiam domino licebit coniugem seruitute sibi subiectum in necessariis occupare, & cum aliquo proficiscitur, secum deferre, vt sibi ministraret: & aliud causa alicuius negotij expediendi immittere.

DVBIVM XXI.

An mancipium contrahens cum domino, aut cum domina, statim consequatur communi ex iure ac naturali libertatem?

¹⁹²Suppono, ancillam ductam à domino in vxorem ex iure Regni Castellæ fieri eo ipso liberam. *lib. 1. tit. 1. 3. p. 4. fine. ibi: Tan gran fuerza ha el matrimonio, que luego que el padre è la madre son casados hijos legítimos. Esso mismo sería, si alguno hubiese sido de su serua, è despues deso se casasse con ella. Ca tan gran fuerza ha el matrimonio, que luego, que es fecho, es la madre por ende libre, è los hijos legítimos. Vbi duplicem vim lex tribuit matrimonio, alteram legitimi prolem antea conceptam: & ad hoc proles consideratur: alteram verò redigendi ancillam in liberam: & ad hoc nil confert, habitam esse*

Esco. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

prolem ex ea, necne. Ambigitur autem, num ancilla huiusmodi redigatur illico in libertatem ob ius Castellæ singulariter, an hoc ei ex iure communi ac naturali ei competat?

Non solum ex Castellæ iure, sed etiam ex iure communi, ac naturali libertatem illico consequitur. *Authent. Ad hoc. de l. i. lib. Et leg. Liberta. 8. c. de operis libert. Sic Glos. si quis viduam. el 2. 2. 4. verb. Ancillam. Archidia. ibi. Dominie. sine. Turrec. num. vnic. Sylvest. verb. Seruimus. qu. 4. Astens. sum. part. 2. lib. 8. tit. 1. 5. d. 2. qu. 2.*

Solo iure Regni Castellæ libertatem acquiritur. Quia nullus datur textus aliunde ei libertatem decernens. Non *Authent. Ad hoc*, quæ nec verbum dicit ad id conferens; sed solum quando dominus tradit ancillam libero ignorantem seruitutem. Non *l. Liberta.* quæ solum libertatem ductam in vxorem non esse cogendam operas præstare. Cui ergo nullus datur textus eâ libertatem decernens, asserendum, iure communi attento eam ancillam minime effici liberam. Ita Palac. *in 4. dist. 30. d. vni. Henric. l. 11. c. 10. n. 4. lit. Z. Sa. v. Matrimonium. de Impet. dirim. n. 1. Sanch. l. 7. d. 10. n. 11. alios citans Villalob. rr. 14. dist. 6. n. 2. Ochagau. rr. 3. qu. 49. m. 57. & alij Negant etiam Sylvest. Archidia. & alij esse liberum mancipium iure communi, sed asserunt, naturali iure liberari.*

Ego quidem probabilius affirmo liberum esse illico mancipium domino nubens omni iure nempe naturali, communi, & Regni Castellæ: soluit. cum nulla in oppositum extet iurium dispositio. Quia vinculum matrimonij tantum sit, vt per illud coniuges fiant vna caro, necessario ex vi naturali illius provenit, vt communicet in bonis honoris, diuitiarum, aut sedis, vt habetur in *Authent. de Consul. si autem, coll. 4.* Ergo cum hæc communicatio statim seruitutis repugnet iure naturali, necessario debet per matrimonium mancipij cum domino celebratum extinguui. Accepi ex P. Vazquez *in 3. part. d. 81. cap. 8. numer. 41. Basil. lib. 7. cap. 4. m. 4. Eligio Bal. verb. Matrimonium, 3. nu. 1. Palao. disp. 4. pun. 5. §. 3. num. 1. & Trull. lib. 7. cap. 9. dub. 5. num. 2.*

DVBIVM XXII.

An quando ancilla vel seruus ineunt matrimonium cum persona libera seruitutis illius ignara, domino trahente in matrimonium, vel sciente, ac tacente seruitutem sit validum huiusmodi matrimonium?

¹⁶⁹Validum minime est. Quia *lex Regia 1. in fine tit. 5. p. 4. ait*, eos libertatem consequi, at matrimonium esse nullum. Ratio est, quia cum ex matrimonio illo ab eis acquiritur libertas, prius est matrimonium iniuri, quam serui acquirant libertatem: ac proinde vere initum esse inter personam liberam & personam seruituti subiectam cum conditionis seruili errore. Ergo validum minime fuit matrimonium. Sic *Conar. 4. decret. parte. 1. cap. 1. §. 7. Greg. Lop. l. 1. Castell. tit. 5. part. 4. Hurtad. d. 1. 4. dist. 3. n. 7. Palao. d. 4. pun. 5. §. 3. num. 5. Gutier. de matr. c. 91. n. 16.*

T

Validum

197
Validum est.

Validum est omnino matrimonium. Quia re vera tunc matrimonium id non fit absolute in personam liberam ac seruilem: nam in facto esse matrimonij vtraque persona contrahens est libera. Et qui consenti in aliquid, consentit etiam in id, sine quo illud non potest perfici: sed dominus consentit in huiusmodi coniugium: ergo etiam in libertatem, sine qua illud est inualidum. Igitur non fit absolute inter personam liberam, & personam seruilitati addictam. Ita Sanchez. l. 7. d. 20. n. 14. citans viginti supra octo Doctores. Filliuc. tr. 10. p. 2. n. 45. & 48. Ochagau. tr. 3. q. 49. n. 18. Bonac. q. 3. p. 1. n. 3. Coninch. d. 3. l. 1. n. 24. & 25. Rebel. l. 3. de matr. q. 3. n. 29.

198
Hec mihi pro. §. si vero decretum, vers. Hoc autem decernimus & vers. si vero. dicitur & eos seruus consequi libertatem & matrimonium consistere. Nec obstat lex Regia pro prima sententia citata, solū enim arguit conditores illius fuisse in ea opinione non tamen habet vim legis, quoad decisionem nullitatis matrimonij, bene tamen quoad libertatem seruo illi impertiendā. Quod prius sit fori Ecclesiastici, posterius autem secularis. Nec etiam obstat ratio illa. Quia cum statim eodem momento, quo perficitur matrimonium maneat coniux seruili conditionis effectus liber, seruitus illa est nullius considerationis, nec obest matrimonij fini nec affert incommoda, ob quæ ius Ecclesiasticum irritauit matrimonium cum errore conditionis contractum.

CAPVT XXII.

Circa Voti solemnitis Impedimentum.

DV BIVM XXIII.

An votum Solemnis castitatis in professione Religionis emissum dirimat matrimonium solo iure Ecclesiastico?

199
Solo iure Ecclesiastico dirimitur.

Nolo iure Ecclesiastico dirimit. Quia nulla adeo ratio cogens affirmare, id impedimentum naturali iure esse inductum. Nam traditio rei vel personæ ex iustitia descendens est alterius rationis ab ea, quæ ex religione existit: nec hæc duæ traditiones suapte natura repugnant: nec vna alteram expellit. Nam coniugatus potest de licentia alterius coniugis valide profiteri: & sine licentia altero adulterate: & tamē non dissoluitur prior traditio, cum vinculum matrimonij persisteret. Ergo ex eo quod religionis professio consistat in traditione, non sumitur efficax ratio ad concludendum, traditionem postea factam per contractum matrimonij esse irritam. Sic Sanchez lib. 7. dub. 26. numer. 2. quadraginta supra septem referens Doctores. Basil. libr. 7. cap. 22. num. 4. Ochaga. tract. 3. question. 50. numer. 8.

Hdrad. dub. 1. & diff. vnic. n. 3. citans Vasquez, Coninch. Bonac. question. 3. p. 1. n. 4. numer. 3. & penes ipsum Reginal. Lessi. Rebel. Villalob. tr. 14. diff. 7. num. 1. Laym. lib. 5. tract. 10. p. 4. c. 3. num. 1.

Non solo Ecclesiastico, sed etiam iure diuino, & naturali votum solemnne matrimonium dirimit. Quia clare colligitur ex cap. si vis Sac. cro. 17. qu. 1. vbi dicitur, contrahentes post votum solemnne separandos esse verbo Domini & autoritate Canonica: Ergo non solum iure Ecclesiastico, sed etiam verbo Domini, hoc est, iure diuino irritat matrimonium. Et quia huiusmodi votum iure naturali dissoluit matrimonium ratum non consummatum: Ergo à fortiori eodem iure diuino, ac naturalivim habebit irritandi matrimonium cum eo contractum. Ita D. Tho. in addit. q. 53. a. 2. & alibi. D. Bonac. q. 1. a. 2. Sorus. q. 2. a. 2. Valent. 1. 2. d. 6. q. 9. p. 1. n. 5. Henric. l. 1. n. 2. 3. & 7. Cornejo d. 7. dub. 9. Ioan. de la Cruz. q. 4. de matr. art. 3. dub. 3. Philip. de la Cruz. sum. tr. 6. Torrell. l. 1. pract. c. 23. sect. 3. n. 69. Candid. di. qu. 128. a. 4. dub. 2. Machad. l. 3. p. 1. tr. 11. docum. 4. n. 3.

Ego quidem primam sententiam tanquam firmiorem, ac probabiliorem defendo. Quia manente eadem prorsus voti solemnitate, vi deo, posse Ecclesiam statuere, ne matrimonium subsequens dirimat. Cum enim solus quidam voti solemnitis effectus impediatur, nil prorsus essentia, & solemnitatis, quæ nunc gaudet, amittet. Porro antiquitus professio non dirimebat subsequens matrimonium vt constat. Nam Cyprianus Epist. 11. ad Pompon. rogatus de virginibus quæ post castitatis votum nupserant, quid gerendum esset non eas separari præcepit, sed publicam agere penitentiam iussit. Et D. August. lib. 9. de bono viduit. c. 9. 10. & 11. probat, fallam esse sententiam dicentium non esse vera coniugia virginum post votum castitatis nubentium. Et in Concilio Ancyrano c. 19. (& refertur c. Quotquot. 27. qu. 1.) & Elibertino can. 13. (& refertur c. Virgines. 27. q. 1.) & Chacedonense can. 15. (& refertur cap. si qua virgo, question. 1.) Virginibus Sacris quæ post votum continentia nubunt, pœna indicitur, nec tamen à nuptiis iubentur semoueri signum igitur est, eo tempore nondum legem Ecclesiasticam editam esse ea irritantem coniugia atque ita, attento iure naturali diuino valida fuisse. Equidem votum solemnne non irritat matrimonium subsequens, quæ ratione votum irritaret: sed quæ ratione est votum solemnne. Cum igitur solemnitas sit ex iure Ecclesiastico c. unico de voto in 6. solo iure Ecclesiastico irritabit.

DV BIVM XXIV.

An votum Sacri Ordinis dirimat matrimonium subsequens solo iure Ecclesiastico?

Non solo iure Ecclesiastico, sed & iure diuino dirimit. Quia c. unico de voto in 6. & non solum quiparantur votum solemnne Ordinis Sacri, & professionis. Hoc autem dirimit iure diuino: Ergo & illud. An nō in Sacro Ordine est traditio sicut in professione? Cū igitur votū professionis dirimat

Sect. II. Dubia De Impedimentis. 219

dirimat iure naturæ, eo quod in eo traditio reperiatur: eodem iure dirimet Ordo. Denique quia ordini est diuino annexa castitas muniis Sacerdotibus conueniens, quibus coniugales curæ aduerlantur. Sic Maior in 4. dist. 24. qu. 2. Celaia dist. 37. qu. 1. Dicunt esse probabile Balsol. dist. 37. qu. 1. art. 1. & Nicol. de Niffa ad 4. sent. tr. 6. p. 3. de matr. q. 7.

¹⁰³ *Dirimitur solum iure Ecclesiastico*
Solum iure Ecclesiastico dirimitur matrimonium subsequens per Ordinem Sacrum; Ecclesia enim inhabiles reddidit initiatos Sacris ad matrimonium sicut conflagrantes in secundo, & vterioribus gradibus vsque quartus sententia hæc probatur eisdem proferus rationibus, quibus Dubio præcedenti ostendi solo iure Ecclesiastico annexam esse continentiam professioni. Addiderim. Quia hoc votum non est per se & ex natura sua solemnne, sed per accidens: (quod apprimè probat Sanch. l. 7. d. 27. n. 17.) Non ergo dirimit matrimonium iure naturali diuino instar voti solemnne per se, quale est professionis votum. Ita Doctores, quos n. 199. retuli. Quæ addo D. Thom. in 4. dist. 37. q. 1. art. 1. corp. Scotum ibi. q. vni. §. Dico igitur. D. Bonau. a. 1. qu. 2. corp. Albert. Mag. ibid. a. 1. Durand. q. 4. n. 4. Palud. q. 1. a. 1. n. 8. & a. 3. n. 19. Supplem. Gabriel. quæst. vni. a. 2. concl. 1. Bellarm. l. 1. Contro. c. 18. Henric. l. 1. c. 5. n. 9. Valent. l. 2. d. 6. q. 6. pun. 5. Manuel. Vega, Petr. de Ledef. Palac. Medina, Gerson. Scot. Capreol. & alij plures, quos refert ac sequitur Sanch. libr. 7. dub. 28. numer. 11. Huic hæreo sententiæ tanquam communi ac veriori. Nam cum votum illud tantum sit solemnne per accidens, nullatenus habet, per se dirimere. Id ergo ei ex solo Ecclesiastico iure prohibetur.

DVBIVM XXV.

An sacerdotes Græci videntes matrimonio ante Ordines inito sint sacrilegio rei?

¹⁰⁵ *Nonnulli supponunt*
Suppono (ex veriori sententiâ) nunquam licuisse in Ecclesia siue Latina, siue Græca Sacro ordine prædictis matrimonium inire: eam vero esse differentiam inter Græcos, & Latinos in Sacris Ordinibus constitutos: quod illis post coniugium ad Sacros Ordines accedere, & vti matrimonio antea contracto permittitur: quod Latinis est interdictum. Et Græcis quidem cõcedebatur vsus matrimonij ante ordinem initi præter id tempus, quo Altaris ministerio deservire vel consuetudine vel lege debent. Lege Azorium l. 13. in fin. Moral. c. 13. q. 1. Quæris vero, num Sacerdotes Græci videntes matrimonio ante ordines inito delinquant? Delinquant. Quia id eis permissum est ob eorum ducitiam, tanquam minus malum, instar permissionis lupanarum: Probatur ex Decreto Nicolai I. ad consulta Bulgarorum c. 70. & habetur c. fin. d. 8. vbi consultus à Bulgaris, num Presbyteri habentes vxores sustentandi essent? Sic respondet: *Licet ipsi valde sint reprehensibiles, vti tamen Deum conuenit inuitari, qui solem suum ori facit super bonos & malos.* At Bulgari semper retinere Græcorum morem. Sic quidam, quos presso nomine refert Azor. l. 13. c. 13. qu. 1. Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

Minime delinquant. Quia Concil. Lateran. sub Innoc. III. c. 1. clericorum, de vita, & honest. Cleric. dicit. *Qui autem secundum regionis sue morem non abdicarunt copulam coniugalem, si quant. laxi fuerint, grauius puniantur, cum legitimo matrimonio vti possint.* Vbi Gloss. finalis asserit, id dici propter Græcos, qui in Sacris constituti vtuntur matrimonio antea contracto. Ita D. Antonin. 3. part. tit. 1. c. 8. post 2. concl. Rosel. v. Impedimentum, imp. d. 1. n. penult. Syluest. v. Matrimonium. 8. q. 12. Azor. citatus. Sorus in 4. dist. 38. q. 1. a. 2. Ludou. Lop. p. 2. Instrucl. de matr. c. 49. Sanchez l. 7. d. 28. n. 6. plures citans.

²⁰³ *Hoc omnino caritur.*
Certissimum est Græcos minime delinquentes, dum matrimonio ante Sacros Ordines inito vtuntur. Quia cum lex de Sacerdotum celibatu sit Ecclesiastica, nec sit apud Græcos recepta, nisi modo prædicto, illos non obligabit: eo vel maxime quod sciente Pontifice id effectum sit. Quare textus contrarios intellexerim ducibus vxores post Ordinem Sacrum. Hinc apparet, Dubium hoc omnino dissolui.

DVBIVM XXVI.

An Sacer. Ordo ante rationis usum susceptus, obliget ad continentiam & dirimas matrimonium?

²⁰⁹ *Dirimitur plene.*
Obligat ad continentiam, ac dirimit matrimonium. Quia vetum suscepit ille characterem. Sic Palud. in 4. dist. 37. q. 1. art. 1. nu. 14. Supplem. Gabr. dist. 25. q. 1. art. 2. concl. 3. D. Antonin. 3. part. tit. 1. c. 8. Ledef. l. 2. p. 4. q. 55. a. 4. Ait esse probabile Richard. in 1. dist. 25. a. 4. q. 8. ad 3. & Celaia dist. 25. q. 3.

²¹⁰ *Non dirimit.*
Nec ad continentiam obligat, nec matrimonium dirimit. Quia ordo sacer non obligat ex natura rei ad castitatem, sed ratione voti ex Ecclesiæ constitutione adiuncti. Votum autem expressum, nedum tacitum quale ordini inest, irritum est, si non voluntariè fiat. At in eo, qui ante rationis usum initatur Saceris, quamnam potest inesse voluntas? Ita Sanchez lib. 7. dub. 30. numer. 3. Hostiens. sum. tit. de tempo. ordin. n. 11. Syluest. v. Matrimonium, 8. qu. 12. disto 2. Nauar. lib. 1. consil. tit. de iis, que vi. conf. 2. num. 4. Rota in nouissim. parti. 1. decis. 561. num. 6. Palud. in 4. dist. 25. quæst. 3. art. 1. nu. 10. Richard. dist. 37. art. 1. quæst. 1. corp. Almain. dist. 25. q. vni. Sorus ibi q. 1. a. 2. Palac. dist. 25. dub. 1. Henric. libr. 10. cap. 14. num. 3. & libr. 12. cap. 5. num. 9. liter. Q. Azor. libr. 13. cap. 24. quæstion. 9. Manu. tom. 2. sum. cap. 96. num. 4. concl. 4. Barthol. à Ledef. de ordi. dub. 14. Vega 10. 2. sum. cap. 57. casu 7.

²¹¹ *Hoc mihi verius.*
Hoc mihi verius inferenti hinc, posse hunc liberè, si ordine vti nolit, ad matrimonium transire. Quia sola castitas ordini annexa poterat impedire: at nulla ratione ad castitatem teneatur.

T. 2. DVBIVM

DVBIVM XXVII.

An ordo susceptus post rationis usum, sed ante pubertatem, irritet matrimonium, cum adeptus pubertatem non ratificat?

²¹² Irritat quidem. Quia libera voluntate ad Ordine Sacrum est pro motus. Sic Sotus l. 7. de iust. q. 2. a. 5. Vega 10. 2. sum. c. 57. casu 7. Glos. 6. Pueri. v. Ad Sacros. & c. unico v. Discretionis, de Cler. per salt. promotio. Vbi Anton. n. 4. Cardin. n. 2. g. 1. Bonifac. Clem. fin. nu. 26. & 27. Alex. Carret. l. 3. de spons. c. 3.

²¹³ Non irritat. Quia votum solemne expressum in Religione approbata ante pubertatem emissum, nisi post eam ratificetur, non obligat c. 1. & c. Illud. 20. q. 1. & c. Ad nostrum, de Regular. Ergo nec votum solemne tacitum emissum in Sacri Ordinis susceptione. Ita Sanch. l. 7. d. 30. n. 8. citas Innocent. Hostiens. Ioan. Andr. Abbat. Anchar. Henric. Hugon. Immol. Rebuf. & alios.

²¹⁴ Cum his opinor integrum esse huic matrimonium inire, si nolit in ordine perseverare. Quia ad nullam continentiae legem obligatur. Quæ si eris autem, quandiu possit resistere. Respondeo, quodcumque ante pubertatem resistere posse: vel statim ac pubertatem adeptus est, ita ut necesse sit ratificet, pubertatem adeptus.

DVBIVM XXVIII.

An Ordo Sacer per vim, vel metum assumptus, dirimit matrimonium postea initum?

²¹⁵ S Ordo obligat ad continentiam unde matrimonium postea initum irritum est. Quia sic ordinatus characterem ordinis accipit, cui annexa est castitas. Cum ergo accessorium sequatur naturam principalis Regula Accessorium. 42. de reg. iur. in 6. ac principale valeat, valebit quoque accessoria ad castitatem obligatio: unde matrimonium postea initum, irritum erit. Certè metu baptizatus, compellitur servare fidem, reliquasque Ecclesiæ leges, eo quod characterem recipiat, C. de Iudais, d. 45. quod est ex concil. Tolet. 4. c. 66. At ut fides, & lex Christiana comitantur characterem Baptismi, ita castitas Ordinis characterem. Sic Supplement. sum. Pisanæ v. Ordinatus 1. num. 6. Tabie. v. Ordo 2. fin. Armilla. v. Ordo. nu. 6. Rota in nouissi. p. 1. decis. 560. à n. 7. Gaëta repet. c. Ad limina 30. qu. 1. §. 3. qu. 19. n. 96. Palud. in 4. diff. 38. q. 3. a. 4. concl. 6. n. 28. D. Antonin. 3. p. tit. 14. c. 16. Sotus l. 7. de iust. q. 2. a. 5. in solut. ad argu. ultimum.

²¹⁶ Ordo is per vim vel metum assumptus nec obligat sic initiatum continentiam servare, nec dirimit matrimonium postea contractum. Quia constitutio Ecclesiæ non obligat Clericos directe ad castitatem, sed ad castitatis votum emittendum. Quare qui votum illud castitatis in susceptione Ordinis Sacri tacite emittit, ex solo voto ad eam tenetur: & solum obligat constitutio Ecclesiæ, quando hic ini-

tatus votum non emisit. At hic cum in susceptione ordinis non habuerit voluntatem contrariam, vere votum annexum Ordini tacite emisit instar aliorum Clericorum. Cum ergo ex voto non manserit obligatus, irritante illud eadem Ecclesia ratione metus, nulla ratione manebit obligatus: unde matrimonium postea contractum minime dirimetur. Ita Sanchez l. 7. d. 29. n. 5. Richat. in 4. diff. 25. a. 4. q. 2. ad 3. Maior. diff. 14. q. 2. in solut. ad 5. Sotus diff. 25. q. 1. a. 2. ad 3. Henric. l. 10. c. 14. nu. 3. & l. 12. c. 5. n. 9. lit. Q. Azor. l. 13. c. 14. qu. 8. Petr. de Ledes. de Sac. Ordin. c. 6. difficul. 3. dicto 2. Sa sum. verb. Ordo, n. 14. Barth. à Ledes. de Ord. dub. 14. Vega 10. 2. sum. c. 57. casu 6.

²¹⁷ Probabilior mihi sententia hæc. Quia ius id servat in metu gestis, ut ea quæ facile reparari, & ad pristinum statum restitui ope Iudicis nequeunt, omnino cesset: ne destitatur remedio iniuriarum metum passus. Ob eam planè rationem matrimonium metu initum irritatur: quod semel contractum dissolui à Iudice nequeat. At cum ceteri contractus irritari facile possint à Iudice, eos metu initos non irritant, sed à Iudice rescindendos reliquit. Cum ergo obligatio ad castitatem ordini Sacro annexa, ubi semel contracta fuerit ope Iudicis dissolui non possit, æquum est, ut Ecclesia eam obligationem irritari. Colligo, posse hunc licet matrimonium contrahere. Quia sola obligatio ad castitatem Ordini annexa posset obstaculo esse: non tenetur continere, ut videmus. Imò nec tenetur continere, quamvis metus non sit cadens in virum constantem, modo sit talis, ut præ timore illo initiatum esset: eoque secluso nullatenus initiandus. Hoc quidè probabile esse iudico, licet probabilis fateor esse oppositum nempe solummodo metum cadentem in constantem virum id operari.

CAPVT XXIII.

Circa Cognationis carnalis Impedimentum.

DVBIVM XXXIX.

An consanguinitas in prim gradu lineare, &c. dirimat iure naturali matrimonium?

²¹⁸ **R**ECOLO ex sect. 1, triplicem esse cognationem, quæ matrimonium dirimit: Naturalem seu carnalem spiritalem & Legalem: triplicemque esse consanguinitatis lineas, Rectam descendit à patre in filios nepotes, & lineam Rectam ascendit à filiis in patrem, avum, &c. Transversalem, quæ est collatio personarum quæ ab vno eodèque principio descendunt, ut sunt

Seçtio II. Dubia, De Impedimentis. 221

sunt plures fratres, patrui, &c. Ad memoriam ex illo tractatu reuoca quam ratione annu- merandi sunt gradus consanguinitatis in ordine ad matrimonium dirimendum. Quæserim ergo, num consanguinitas in primo gradu lineæ rectæ dirimat iure naturali matrimonium?

219
Non dirimit
naturali iure

Non dirimit naturali iure. Quia matrimo- nium patris cum filia, seu matris cum filio non aduerlatur substantiæ, aut fini intrinseco matrimo- nij. Nam possunt parentes, ac filij mutuam sibi corporum potestatem tradere, tanquam il- lorum veri domini ad indiuiduam vitam agen- dam, in quo consistit matrimonij substantia. Nec fini primario aduerlatur. Nam potest inde sub- sequi generatio prolis; & tantum abest ut rectæ eius educationi obstat, ut potius mirum in mo- dum ei deferuiat. Nihil enim ita conducit bo- næ prolis educationi, ac mutus amor, mutua- que coniugum habitatio, quæ maxime seruan- tur inter parentes & filios inter se coniugatos. Nec etiam, secundario fini repugnat, imo ad ex- tingendum libidinis ardorem, conducit. Quia ex coniunctu maris & femina quorūcumque excitari solet sæpius concupiscentiæ ardor, & non semel inter parentes & filios ob incautam, ac nimiam familiaritatem: qui utique extin- guetur, inito inter ipsos matrimonio. Certe nõ apud omnes nationes lumine naturali ductas nefas existimatur est, patres cum liberis matrimo- nio colligari. Nā apud Persas hæc connubia ad- mittebatur, ut refertur Strabo. l. 15. Archæ l. 5. c. 14. Curtius l. 7. Tertul. in Apolo. c. 9. Et de Par- this testatur Lucan. l. 4. Et de Medis, Æthiopi- bus, Indis, ac Scotis affirmat D. Hierony. l. 2. in Iovinian. Et de Hybernis Strabo l. 4. Et de Nau- ra Regione refert Curtius l. 8. Et de Nomadum natione testatur D. Chrysof. in 2. Pauli ad Co- rinth. hom. 8. Constat ergo, matrimonium inter parentes & filios non esse iure naturæ irritum. Porro in hanc sententiam inclinat Basil. l. 7. c. 31. n. 5. fatens: Nisi forte quis dicat, matrimonium patris cum filia, matris cum filio diuina aliqua lege potius prohibitum, quam naturali: quæ quia consonat naturæ, naturalis dicatur; & tra- ditione derivata sit. Quod mihi aliquantulum aridet, cum non inueniam firum aliquod ar- gumentum, quod ostendat, hanc coniunctionem iure naturali nullam, cum non opponatur ita cla- re fini matrimonij, quod necessarium esset, ut iure naturali irritaret. Ita ille, in cuius senten- tiam valde pronus offenditur Caramel libr. 2. Theol. Mor. n. 545.

220
Dirimit na-
turali iure.

Dirimit naturali iure. Quia ex natura rei il- læ solum personæ sunt ad matrimonium habi- les, inter quas possit esse æqualitas, & mutua subiectio ad actum coniugiat huiusmodi æqua- litas, ac subiectio non possunt coherere cum naturali potestate patris in filium: ergo. Ita D. Tho. in addit. q. 54. a. 3. Sanch. l. 7. d. 51. n. 8. Cor- nejo d. 7. d. 11. Laym. l. 5. r. 10. p. 4. c. Coninch d. 32. dub. 1. Hurtad. d. 14. diff. 3. Meus Diana p. 8. tr. 1. resol. 71. Trull. cap. 9. dub. 7. n. 7. Banni. de imped. Cogn. q. 1. Palaus 10. 5. d. 4. pum. 6. n. 8.

221
Hic mihi
non est ratio
indubitata
tam.

Hoc mihi, imo & omnibus indubitatum. Quia omnes gentes bene instructæ solo natu- ræ lumine edoctæ nuptias inter hos nefandas iudicant: & Persæ ea connubia permittentes notantur uti barbari. Ut à Tertul. in Apolog. c. 9. à D. Chrysof. hom. de Pentec. à Theodor. l. de legibus. & à D. August. l. 3. qq. in Leuit. qu. 61. Et Elicob. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

D. Ambros. Epist. 66. ad Patern. dicij. connu- bium patris cum filia pugnare cum lege naturæ in singulorum cordibus scripta. An non etiam bruta instinctu quodam naturali ducta concu- bitum cum parentibus refugiant? Annon Gen- tes fratrum cum sororibus coniugia, nedum pa- rentum cum filiis abhorrent? Profecto huius- modi coniunctio aduerlatur quodammodo ip- sius matrimonij substantiæ; nam cum hoc sit quidam contractus, & coniugalis amicitia, desi- derat duo extrema distincta, quorum vnum nõ sit alterius pars iuxta illud Genes. 2. Et erunt duo in carne una. At filij sunt quedam parentu pars: Non ergo possunt matrimonio iungi.

D V B I V M X X X.

An consanguinitas in primo gradu diri- mat matrimonium in casu extrema ne- cessitatis?

Dirimit quidem, unde in casu extrema in- digentiæ, v. gr. si soli filius & mater aut pater & filia in mundo supersisterent, non liceret eis coniugium inire nisi ex speciali Dei dispen- satione. Quia matrimonium illud super inde- bita cadit materia, & ad illud naturaliter in- habili. Quamvis autem necessitas quandoque ab obligatione legis aliquid prohibentis excu- set, tamen non potest capacitatem, quam in se non habet, exhibere. Sic Caiet. 2. 2. q. 254. a. 9. Petr. de Ledes. q. 54. a. 3. diff. 1. Coninch d. 32. n. 14. Hurtad. d. 17. diff. 1. Sotus l. 2. de iust. q. 3. a. 8. ad 3. Baun. tr. 11. q. 1. de imped. cognat. assert. 2. quamvis q. sequenti contrarium sentire videa- tur. Perez de matr. d. 33. sect. 3. n. 11. addens, nec Deum posse patri, vel matri cum filia, aut filio matrimonium inire,

222
Dirimit pla-
ne.

Non dirimit, sed hoc in casu licitum esset matrimonium. Quia malum ordinis inferioris cohonestari potest propter superioris ordinis bonum: ut damnum vitæ propter bonum rationis. Cum ergo malum priuatum irreuerentiæ pa- ternæ consurgens ex huiusmodi coniugio sit in- ferioris ordinis respectu boni communis, ad quod spectat speciei conservatio, poterit coho- nestari, ut ei consulatur. Ita Valent. 4. p. d. 10. q. 5. pun. 1. Veracr. p. 1. spec. art. 43. Sotus in 4. dist. 40. question. vnic. art. 3. Palac. ibi. dub. vnic. Vega tom. 2. sum. c. 34. casu 125. Sanch. lib. 7. d. 51. n. 10. Peland. in addit. ad 3. p. q. 54. d. 2. Can- did. discept. 28. art. 5. dub. 4. Lublin. v. Matrimo- nium. n. 20. Laym. p. 4. c. 6. n. 1. Gutier. c. 96. n. 14. Palaus d. 4. pum. 6. n. 3. Trull. l. 7. cap. 9. dub. 7. n. 7. Diana p. 8. tr. 1. resol. 71. inferens, (apposite qui- dem) hoc in casu Pontificem præcipere patri & filia, ut coniugium in eamque obedire teneri:

223
Minime di-
mit.

Veriorem hanc partem existimo sciens D. Chrysof. hom. 44. in Gen. & D. Ambro- sium l. 1. de Abrab. c. 6. filias Loth à culpa excu- sare, dum cum patre concubuerunt: existimabant enim nullum superstitem esse alium virum, qui posset generationi deseruire. Ceterum licet prima sententia admodum sit probabilis, mini- me admitterem, quod meus Perez addidit, nec Deum posse talem concedere facultatem, quod quidem nullo solido posse fundamine affirma- ri iudico.

224
Hanc partem
iudico verio-
rem.

An prohibitio & irritatio matrimonij inter ascendentes, & descendentes iure naturæ inducta, protrahatur ad quicumque gradum in infinitum?

225
Protrahitur
ad quicumque
gradum
in infinitum.

Protrahitur quidem. Quia natura respicit matrimonium inter parentes ac liberos ratione reuerentiæ illis ab his debita. At maior reuerentia ac subiectio debetur ascendentibus remotioribus & eo maior, quo ascendens remotior est. Et quamvis hominum ingratitudine, seu potius ascendentium remotiorum morte, amicitia inter ascendentes ac descendentes remotiores evanescat: non tamen ob id tollitur naturale reuerentia, & subiectionis debitum. Repognat igitur naturæ inter hos socialis matrimonij æqualitas. Et quia iure civili statutum est, prohibitionem hanc nullis finibus contineri, sed in infinitum protrahi. *Instit. de nuptiis §. Ergo non omnes l. Nuptia, §. 3. l. Et nihil, §. 4. ff. de ritu nupti.* Vbi & ad ascendentes illegitimos extenditur. Sic Vasquez, Toledo, Petr. de Soto, Bellarm. & alij vsque ad quinquaginta tres Doctores, quos citat Sanchez. *l. 7. d. 5. i. n. 12. Coninch d. 3. i. dub. 1. Rebel. l. 3. q. 5. n. 13. Reginal. l. 3. i. n. 19. Villalob. tr. 14. diff. 8. n. Torrell. l. 2. practica. c. 15. sess. 8. n. 7. Hurtad. d. 17. diff. 4. Inferentes Adamum hodie resurgentem nullam uxorem ducere posse: vt qui est vniversi humali generis parens.*

226
Non protrahitur
ad quicumque
gradum.

Non protenditur in infinitum. Quia cum consanguinitatis ratio sit participatio eiusdem sanguinis communicata à virtute generante spiritus, & hæc eodebilio reddatur, quo in plures generationes protenditur: nequit in infinitum extendi, sed tandem exstinguetur, ac deficiet: Ergo impossibile est, in quacumque linea consanguinitatem in infinitum protrahi: ac subinde dicendum necessario erit, impedimentum hoc consanguinitatis in recta linea certis finibus, attento iure naturæ contineri. Ita D. Tho. 2. 2. q. 154. a. 9. ad 3. Caiet. ibi, Sanchez *l. 7. d. 5. i. n. 13. Barth. à Ledes. dub. 37. concl. 4. S. de Imped. dirim. nu. 4. Vega tom. 2. sum. 2. c. 34. casu 164. & 127. Petr. de Ledes. q. 54. a. 3. diff. 2. concl. vni. & alij.*

227
Hoc mihi
probabilius.

Probabilius hoc mihi. Nam si ius humanum spectem, ius canonicum *cap. Non debet, de consang. & affini.* omnes consanguinitatis gradus matrimonio obstantes intra quartum gradum concludit, nec distinxit an linea esset recta ascendentium, an potius collateralium transuerſa. Nec refert, ius Civile statuiffe, impedimentum hoc in recta linea in infinitum protrahi. Quia solius iuris Canonici est, inter fideles matrimonij impedimenta decernere; nec quoniam confert ius Civile prohibitio, nisi expresse iure Canonico approbetur. At hæc prohibitio non est iure Canonico approbata, quin reprobat potius *c. Non debet.*

An dato, quod prohibitio matrimonij in linea recta ascendentium & descendentium certis finibus contineatur, iure naturæ aliatenus extendatur ad alios gradus præter primum?

Extenditur ad alios gradus præter primum. Quia ad quartum gradum protrahitur iuxta *c. Non debet, de consang. & affini.* quod gradus consanguinitatis, in quibus interdicitur matrimonium, ad quartum restituitur. Sic Goffred. *sum. tit. de consang. n. 7. Monald. sum. ubi de matr. de imped. consang. Rosella v. Impedimentum, imped. §. num. 6. Angelus v. Matrimonium, 3. impedim. 6. in addit. ad n. 1. Palac. in 4. d. l. 40. d. om. ait esse probabile, non certum. Alij docent, non excedere prohibitionem hanc vigesimum gradum. Sic Covar. 4. decret. p. 1. c. 6. §. 6. Alij asserunt protendi vsque ad septimum gradum, ita tamen, vt ultra quartum sit integrum Pontifici dispensare. Sic Ludou. Lopez p. 2. *Instr. de matr. c. 49.* Alij affirmant, in secundo gradu esse irritum iure naturæ: & probabile videri, etiam in quarto gradu, at non vltimus. Sic Henric. l. 12. c. 9. n. 3. Alij existimant protrahi iuris naturalis prohibitionem in linea recta vsque ad secundum gradum: vt inter patres & filios, avos & nepotes sit matrimonij irritum: nec ulterius progredi. Quia nepotes reuerentiā quandā exhibere debent, aut sicut patribus: in vltioribus autē gradibus non est tanta propinquitas. Sic Sorus in 4. d. l. 40. q. vni. a. 3. Valent. 4. p. d. 10. q. 5. pun. 3. Angl. p. 1. q. 13. a. 3. dub. 2.*

In solo primo gradu ascendenti & descendenti recte linea ita est interdictum matrimonium iure naturæ, vt irritum sit, eo attento: vt inter solos patres ac liberos. Quia avos, & ceteri ascendentes non sunt principij nepotum per se, sed per accidens: ad rationem enim filij, vt filius est, solū desideratur, vt à patribus originē trahat: ac per accidens est, vt suus pater aliū patrē habuerit; filij enim Adam carētes avo, ita veri filij fuere, ac illū habentes. Ac proinde reuerentiā debita avis à nepotibus non est debita necessario, & per se, sed per accidens, vt potest quæ in sola ratione principij, & causæ per accidens fundatur. Non igitur ea reuerentiā, ac superioritas per accidens ita impedimentū præstabit de iure naturæ matrimonio inter eos, vt illud eodem iure irritet. Ita D. Tho. 2. 2. q. 154. a. 9. ad 3. Säch. l. 7. d. 5. i. n. 19. & penes ipsū vterq; Ledes. Sa. Vega, Llamas & alij vsque ad quatuordecim Doctores. Filliuc. tr. 10. p. 2. c. 1. n. 180. Bonac. q. 3. pun. 5. §. 1. n. 7. Candid. Machad. Cornejo, & alij, quos sequitur Leand. tr. 9. d. 1. q. 7. Basil. l. 7. c. 3. n. 4. Ochag. tr. 3. q. 55. n. 3. Palaus d. 4. pun. 6. n. 9. Trull. dub. 7. m. 7. Bauni. q. 2. sine.

His hæreo. Quia avos respectu nepotis non habet rationem genitoris, sed solā rationem causæ quasi applicatis genitoribus causa applicatis aliā causā suo effectui, non est per se, sed per accidens causa illius effectus. Quare loquendo de reuerentiā naturali, non est verū, maiorem exhiberi avo. Quia reuerentiā naturalis respectu avi est

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 223

est per accidens: at respectu patris per se est. Fateor, verum esse de reuerentia politica: aut enim ut primum dominum, & primum in gubernando principium reueremur.

DVBIUM XXXIII.

An grauius omnes consanguinitatis in linea transversa prohiberi Levit. 18. dirimant nunc iure naturali matrimonium?

131
*Novilla
 parat.*

P Ræmittit, contineri Levit. 18. quosdam consanguinitatis, & affinitatis gradus, in quibus matrimonium erat interdictum. Consanguinitatis duplex gradus in linea recta nempe paternum cum filiis, avorum cum nepotibus, & aviarum cum eisdem. In linea etiam transversa primus gradus, ut Fratrum cum Sororibus, siue ex vno, siue ex utroque parente. Et partim secundus in linea inæquali, ut nepotis cum amita, aut matertera, id est, *De sobriño con tia hermana de padre, o madre.* Non tamen erat prohibitum coniugium cum patruo, vel avunculo, id est, *Con tio hermano de padre, o madre.* Affinitatis similiter erant prohibiti alij gradus, ut primus lineæ rectæ ascendenti, nempe soceri cum nuru, vitrici cum privigna: & contra privigni cum nouerca, locus cum genere; & quidam secundus, ut vitrici cum filia privignæ. In transversa autem linea erat prohibitum coniugium in quodam duplici gradu, ut cum vxore Fratris, & cum Sorore vxoris, vxore viuentis; & cum vxore patrui. Deinde suppono, in lege Euangelica nullum esse præceptum iuris diuini postitui, demptis fidei, & Sacramentorum præceptis: alia autem præcepta diuina esse simul iuris, naturalis in quo distat à veteri lege, quæ multa alia præcipiebat. Lege Henricus lib. 12. cap. 9. num. 5. Bellarm. lib. 1. de matrim. cap. 24. Sotum in 4. dist. 40. qu. vnic. art. 4. His præmissis, duplex est agitata questio. Prior an omnes præfati gradus Levit. 18. interdicti sint de iure naturali, ac proinde nunc in lege Euangelica obligent. Posterior, esto non omnes illi sint legis naturæ, an saltem iure naturæ vetitum sit matrimonium in aliquo consanguinitatis gradu lineæ transversæ. Moneo autem, circa primam, gradus illos non obligare in lege Euangelica ex eo, quod in veteri interdicta fuerint: imo esse hæreticum, asserere, ideo interdictos esse nunc eos gradus, quod in Levitico prohibiti sint. Quia de fide est, legem veterem cessasse. Nec posse etiam dici, ex mero iure diuino nunc obligare: tum quia nullus est locus in nouo Testamento, in quo ea prohibitio contineatur: tum etiam quia nullum est hodie ius merè diuinum, præter fidei, & Sacramentorum præcepta. Quare Doctores contententes eam prohibitionem nunc vigere, necessarid tenentur dicere non fuisse iuris diuini peculiariter Hebræis traditi: sed pertinuisse ad prohibitionem morealem iuris naturalis diuini, ut fuere præcepta Decalogi illis tradita. Pergo ad quæstionem. Omnes gradus Levit. 18. expressi obligant in

132
*Omnes illi
 gradus nunc
 omnia di-
 nunt.*

noua lege, ac proinde in illis fuit prohibitum iure ipso naturæ matrimonium. Vnde erit prohibitum iure naturæ primus gradus consanguinitatis in linea transversa æquali, ut inter Fratres, & Sorores: & secundus in eadem linea transversa inæquali, ut inter nepotem, & amitam, vel materream. Quia Deus ipse Levit. 18. tradens ea præcepta, videtur manifestè declarare, prohibitionem eorum graduum non pertinuisse ad præcepta iudicialia, aut ceremonialia illius peculiaris legis, quæ morte Christi Domini erant peritura: sed ad præcepta moralia iuris naturalis, quæ ad omnes homines, vniuersæque ad tempora pertinent. Nam postquam tradidit ea præcepta, subdidit: *Ne pollinamini in omnibus his, quibus contaminati sunt vniverse gentes, & quibus polluta est terra, cunctis ego scelera visitabo.* Ergo manifestè declarat, prohibitionem illam iuris naturalis fuisse: alias gentes soli iuri naturali subiectæ, minimè sceleris arguerentur, quod in gradibus ibi prohibitis contraxerint. Sic D. Thom. in 4. dist. 19. qu. vnic. art. 3. ad 3. D. Bonavent. ibi. art. 2. qu. 4. Richard. dist. 40. art. vnic. quest. 5. Paludan. dist. 41. quest. 1. art. 5. concl. 2. num. 27. Rosel. ver. Impedimentum, impedim. 5. num. 5. Angel. ver. Matrimonium, 3. impedim. 18. numer. 2. Syluest. ver. Papa, quæstion. 17. Tabie. ver. Dispensatio, quæst. 4. num. 5. & alij.

Non omnes illi gradus consanguinitatis, vel affinitatis Levit. 18. prohibiti sunt de iure naturali irritanti matrimonium in eis iniunctum: que adeo non obligant omnes illi in lege Euangelica. Quia præcepta illa certos gradus in coniugiis prohibentia erant secundum quid moralia, in quantum decentiam aliquam naturalem præ se ferebat, abstinere ab illis matrimoniis, re vera erant simpliciter iudicialia: quippe ad iustitiam, & Reipublicæ stabilendam pacem tendebant. Si enim matrimonium consanguineorum interdiceretur, necessarid inter extraneos erat ineundum, per quorum coniunctionem pax dilatur. Et quia Levit. 18. interdicitur matrimonium nepotis cum amita, vel matertera: cum tamen non vetetur neptis cum patruo, vel avunculo coniunctio: & tamè sunt in eodem secundo gradu lineæ transversæ inæqualis: Ergo signum est, eam prohibitionem non esse iuris naturæ, sed ad ceremoniam peculiarem illius Hebrææ gentis pertinere. Ita Scotus in 4. dist. 40. qu. vnic. a. 2. Caiet. c. 18. Levit. & 2. qu. 154. art. 9. Duard. Abul. Sotus, Couar. Gabri. Ledes. 2. Verseruz. & alij, quos citat, ac sequitur Sanchez lib. 7. dub. 52. num. 6. & omnes moderni.

133

*Non omnes
 illi gradus
 nunc dirimunt mat-
 rimonium.*

Hæc sententia adeo est vera, ut prima iam sustineri non possit. Quia id expressè definit Iudicio sanctæ Innocent. III. cap. Gaudemus, de diuor. Vbi ait, matrimonia infidelium in secundo, tertio, & aliis gradibus contracta, non esse dissoluenta, cum ad fidem veniunt, ex eo quod illi non tenentur, legibus Canonicis obedire. Ergo consanguinitas in his gradibus Canonicum solummodo est impedimentum, non naturale. Id ipsum definitur in Concilio Agathen. c. 6. & in Aurelianen. IV. c. 27. & in aliis, ut annotat Basil. l. 7. c. 32. & Sancius citat. Vnde Valent. 4. p. d. 10. q. 5. p. m. 3. nostræ hærens sententiæ adiungit, omnes orthodoxos iam in hoc convenire:

234

*Iudicio sanctæ
 tiam primam
 iam non posse
 sustineri.*

& nullo modo esse tolerandum contrarium errorem, quem olim Catholici Doctores scripsere.

DVBIVM XXXIV.

An Matrimonium contractum in primo gradu lineæ transuersæ, nempe inter Fratrem, ac Sororem iure naturali irritum?

235 **S**ecundam questionem dubio proximo propositam iam euoluo. Esto omnes gradus in linea transuersa consanguinitatis prohibiti *Leuit. 18.* non sint de iure naturæ, num sit saltem aliquis gradus in ea linea, qui ita iure naturæ interdicit matrimonium, ut illud irritet? Primus gradus lineæ transuersæ, ut inter Fratres, & Sorores est interdictum iure naturæ matrimonium. Quia Innocent. III. *cap. Gaudemus, de diuor.* decernit, infideles conuersos ad fidem non separandos esse à coniugio tempore infidelitatis inito in secundo, & alij vltioribus consanguinitatis gradibus: quod legibus Ecclesiæ arctati non fuerint. Ergo à contrario sensu, quando sunt coniuncti in primo gradu, censet Pontifex, esse separandos, quod gradus iure naturali matrimonium irritet. Et quia Abrahamus *Gen. 10.* propterea suadet Saræ, ut dissimulans, se uxorem ipsius esse, diceret se esse sororem: quasi compertum genti illi barbaræ supponens, eam, quæ soror esset, non posse fratris uxorem existere. Quapropter ubi primum Abimelech dignouit, Saram uxorem esse Abrahe, sine dubitatione intellexit, non esse veram sororem: & ideo conquestus est, quod ipsum decepisset, dicens ipsius esse sororem. Et quia inter Fratres, & Sorores est quidam naturalis pudor, & quædam naturalis reuerentia, cui valde actus coniugalitatis turpitudinem alterius detegens aduersatur. Et quia nunquam Ecclesia in hoc gradu dispensauit, cum non semel id fuerit à Pontifice postulatum. Sic Sanchez *lib. 7. dub. 52. num. 11.* cicans Sotum, Henriquez, Valent. vtrumque Ledesm. Tolet. & alios vsque ad vndecim Doctores. Ioan. de Cruce *question. 4. de matrimon. artic. 4. concl. 3.* Valquez *1. 2. dub. 112.* Rebel. *lib. 3. question. 5. num. 13.* Bonacin. *question. 3. punct. 5. num. 12.* Gutierrez *cap. 98. num. 20.* Vilalob. *tractat. 14. diff. 8. num. 6.* & alij asserentes non solum esse illicitum hoc matrimonium (in quo omnes conveniunt,) sed & irritum naturali iure, ideoque à Pontifice indispensabile.

236 **N**on est irritum iure naturæ. In nullo gradu lineæ transuersæ consanguinitatis est ita iure naturæ interdictum matrimonium, ut eodem iure attentio irritum sit: unde attentio solo iure naturæ, validum est matrimonium inter Fratrem, & Sororem. Quia Abrahamus vir Sanctissimus duxit Saram, de qua tamē ipse *Gen. 20.* ait: *Vere soror mea est filia patris mei, & non filia matris mee.* Vnde vere sororem eius fuisse testantur D. Hieron. *qq. Hebr. in Gen. Clem. Alex. 1. 2. Strom.* Caiet. *ad Genesios locum.* Sotus *1. 2. de inst. qu. 3. art. 8. ad 4.* Et quia *2. Reg. 13.* cum Thamar Filia Dauid à Fratre suo Amon opprimeretur, sic profatur: *Noli frater mi, noli*

opprimere me, noli facere stultitiam hanc: quin potius loquere ad Regem; & non negabis me tibi. Non ergo iniustum erat, aut nefas existimatum inter Fratres, & Sorores coniugio colligatos. An non mundi initio fratres suas ducebant uxores? Ita quidem, nec de diuina dispensatione constat. Ita Basil. *lib. 7. cap. 32. a. num. 3. vsque ad 14.* D. Thom. *2. 2. quest. 154. art. 9. ad 1.* Caiet. *ibi. Scot. in 4. dist. 40. qu. vnic. art. 2.* Durand. *qu. vnic. num. 9.* Coninch. *dub. 31. num. 19.* Hurtad. *dub. 17. diff. 5.* Cornejo *d. 7. dub. 13.* & vltim. & alij viginti sex Doctores apud Sancium citatum, & me citato, Diana *part. 8. tractat. 1. resolut. 70.*

237 Probabiliorem hanc reor esse sententiam. Quia cum Frater, ac Soror non sint directè vna caro, ut sunt pater, & filius: nec inter ipsos re. *Hoc mihi est probabile.* pugnet æqualitas, nec sit mutua reuerentia bilis. de bita, quia neuter est superior: non video unde matrimonium inter eos initum coniugij substantiæ aduersariac proinde nullatenus erit iure naturæ irritum. Profecto quod iuri naturali contrarium est, omnes gentes detestantur, nulloque tempore licitum esse reperitur: coniugia fratrum mundi initio licita fuisse quis ambigat? Infero, posse Pontificem in fratrum coniugio dispensare, quod si non gessit vnquam prudentissimæ voluntatis, non absolutæ potestatis indicamentum.

CAPVT XXIV.

Circa Cognationem Spiritualem.

Cognatio Spiritualem

DVBIVM XXXV.

An per Sacramentum Pœnitentiæ contrahatur, aliquod cognationis spiritualis vinculum, ratione cuius sit specialis luxuria circumstantia necessario confitenda, ac confessionis filiam accessisse?

238 **E**RTVM est, Spiritualem Cognationem, ex qua matrimonium dirimitur, solum ex Sacramentis Baptismi, ac Confirmationis ortum habere. Sic deciditur *cap. final. de cognat. spirit.* Quia cognatio spiritualis solum contrahitur ex spirituali generatione, sicut cognatio carnalis ex generatione carnali. At generatio spiritualis est duplex vna per Baptismum, in qua regeneratur homo quasi fœtus intra Ecclesiæ vterum: & altera per Confirmationem, per quam iam baptizatur roboratur, ex quasi extra Ecclesiæ vterum spiritualiter exponitur. Quæsierim igitur, num ex Sacramento Pœnitentiæ nascatur saltem cognatio quædam spiritualis, inter Confessarium, ac fœminatam pœnitentem, quæ licet non inducat effectum

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 225

secundum impedimentum matrimonij inducat peccatum incestus, ratione cuius sit necessario aperienda in confessione circumstantia accessus ad confessionis filiam.

239
 Contrahitur
 vinculum.

Est necessarium aperienda. Quia quædam ex Sacramento Pœnitentiæ cognatio contrahitur cap. Omnis, 30. q. 1. quod est ex Symmacho Papa ibi: Omnes, quos in penitentia accepimus, ita filij nostri sunt, ut in Baptismo suscepti, & addit: Quapropter hoc scelus si quis perpetraverit, non solum dignitatis honorem amittat: verum etiam usque ad exitum vite sue, iugi penitentia se subdat. Quo ex textu Paludan. in 4. dist. 42. quest. 1. art. 1. concl. 2. num. 7. & Supplement. Gabriel. quest. 1. artic. 2. concl. 1. colligunt, oriri ex Sacramenta Pœnitentiæ cognitionem spirituales: non tamen ad effectum impediendi matrimonium. Si ergo est specialis prohibitio iure humano (in textu allegato, & cap. final. de cognat. spirit. in 6.) ob specialem Sacramenti reverentiam, in quo contrahitur quædam familiaritas, & Confessario aperitur, ipsique est debita quædam reverentia, & subiectio: peccatum fornicationis admissum contra hanc specialem prohibitionem in Sacramenti reverentiam institutam, habebit iure Ecclesiastico specialem sacrilegij malitiam necessario fatendam. Sic Tabie verb. Circumstantia, sine. Armilab. num. 12. Ludovic. Lopez part. 1. Instr. cap. 5. Henriquez lib. 12. cap. 11. num. 1. Barth. à Ledesma. de confess. dub. 10. docens esse, speciale peccatum, quod ad incestum, vel sacrilegium reducitur: & quamvis ea circumstantia non mutaret speciem, esse aperiendam. Manu. tom. 1. sum. cap. 109. num. 1. Vega. tom. 1. sum. cap. 5. casu 19. ait notabiliter aggravare, ac proinde detegendam esse, & multi viri Doctissimi Neotherici, quos pressio nomine memorat, & sequitur Sanchez lib. 7. dub. 55. numer. 3.

240
 Non contra-
 hitur.

Non est necessarium aperienda ea circumstantia. Quia ex Pœnitentiæ Sacramento nulla spiritualis cognatio contrahitur, ut constat ex cap. final. in fine, de cognat. spirit. in 6. ubi postquam decum est, cognitionem hanc oriri ex Baptismo, & Confirmatione, sic dicitur: Ex datione vero aliorum Sacramentorum cognatio spiritualis nequaquam oritur, quæ matrimonium impediatur, vel dissolvatur. Ergo non est, cur accessisse ad confessionis filiam sit circumstantia necessario fatenda. Nec enim in toto iure Canonico decum reperitur, cognitionem aliquam, aut vinculum aliquod speciale ex confessione oriri: unde specialis hæc luxuriei circumstantia oritur. Et quia hoc peccatum non est incestus, nec enim est accessus ad cognatam: nec sacrilegium, nam Sacramento non infertur iniuria, cum illud non sumatur, ut medium ad hoc peccatum, atque Sacramentum iam transferret. Nec potest dici, esse circumstantiam notabiliter aggravantem, (quamvis hæc necessario deberet aperiiri) nam sublata dicta cognitione, non est, cur notabiliter aggravetur. Ita Basil. lib. 7. cap. 38. num. 7. Sæ verb. Confessio, num. 25. Trullench. lib. 7. cap. 6. dub. 8. num. 3. Leand. tract. 9. d. 12. q. 14. Petr. de Ledesma. de matrim. q. 56. art. 2. dub. ult.

241
 Hinc senten-
 tiam elige, &
 supra.

His adhæreo existimans circumstantiam hanc minime esse necessario in confessione aperiendam non solum quia speciem haud

mutare sentio, sed & quia nec notabiliter aggravare puto. Verum seclusa cognitione spirituali, quæ iure Ecclesiastico oritur ex Baptismo, ac Confirmatione, non esset specialis circumstantia, fornicari baptizantem, vel confirmantem, vel susceptorem, cum a se baptizata, confirmata, vel suscepta in his Sacramentis: ergo cum talis cognatio non nascatur ex confessione, similiter non erit specialis circumstantia. Dic mihi, si Sacerdos incitet, ad alia peccata simul patranda, illum, cuius confessionem aliquando audit, ut ad simul vindicandam iniuriam, furandum, dicet ne aliquis, con surgere circumstantiam necessario fatendam, ex eo quod eius confessionem audierit? Et quamvis olim iure Ecclesiastico inducta fuerit huiusmodi cognatio, iam prorsus est abolita, vel contraria consuetudine, vel constitutione Bonifacij VIII. relata in cap. final. de cognat. spirit. in 6.

DUBIUM XXXVI.

An infidelis baptizans filium fidelis, contrahat spirituales cognationem cum baptizato, ac eius parentibus?

Recolo session. 1. hoc cognationis impedimentum contrahi inter baptizantem, vel confirmantem, & baptizatum, seu confirmatum, & eorum paternos: inter parâtes baptizati, vel confirmati, & eius paternos: & inter parâtes, & baptizantem, ac confirmantem. Trid. sess. 24. c. 5. Quæsierim autem, num infidelis filius fidelis filium huiusmodi cognationem cum baptizato, ac eius parentibus contrahat?

242
 Nulla sup-
 pone.

Contrahit quidem. Quia puer baptizatus ab infideli recipit verè ab eo esse spirituale. Ergo manet verè spiritualis filius illius, ac subinde vera cognatio contrahetur. Sic Henriquez lib. 12. cap. 3. num. 4. litter. T. Angl. verb. Baptismus 8. num. 1. & verb. Matrimonium 3. imped. 7. num. 10. Sotus in 4. dist. 4. qu. vnic. ar. 5. Bellarm. & Comitola. apud Bauni. tract. 12. de cognat. spirit. quest. 4.

243
 Cognationem
 contrahit.

Minime contrahit: nec enim infidelis capax est huiusmodi cognationis. Quia sicut non habens vitam carnalem non potest carnaliter esse cognatus: ita carens spirituali vita non potest cognatus spiritualiter esse. Ita Sanchez lib. 7. dub. 60. num. 7. triginta supra septem Doctores secutus. Basil. lib. 7. cap. 40. num. 2. Coninch. dub. 32. num. 25. Hurtad. disp. 18. diff. 2. num. 6. Ochag. tract. 3. quest. 57. numer. 3. Bauni. citatus, & alij.

244
 Non contra-
 hitur hæc cognatio.

Huic sententiæ velut verissimæ adhæreo. Quia sicut ad carnalem cognationem inter aliquos, desideratur processio utriusque ab eodem stipite secundum carnalem propagationem: ita ad spirituales exigitur processio utriusque ab eodem stipite, nempe Christo Domino secundum spirituales regenerationem, mediante visibili Baptismi Sacramento. Certè cum cognatio hæc sit ex mero Ecclesiæ instituto, nequit ab infidelibus contrahi, vpotè qui Ecclesiæ legibus minime subduntur.

245
 Huic hæreo
 sententia.

DUBIUM

DV BIVM XXXVI.

*An fidelis baptizans filium infidelis,
contrahat cum patre infideli cognationem?*

²⁴⁶
Contrahit quidem.
Quæstio, num infidelis capax sit passivæ cognationis: ita ut si fidelis baptizet, vel teneat in Baptismo infidelis filium: contrahat fidelis ex parte sua cognationem cum parentibus illius pueri infidelibus, quamvis parentes infideles eam non contrahant, sed terminent illam cognationem actiuam à fidele contractam: Fidelis ex parte sua contrahit cognationem cum parentibus infidelibus illius pueri, quamvis illi non contrahant: ac proinde infideles sunt capaces cognationis spiritualis passivæ. Unde non potest consistere matrimonium inter parentes illos postea baptizatos cum fidele, qui eorum filium diluerat, vel susceperat. Quia quamvis infidelis ex parte sua sit cognationis spiritualis expers: at fidelis capax est illius, ac legi Ecclesiasticæ subditur statuenti, ut quicumque baptizans, vel suscipiens illam contrahat: ergo ex parte sua contrahet tanquam vere baptizans, verumque susceptor. Sic D. Anton. 3. part. tit. 11. cap. 1. §. 14. Vivald. Candelab. part. 1. ubi de matrim. num. 163. Veracr. part. 1. spec. art. 56. concl. 6. Matien. l. 5. recop. tit. 1. gloss. 1. num. 169. Henric. lib. 12. cap. 11. num. 3. Angel. verb. Matrimonium, 3. numer. 11. Sylvest. verb. Matrimonium, 8. question. 7. dilectio 12.

²⁴⁷
Non contrahit.
Fidelis baptizans, aut suscipiens filium infidelium non contrahit ex parte sua spirituales cognationem cum parentibus infidelibus: nec hi capaces sunt huiusmodi passivæ cognationis: unde potest consistere matrimonium inter eos postea dilutos cum fidele illo. Quia cum cognatio spiritualis sit quædam relatio, non potest ab uno contrahi quin ab utroque contrahatur: quippe relatio duo extrema necessarii requirit. Cum igitur infidelis incapax sit cuiuscumque spiritualis cognationis, nequibit fidelis eam cum infideli contrahere. Ita D. Thom. in 4. dist. 42. q. 2. a. 3. Basil. l. 7. c. 40. num. 2. 3. & 4. Cornejo d. 7. dub. 16. Sotus, Palac. Barth. & Petr. de Ledes. Vega, Gallego, & alij, quos citat, ac sequitur Sanch. l. 6. d. 60. num. 14.

²⁴⁸
Hæc pars mihi longe est probabilior.
Hæc pars longe est probabilior. Quia nec matrimonium, nec cognatio carnalis, nec legalis potest nisi inter duo extrema habilia consistere. Unde colligo eam spirituales cognationem non conualescere, seu de nouo oriri cum parentibus illis infidelibus, licet postea baptizentur. Quia quod à principio fuit irritum nequit conualescere. Regu. Non firmatur de regul. iur. in 6. & Regu. Quod ab initio. ff. de regul. iur. Potest igitur matrimonium consistere inter fidelem sic baptizantem, vel susipientem, ac parentes illius infideles, si postea diluantur. Quia nulla inter illos spiritualis fuerit suborta cognatio.

CAPVT XXV.

Circa Cognationem Legalem. ^{Cognatio Legalis.}

DV BIVM XXXVIII.

An adoptio imperfecta dirimat matrimonium?

²⁴⁹
Rursus suppon.
REORO duplicem esse adoptionem Perfectam, & Imperfectam. Perfecta est, per quam adoptatus transiit perfecte in adoptantis potestatem, & dicitur *Abrogatio*, seu *Adrogatio*. Imperfecta autem, per quam adoptatus non transiit in potestatem adoptantis: & hæc, communi nomine retento, dicitur *simplex adoptio*. Ambigitur autem, num utraque adoptio matrimonium dirimat?

²⁵⁰
Imperfecta adoptio non dirimat.
Solum adoptio perfecta dirimit: imperfecta verò impedit quidem, sed non dirimit matrimonium. Quia cognatio hæc introducta est à iure positivo, ad impediendam fornicationem, quæ facile esse potest inter personas in eadem domo commorantes: sed per adoptionem imperfectam non traditur adoptatus in domum, nec in adoptantis potestatem: Ergo ea matrimonio non obstat. Sic Henric. l. 12. c. 12. n. 3. Petr. de Ledes. q. 57. a. 2. Sylvest. v. Matrimonium 8. q. 8. disto 4. Sotus in 4. dist. 42. q. 2. art. 2. Vigner. l. infirm. c. 16. §. 7. vers. 9. imped. 9. Sanch. l. 7. d. 63. n. 9. Bonac. q. 1. pun. 5. §. 3. num. 2. citans Reginal. & Coninch. Filliuc. tr. 10. p. 2. nu. 199. Laym. l. 5. tr. 10. p. 4. c. 7. n. 3. Tanner. in 3. p. d. 8. quest. 4. dub. 4. numer. 74. Diana part. 4. tractat. 4. resol. 120.

²⁵¹
Imperfecta adoptio dirimat.
Etiam ex adoptione imperfecta oritur legalis cognatio matrimonium impediens, ac dirimens. Quia omnes textus, in quibus hæc cognatio statuitur de adoptione indistincte loquuntur. Et quia licet sic imperfecte adoptatus non transeat in adoptantis potestatem: acquiruntur tamen ei quædam iura ex adoptione, quæ per emancipationem dissoluntur. leg. pen. §. pen. de adopt. Ita Scot. Tolet. Lopez, Richar. Paludan. Petr. de Soto, & alij vsque ad triginta supra septem Doctores, quos Sanch. citat. n. 8. refert. Basil. l. 7. c. 4. n. 2. Leand. tr. 9. d. 12. q. 2. 3. Hurtad. d. 19. diffic. 2. Villalob. tr. 14. diffic. 10. n. 7. Luis. de Torres sum. p. 2. c. 117. n. 2. Rebel. l. 3. q. 7. m. 15. Gutier. c. 102. m. 1.

²⁵²
Primum eligi potest.
Primum eligo partem. Quia cum matrimonium sit res valde favorabilis, iura illud prohibentia potius debent restringi, vel saltem coartari ad propriam, & perfectam verborum significationem: At simplex adoptio cum sit imperfecta, non dicitur absolute talis: imo iuxta D. Thom. in 4. dist. 42. a. 1. ad 1. potius dicenda dispositio quædam ad perfectam adoptionem.

DV BIVM

DVBIVM XXXIX.

An cognatio legalis in linea transversa
dirimat matrimonium?

²⁵³ ^{Nonnulla pra-} ^{sum.} **R**euoco ad memoriam, tres esse Legalis co-
gnationis species. Prima est in linea recta
ascendentis, & descendendum, nempe patris
adoptantis, & filij adoptati, ac descendendum
eius usque ad quartum gradum. Secunda est in
linea transversa inter adoptatum, & filios car-
nales adoptantis. Tertia species est quasi legalis
a finitatis, inter adoptantem, & uxorem adopta-
ti, & inter adoptatum, ac adoptantis uxorem.
Equidem de prima specie ascendendum in li-
nea recta nullus dubitat, quin subsequens ma-
trimonium dirimat inter abrogantem scilicet,
ac personas abrogatas ob textus id clare asse-
rentes. De tertia specie, nimirum de affinitate
legali aliqui (quos pressio nomine refert Ho-
stiens. cap. vnic. num. 3. de cognat. legal.) asseruere
non obstat matrimonio contrahendo; quia
ius Canonicum, à quo solo possunt coniugij
impedimenta dimanare, eius cognationis non
meminerint. Sed iure optimo hanc sententiam
reprobat Hostiens. & alij. Nam reliqui Docto-
res tanquam rem exploratam statuunt, eam co-
gnationem dirimere coniugium. Igitur de se-
cunda legali cognatione nimirum in linea
transversa inter adoptatum, & filios carnales
adoptantis quaesierim, num matrimonium di-
rimat?

²⁵⁴ ^{Non dirimit} ^{sed impedit} ^{filium.} **N**on dirimit, sed solum impedit. Quia fru-
stranea esset separatio inter eos fratres, natu-
ralem scilicet filium patris adoptantis, & filium
adoptatum: cum statim possint matrimonio
colligari, soluta adoptione per emancipatio-
nem. Sic Speculator titulus de cognat. legal. §. vni.
num. 1. Ioan. Andre. ibi. 1. addit. prapost. c. vnic.
in fine. de cognat. legal. Gaeta repetit. cap.
ad limina, 30. question. 1. Paragraph. 4.
num. 405.

²⁵⁵ ^{Non solum} ^{impedit, sed} ^{& dirimit.} **N**on solum impedit, sed & dirimit matri-
monium. Quia cap. vnic. de cognat. legal. dicitur,
nuptias consistere non posse inter filium legiti-
mum, & sororem adoptiuam: at verbum, Non
posse consistere, sonat esse dissoluendas, vel non
posse permanere. Adde, verbum Potest, prae-
posita negatione, tollere potentiam, & reddere
actum nullum, ut probat Sanchez lib. 6. d. 38.
num. 20. Ita ipse lib. 7. dub. 63. nu. 15. Nauar. sum.
cap. 22. num. 44. Durand. in 4. dist. 42. question. 2.
num. 7. Paludan. ibi, qu. 1. art. 2. concl. 6. num. 24.
& concl. 7. num. 29. Supplement. Gabriel. quest. 1.
art. 2. concl. 6. Sotus quest. 2. art. 2. Petr. de Soto
lect. 1. de matrimon. §. de cognat. legal. Valent.
part. 4. dub. 10. §. 5. punct. 3. Tolet. lib. 7. sum. cap.
4. num. 7. & 8. Henriquez lib. 12. cap. 12. num. 3.
Sà verb. Matrimonium, ubi de imped. n. 6. Rebel.
lib. 3. qu. 7. num. 4.

²⁵⁶ ^{Non certum} ^{omnino, cum} ^{differentia} ^{qualiam.} **M**ihi non dobiim, cognationem legalem se-
cundum tres assignatas species matrimonium
dirimere cum hac tamen differentia, quod pri-
ma, & tertia dirimant in perpetuum, etiam si
adoptio legitime cesset: at vero secunda (de qua
questio) in perpetuum non dirimat, sed quam-

diu durat adoptio: quod constat ex cap. 1. 30.
question. 3. & ex cap. vnic. de cognat. legal. Porro
adoptio hac extinguitur, vel morte ciuili, vel
naturali, vel emancipatione, vel si adoptatus
contrahat incestuosas nuptias, vel si fiat Patri-
cius, aut Episcopatu potiatur.

DVBIVM XL.

An duo ab eodem adoptati, possint in-
ter se valide coniugium
inire?

²⁵⁷ ^{Minimè pos-} ^{sum.} **N**on possunt. Quia in eadem domo com-
morari debent cum pariete adoptante: vnde
de adest fornicationis periculum cuius vitatio-
nem huius prohibitionis fuisse, constat. Deinde
quia cap. vnic. de cognat. legal. dicitur, Si qua
per adoptionem mihi soror esse coeperit, quantu-
durat adoptio, nuptiae inter me, & ipsam consistere
non possunt. At soror adoptiua est fratris adop-
tati soror: ergo. Sic Angel. verb. Matrimonium,
imped. 3. Petr. de Ledesmi. quest. 57. artic. 3. Bat-
thol. à Ledesmi. dub. 47. de matrimon. Ochagau.
tractat. 3. question. 58. Merat. tom. 3. d. 9. de matr.
sect. 10. num. 3. Ludou. de S. Iuan. qu. 6. de matr.
art. 1. dub. 5.

²⁵⁸ ^{Possumt omnino.} **P**ossunt omnino. Quia nulla inter illos co-
gnatio oritur, cum nullo iure sit statuta. Nam
Caput vnicum de cognat. legal. pro prima par-
te citatum, loquitur de vera filia patris ado-
ptantis, quae incipit esse soror adoptiui filij sui
legitimi patris. Nec hac impedimenta ex sola
rationis similitudine sunt inducenda. Ita San-
chez lib. 7. dub. 63. num. 28. citans viginti tres
Doctores. Basil. lib. 7. cap. 41. num. 2. Diana part.
4. tractat. 4. resoluit. 121. Cornejo d. 7. dub. 19. Bo-
nacin. quest. 3. punct. 5. §. 3. num. 7. Hurtad. dub. 19.
diffic. 3. Leander tractat. 9. dub. 12. question. 26.
& alij.

²⁵⁹ ^{Hoc probabili-} ^{us reor.} **H**oc probabilius reor. Quia si inter filios
spirituales eiusdem patris spiritualis, qui ma-
gis iuncti sunt inter se, quam legales, potest
consistere matrimonium: à fortiori quidem in-
ter legales.

DVBIVM XLI.

An adoptatus possit inire coniugium
cum filia illegitima ado-
ptantis?

²⁶⁰ ^{Minimè pos-} ^{sum.} **M**inimè potest. Quia sicut filius illegiti-
mus nequit contrahere cum consanguineis
patris, ita nec cum filiis eius adoptiuis. Et
quia cap. Ita diligere, 30. question. 3. dicit, inter
filium naturalem, & adoptatum non posse esse
matrimonium. Sic Abbas cap. vnic. de cognat. le-
gal. Cardin. ibi, num. 2. Angel. verb. Matrimo-
nium 3. impedim. 8. num. 4. Gregor. Lopez lib. 7.
verb. Los hijos, tit. 7. par. 4. Et ait esse probabile
Petr. de Ledesmi. citandus, Bonacin. ques-
tion. 3. punct. 5. §. 3. numer. 8. citans Perez,
Sà, & Coninch. Diana part. 4. tractat. 4. re-
soluit. 121.

Potest

²⁶¹ Potest omnino. Quia nulla inter eos cognatio abest, cum enim cognatio oritur inter filios legitimos, & adoptivos cesset soluta patria potestate: à fortiori non contrahetur, Vbi carnalis filius est talis, ut in patriam potestatem non transeat: quales sunt illegitimi. *Instit. de nuptiis, §. ultim.* Ita Navar. *sum. cap. 2. v. uterque Ledesma, Henriquez, & alij* vsque ad triginta supra vnum Doctores, quos citat, ac sequitur Sanch. *l. 7. d. 6. §. num. 30.* Perez, Coninch, & Sà, quos refert, ac imitatur Bonacin. *qu. 1. punct. 5. §. 3. num. 8.* Cornejo, & Ludou. de S. Iuan. apud Leandrum *ir. g. d. 12. q. 27.* Qui hanc partem probabilem esse fateantur.

²⁶² Ego autem hanc partem multo probabilior esse putarim. Quia filius illegitimus est coniunctus vinculo naturalis consanguinitatis cum patre, & sic cum eius consanguineis. At cum adoptivus nullum est vinculum naturale, sed solum civile: & cum hoc solummodo daret inter fratres, quamdiu durat patria potestas, non contrahitur inter illos, qui in patriam potestatem minimè transeunt. Porro textus pro parte prima adductus nomine filij naturalis intelligit carnalem, ut distinguitur à spirituali filio: & quamvis filius illegitimus sit verè carnalis: at ratio adducta nos cogit, ut eum textum de filio carnali legitimo intelligamus.

DV BIVM XLII.

An cognatio legalis impediens, ac dirimens matrimonium inter adoptantem, & adoptatum, cuiusque descendentes protrahatur in infinitum?

²⁶³ *In infinitum protrahitur.* IN infinitum protrahitur: unde adoptans, nec cum adoptato, nec cum aliquo eius descendente poterit vnquam coniugio colligari. Quia *Instit. de nuptiis, §. Ergo non omnes,* postquam textus decidit, in linea consanguinitatis ascendentium, & descendendum prohiberi matrimonium in infinitum, hæc adiicit: *Et hæc ad ea vera sunt, ut quamvis per adoptionem parentum liberorumve loco sibi esse ceperint, non possint inter se matrimonio iungi.* Quare cum hoc impedimentum cognationis legalis sit iure civili inductum, & id ius civile sit approbatum indistinctè quoad hoc impedimentum à iure Canonico, *6. Ita diligere, 30. qu. 3.* dicendum est, hoc impedimentum extendi ad omnes descendentes in quocumque gradu vsque in infinitum. Sic D. Tho. *in 4. dist. 42. q. 2. a. 3.* Paludan. *ibi, q. 2. a. 1. concl. 6. num. 24.* D. Antonin. *3. p. tit. 1. c. 13.* Sylvest. *verb. Matrimonium, 8. q. 8. dicto 2. Tabie. verb. Impedimentum, impedim. 6. q. 1. num. 2.* Veracr. *part. 1. spec. art. 60. concl. 1.* Barthol. à Ledesma. *dub. 47. concl. 2.* Vgolin. *de Sacramen. vbi de matrim. c. 19. num. 3.* Gregor. Lopez *lib. 7. verb. Nunca. & l. 8. fin. tit. 7. p. 4.*

²⁶⁴ *Non protrahitur in infinitum.* Non protrahitur in infinitum, sed solum dirimit cognatio hæc matrimonium inter adoptantem, & adoptatum, ac adoptati descendentes vsque ad quartam generationem. Quia cum sit restricta consanguinitas ad quartum gradum, ut in iis gradibus solum obstat matrimonio per cap. *Non debet, de consanguin.* à fortiori vsque ad eundem gradum videtur cognatio le-

galis esse restricta. Ita Sotus *in 4. dist. 42. quæst. 2. art. 2. concl. 2.* Navar. *sum. cap. 2. num. 45.* Sà *ver. de matrimonium, de impedim. dirim. num. 6.* Toler. *lib. 7. sum. cap. 4. num. 7.* Valent. *4. p. d. 10. quæst. 5. punct. 3.* Philarch. *de Offic. Sacerd. tom. 1. p. 1. l. 2. cap. 11.* Petr. de Ledesma. *de matrim. qu. 57. art. 3.* Basil. *lib. 7. cap. 4. numer. 3.* Ludovic. de S. Iuan. *quæst. 6. art. 11. dub. 3.* Leand. *iract. 9. dub. 12. quæstion. 27.*

Ego quidem cum Sancio *l. 7. d. 63. num. 34.* existimo textum illum, qui decidit cognatio. *Advers. n. nem legalem inter adoptantem, & adoptati descendentes protrahi in infinitum, intelligendum esse de ascendentibus adoptantibus, & descendentibus adoptatis: & non de aliis.* Quare non poterit adoptans contrahere matrimonium cum filiis suis adoptivis, neque cum filiis, ac nepotibus eius filij adoptivi, aliisve eius descendentibus, qui in eius filij, dum adoptivus fuit, potestate erant constituti: ac poterit contrahere cum filiis, vel quibuscumque descendentibus filij adoptivi, qui extra eius potestatem aderant tempore adoptionis. Quia adoptata aliqua persona, censetur adoptati filij, & descendentes omnes solum, qui in adoptati potestate erant tempore adoptionis. Ut expressè deciditur, *leg. si paterfamilias. l. 5. in principio, ff. de adopti.* Cum ergo illi descendentes in quovis gradu, qui tunc erant sub adoptati potestate, sint etiam verè adoptati, iure optimo inter illos, & adoptantem coniugium interdicitur. Si autem erant extra adoptati potestatem, non censentur adoptati, nulla ratione prohibetur matrimonium adoptantis cum illis: vtpotè inter quos nulla cognatio legalis intercedit. Sequor D. Thomam *in 4. dist. 42. quæstion. 2. articulo 3. ad 4.* D. Antonin. *3. p. tit. 1. cap. 13.* Sylvest. *verb. Matrimonium, 8. quæstion. 8. dicto 2.*

CAPVT XXVI.

Circa Impedimentum Criminis.

DV BIVM XLIII.

An si coniux coniugem interimit, non animo contrahendi coniugium cum altero, sed ex odio, vel ut liberius libidini inferuat: Homicidium hoc dirimat subsequens matrimonium?

AD memoriam reuoco ex section. 1. duo esse crimina, quæ matrimonium dirimunt, ad quæ reducuntur tria, vel quatuor, quæ aliqui referunt: nempe Homicidium, & Adulterium. Quæ quidem dirimunt coniugia non iure naturæ, sed Ecclesiæ, quod inducta fuit hoc impedimentum, ad consulendum coniugum incolumitati, & mutuo amoris. *cap. 1. de conuer. infidel. cap. si quis vivente, 31. quæstion. 1. &*

Seccio II. Dubia, De Impedimentis. 229

& c. 1. 2. 3. 4. 5. & 6 de eo, qui duxit in matrim. & ex Trid. sess. 24. Nonnullae conditiones requiruntur, quas questionibus sequentibus adducam ad trutinam. Quæstio in primis, num necessarium sit, illam coniugis interfectionem veluti sine ineundi alterius matrimonij, vt sit dirimens matrimonium: an sufficiat, factum fuisse huiusmodi homicidium ex odio, vel vt liberius homicida coniux libidini inferuiat?

Non est necessarium, fieri homicidium eo fine, vt cum altero coniugium ineatur, sed sufficit, vt ex odio, aut liberius veneri indulgendi causa. Quia nullo in textu expresse huiusmodi conditio reperitur. Sic Caiet. *sum. v. de Matrim. c. 1. impedim. 5.* Scot. *in 4. dist. 35. qu. vnic.* Petr. Soto *lect. 11. de mat. in imped. crim. casu 2.* Arnil. *ver. Matrimonium n. 30.* Angl. *p. 1. vbi de mat. q. 9. n. 3. dub. 1. concl. 1.* Omand. *in 4. dist. 35. d. vnic. Pedraza sum. prac. 6. vers. 14. & nonnulli ex Iurisperitis.*

Necessarium est, homicidium geri sine ineundi cū altero matrimonij, nec sufficit ex alio fine patrari. Quia finis, ac ratio inducendi huius impedimenti, fuit, ne coniux coniugem interimeret, vt eo matrimonio soluto, aliud iniret cum persona, cuius captus est dilectione. Quæ ratio nunquam habet locum, quoties coniugis interfectio eo non tendit, vt aliud matrimonium cum ea persona ineatur. Ita D. Thom. *in 4. dist. 37. q. 2. ar. 2. corp. D. Bonan. ibi. a. 1. q. 2.* Durand. *q. 1. m. 6.* Richard. *a. 2. q. 2.* Henriq. *lib. 1. 2. cap. 14. num. 2.* Sanch. *l. 7. d. 78. num. 13.* Bafil. *l. 7. cap. 45. num. 4. & 5.* Coninch. *d. 31. dub. 5.* Hurtad. *dub. 13. diffie. 1.* Filiuc. *tractat. 10. part. 2. nu. 233.* & alij.

Cum his opinor, Nam etsi ea conditio non reperiatur expressa in iure colligitur tamen ex illis verbis, *cap. si quis viuent, 1. q. 1. ibi: Occidisse notetur.* Verbum enim *Notetur* denotat malitiosam procuracionem mortis coniugis, ac nota infamiæque dignam, qualis est, quando eo dirigitur, vt matrimonium cum adulteranti ineatur. Et quia, vt vidimus, ex fine huius impedimenti colligitur.

DVBIVM XLIV.

An hoc impedimentum incurratur ab vxore virum interimente ex intentione aliud coniugium ineundi?

270 Non incurratur ab vxore interimente ea intentione virum. Quia textus hoc impedimentum decernentes de vxoris interfectione loquuntur, non de nece viri ab vxore patrata. *c. 2. c. Super hoc, & c. Significasti, de eo, qui duxit.* Sic Victor. *sum. vbi de mat. n. 292. Ledel. 2. p. 4. q. 61. art. 2.* Cenedo *sum. vbi de mat. c. 5. in comment. nu. 38.* & dicit esse probabile Henriq. *l. 12. cap. 4. num. 2.*

271 Incurratur ab vxore interficiente ea intentione virum. Quia *cap. si quis viuent, 31. qu. 1.* est casus hic: quidam cum coniugata adulterium admittit, & postea vir illius coniugata obiit: & deciditur posse ab adultero vxorem illam duci: additur verò hæc limitatio: *Nisi forte adulter, aut mulier virum, qui notorius fuerat, occidisse no-* Escob. & Mend. *Theol. Moral. Tom. III. P. II.*

tetur. Ita Sanchez *lib. 7. dub. 8. numer. 8.* citans quadraginta supra quatuor Doctores. Filluc. *tract. 10. part. 2. num. 253.* Coninch. *d. 31. num. 55.* Villalob. *par. 1. 4. diffie. 1. num. 2.* Hurtad. *d. 23. diffie. 1. num. 1.* Torrel. Monre, Palaus, Trull. & Candid. quos citat, & sequitur Leand. *tract. 9. d. 1. q. 1.*

Mihi certum est, incurrere hoc impedimentum dirimens coniugium, siue vir vxorem interficiat, siue vxor virum interimat ad contrahendum cum adulteranti. Quia *cap. de conuer. infidel. vbi idem impedimentum dirimens statuitur,* sermo est de vxore, quæ medio infidelis cuiusdam ministerio virum interfecit. Ergo nil refert ad hoc impedimentum dirimens incurrendum siue vir vxorem: siue vxor virum enecet, gratia migrandi ad aliud coniugium.

DVBIVM XLV.

An ad incurrendum hoc impedimentum, sufficiat, sola occisio coniugis animo contrahendi cum altero, licet non ad sit adulterium?

273 Sufficit sola ea occisio, nec requiritur adesse adulterium. Quia cum ratio impedimenti sit, ne ob matrimonij spem detur ansa coniugis interficiendi, rationi consonat, ex sola coniugis interfectione absque adulterio, impedimentum hoc consurgere. Sic Innocent. *cap. Super hoc, n. vnic. de eo, qui duxit.* Astenf. *2. p. sum. l. 8. tit. 20. a. 2.* D. Antonin. *3. p. tit. 1. cap. 5.* Veracr. *part. 1. spec. art. 33. concl. 4. & 6.* Philarch. *de Offic. Sacerd. tom. 1. p. 2. l. 2. c. 5. impedi. 4.* Machad. *l. 3. p. 1. tr. 11. docum. 11. num. 4.*

Non sufficit sola ea occisio, sed requiritur necessarium adulterium. Quia Canones hoc impedimentum statuunt, loquuntur ferè semper de adulteris: at etsi expresse adulterium non postulant, ex contextu colligitur, id desiderari. Ita Monal. *sum. tract. de mat. vbi de imped. crimin.* Ioan. de Friburgo *sum. l. 4. tit. 9. qu. 1.* Dicit esse probabile Bassol. *in 4. dist. 34. q. vni. a. 2.* Ochaga. *tr. 3. q. 61.*

Media mihi ineunda est via. Si vterque colligari matrimonio volens cooperatus sit ad necem alteri coniugi inferendam, vt cum superstiti contrahat: non desideratur adulterium: sed si alter absque alterius consilio coniugem interimat. Constat prior pars ex *cap. 1. de conuer. infidel.* vbi quidam Saraceni suggestionem vxorum fidelium viros eorum peremere, nec de adulterio cum illis admissio sit aliqua mentio: & tamen iis Saracenis postmodum baptizatis interdicitur matrimonium cum illis mulieribus, & ab eo initio iubentur separari, constat posterior, quia vbi solius alterius machinatio internenit textus de adulterio admissio loquuntur, vt constat ex *cap. Significasti, de eo qui duxit, & ex cap. Si quis viuent, 31. quæstion. 1.* Et cum sit res pœnalis, ac matrimonium dirimens extendi minimè debet, sed valide restringi. Mecum Sancius *l. 7. d. 78. num. 9.* citans quinquaginta supra quatuor Doctores. Hurtad. *d. 23. diffie. 1. n. 5.* Coninch. *d. 31. n. 52.* Trull. *l. 7. c. 9. dub.*

V 10.

272 Hoc mihi longe probabilius.

273 Non requiritur adulterium.

274 Adulterium requiritur.

275 Mediam interuenio.

DVBIVM XLVI.

An ut impedimentum hoc dirimens sit, necessum sit, ut machinatio mortis inferenda coniugi alteri, suum sortiatur effectum?

276
Necessarium
non est.

Necessum non est. Quia cap. Super hoc, & cap. significasti, de eo, qui duxit, de sola mortis machinatione mentionem faciunt. Sic aliqui apud Gloss. cap. Super hoc, verb. Machinatio.

278
Est necessarium.

Est necessum, ut machinatio necis sortiatur effectum. Quia cap. Si quis vivente, 31. qu. 1. ubi hoc impedimentum statuitur, manifeste petitur actus consummatus, ibi: Occidisse notetur. Ita Sanch. lib. 7. dub. 78. num. 7. dicens esse omnium Theologorum sententiam. Basil. lib. 7. cap. 45. num. 4. Bonacin. qu. 3. sum. 6. num. 5. & 6. Hurtad. d. 23. diff. 1. Cornejo disp. 7. dub. 21. Gutier. de matrim. cap. 105. Torrell. l. 2. pract. cap. 15. sect. 11. a num. 4. Diana part. 9. tract. 7. resolut. 23. Perez d. 33. sect. 1. num. 7.

279
Hoc mihi
certissimum.

Hoc certissimum esse reor. Quia quamvis textus pro parte prima allegati de sola mortis machinatione memoriam gerant: verba cum effectu sunt accipienda, cap. Relatum, de Clerico non resid. Unde quod Sancius citatur, numer. 5. tradit, neope sufficere mandatum, vel consilium de coniuge occidendo, intellexerim, quando id mandatum, vel consilium cooperata sunt aliquid ad necem, si enim nullius effectus ad illam fuisset, eo quod interficiens erat iam omnino ad eam inferendam determinatus, nec consilio animosior est factus: vel fuit consilium, aut mandatum ita reuocatum, ut nullum prorsus effectum habuerit, ita ut excuset à restitutione, & irregularitate mandantem, vel consulentem: non erit huic impedimento locus, cum petat effectum mortis ex actione coniugis, vel adulteri subsequi. Monuerim, deceptum fuisse Palacios in 4. dist. 35. dub. unic. asserentem impedimentum hoc reddere simpliciter quempiam inhabilem ad quodcumque aliud matrimonium. Id enim longe à veritate abest, qui enim coniugem perimit, ut cum adulteranti matrimonium ineat, solius adulterantis respectu sit inhabilis: quare ad quodcumque aliud coniugium valide migrare potest. (Valide inquam, non licite, cum incurrat impedimentum impediens matrimonium cum quacumque alia persona.) Quia textus hoc impedimentum dirimens decernentes, solummodo irritant coniugium inter machinantes mortem, & adulteros, ut constat ex cap. 1. cap. Super hoc, cap. Significasti, cap. 1. de conuers. infid. & c. Si quis vivente, 31. quest. 1.

DVBIVM XLVII.

An ut crimen Adulterij sit impedimentum dirimens, sufficiat conatus ad copulam adulterinam cum promissione matrimonij?

Certum est, ut adulterium dirimat matrimonium, necessarium esse, ut ad sit simul promissio contrahendi cum adultero post coniugis obitum, matrimonium. Expresse id habetur cap. veniens, cap. fin. de eo, qui duxit. & cap. Relatum, 31. quest. 1. Quæstio autem, non ad incurrendum hoc Criminis impedimentum sufficit conatus ad adulterium cum futuro coniugij promissione?

Conatus hic cum coniugij futuri promissione sufficit. Quia ratio huius impedimenti statuendi fuit, ne anfra daretur appaunda necis coniugis alterius: sed huiusmodi conatus ad adulterinam copulam iuncta promissione coniugij antiam exhibet ad necis apparationem: ergo sufficit. Sic Hostiens. ad cap. fin. n. 1.

Minime sufficit conatus ille ad copulam adulterinam. Quia textus n. 278. citati adulterinam copulam exposcunt, quæ delictum consummatum importat: & maxime in his penis, & matrimonium dirimētibz impedimentis, quæ valde sunt restringenda Ita Gloss. e. fin. v. Cognovit, de eo, qui duxit. Ioan. And. ibi, num. 4. Anton. n. 4. Abbas sine. Cardin. sine. Anchar. n. 4. Præposit. statim in principio, & alij, quos refert, & sequitur Sanchez lib. 7. dub. 79. numer. 2. Basil. lib. 7. cap. 45. num. 2. ex D. Thom. Gutier. de matrim. cap. 105. Palas d. 4. quest. 1. 2. n. 8. Trull. l. 7. c. 6. dub. 10. concl. 4. citans Filliuc. Bonac. & Hurtad.

Certum mihi, non sufficere conatum ad copulam, ipsa minime secuta, cum ea, cui futuri matrimonij fides est data, vel qua cum de facto est initum, ob rationem à secunda sententia Doctoribus traditam. Imò eadem ductus censeo, non sufficere valis femine penetratorem, virili semine non intromisso. Quia id non est adulterium consummatum, sed inceptum, & conatus ad perficiendum. Vnde sufficeret, quacumque arte semen intra vas absque illius penetratione receptum. Quia id satis est ad copulæ consummationem: nec femina semen exigatur. Sufficit verò, siue fidei dationem siue matrimonium de facto initum præcedat, siue sequatur adulterio ad coniugem illo admissum, Quia in utroque casu incurritur hoc dirimens impedimentum. cap. fin. de eo, qui duxit.

DVBIVM XLVIII.

An ut adulterium sub futura coniugij promissione sit dirimens illud, requiratur, ut uterque adulterans cognoscat copulam, quam gerit, esse adulterinam, id est, sciat, superstitum esse alterius coniugem?

Non requiritur, ut agnoscat alterius coniugium. Quia necesse solummodo proprium coniu

Secl. II. Dubia De Impedimentis. 231

coningium se adulterum esse cognoscit: imo in hoc casu uterque vere peccato adulterij delinquit. Quod si fides futuri matrimonij accedat, accedentium est agnoscere, vel non agnoscere alterius coningium. Sic Harad. *dub. 23. diff. 2.*

²⁸³ Requiritur omnino Quia huiusmodi impedimentum est illicitum ob iniuriam irrogatam ab utroque adultero eidem matrimonio adversus illud patiendo adulterium, data futurarum nuptiarum fide. At in hoc casu ignorans alterius coningium non infert iniuriam eidem matrimonio, sed soli proprio Ita D. Thom. in 4. *dist. 35. qu. 2. nic. & Theologi cum eo. Canonistar in cap. 1. & in cap. Peniens de eo qui duxit. Quos sequitur Sanchez lib. 7. dub. 79. numer. 31. Trullench. lib. 7. cap. 9. dub. 10. conclus. 2. & 3. Bonacin. Candid. Cornejo, & Basil. quos memorat, ac sequitur Leand. *tratt. 9. d. 14. q. 10.**

²⁸⁴ Existimo, Galparis Hurtado venia, requiri, ut uterque adulter norit alterius coningium: altero enim illud ignorante non est locus huic impedimento. Quia non est adulterium formaliter respectu utriusque, ut habetur expresse *cap. 1. de eo qui duxit, & cap. Peniens, eodem titul. & docent universi Theologi cum D. Thom. & omnes Iurisperiti cum Glossa cap. Super hoc, verb. Copulavit.*

DVBIVM XLIX.

An promissio matrimonij ore tenuis facta, adulterio adiuncta inducat dirimens impedimentum?

²⁸⁵ Non inducit impedimentum. Quia fidei re baptizans, seu fidei proferens heresim, excusatur ab irregularitate contra rebaptizantes, & ab excommunicatione contra hereticos impositis: nam poena Ecclesiastica delictis absolute, ac simpliciter imposita, intelliguntur de delictis perfectis, & consummatis in propria specie. Cum ergo impedimentum hoc matrimonij sit poena Ecclesiastica adulterij cum promissione matrimonij: accipiendum est de perfecta, ac consummata promissione in sua specie, qualis non est ficta, & ore tenuis Sic Henriquez *lib. 12. cap. 14. num. 3. Sa de impedim. dirim. n. 7. Rodrig. p. 1. sum. c. 27. num. 7. Bonac. q. 3. punct. 6. num. 8. Candid. *disquis. 28. art. 5. dub. 10. Diana p. 3. tr. 4. resolut. 196. Layman. lib. 5. tr. 10. p. 4. c. 10. num. 4. Hurtad. d. 13. diff. 2. Balsaeus v. Matrimonium, 7. num. 40.**

²⁸⁶ Inducit impedimentum. Quia textus praescribentes illud nituntur ea ratione, ne scilicet spe matrimonij futuri arripiatur ansa captandae neis coningis. Quae aequae militat ubi promissio est ficta, cum alteri contrahenti ea fictio proliis sit ignota. Ita Filliuc. *tr. 10. p. 2. num. 264. Palaus d. 4. punct. 12. n. 11. Gutier. de matr. cap. 105. n. 18. Barth. a Ledef. *dub. 58. concl. 5. Vega. tom. 2. sum. cap. 14. assu 124. Graff. p. 1. decis. 12. c. 85. n. 8. Sanch. lib. 7. d. 79. n. 10. plures citans.**

²⁸⁷ Hoc probabilius mihi videnti simile in contrarium adductum minime obstat. Quia id habet verum, nisi ex illius poenae fine opposita Ecclesiae intentio coniiciatur: ut contingit in casu rebaptizationis; finis enim illius poenae est in *Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.*

haereticorum rebaptizantium odium. At fidei rebaptizans, nec id animo haeretico efficit, nec proprie convenit cum haereticis in ea actione, ut a sua intentione procedit. Et simile contingit in fidei haereticis prolatores: cum neque vera neget fidem, nec vere haereticus existat. At in nostro casu ex fine Ecclesiae inducentis hoc impedimentum colligitur, eius mentem fuisse hanc fictam promissionem comprehendere. Ceterum tunc existimarem veram priorem sententiam, quando ex modo promissionis adulter colligeret fidei, ac ioco sibi fieri. Tunc enim ea non praestaret ansam futuri coniugij sperandi, ac subinde nec machinandi necem coniugij: nec similis promissio tanquam ficta ac iocosa, acceptatur quod ad hoc impedimentum desiderari proprio dubio ostendam.

DVBIVM L.

An ut fides data coniugij futuri sufficiens sit ad hoc impedimentum inducendum, necessarium sit, esse iuramento firmatam?

²⁸⁸ Necessarium est, ut promissio illa non sit simplex, & nuda: sed fidei, aut iuramento vallata. Quia id decidit *cap. 1. de eo qui duxit, ibi: Cui fidem dederat, & cap. Significasti, ibi: Sibi fidem dederit, & cap. final. eodem titul. ibi: Si quis, uxore vivente, fide data promisit. Vbi manifeste omnes textus fidei dationem petunt. Verum Caput final. non contentum est sola promissione, sed addidit, Fide data, promisit, quod verbum superfluum esset, si sola simplex promissio sufficeret. At tamen Fide data, idem esse debet, ac Iuramento expresse. Quia *cap. Ad aures, de his, quae vi, iuramentum, & fides pro eodem usurpantur, ibi: Nisi forte iuramento, vel fide interposita sit confirmata. Vbi Innocent. fine. Hostiens. num. 2. & alij affirmant, fidem interpositam esse iuramentum, & eam solam differentiam constituant, quod iuramentum ibi appelletur, quando re sacra attacta praestatur: fides vero interposita, quando per Deum, vel fidem propriam absque rei sacrae contactu iuratur. Vnde Concilium antiquissimum Triburiense, vnde desumptum est *cap. Relatum 31. question. 1. vbi hoc impedimentum decernitur, iuramentum apposuit, ibi: Vivente viro suo, iuramentum dedisse. Vbi Glossa *ve b. Vivente, ait: Et ita vivente viro, fidem dedit. Ergo pro eodem usurpare videtur fidem dare, ac iurare. Sic Nicolaus de Orbel. in 4. dist. 35. question. vnic. Paragraph. 1. Tabien. verb. Impedimentum, septimo, questione tertia, numero quarto. Veracruz, Gaeta, & alij penes Sancium citandum. Quos novissime sequitur Bauni. *tratt. 12. de Imped. qu. 2. assert. 2.*****

²⁸⁹ Necessarium non est, promissionem illam esse iuramento firmatam, sed sufficit simplex promissio ad hoc impedimentum inducendum. Quia qualitercunque promittitur matrimonium, militat eadem ratio, quia Ecclesia ducta, hoc impedimentum indixit, nimirum periculum interficiendi coniugis spe ineundi coniugij. Et quia secundum communem loquendi usum, dicitur dare fidem, qui spondet, seu promittit: & ita spon-

salia quibuscumque verbis contrahentes, dicuntur, vnde dedisse matrimonij fidei m. Ita Sotus in 4. dist. 37. q. vni. a. 4. Palud. d. 34. q. 1. art. 2. Henric. l. 1. c. 14. nu. 3. Vega. ro. 2. c. 34. casu 71. Sanch. l. 7. d. 79. num. 29. plures citans Basil. l. 7. c. 45. n. 2. Torreblan. l. 2. practice 15. sect. 11. n. 15. Veracr. p. 1. spec. a. 34. post 9. concl. dub. 1. Ludou. Lopp. 1. Instr. de matr. c. 54. Angel. v. Matrimonium 3. imped. 9. n. 1.

²⁹⁰ Cum his opinor. Quia verius censeo fidei propriæ interpositionem non esse iuramentum, vt docent, aliis citatis, Caiet. 2. 2. q. 89. a. 6. Sylu. v. Iuramentum 1. q. 6. Armil. v. Iurare. n. 31. & alij. Et quia simplex promissio satis est ad sponsalia constituenda. Profecto Pontifices non innituntur fidei datione, sed quia inter adulteros solent verba multiplicari, fidesque interponi, ac iuramenta emitti: ideo sic hoc impedimentum propoluit. Quare etsi ex rigore verborum textuum videatur non esse sufficiens simplex, ac nuda promissio, ad hoc impedimentum inducendum: attenta eorum ratione videtur sufficiens: eo vel maxime quod sic explicuerit consuetudo, & communis omnium fere Doctorum sententia.

DVBIUM LI.

An vt prefata promissio hoc inducat impedimentum, necessario debeat esse mutua?

²⁹¹ Debet esse necessario mutua promissio. Necessario debet esse mutua promissio: si enim solus alter adulter promittat, altero non repromittente, hoc impedimentum minime oritur. Quia impedimentum hoc est in pœnam vtriusque contrahentis matrimonium: vtrumque enim afficit impediens valorem coniugij cum altero: vnde rationi consonum est, vt vterque quod eam pœnam incurrat, reus sit delicti illius promissionis, ex qua simul cum adultero confurgit impedimentum hoc: ne ob vnus delictum alter puniatur. At cessat delictum in eo, qui audita promissione, minime repromittit. Sic Henric. l. 1. c. 14. nu. 5. Vgol. de Sacram. vbi de matr. c. 19. nu. 8. Bellarm. l. 1. de matr. c. 22. Bassol. in 4. dist. 34. q. vni. art. 2. Nicolaus de Nissa ad 4. sentent. tr. 6. p. 3. de matrim. q. 6. concl. 3. Syluest. verb. Matrimonium, 8. q. 9. dicto 4.

²⁹² Non debet esse necessario mutua promissio, sed sufficit alterum adulterum promississe, vt hoc impedimentum ortum habeat. Quia cap. significasti, de eo qui duxit, dicitur: Nisi alter eorum in mortem uxoris defunctæ fuisset machinatus, vel ea viuente, fidem illi dederis de matrimonio contrahendo. Particula Alter de vnus promissione verificatur. Et quia ratio inducendi huius impedimenti, nempe ne spe futuri matrimonij coniux interficiatur, locum habet, altero solum promittente. Ita Sotus in 4. dist. 37. qu. vni. art. 4. Angl. part. 1. vbi de matr. qu. 9. art. 3. dub. 2. Ludou. Lopp. part. 2. Instr. cap. 54. & alij. Faunt Palud. in 4. dist. 34. q. 1. a. 3. num. 17. casu 2. & Almain. dist. 35. qu. vni. dum asserunt incurri impedimentum hoc, si adulter promittat adulteræ, vel e contra.

²⁹³ Auctoritas sententia. Ego autem existimo, non esse sufficientem

ad hoc impedimentum promissionem alterius, nisi ab altero sit acceptata. Quia non esset promissio, nec fidei datio, quæ textus exposulant, sed mera pollicitatio, deficiente alterius acceptatione. Et quia cap. 1. & cap. Veniens & cap. Significasti, æquiparantur machinatio mortis coniugis, & matrimonij promissio ad effectum inducendi huius impedimenti, accedente adulterio. At illa effectum carens non producit impedimentum hoc: ergo, neque hæc nisi sit acceptata. Sic Doctores, primæ sententia, & Sa. sum. verb. Matrimonium vbi de impedim. n. 7. Porro quando adest promissio alterius adulteri acceptata ab altero, necessaria non est alterius repromissio, vt hoc impedimentum incuratur: vt probat secundæ sententiæ fundamentum.

DVBIUM LII.

An vt promissio futuri matrimonij iuncta adulterio sit dirimens impedimentum, sufficiat taciturnitas eius, cui sit promissio?

²⁹⁴ Sufficit planè, nec enim necessarium est, vt sit mutua promissio, sed satis videtur, si vnus promittat, alter vero taceat. Quia illa taciturnitas cum mutuo, ac cæco amore inter adulteros videtur esse virtualis quædam promissionis acceptatio, & vehemens insurgit occasio machinandi mortem alteri coniugi. Sic Syluest. verb. Matrimonium, 8. q. 9. Basil. l. 7. c. 45. num. 2. Coninch. d. 31. n. 62. Rebel. l. 3. q. 8. Hurtad. d. 15. diff. 1. Et colligitur ex cap. Relatum, & cap. Significasti.

²⁹⁵ Non sufficit. Minime sufficit. Quia vt promissio illa futuri coniugij sit impedimentum dirimens, necessum est, vt sit acceptata ab altero, cui facta fuit sed taciturnitas non est sufficiens acceptatio promissionis liberaliter factæ, quando hæc est nociua acceptanti: ergo. Ita Sanchez libr. 7. d. 79. num. 25. Bonacin. qu. 3. punct. 6. n. 9. citans Gutier. Candid. di. qu. 18. articul. 6. dub. 12. Cornejo disp. 7. dub. 22. Leander tractat. 9. dub. 14. quest. 34.

²⁹⁶ Hoc teneo, & expono. Nunquam hic sufficit taciturnitas eius, cui promittitur. Quia ea promissio etiam liberaliter facta est nociua acceptanti: cum per eam incurrat delictum, & impedimentum dirimens. Quare licet in aliis euentibus, in quibus id damnum non sequitur, taciturnitas sit sufficiens acceptatio promissionis liberaliter factæ: secus in hoc propter expressam rationem. Quo d si obiciat, adulteram ignorare hoc damnum, ac proinde censeri acceptare tacendo: respondeo, hanc ignorantiam vt pote quæ iuris est, non præsumi, Regu. ignorantia, de regulis iuris, in 6. ac proinde cum illa taciturnitas sit ex sola iuris præsumptione consensus, non reputabitur in hoc casu, nisi aliud consensus signum adfit.

CAPVT

Seçtio II. Dubia, De Impedimentis. 233

CAPVT XXVII.

Cultus dif. Circa Impedimentum difparis cultus.

DVBIVM LIII.

An matrimonium fidelis cum infideli sit vetitum iure naturæ aut diuino?

297
Natura ad
veniam
muer.

REcolo, matrimonium inter difpares cultu, nempe inter baptizatum, & non baptizatum, imo inter baptizatum, & catechumenum nullum eſſe. Quia quamois fidem teneat, Baptiſmo, qui eſt ianua Sacramentorum, caret. Addiderim etiam eſſe nullum inter catholicum virum, & ſceminam fide ſacra aqua dilutam. Quia in re, & coram Deo difparis cultus eſt. Quidquid in contrarium aſſerant non bene Archidia. in cap. Non oportet, n. 4. 8. qu. 1. & Bellarmena, num. 3. Quaſierim autem, an matrimonium fidelis cum infideli prohibitum ſit iure naturali, aut diuino, an ſolum Eccleſiaſtico?

298
Non eſt veti-
tum iure na-
turæ, aut di-
uino.

Non eſt vetitum iure naturali, aut diuino, ſed ſolummodo iure Eccleſiaſtico. Quia pluribus è locis conſtat, prohibitum eſſe Eccleſiaſtico in-
re, & non conſtat ex vilo firmiter, ac manifeſtè prohibitum iure naturali, aut diuino generatim fuiſſe. Sic Torrecblan. lib. 2. præſtic. cap. 15. ſeſt. 3. à num. 7. 4.

299
Præſtic. eſt
ſeculo quolibet
iure naturali,
ſicet. Quia huiusmodi coniugium fini ipſius ad-
modum aduerſatur. Nam cum finis matrimonij
non ſola prolis generatio ſit, ſed etiam legitima
eius educatio, proleſque apud utrūque paren-
tem educari debeat: ubi parentes religione ſunt
difpares, nequibz proles recte educari. Adde ius
diuinum naturale dicere, peccandi periculum
totis viribus eſſe cauendum. At præſentaneum
valde periculum peruerſionis coniugi fideli im-
minet ob mutuum amorem, & arctiſſimam ne-
ceſſitudinem, qua coniuges devincuntur, ſi al-
ter ſit infidelis. Verum prohibitum etiam eſt,
iure diuino poſituo Exo. 34. Deut. 7. & 1. Reg. 11.
In lege autem nona extat diuinum de eo præ-
ceptum. 2. Corinth. 6. Nolite, (ait ex Pauli ore
Deus) iugum ducere cum infidelibus. Quia enim
participatio inſtitia cum iniquitate: aut que ſo-
cietas lucis ad tenebras: aut que pars fidelis cum
infideli. Quem locum D. Hierony. l. 1. ad Iovin.
de coniugio fidelis cum infideli intelligit. Ita
Sanch. l. 7. d. 7. n. 5. Baſil. l. 7. c. 46. n. 1. & omnes
communiter.

300
Præſtic. ſen-
tentia impro-
babilem eſſe
naſſimo.

Præſtic. ſententiam improbabilem omnino eſſe reor: falſo enim fundamento nititur. Cum
iure naturali, & ius naturale vociferetur delinquendi pericu-
la ex eiſmodi matrimonio imminencia, quod
quidem Salomonis viri mira ſanctitate, ac ſa-
pientia præditi teſtatur; ob coniugium enim
cum ſceminis idololatriſ ad earum idola colenda
fuit adductus. Proſectò proles etiam in ma-
gnum lapſus in infidelitatem diſcrimen adduci-
tur. Et impediuntur vniuerſa Chriſtiane reli-
gionis officia, quæ fidelis coniux præſtare tene-
reſc. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

tur. Quid hoc ipſi naturæ repugnantia? Quod
autem diuino præcepto poſituo id fuerit pro-
hibitum, patet ex locis indicatis. Deut. 7. Deus
interdixit matrimonia Hebræorum cum Genti-
libus hac ratione appoſita: Quia ſeducet filium
tuum, ne ſequatur me, & ut magis ſeruiat diis
alienis.

DVBIVM LIV.

*An matrimonium fidelis cum infideli pro-
hibitum iure diuino, & naturali,
ſit eodem iure irritum?*

ITa id matrimonium iure diuino, & naturali
prohibitum eſt, ut etiam ſit eodem iure irri-
tum. Quia aliàs Eccleſia non poſſet irritare
matrimonium cum infidelibus, utpote quæ in
eos poteſtate caret. Et quia cum Chriſtus Do-
minus inſtituerit in noua lege, matrimonium
eſſe Sacramentum, & tale nequeat eſſe, fi-
deli contrahente cum infideli, eo quod
hic ſit Sacramenti incapax: videtur eo
ipſo, id matrimonium irritum reddiſſe.
Et quia matrimonium obligat ad cohabitandum,
ac reddendum debitum, ad quod ad-
ſtringere nequit matrimonium fidelis cum infi-
deli: nam fidelis, nec tenetur cohabitare, nec
debitum reddere: Ergo id matrimonium iure
ipſo naturæ eſt irritum. Sic Catharin. libro
quinto, contra Caietanum, cap. de matrimo-
n. Viguer. lib. inſtit. capite 16. Paragraph. 7.
verſicul. 9. impedim. 10. Paul. Grilland. de pæn.
omniſariam coitus, quæſt. ion. 11. numer. 4. ubi
ait, Pontificem non poſſe in hoc coniugio diſpen-
ſare. Citari aſſolet pro hac ſententia
Arbore. libr. 11. Theoph. capit. 16. At
id minime inuenire potui. Dicit eſſe pro-
babilem hanc ſententiam Petrus de Ledefm.
citandus.

Non eſt huiusmodi matrimonium irritum
aliquo iure naturali diuino, aut diuino po-
ſituo: ſed ſolo iure Eccleſiaſtico. Non eſt
ſe irritum iure diuino naturali probatur,
quia coniunctio fidelis cum infideli non ad-
uerſatur omnino fini matrimonij: poteſt
enim inde procreari ſoboles, & in cultu
Chriſtiano educari, quamvis recta, ac
facili eius finis conſecutioni obſtet. Non eſt
ſe autem irritum iure diuino poſituo inde
oſtenditur, quod in lege noua nullum ius
diuinum poſituum ſit præterquam fidei, &
Sacramentorum, ut doctiſſimus Sancius
oſtendit libr. 7. dub. 52. numer. 2. Cum er-
go præceptum hoc non pertineat ad fidem,
aut Sacramenta ſuſcipienda, ſed ad contra-
ctum naturalem, à Chriſto Domino ele-
uatum ad Sacramenti rationem, ritè cele-
brandum, ſi diuinum naturale non eſt, (ut
vidimus,) nec diuinum poſituum erit. Ita
Sanch. libr. 7. dub. 71. num. 7. citans pluſquam tri-
ginta Theologos, ac duodecim Canoniſtas.
Trullench. l. 7. cap. 9. dub. 1. num. 3. Bauni. tr. 12.
Baſil. l. 7. cap. 47. à num. 2. Coninch. d. 32. dub. 3.
Hortad. d. 24. diſſic. 1. Palaus d. 4. punct. 11. nu. 2.
apte inferens, ex Papæ diſpenſatione poſſe
fidelem cum infideli matrimonium iure.

V 3 Præſtic.

DEBAR
Mon
III. IV
IV

Sec. II. Dubia De Impedimentis. 235

emissa quamvis possit si velit ea implere. Nec obstat, seruum infidelem non eximi à seruitute per conversionem ad fidem. Quia hæc seruitus fidei Christianæ non repugnat humilitati, ac esse alligatum coniugem fidelem infideli, Christianam dedecet religionem Concilio igitur Pauli testimonium illud consilium non præceptum continere.

DVBIVM LVII.

An licitum sit nunc fideli cum infideli coniuge nolente ad fidem converti, cohabitare?

³¹⁰ **H**odie licitum est fideli cum coniuge nolente ad fidem converti cohabitare, quando infidelis absque Dei contumelia, & attractione ad peccatum habitationem eligit. Quia extat decretum Concilij Toletani. IV. c. 62. *relatum cap. Iudæi. 28. quasi. 1.* ubi decernitur, ut uxores Iudæorum separantur ab ipsis, nisi ab Episcopo adnuntiati fidem suscipere Iudæi voluerint, vel cohabitare sine Creatoris contumelia, nec ad sit periculum pervertendi uxorem. Vt Glossa explicat *ibi, verb. Iudæi.* Sic ipsa & Monald. *sum. ubi de matrimon. tit. de dispari cultu. Abul. 1. Reg. 8. quæstion. 8. 1. Verac. pari. 1. specul. art. 32. concl. 3. Nauar. sum. cap. 22. num. 49.*

³¹¹ **H**odie non est licitum fideli cum infideli cohabitare etiam si nulla interueniat Dei iniuria. Quia Ecclesiæ consuetudine receptum est, ac præceptum inductum, ne coniux ad fidem conversus permittatur, cum infideli coniugemque sectæ habitare. Quod successu temporis experientia docuerit, non modicum perversionis periculum imminere coniugi fideli ex infidelis consortio. Ità latum in Concil. Toletano allegato, cuius verba id aperte ostendunt, quidquid in contrarium Glossa collegit. D. Thom. in 4. dist. 39. quæst. unic. art. 3. Durand. Richar. Gabr. Sotus, Comitoli. quos citat, ac sequitur Sancius lib. 7. dub. 73. num. 12. Bonac. quæstion. 3. de impedimen. pari. 7. numer. 6. Candi. quem sequitur Leand. tract. 9. d. 15. quæst. 11.

³¹² **V**erius existimo, tria tempora esse distinguenda. Primum est ab Apostolorum tempore & sexcentis, postmodum annis, quo spatio frequens erat conversio Iudæorum, & aliorum infidelium: atque ideo eo tempore permittebatur iuxta D. Pauli consilium 1. Cor. 7. coniugis ad fidem conversi cum infideli cohabitatio ob spem eius conversionis, quando volebat absque Dei contumelia, nec pertrahens fidelem ad peccatum, cohabitare. Secundum sæculum est seculum, quo rarissime Hebræi ad fidem redecebant, erantque in sua perfidia perniciosa. res quo tempore edita est Synodi Toletani constitutio, qua decretum est, ne uxores fideles habitare cum Iudæis fidem admittente renuentibus permittentur. At de reliquis infidelibus nil ibi est præscriptum, quod non ita obstat in sua perfidia essent, ut merito eorum conversio esset desperanda. Tertium tandem successit sæculum, quo Ecclesiæ consuetudine

(ut fert secundæ sententiæ fundamentum) receptum est, ac præceptum inductum, ne coniux ad fidem conversus cum infideli cuiuscunque sectæ cohabitare permittatur ob rationem inibi indicatam. Nec hic Ecclesiasticus mos Pauli consilio aduersatur. Nam præcepta humana, nedum consilia, possunt necessitate id suadente, succedere temporum variari, ut habetur C. Non debet, de consan. & affin. Quare hodie non licet alterutri coniugi ad fidem conversi in consortio coniugis infidelis permanere.

DVBIVM LVIII.

An cum spes subest conversionis infidelis ex persistente fidelis consortio: liceat, nunc fideli, cum infideli cohabitare?

³¹³ **N**on licet, quacumque spe conversionis infidelis coniugis assurgente. Quia lex non respicit, quæ raro accidunt. I. Nam ad cas. de legib. At generatim hoc in sæculo experientia docet perversionis imminere periculum. Sic Sotus in 4. dist. 39. quæst. unic. art. 3. in solut. ad 3. Barth. à Ledel. dub. 15. Ludou. Lopez pa. 2. Instru. ubi de matr. cap. 5. post. 3. notab. Vega tom. 2. sum. cap. 34. casu 143. Sanch. lib. 7. d. 73. num. 13.

³¹⁴ **L**icet quidem. Quia in hoc casu ratio cessat legis illius, aut consuetudinis vim legis habentis, quæ interdicit huiusmodi consortium infideli coniuge. Ità Palacian 4. dist. 39. d. unic. Petr. de Ledel. de matr. q. 59. a. 3. Basil. l. 7. c. 48. n. 12. Cornel. ad 1. Cor. 7. n. 174. & 175. & Sancius in speciali aliquo casu proficitur id licere ex Episcopi dispensatione.

³¹⁵ **P**rofecto quamvis in casu rarissimo possit hæc sustineri sententia, ac casus est ita rarus, ut existimem absolute, veriores esse primam sententiam. Fateor tamen cum Sancio & Soto citatis posse ex Episcopi dispensatione eam cohabitationem admitti in iis infidelium Insulis, ubi crebrior est eorum conversio. Scio meum Cornelium ideo secundæ sententiæ mordicus hæsisse, quia nimis ei durum videtur, & scandaloso obnoxium, si in India, Iaponia China, ubi iam primum inducitur fides sub Regibus infidelibus Christiani dimittere uxores, quas in infidelitate duxerant si uxores cogrentur deferere marito præsertim nobiles ac Principes nolentes ad Christi Domini fidem converteri, qui inde caperent occasionem Christianos eliminandi. Certe iudicari debere dispensare Episcopum: quod si non adsit qui dispensare valeat, crediderim primum sæculum, de quo Dubio proximo loquebar, recurrisse, licereque coniugi fideli cum infideli cohabitare: quia omnino legis seu consuetudinis Ecclesiasticæ tertij huius sæculi ratio saluatur.

DVBIVM

D V B I V M L I X.

An cum est spes conversionis infidelis coniugis ex fidelis consortio: fidelis ex præcepto teneatur cum infideli coniuge inhabitare?

³¹⁶ *Tenetur quidem.* Quia ubi spes est conversionis instat fraternæ charitatis præceptum ut conuersus non recedat ab infideli coniuge. Sic Veracr. p. 2. spec. a. 32. concl. 4. Angles part. 1. ubi de matrimon. quas. 12. art. 2. Petr. de Ledef. de matrimon. quas. 59. art. 3. notab. 3. Basil. lib. 7. cap. 48. num. 8. Addit Veracruz apud Indos noni orbis hoc esse in præcepto.

³¹⁷ *Non tenetur.* Minime tenetur. Quia vel tempore Apostolorum tantum fuit consilium habitare fidelem cum infideli, quando spes aliqua conversionis infidelis aderat. Nam ea spe deficiente, præceptum erat, fidelem recedere. Ergo strictiori iure nunc non erit sub præcepto, cum infideli in hoc casu fidelem cohabitare. Ita Sanchez lib. 7. dub. 73. num. 14. Faudent Doctores ab ipso allegat num. 7. asserentes fuisse tantum consilium Apostolorum tempore huiusmodi fidelis cum infideli, data conversionis spe cohabitatio.

³¹⁸ *Idem assero.* Idem assero, probabiliorē hanc partem esse indicans. Nec enim obstat præceptum correctionis fraternæ obligans ad consulendum spirituali proximi saluti. Quia cum Christus Dominus concesserit in fauorem fidei privilegium, ut coniux fidelis possit ab infideli recedere: non est ab eo privilegio hic casus rarus excipiendus. Nec præceptum correctionis fraternæ cum tanto coniugis fidelis obligat detrimento, ut cogatur cum diuersæ religionis coniuge habitare, cedereque privilegio suæ libertatis in fauorem veræ religionis assumptæ sibi concessio.

D V B I V M L X.

An si infidelis coniux cohabitare cum fidele renuit vel cum Dei contumelia, & pertractione ad mortale crimen liceat conuerso coniugi, id matrimonium dissoluere, & ad aliud transire?

³¹⁹ *Non licet.* Quæris an quando infidelis aut omnino renuit cohabitare: aut non vult sine Saluatoris contumelia, aut sine pertractione fidelis ad lethale piaculum: integrum sit fidele id matrimonium dissoluere, ad aliudque transire? Minime licet. Quia Christus Dominus Mar. 16. profatur: Quos Deus coniunxit, homo non separet. Vbi indistincte id de quocumque matrimonio valide asseruit, quale est infidelium. Et quia D. Paulus Rom. 7. sola coniugis alterius morte posse dissolui matrimonium consummatum censuit. Nec 1. Cor. 7. dixit nolente habitare legitime infideli, dissolui matrimonium: sed fas esse fidele discedere, nec subiectum esse seruituti. Quod satis verificatur, concessio tunc di-

uortio absque vinculi dissolutione. Si cur verificatur testimonium Christi Domini dicentis Mar. 19. posse coniugem fornicationis causa dimitti. Sic Arbore. l. 6. Theoso. cap. 10. in fine.

Licet omnino. Quid Sic definiuit Innocentius III. c. Quando. de diuor. Si alter infidelium coniugum ad fidem Catholicam conuertatur, altero vel nullo modo, vel non sine blasphemia diuini nominis, vel ut eum pertrahat ad peccatum mortale, ei cohabitare volente: qui relinquitur, ad secunda, si voluerit vota transibit. Et in hoc casu intelligimus, quod ait Apostolus: si infidelis discedit, discedat: frater enim vel soror non est seruitus subiectus in huiusmodi: & canorem, in quo dicitur: Contumelia Creatoris, soluit ius matrimonij circa eum, qui relinquitur. Idemque definiuit c. Gaudemus. Ita Sanchez. l. 7. d. 74. nu. 4. Basil. l. 7. cap. 48. num. 13. Lublin. verbi. Matrimonium. num. 22. Coninch disp. 26. dub. 5. Candidus, quem citat, ac sequitur Leand. tr. Et. 9. dub. 16. quas. 7. 13.

Sententia hæc est certissima, de qua absque errore manifesto in fide dubitari non potest. Profecto, si infidelis discedente, aut nolente legitime habitare, fidelis ita alligatus esset, eo coniugio, ut non posset ad aliud transire, seruitus subiectus esset propter infidelis malitiam contra Apostoli testimonium. Vnde posse dissolui matrimonium iis euentibus, non est ex iure antiquo Pontificio: matrimonium enim consummatum non potest Pontificio iure dissolui, quāvis in fidelitate sit initum, saltem lege generali. Sed dissoluitur ex Christi Domini privilegio id in fidei fauorem concedentis. Quod privilegium D. Paulus explicuit 1. Cor. 7. verbis allegatis, ita scilicet intellectis ab Ecclesia.

D V B I V M L X I.

An si Infidelis coniux à conuerso discedit, aut non vult habitare cum ipso absque Dei iniuria, vel pertractione ad peccatum statim matrimonium dissoluatur?

³²¹ *Difficultas eo pertinet,* num eo ipso, quo altero coniuge ad fidem conuerso, alter non conuertitur, nec vult sine Creatoris iniuria aut sine pertractione ad peccatum cum iam fidele cohabitare: dissoluatur matrimonium: an potius tunc quando fidelis ad alias nuptias transit: statim dissoluitur, non expectato transitu fidelis ad aliud matrimonium. Quia sic decidit c. fin. 28. q. 2. quod est desumptum ex D. Ambrosio 1. Cor. 7. ibi: Contumelia Creatoris soluit ius matrimonij circa eum, qui relinquitur. Et quia posterius matrimonium iniri non potest, priori permanente: ergo prius matrimonium dissoluitur, antequam secundum ineatur. Sic Richard. in 4. dist. 39. a. 2. q. 1. Altfiodor l. 4. sum. cap. 230. Dicunt esse probabile Barth. à Ledef. & Vega citandi. D. Antonin. & Scot. quos pro hac parte citat Basil. l. 7. c. 48. m. 16.

Non dissoluitur prius matrimonium, donec fidelis ad alias nuptias transeat, ut generatio vnius sit alterius corruptio. Vnde si fidelis non transiit, non dissoluitur.

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 237

nunquam mutet statum, prius matrimonij vinculo persistit: & quotiescumque infidelis fuerit ad fidem conuersus, fidelis tenebitur, illum tanquam verum coniugem admittere. Quia cap. Gaudemus, de diuor. dicitur: Quod si conuersum ad fidem & illa conuersa sequatur, antequam propter causas legitimam ille ducat uxorem, eam recipere compellitur. Si ergo compellitur recipere, non erit solum prius matrimonium. Nam si solum erat, non potest compelli ad recipiendum eum, qui verus coniux non est. Ita D. Thom. in 2. dist. 39. qu. 5. vnic. art. 5. ad 2. Ibi D. Bonau. Durand. Palud. & alij. Valent. 10. ad 10. qu. 1. punct. 7. Petr. de Ledes. qu. 59. a. 5. dub. vnic. concl. 5. Barth. a. Ledes. dub. 56. concl. 3. Vegetom. 1. sum. cap. 1. casu 15. Sa. verb. Matrimonium, de impedimen. num. 8. Henriquez lib. 11. cap. 8. num. 1. Sanchez lib. 7. dub. 75. num. 4. Cominch dub. 16. numer. 6. Rebel. libr. 3. qu. 10. sect. 2. Luis. de Torres sum. cap. 1. 12. dub. 10. & 11.

Hanc partem longe veriore esse reor. Quia si solum esset illico prius matrimonium, fidelis & infidelis illi coeuntes rei fornicationis essent: & si infidelis statim aliud matrimonium iniret, antequam fidelis transiret ad aliud, esset validum: quod nullus admittet. Nec valet, si dicas, solum esse prius matrimonium ex parte solius fidelis, qui relinquitur. Quia matrimonij vinculum, nequit claudicare: & ita ex parte vtriusque, vel neutri solum esse debet.

DVBIUM LXII.

An ut possit fidelis conuersus matrimonium, ad alias nuptias transiens dissolui: necessarium sit ut infidelis moneatur, num velis ad fidem conuerti, vel habitare cum fidele sine Dei contumelia, aut sine pertractione ad peccatum?

Certum est, nullam Iudicis sententiam considerari, ut infideli renuente conuerti (seu iuxta aliam opinionem, habitare sine Dei contumelia vel pertractione ad peccatum) possit fidelis matrimonium dissolvere, ad aliudque transire. Quod constat ex c. Quanto de diuor. & ex c. fin. 28. qu. 2. vbi habetur, contumeliam Salvatoris soluere ius matrimonij circa eum, qui relinquitur, & hinc liberum esse, ad alias nuptias migrare. Non ergo Iudicis sententia desideratur. Quæsierim verò, num necessarium sit, ut infidelis coniux moneatur, velit ne ad fidem conuerti, sine Dei contumelia, aut sine pertractione ad peccatum, cohabitare?

Non est necessarium. Quia facultas hæc matrimonium dissoluedi ex solo Christi privilegio habetur, sicut ex eodem privilegio matrimonium ratum dissoluitur per professionem. Sicut ergo in hoc casu dissolutio matrimonij non indiget coniugis admonitione, ita nec in illo iudicio D. Paulam privilegium hoc Christi Domini manifestatam 1. Cor. 7. nullam admonitionem petiisse, sed absolutam à seruitute

matrimonij libertatem dixit fidele in illis eventibus competere. Sic Panormit. cap. Quanto de diuor. Richard. Palud. & Gabri. apud Basil. l. 7. cap. 48. m. 21. qui quidem sine fundamento vilo citat pro hac parte Thomam Sancium, qui oppositam sententiam pro viribus defendit. Videntur autem doctissimi circa hoc virum errasse, vix posse doctum citare Doctores, quos quos ipse non accurate petlegerit. Sæpe enim multa Doctoribus tribuuntur, quæ in illorum mentem nunquam aduenerint.

Necessarium est, monere infidelem. Quia non potest fidelis coniux matrimonium dissolvere, & ad aliud transire, nisi infideli renuente conuerti, aut iuxta aliam sententiam (se quo supra) renuente legitimam cohabitationem. Ergo ut valide id geri possit, necessarium est, constare de voluntate infidelis conuerti, vel renuentis legitime cohabitare: ac proinde, ut hæc voluntas constet, necessum est eum moneri, aut interrogari. Ita Thom. Sancius lib. 7. dub. 74. num. 12. Concil. Toletan. IV. capit. 62. relatum cap. Iudai 28. qu. 1. D. Thom. in 4. dist. 39. qu. 5. vnic. art. 5. ad 4. Henriquez lib. 11. c. 8. numer. 5. Mana. tom. cap. 230. Sa. verb. Matrimonium, de impedim. num. 8. Petr. de Ledes. qu. 59. art. 4. Nauar. libr. 3. consil. de conuers. infidel. consil. 1. alias 2. Basil. citat. num. 20. Bonac. q. 3. de impedi. pun. 7. n. 8. Candid. disquisit. 28. art. 7. dub. 16. & alij ex Theologis, & Iurisperitis apud Sanchez.

Hoc mihi certum admodum. Nam qui statuit aliquid, videtur illa statuere, sine quibus id commodè fieri nequit. I. penult. ff. de usufructu, & l. Quicumque §. si ei, quem, ff. de constit. actio. At non potest commodè sciri voluntas coniugis non conuersi ad fidem, nisi interrogetur, seu moneatur. Ergo statuens matrimonium non posse dissolui sine præfata voluntate infidelis renuentis conversionem, vel cohabitationem legitimam, consequenter statuit monitionem desiderari, ut hæc voluntas dignoscatur. Hoc autem moderor, nisi aliunde moraliter constet infidelis obstinatio non desiderabitur: cum eiusmodi monitio solum petatur, ut de infidelis pertinacia constet.

DVBIUM LXIII.

An quando infidelis coniux adeo distans commoratur, ut commodè requiri, aut moneri nequeat, possit fidelis matrimonium dissolvere ad aliudque transire, illo minime admonito?

Non potest. Quia sicut ut coniux valeat ad alias transire nuptias opus est certitudine haberi de prioris coniugis obitu: & dum ea non habetur, quantumcumque sit impossibile, diligentias ad eam habendam præmitti, non est licitus transitus: sic in casu nostro opus est haberi de voluntate coniugis infidelis certitudinem, & dum ille moneri non potest matrimonium dissolui nequit. In vtroque enim casu idem est effectus, scilicet prioris matrimonij dissolutio. Sic Barthol. a. Ledes. dub. 56. concl. 6. Vega tom. 2. capit. 34. casu

casu 149. Basil. libr. 7. cap. 48. nu. 22.

³³⁰ Potest omnino. Quia ut res modo se habent, est moraliter certum fore ut infidelis nolit conuerti, & relinquere suos, ut legitime cohabitaret. Atque requisitio est moraliter impossibilis. Constat id ex motu proprio Pij V. pro Indis nouæ Hispaniæ concessio, ubi Pontifici propositum fuit, multos ad fidem conuersos matrimonium aliud iniisse, relicto coniuge infideli, qui an adhuc superites sit, eos latet, nec eum inuenire possent. Et definit Pontifex, eos in matrimonio post conuersionem inito persistere debere. Cuius rationem reddit Valquez 1. 2. qu. 19. art. 6. dub. 66. cap. 5. nu. 26. quia iure præsumebatur fore, ut coniuges illi, qui ab Indis recens conuersis inueniri non poterant, nolent conuerti, aut legitime habitare. Ita Sanch. libr. 7. dub. 74. nu. 14. Petr. de Ledes. qu. 19. d. 4. ad 4. Henriquez libr. 1. cap. 8. nu. 5. Candidus quem citat, & sequitur Leand. tract. 9. dub. 11. quæst. 18. & probabile ait Veracr. part. 1. spec. art. 29.

³³¹ Hos sequor probabilis, primæ sententiæ fundamentum ducens infirmum: Diuersa enim est ratio. Non enim mors prioris coniugis præsumitur, & ideo necessarium eius certitudo est præmittenda. At ut res modo se habent, iure præsumitur, ac moraliter certa est infidelis adeo distantis obstinatio. Moneo insuper sufficere factio ipso infidelis voluntatem constare, ut non sit necessaria monitio. Quia voluntas tam factis, quam verbis declaratur. leg. Paulus ff. rem ratam haberi. Quare si infidelis ad aliud matrimonium transeat, quamvis eo inito, non dissoluitur prius (ut mox dicemus) at non erit necessaria monitio. Quia non potest clarius eius voluntas explicari, qua renuit fidelis confortium.

DVBIUM LXIV.

An desideretur Ecclesiæ autoritate præfigi terminum infideli post admonitionem, (ut conuertatur, aut decernat legitime cohabitare cum coniuge conuerso) quo possit prius dissolui coniugium?

³³² Desideratur. Quia quod quis repente fortasse repugnat, post utilitatis considerationem sæpe amplectitur. Ergo non satis poterit de infidelis coniugis pertinacia constare, nisi ei terminus huiusmodi præfigatur. Sic Hostiens. ad Cap. Gaudemus. nu. 13. verb. Compelletur, de diuor. Ioan. Andr. ibi, nu. 15. Anton. numer. 10. Anchar. nu. 26. Archidiacon. cap. fin. 28. qu. 2. n. 2. Bellarmin. ibi, numer. 2. Henric. cap. Quanto, nu. 3.

³³³ Non desideratur. Quæ constat de infidelitatis voluntate, vel de legitime habitationis renitentia. Quia cum hoc matrimonium solo iure diuino dissoluatur, haud necessarium est aliquo iudicis ministerio. Ita Abbas cap. Gaudemus, nu. 15. Præpos. nu. 14. Abul. 1. Reg. 7. quæstion. 121. Angel. verb. Matrimonium, 3. impedimen. 10. numer. 3. Veracr. p. 2. spec. art. 33. concl. 3. Sanch. l. 7. dub. 74. numer. 17.

³³⁴ Quamuis id fieri fateor fore utilissimum, ve-

rius tamen existimo, non esse necessariū. Quod hoc certum quidem idem Hostiens. cap. Quanto nu. 3. & ibi Anton. nu. 9. de diuor. me authore, fatetur. Tantum enim dicunt, nuntium esse, ut iuxta eum terminum præfigatur. Non sunt tamen neganda inducitur ad conuersionem infideli, si ipse citra fraudem eas postulet. Quia tunc non declarat contradictionem, sed tempus delibandi petit. Monuerim denique, sanum consilium esse, testes adhiberi, dum infidelis moneatur, & renuit conuerti, aut legitime cohabitare: ut hoc testentur, si forte his postmodum de valore matrimonij post initum ad fideli intentetur. Sic monet Abul. 1. Reg. 8. qu. 105. Veracr. p. 2. spec. art. 29.

DVBIUM LXV.

An si ante matrimonium a fidele conuerso contractum, infidelis coniux ad alias nuptias transeat: hæc irrita sint?

³³⁵ Non erunt irritæ. Quia matrimonium dissoluitur quando coniux transiit ad fidem, & constat alterum coniugem nolle conuerti, nec legitime cohabitare. Sed in hoc casu iam de conuersione vnus & de pertinacia alterius constat: Ergo matrimonium iam est dissolutum: si ergo potest vnus ad alias transire nuptias, nā ex parte ipsius dissolutum est matrimonium prius, cur non poterit & alter æque primum, cum non possit matrimonium claudicare hinc dissolutum, illinc non dissolutum? Sic Palacc. in 4. dist. 39. dub. vnic. ad finem.

³³⁶ Irritæ prioris erunt, vnde si post initas huiusmodi nuptias ad fidem conuertatur, ab eis est separandus, coniugique prius conuerso reddendus. Quia privilegium hoc dissoluedi matrimonij prius per alias nuptias sequentes, non est concessum a Christo Domino coniugi infideli, sed fidei conuerso in fidei favorem, ut habetur c. Quanto, de diuor. & c. fin. 28. qu. 2. Ita Sanch. l. 7. dub. 75. nu. 6. Candid. disq. 28. art. 7. dub. 11. Petr. de Ledes. qu. 19. art. 5. Leand. tract. 9. dub. 15. quæstion. 19. Henric. libr. 11. cap. 8. numer. 5. Basil. lib. 7. cap. 48. nu. 25. Veracr. part. 2. spec. art. 34. Sotus in 4. dist. 39. quæstion. vnic. art. 4. & alij.

³³⁷ Hoc certum mihi. Quia quāuis matrimonium claudicare nequeat quoad vinculum, & eo dissoluto, sed parte vnus coniugis, ex parte alterius etiam dissoluatur: at claudicare potest quoad effectum, & obligationem; ut altero coniuge solo adultero, claudicat matrimonium quoad obligationem cohabitandi: cum soli innocenti diuertere liceat.

DVBIUM LXVI.

An matrimonium consummatum infidelis dissoluatur fidele coniuge in Religione approbata proficiente?

³³⁸ Certum est, licere fidele coniugi transire ad Religionem, vel Ordines, aut votum simplex.

Seccio II. Dubia, De Impedimentis. 239

plex castitatis enittere quotiens infidelis ad-
monitus conuerti renuit, licet habitare velit
abique Saluatoris contumelia, & sine pertra-
ctione ad peccatum. Quia siue teneamus pos-
se tunc dissolui matrimonium, quando infide-
lis renuit conuerti, volens praefato modo co-
habitare siue contrarium; utraque tamen sen-
tentia fatetur, licitum esse tunc diuortium, si-
cut ergo coniugi legitime diuortium facienti
ob adulterium integrum est, hac efficere, qua-
uis matrimonij vinculum perseveret ita cele-
brato diuortio in hoc casu id licebit, quamuis
sustineatur matrimonij vinculum non dirimi.
Didici ex D. Tho. in 4. dist. 39. quae. vnic. art. 5.
ad 4. Difficultas autem est an eo casu, quo dis-
solvitur matrimonium consummatum infide-
lis ob eius oblationem, per transitum fide-
lis ad aliud matrimonium dissolvatur quoque
profecte fideles in Religione approbata?

Non dissolvitur. Quia nullibi habetur id fi-
delis professione dirimi: Immo Innoc. III. c. Gau-
demus, de diuortio absolute decidit compellendū
fidelem admittere infidelem conuersum ante-
quam ille aliam legitimam ducat uxorem. Et
quia privilegium Christi Domini concessum
fideles ad dissolvendum prius matrimonium, po-
steriori inito, fuit, ne fideles vitam coelibem
ducere cogatur. Cum ergo huic necessitati ma-
nendi in coelibatu solum occurratur ad aliud
conjugium transeundo, per eam solum transi-
tum priores nuptiae dissolvuntur. Sic Abul. 1.
Reg. 8. q. 68. & 73.

Dissolvitur prius matrimonium consum-
matum per professionem illam sicut per sub-
sequens coniugium dissolveretur. Quia licet
nec in iure, nec divinis literis hoc decisum re-
peritur, at commune Theologorum placitum
hoc à simili deducit. Nam si ea vis concessa
est professioni Religionis à Christo Domino,
ut dissolvat vinculum matrimonij rati prioris
inter fideles initi: quid non dissolvat matrimo-
nium tempore infidelitatis consummati, quod
ratum non est, cap. Quanto de diuortio? Ita
Henriquez libr. 11. capit. 8. numer. 5. Sà v. b.
Matrimonium, ubi de impedimen. numer. 8. D.
Bonaventura in 4. dist. 39. art. 2. quæstion. 2. Petr.
Ledesm. quæstion. 59. art. 5. dub. vnic. concl.
6. Angl. Vega Cenedo, & alij, quos ci-
tat, ac sequitur Sanchez lib. 7. dub. 76. numer.
9. Bonac. quæstion. 3. de impedimen. punct.
7. numer. 7. Candid. disquisit. 28. articul. 7.
dub. 18.

Omnino teneo, dissolui prius matrimonium
consummatum per professionem illam, si-
cut per subsequens coniugium dissolveretur.
Quia magis indissolubile est matrimonium
ratum fidelem, quam consummatum infide-
lium. Illud enim ultra contractum naturalem
habet esse verum Sacramentum, nec per sub-
sequentes nuptias dirimi potest: hoc
autem non est Sacramentum, ac
potest per subsequens
matrimonium dis-
solui.

DUBIUM LXVII.

An fideles coniugi liceat ad Religionem, vel
Sacrum Ordinem transire, nulla in-
fidelis monitione præ-
missa?

Licet quidem. Quia cum transitus ad Reli-
gionem perfectio sit status, quam novi
matrimonij contractio uberiori debet privile-
gio frui. Vnde licet debeat fideles coniux nup-
tias novas minime inire, donec infidelis mo-
neatur: videtur posse ingredi haud eo monito
Religionem. Sic Abul. ad 1. Reg. 8. quæst. 93. in
sol. ad 4.

Minime licet. Quia ante cognitam infide-
lis coniugis voluntatem, qua Baptismum re-
nuat, aut cohabitationem legitimam non eli-
gat, non est fideles absolutus ab obligatione
reddendi debiti, ac cohabitandi: vnde nequit di-
uortium celebrare. Ita Sotus in 4. dist. 39. quæst.
unic. art. 5. dub. 3. Sanchez libr. 7. de b. 76. num. 3.
D. Thom. ibi, quæst. vnic. art. 5. ad 4. Rosel verb.
Impedimentum, impedimen. 9. num. 1. Supplem.
Pisanæ impedimen. 9. num. 8. Angel. verb. Ma-
trimonium. 3. impedimen. 2. num. 61. Sylvest. verb.
Matrimonium, 8. quæstion. 10. dicto 8. Petr.
de Ledesm. quæstion. 59. articul. 5. dub. vnic.
concl. 6.

Certe monitio hæc in casibus, quibus præ-
requiritur ad matrimonium, desideratur etiam
ad transitum ad Religionem, vel ad Ordines,
vel etiam ut fideles emittat castitatis votum
obligans ad non reddendum. Quare ipse Abu-
lenfis prioris sententiæ Auctor, melius eodem
cap. 8. quæst. 63. in utroque casu esse necessario
præmittendam monitionem, cum nulla ratio
discriminis appareat. Vnde iam dubium dissol-
uitur.

DUBIUM LXVIII.

An quando fideles conuersus, infideli monito, ad
alias nuptias transit, infidelis possit licite aliud
matrimonium inire?

Licet id non potest. Quia in penam pec-
cati dimissionis coniugis fideles, est ei aliud
coniugium interdictum: quamvis non ex vi
prioris matrimonij quod iam penitus est disso-
lutum. Et si requireris, quo pacto Ecclesia ca-
rens iurisdictione erga infideles, poterit illis
hanc penam imponere? respondeo cum Soto,
& Barth. à Ledesm. citandis, prohibitionem hanc
non ab Ecclesia promanare, sed ab ipso iure na-
turali diuino, quod coniugem infidelem obli-
gabat, ex lege matrimonij, ut fidelem con-
iugem sequeretur. Sic D. Thom. in 4. dist. 39.
quæst. vnic. articul. 5. ad 3. Sotus ibi, quæstion.
unic. articul. 4. Barthol. à Ledesm. dub. 56.
post 4. concl. Vega tom. 1. c. pit. 23. casu 15.
& tom. 2. cap. 14. casu 146. Altrifiodor. lib. 4. sum-
rr. 9. cap. 6. quæst. 1. Angl. p. 1. ubi de matr. q. 12. a.
2. dub. 6.

Licet

346
Id licite po-
teſt.

Licite id proculdubio poteſt. Quia nullo iure interdicatur infideli ad aliud matrimonium traſitus, diſſoluto ſemel fidelis matrimonio. Nō enim humano Eccleſiaſtico, cū Eccleſia in infideles iuriſdictione careat: ius vero ſeculare nullibi reperitur. Nec ius diuinū naturale id infidelibus prohibet; quia & ſi peccarit violās ius diuinum naturale legis prioris matrimonij, qua aſtringebatur ſequi priorem coniugem ad fidem conuerſum: at priori illo matrimonio penitus diſſoluto, nulla lex diuina naturalis prioris matrimonij, quod iam nihil eſt, ſuperſteſt, qua hic infidelis ab alio matrimonio arceatur. Nec aliud ius diuinum reperitur, nec i^a contrariæ ſententiæ patronis adducitur. Ita Sanchez lib. 7. dub. 27. numer. 6. Henriquez lib. 1. cap. 8. num. 5. Durand. in 4. diſt. 39. queſt. 2. numer. 25. Ledel. 2. part. 1. queſtion. 6. artic. 5. Bonac. queſt. 1. de imped. v. n. 7. n. 7. Luiſ de Torres, Onand. Cero- la, Vigner. & Candid. quos reſert, ac ſequitur Leand. in 9. d. 15. qu. 20.

347
Cum hiſ opi-
nor.

Quando coniux conuerſus prius diſſoluit matrimonium, non ſolum valide, ſed & licite poteſt infidelis alias nuptias inire. Quia mor- tuo coniuge ad fidem conuerſo, nullus negaret, licere infideli, ad aliud matrimonium migrare, non obſtante peccato, quod in legem prioris matrimonij admixſit, ſimiliter ergo id licebit, poſtquam fidelis ad alias nuptias, vel ad profeſ- ſionem tranſiit. Quia æque in hiſ caſibus prius matrimonium diſſoluitur, ac coniugis obitu.

CAPVT XXVIII.

Ordo.

Circæ Impedimentum Ordinis.

Carminum ordine hic de Impedi- mento bis agendum erat, ſed quia latè de vi, ac metu lib. 25. cap. 16. vbi De matrimonio coactō diſſe- ruimus, ad impedimentum Ordinis procedamus.

DVBIUM LXXIX.

An Ordo Sacer dirimat matrimonium iure naturali diuino.

348
Iure naturali
diuino diri-
mit.

IN VRE naturali diuino dirimit. Quia in Ordine Sacro eſt tradi- tio ſicut in profeſſione: cum igitur votum profeſſionis dirimat iure natura, eo quod in illo traditio re- peritur, eodē iure dirimet ordo. Sic Maior. in 4. diſt. 24. q. 2. Celata diſt. 37. q. 1. Torrebl. l. 2. pra- ctic. c. 15. ſect. 1. n. 26. citans Vualdenſ. 10. 2. de Sa- cram. cap. 128. Et dicunt eſſe probabilem hanc ſententiam Baſol. in 4. diſt. 37. queſt. vnic. art. 1. & Nicol. de Nyſa ad 4. ſent. tract. 6. part. 3. de ma- trimon. queſt. 7. Alij exiſtimant, Ordinem Sacrum

vt Ordo Sacer eſt non habere ex natura ſua, & iure naturali diuino dirimere con- tractum matrimonij ſubſequentem, quod non habeat eo iure annexam ſibi conti- nentiam: at ratione voti ſolemniſ annexit id efficere iure naturali, & diuino. Quia licet per accidens, & ex ſtatu ſolo Eccleſiæ annexum ſit id votum ſolemne Ordini Sacro: at ſup- poſita annexione, habebit iure natura dirimere matrimonium, qui eſt voti ſolemniſ effectus. Sic Richar. in 4. diſt. 17. Rayner. part. 1. ſum. ri- tul. de matrim. cap. 25. Petr. de Soto l. 5. de matrim. Valent. part. 4. dub. 10. queſtion. 5. pun. 3.

Non dirimit iure naturali diuino, ſed ſolum iure Eccleſiaſtico: Eccleſia enim inhabiles red- didit ad matrimonium Sacris initiatos, ſicut conſanguineos in ſecundo & vterioſibus gra- dibus viſque ad quartum. Quia hoc votum non eſt per ſe, & ex natura ſua ſolemne, ſed per acci- dens: non ergo dirimet matrimonium iure na- turali diuino inſtar voti ſolemniſ per ſe, quale eſt profeſſionis votum. Ita D. Thom. in 4. diſt. 37. queſt. 1. art. 1. D. Bonau. art. 1. queſt. 1. Sanchez lib. 7. dub. 27. numer. 9. & dub. 18. num. 11. citans quadraginta plus Doctores. Baſil. libr. 7. cap. 24. numer. 7. & capit. 27. numer. 7. Valq. dub. 249. cap. 2. Cornijo diſt. 7. dub. 28. Tor- res ſum. part. 2. capit. 13. dub. 1. Villalob. tract. 14. diſt. 14. n. 1. Hurtad. dub. 16. diſt. 1. Machad. l. 3. part. 1. tr. 11. docu. 4. n. 5. Ochag. tr. 3. q. 1. n. 14. Ideo affirm.

Aſſero cum hiſ, Ordinem Sacrum ſolum iure Eccleſiæ, quo Sacris Ordinibus annexum eſt votum continentia, impedire, ac dirimere ma- trimonium. Quia licet ſit aliqualis traditio in ordine Sacro, non tamen eſt totalis, ſed ad cultum Dei, & diuinum officiū: cū traditioni non repugnat iure diuino matrimonium, cum tale præceptum nullibi reperitur: nec iure naturali, cum ſit alioquin licitus matrimonij vſus & permiſſus Græcis, quando matrimonium eſt ante ordines initum, cap. Cum olim, de Cler. con- iug. & D. Gregor. lib. 1. Ep. 41. ſubdiaconis Si- cilia concedit, poſſe vii matrimonio ante or- dines contracto. Profectō ſi iure natura ordo Sacer cum matrimonio repugnaret, eſſentque incom patibilia: dirimeret vtique Ordo Sa- cer matrimonium itaum præcedens, inſtar ſo- lemniſ profeſſionis. Cuius contrarium definitum eſt in extranag. Antiqua, Joan. XXII. de voto.

DVBIUM LXX:

An qui recipiens Ordines minores, cre- debat illis annexum eſſe ſolemne conti- nentia votum, perinde ac Sacriſte- neatur voto ſimplici continentia: vnde terieatur matrimonium non inire?

Tenetur quidē matrimonium non inire, at ſi inear erit validum. Quia cum in animo habuerit factō ipſo caſtitatem vouere, ligabitur vtique voto: at non ſolemni, quamvis id inten- derit. Nam in nullius poteſtate ſitum eſt, votum ſolemnizare, niſi in Religionis profeſſione, aut vera Ordinis Sacri ſuſceptione. cap. vnic. de voto

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 241

in 6. Sic Ioan. Andr. c. Ioannes de Cleri. coning. n. 17. Anton. ibi n. 13. Anchar. n. 8. q. 2. Cardin. n. 6. q. 1. Imola, num. 14. Gaeta repetit. cap. Ad linitia 30. q. 1. §. 4. q. 19. 3. n. 463.

352 Non tenetur enim voto adstringitur. Quia profitemus in Religione, quam putabat approbatam, cum non esset, tenetur voto simplicitat recipiens inualide Ordinem Sacrum nullo voto tenetur: cum tamen hic quoque facto ipso intenderit solemniter vouere. Nam promotus ad ordinem Sacrum non facit per se, ac principaliter votum castitatis, sed in consequentiam Ordinis Sacri, cui Ecclesia illud annexuit: ac per consequens ubi principale, nimirum ordo non tenuit, cum nulla sit voti annexio, nulla consurgit obligatio. Sic ergo in casu praesenti initiatus ordinibus minoribus non intendebat per se ac principaliter votum castitatis emittere, sed quatenus exilimabat, ordinibus minoribus esse annexum, & in eorum consequentiam: Cum igitur nulla sit annexio, nulla consequentia: nullo voto ligatus manebit. Ita Sanch. l. 7. d. 3. n. 5. Bonac. quem refert, & sequitur Leand. tr. 9. d. 17. q. 4. & alij communiter.

353 Quamuis videam, viros grauissimos primae harere sententiae, illis fidem minime habeo, sed credo, hunc nullo voto esse adstrictum & posse illicite matrimonium inire. Nam si qui inualide recipit Ordinem Sacrum, voto minime ligatur, & potest contrahere coniugium: à fortiori qui Ordines minores eo errore recipit, inire poterit.

D V B I V M LXXI.

An Ordo Sacer per metum grauem susceptus, dirimat matrimonium?

354 Dirimat plane. Quia sic ordinatus characterem ordinis recipit, cui annexa est castitas: Cum igitur accessorium naturam principalis sequatur, Regula Accessorium. 4. 2. de reg. iur. in 6. ac principale valeat, valebit quoque accessoria ad castitatem obligatio. Sic Syluest. v. Ordo. 4. q. 1. dist. 1. Tabie. v. Ordo 2. fin. Armil. v. Ordo. n. 14. Palud. in 4. dist. 1. §. 3. n. 4. concl. 6. n. 28. D. Antonin. 3. p. tit. 1. 4. c. 16. Sotus l. 7. de iust. q. 2. a. 5. in solut. ad argu. vlt. Basil. l. 7. c. 29. nu. 3. & alij multi.

355 Non dirimat, nec sic initiatus vlllo inire cogitur, continentiam seruare, quando metus fuit in verum constantem cadens. Quia ordo Sacer non obligat ex natura rei ad castitatem, sed ratione voti ex Ecclesiae constitutione adiuncti (vt supra vidimus.) Votum autem expressum, nedum tacitum, quale ordini inest, irritum est, si ob metum viri constantis emittatur. c. Perlatum, & cap. Cum dilectus, de his, quae vi. Ita Richard. in 4. dist. 15. a. 4. qu. 2. ad 3. Maior. dist. 14. q. 2. in solut. ad 5. Sotus dist. 15. qu. 1. art. 2. ad 3. Henric. l. 10. c. 14. n. 1. & l. 12. c. 5. nu. 9. liter. Q. Azor. l. 3. c. 14. q. 8. Vinald. Candelab. p. 1. vbi de Sacram. Ordi. nu. 26. Petr. de Ledes. de Ordi. c. 6. diffie. 3. disto 2. Manu. 10. 1. sum. c. 224. n. 5. & 10. 2. c. 96. nu. 4. concl. 4. Barth. à Ledes. de Ordi. dub. Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

14. Vega 10. 2. sum. c. 57. casu 6. Leand. tr. 9. d. 17. q. 5. Sanch. l. 7. d. 29. n. 5. plures citans.

Hanc partem probabiliorē indico. Quia licet Ecclesiae constitutio Sacro Ordine initiatum ad castitatem adstringat, quando sponte illum suscipiens, noluit vouere, vel à voto ratione ignorantiae excusaretur: At id procedit, quod sponte sua ordines suscepit, ac privilegijs vti elegerit Clericalibus. Quippe rationi consentaneum est, vt onera quoque annexa subeat: vt qui sentit commodum, patiatur & onus, Regula Qui sentit, §. 5. de reg. iur. in 6. Quae quidem ratio in suscipiente coacte ordines deficit: cum non sponte ad ordines ascenderit, nec subinde habuerit privilegijs Clericalibus fruendi affectum.

D V B I V M LXXII.

An scienter ordinatus, sed ignorans prorsus votum esse Ordini annexum: teneatur continere ex voto, non ex sola Ecclesiae consuetudine?

Certum mihi est, (quidquid in contrarium arguat Basilus l. 7. c. 29. nu. 14. haud bene citans Gabrielem Vazq.) ita initiatum teneatur omnino continere, nec posse valide matrimonium inire. Nam potuit Ecclesia iustissimam de Clericorum coelibatu legem indicere, eaque ligare quoscunque in posterum promouendos, siue scierint, siue ignorarint praefatam legem. Sicut quantumuis ignorat, tenetur Officium Canonicum recitare, & alias status obseruare leges. Eo vel maxime quod lex semel legitime promulgata, omnes ligat quantumuis ignorantes: quamuis hi à culpa transgressionis legis excusentur. Hoc autem intelligendum est, quando quispiam nouit se ad Sacrum Ordinem promoueri ac continentiae votum ignorauit. Nam si penitus ignorauit se Ordinem Sacrum recipere, non cogetur in foro conscientiae continentiam seruare, Quia nō suscepit Sacri Ordinis voluntarie: eo quod fuerit initiatus ignorans prorsus, quid in eo fuit. At in foro externo cogetur: ea enim ignorantia haud probabilis indicabitur. Difficultas autem est, nam scienter ordinatus ignorans prorsus votum annexum ordini, teneatur continere ex voto, an ex sola Ecclesiae constitutione?

358 Tenetur non ex voto, sed ex sola constitutione Ecclesiae. Quia votum est lex priuata, quam quispiam sponte sua sibi imponit. At ignorans prorsus votum, caret vouendi voluntate, ac per consequens imponendi sibi huiusmodi legem. Sic Vincent. & Goffred. cap. Cum olim, de Cler. coning. Quos refert dicens, eorum opinionem esse verissimam Abbas ibi. n. 4. Rosel. v. Impedimentum, impedimen. n. vltim. Monald. sum. vbi de Voto. §. Qualiter possit votum redimi. Syluest. verb. Matrimonium. 8. quae. 12. disto 2. quando ignorantia fuit inuincibilis, secus si fuit talis, vt non excusarit. Nauar. sum. Hic. p. capit. 25. numer. 108.

359 Tenetur non ex sola constitutione Ecclesiae, sed etiam ex voto. Quia eo ipso, quod sciens, & volens est Sacris Ordinibus initiatus, licet ignorarit, votum annecti, votum tacite emisit.

X Qui

355 Hanc partem probabiliorē existimo.

357 Certi quidam suppono.

358 Tenetur non ex voto, sed ex sola constitutione.

359 Tenetur non ex sola Ecclesiae constitutione, sed etiam ex voto.

242 Theologie Moralís Lib. XXVII.

Qui enim, vnum sciens & prudens efficit, & vult facit, & vult subinde ei annexa. Vt scilicet suscipiens Prætoris munus, voluparie quoque suscipit onera officio annexa, licet, ea ignorarit. Ita Cardin. e. Cum olim in fine. Imola ibi. n. 7. Azor. l. 1. c. 14. g. 10. Sanch. l. 7. d. 27. num. 12.

360
Hac sententia mihi probabilior.

Et si sententia prima admodum sit probabilis, fateor, mihi plus arridere secundam. Quia ascendens ad ordinem Sacrum semper nescit, se alium statum eligere, & Clericorum militie adscribi, & accedit saltem virtuali intentione gerendi, quod vult Ecclesia, atque adeo consequenter vouendi, vt Ecclesia præscribit: licet ipse ignoret, quid Ecclesia velit, ac præcipiat.

DVBIVM LXXIII.

An possit vir ad Ordine, minores, sine vxoris licentia promoueri?

361
Quidam suppono.

Suppono, minime posse virum absque expressa, ac spontanea vxoris licentia postconsummatum matrimonium, nec ante Ordinem Sacrum suscipere. Quia id expresse de matrimonio distinctè definitur c. Coniugatus de conuers. coniug. & Extrau. Antiqua Ioan. XXI. de voto. Ratio est, nam Ordo Sacer non dirimit matrimonium ratum etiam non consummatum, sicut dirimit Religionis status. Ergo præiudicium fieret scemine, absque eius licentia Ordine assumpto, statuque mutato. Imo nec id ei licet animo statim post susceptum ordinem ad Religionem transire. Quæsierim autem, num saltem possit vir sine huiusmodi licentia, ad minores ordines promoueri?

362
Potest plane.

Potest quidem. Quia c. 2. de Cleri. coniug. Solum interdicatur, ne coniugatus ad Sacros Ordines promoueat. Et c. Coniugatus de conu. coniug. sermo est de Ordinibus Sacris Nullatenus ergo interdicatur ipsi ad Ordines minores promotio. Quod enim de vno negatur, de alio concessum intelligitur, cap. Qualis dub. 25. Adde, Ordinibus minoribus haud esse annexam continentiam, quæ sola promotioni viri ad Sacros Ordines videtur ob stare. Sic Innocent. cap. Coniugatus, statim in principio. Hostiens. ibi, numer. 1. Henric. numer. 6. & Sanchez citandus hoc esse probabile fateatur.

363
Minime potest.

Non potest vir nec ad primam tonsuram sine vxoris licentia promoueri. Quia cap. fin. de tempore Ordinatur. in 6. dicitur. Nullus Episcopus, vel quicquid alius Clericalem præsumat conferre tonsuram coniugato, nisi volenti Religionem intrare, aut ad Sacros Ordines promoueri, prout est Sacris canonibus definitum. vbi Glof. verb. Definitum ait, Dic vt notatur cap. Coniugatus, de conuers. coniug. Vbi petitur licentia vxoris cum voto castitatis ipsius manentis in sæculo. Ita Sanch. l. 7. d. 38. n. 6. Dominie. ad c. fin. nu. 6. Ioan. Andr. num. 3. Anton. n. 3. Abbas n. 1. Cardin. g. 1. Anchar. nu. 3. Imola n. 1. Azor. l. 1. c. 13. quæst. 7. Basil. lib. 9. cap. 13. n. 3. Leand. tr. 9. d. 17. quæst. 10.

364
Hac sententia longe est verior.

Hoc quidem longe probabilius esse existimo. Quia textus pro prima parte citati, solam

promotionem ad Sacros Ordines interdixere. At c. fin. de temp. ordin. in 6. prohibuit quoque ad minores Ordines ac primam Tonsuram promotionem. Nec argumentum à contrario sensu ex aliis testibus deductum alicuius est momenti: cum id argumentum nil probet, quâdo inde alterius iuris correctio resultat vt late probat Euerard. in suis topic. loco à contrario sensu.

DVBIVM LXXIV.

An vir ad ordines promotus, quando spontanea vxoris (non expressa licentia) dissimulatio interfuit, possit ab ea ad ius coniugij reuocari?

Suppono, posse vxorem quadrupliciter se habere Primò, spontanea m concedendo Suppono licentiam Secundò, nullam licentiam concedendo, quia aut promotionis viri ignara fuit aut illius conscientia contradixit. Tertio concedendo licentiam, metu tamen vel dolo extortam. Quartò, sciendo promotionem viri, & nec contradicendo, sed tacendo, ac dissimulando. Et quidem quando contradixit, vel ignara fuit, nemo dubitat integrum ei esse virum ad coniugale reuocare consortium. Quod eius vir absque vxoris facultate expressa ad summum eueheretur Pontificatum, posset ab ipsa reuocari, vt ei teneretur debitum reddere. Quia cum hoc sit ius iustitiæ prius, haud potuit lædi per Pontificatum quamcumque bona fide assumptum, eo quo vxor mortua esse putaretur. Idem dixerim, quando spontanea vxoris licentia metu viri constantis, aut dolo graui extorta, vir ad Ordines est promotus. Quia vt vxor iure suo repetendi priuatur, licentia spontanea desideratur. Quæsierim verò circa quantum modum se habendi, vtrum possit repetere virum Sacris initiatum, quando spontanea vxoris dissimulatio interfuit, quæ conscientia promotionis viri, ac potens commodè reclamare: nec consensum nec dissensum præstitit, sed dissimulando tacuit?

Minime potest, sed censetur continentiam ipsa vouere. Quia tacens cum commodè reclamando esset, videtur consensum prestare, & ad ea gerenda se adstringere, quæ ius faciendæ præscribit. Sic Glof. cap. Quia sunt, verb. Fuisse. dub. 28. Archidiacon. ibi, numer. vltim. Dominie. ad finem. Turrecr. numer. 4. Hostiens. sum. tit. de voto, numer. 18. Palud. in 4. dist. 37. quæstion. 1. artic. 1. numer. 9. D. Antonin. 1. part. 1. tit. 1. cap. 8. Et probabile esse Henriquez affirmat.

Potest omnino. Quia ad rem tam atduam iura non contenta sunt vxoris dissimulatione, quæ varias interpretationes patitur. Ità Sanchez lib. 7. d. 38. numer. 15. Syluest. v. Diuortium, qu. 17. dicto 4. Armil. ibi, num. 3. Anton. Cucus l. 4. institut. tit. 12. numer. 194. Azor. lib. 13. c. 14. quæst. 12.

Verius existimo, nullum ex ea vxoris dissimulatione præiudicium ingenerari, sed hoc totius ius suum virum repetendi illæsum manere. Nam dissimulatio illa haud est signum licentiæ apertum, vt expresse definitum est cap. Consuluit. de conuers. coniug. quando

quando vir proficitur, dissimulante vxore.

DVBIVM LXXV.

An qui absque expressa, & spontanea vxoris licentia ad Ordines fuit promotus, & ab ipsa reuocatus: Quando consummatum non est matrimonium, teneatur Religionem inire, ut volumus Sacro Ordini annexum valeat implere?

³⁶⁹ Duplici in casu potest questio hæc agitari. Prior est, quando promotio ad Ordines facta est nondum consummato matrimonio. Posterior quando consummato; & hic in priori procedit. Tenetur certe ille ingredi Religionem: ut vel sic possit votum Ordini Sacro annexum adimplere. Quia multo strictius obligat votum castitatis Ordini Sacro annexum, eo vel maxime, quod Ordo suscepius sit, & per consequens votum castitatis illi annexum emissum sit post iam initum matrimonium. Sic Hostiens. *sum. titul. de conuers. coniug. numer. 6. Archidiacon. cap. Desponsatam, num. 4. 2. 7. quest. 2. Bellemera ibi, num. 4. D. Antonin. p. 1. tit. 1. c. 8. Petr. de Ledef. q. 5. a. 4. dub. 1. concl. vnic. Aftenf. part. 2. sum. lib. 8. titul. 11. art. 2. quest. 2.*

³⁷⁰ Non tenetur Religionem ingredi. Quia id fortiter probat textus in *extrauag. Antiquæ Ioannis XXII. de voto, ibi: Ad ingressum huiusmodi sic ordinatum, si matrimonium consummatum non fuerit, per Diocesanos in altera moneri precipimus*. Sentit igitur textus, id non esse præceptum, sed consilium. Ità Glos. *ad extrau. Ludon. Lopez. 1. part. Instruit. cap. 50.* Dicit esse probabile Petr. de Ledef. *citat.* Tenet Henriquez *l. 1. c. 5. nu. 10.* asserens, hunc hortandum esse ad Religionis ingressum. Sanch. *lib. 7. d. 38. num. 18.*

³⁷¹ Hoc verius puto, adiciens, nec teneri Religionem ingredi, quamvis animo ingrediendi fuerit initiatus, dummodo id non vouerit. Id tamen certum est, [hunc] initiatum Ordine Sacro ante matrimonij consummationem, monitumque, ut Religionem ineat, ac renuentem, restituendum esse vxori petenti, ac cogendum consummare. Quia id expresse decidit *Extrau. Antiquæ*; non enim potuit in vxoris præiudicium Sacro Ordine insigniri. Verum in posteriori casu, nimirum quando matrimonio iam consummato, est vir Sacro initiatus ordine, ac ab vxore reuocatus, dicendum est, eum redire teneri. Quia non potuit per ordinem superuenientem iuri exigendi ab vxore acquisito præiudicare.

DVBIVM LXXVI.

An possit vir sola vxoris licentia ad ordinem Sacrum promoueri, si ipsa in saculo castitatem voueat, siue iuuenis, siue senex sit?

³⁷² Sufficit, ut vxor siue iuuenis, siue senex sit, votum castitatis in saculo emittat, nec necessarium est, ingredi in Religionem. Quia videtur expresse id decidi in *c. Coniugatis, de conuers. coniug. ibi: Nullus coniugatorum est ad Sacros Ordines promouendus, nisi ab vxore continentiam profuturum fuerit absolutus*. Vbi nulla mentio facta est ingressus vxoris iuuenis, Religionem in sed solius voti castitatis; cum tamen quando necessarius est præfatus ingressus iura id expresse sint. Ut *c. Cum sis, de Apostolicam, c. Vxoratus de conuers. coniug. id ad viri professionem expresse*. Porro coniugati possunt in saculo manere communi voto continentie ab ipsis emisso, in quo euentu carent petendi, ac reddendi facultate. Cur ergo non poterunt in saculo vitam traducere, vxore voto castitatis illigata, viro autem ad Ordines Sacros promoti, atque is communi placito effectus? Sic Hostiens. *sum. tit. de conuers. coniug. n. 5. Henric. c. Coniugatus n. 5. & 8. Brunet. de spons. concl. 30. n. 6. Turrec. cap. Episcopus n. vni. d. 77. Sà v. Dinortium n. 4. Maiol. l. 1. de Irregular. c. 34. n. 2. Franc. Marc. decis. 734. n. 2. Torrellan. l. 2. practie. c. 15. sect. 2. n. 7.* citans haud bene Thomam Sanch. pro se, cum ille solummodo asserat hanc sententiam valde esse probabilem.

³⁷³ Si vxor sit iuuenis, non satis est voto castitatis in saculo eam illigari, sed necessarium est Religionem inire. Quia in vxore iuvene id expresse petitur ad viri professionem *c. Vxoratus, c. Cum sis, c. Ac Apostolicam, de conuers. coniug.* Ergo idem ob eandem rationem ad Sacrum a viro ineundum Ordinem desiderabitur, cum raro iuuentus non sit de incontinentia suspecta præcipue post coniugij vsum. Ità Ioan. Andre. *ad c. Coniugatus, in fine. Anchar. ibi. Cardin. questio. 4. & c. Ex parte el. n. vni. opposit. vnic.*

³⁷⁴ Ego autem cum meo Sancio *l. 7. d. 39. n. 6. citante D. Tho. Palud. Sorum, Valent. Azor. Petr. Glione.* de Ledef. & alios, sic distinxerim. Si vxor est senex nō suspecta de incontinentia, sufficit continentie votum in saculo; secus si iuuenis sit, tunc enim ingressus ipsis in Religionem desideratur. Sicut distinguunt textus *c. Vxoratus cap. Cum sis, cap. Ad Apostolicam de conuers. coniug.* ut vir Religionem ingrediatur. Quare idem prorsus in vxore siue ut ordines ascendat requiri assumo. Et certe ex consuetudine recepta non admittitur vir ad Sacros Ordines, nisi vxor, quæ iuuenis est, Religionem profiteatur: & quæ senex est, continentiam voucat.

DV BIV M LXXVII.

An vir ad ordines promotus sola spontanea vxoris licentia absque aliis iure requisitis, possit ab eis vel saltem ex iudicis officio ad conjugale consortium reuocari?

³⁷⁵ *Potest quidē,* **P**otest quidem. Quia cum præscripta à iure ad legitimam viri promotionem non fuerint seruata, licentia ab vxore promotioni præstata iuri ipsius ad reuocandum non obstat. Sic Sotus in 4. dist. 37. q. 1. a. 4. Bar. h. a. Ledel. de Ord. dub. 14.

³⁷⁶ *Non potest.* **N**on potest. Quia vxor consentiens viri promotioni, censetur se ad castitatem obligare, ac proinde non superest ei ius renocandi: cum ius non habeat ad cohabitationem, vel ut sibi debitum reddatur, eo quod communi consensu se castitatem adstrinxerint, ac vir statum mutauerit. Ita D. Tho. in 4. dist. 37. q. 1. a. 2. ad 2. Richar. ibi, a. 2. q. 1. Palud. q. 1. a. 1. n. 9. & dist. 32. q. 2. a. 2. n. 19. Verac. p. 1. spec. arr. 37. concl. 5. Azor. l. 13. c. 14. q. 1. Manu. 10. 1. sum. cap. 224. n. 3. Viguer. l. Institur. c. 16. §. 7. Syluest. verb. Matrimonium. 8. q. 12. disto 3.

³⁷⁷ *Vxor distinctio.* **M**ihi vero hæc distinctio placet: si vxor consensum præstitit non ignara iuris statuentis, quid ipsa debeat efficere, ut vir legitime ad ordines promouetur: nullatenus poterit reuocari vir solo consensu ad ordines promotus: secus si id ius ignorabit. Quia quando ius ignorat non censetur votum continentie emittere, ne ad illam se obligare: ac proinde ius concedit reuocationem, quando vxor incontinentie periculum patitur c. 1. de conuers. coning. vbi statuitur, virum de vxoris licentia professum ad ipsam reuocandum eo quod nullo illa castitatis se voto illigari. At quando vxor iuris huiusce conscia fuit, eo ipso quod licentiam præstitit, censetur vouere castitatem. Porro hæc reuocatio viri ad vxorem, quæ ei iuris ignara licentiam concessit, non fit iure actionis competentis vxori: quia actione priuatur per licentiam, quam sponte concessit: sed ex officio iudicis, qui, ne vxoris continentia periclitetur potest virum, non seruata forma à iure præscripta, ad ordines promotum ad vxorem reuocare. Didici ex Tho. Sancio l. 7. d. 39. n. 12. & alijs ab eo ibi citatis.

DV BIV M LXXVIII.

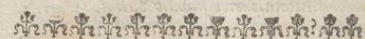
An vxor, quæ voto castitatis emissio, licentiam concessit viro Ordinem Sacrum assumendi: reddatur inhabilis post viri obitum matrimonio inuendo?

³⁷⁸ *In habilis non redditur.* **I**nhabilis non redditur. Quia cum id votum simplex sit, impedit quidem, sed non dirimit matrimonium. Sic aliqui antiquiores apud Glof. c. si se ad finem, d. 28. Sotus l. 7. de iust. q. 5. a. 5. in solut. ad 2. Basil. l. 7. c. 29. n. 10. Leand. r. 9. d. 17. q. 14.

³⁷⁹ **R**editur inhabilis. Quia c. Quia sunt, d. 28.

(quod est D. Gregorij l. 2. Epist. 39. est calus huiusmodi: Vxor conscia promotionis viri ad ordines, mortuo viro iam facto Diacono, ad alias nuptias transit: & ait Gregor: si in coniugio Diaconi mulierem, de qua agitur, fuisse contiterit, ij qui male sociati sunt, disjungantur. Vbi Glof. v. Fuisse, ait: Et ipsum ordinatum, vxore sciente. Idem colligitur ex c. si se d. 28. & ex c. si qua vidua, d. 28. & ex c. Seriatim, d. 32. Ita Azor. l. 13. c. 14. q. 1. Valq. 10. d. 3. d. 44. c. vlt. m. 1. o. Ioan. Andre. Turrec. Hostienf. D. Bonau. Palud. & alij, quos citat, ac sequitur Sanchez l. 7. d. 40. n. 2.

³⁸⁰ **C**um his opinor. Scio tamen discrepare Doctores in huius ratione reddenda. Quidam enim id euenire dicunt, quod vir & vxor ad hunc communicant, c. Martinus, de spir. cognat. vnde ex solemniter voto tacite emissio à viro in Sacri Ordinis susceptione redundat per actionem communicationem, ut vxorum votum simplex, solenne efficiatur. Sic D. Bonau. in 4. dist. 37. in expos. lit. Palud. dist. 38. q. 2. a. 5. D. Antonin. p. 1. iur. deap. 8. Certe hanc rationem optime reprobatur Sanch. l. 7. d. 32. m. 8. Verum legitima ratio, cum hoc matrimonium sit irritum non est votum simplex vxoris effici solenne per actionem communicationem, Sed quia Ecclesiastica constitutio ob reuerentiam ordinis à viro assumpti ex licentia vxoris castitatem vouentis reddit eam ad subsequens coniugium inhabilem.

CAPVT XXIX.

Circa Impedimentum Ligaminis.

Ligamen.

DV BIV M LXXIX.

An Polygamia: seu usus plarium vxorum simul, sit irrita iure diuino in lege Evangelica?

³⁸¹ **N**on est irrita lege diuina in Evangelio. Quia nulla diuina prohibitio circa vxorū pluralitatem inuenitur. Sic Cæter. ad Marc. 10. n. 11. fatetur: Hic apparet planius literæ sensus, quem ideo exactè explicauerim, ut intelligatur, verum esse quod Theologi dicunt, scilicet, legem de unitate vxoris nullibi in Canonicis libris esse scriptam. Idem replicat ad 1. Timoth. 3. explicans illa verba: Oportet Episcopum esse unius vxoris virum.

³⁸² **I**rrita est iure diuino Christi Domini. Quia Trident. sel. 24. de matrim. canon. 2. Sic definit: si quis dixerit, licere Christianis, plures simul habere vxores, & hoc nulla lege diuina esse prohibitum: anathema sit. Eandem veritatem olim præscripsit Innocentius III. cap. Gaudemus de diuor. Et esse prohibitum ita ut posterius matrimonium priori subsistente sit irritum, decidere Syricius Papa Epist. 1. & Innocent. I. Epist. 9. & Alex.

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 245

Alexander III. c. Licet de sponsa duorum. & Innocentius II. c. fin. eodem tit. Probat autem Pontifex hanc veritatem c. Gaudemus ex testimonio Christi Mat. 19. Quicumque dimiserit uxorem suam, nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, macchatur. Vbi Servator noster volens restituere matrimonium ad eam rectitudinem, & decorem, quæ in prima sui institutione à Deo habuit, sultulit omnino polygamiam quasi primæ institutioni matrimonij adversa. Cum enim interdicit, dimissa vxore propter fornicationem ad alias nuptias transire: à fortiori is transitus, vxore retenta interdictus censetur. Quod ideo negari dicatur posteriorem ducens, priore dimissa, quia ob adulterium non desinit prior esse vera vxor. Cum ergo vxor retenta potiori iure gaudet vxorio, retinet enim ius ad thorum & cohabitationem, quo dimissa ob adulterium caret: multo magis ea retenta, illicitum erit, aliam ducere. Ita Bellarm. lib. 2. de matr. c. 11. Sanch. l. 7. d. 8. n. 1. Basil. l. 7. c. 49. n. 1. & 3. Hurtad. d. 9. diff. 1. Bonac. q. 3. de imped. pun. 10. n. 1. Villalob. r. 14. diff. 15. n. 1. Trull. l. 7. c. 9. dub. 14. n. 2.

³⁸³ Hoc profecto dubium dissolvitur, quia Caietani sententia non sine errore potest sustineri. Hinc autem aperte hæresis Lutheri, & Anabaptistarum confutatur impiè defendentium vxorum pluralitatem. Quam & spurcissimus Mahumetus in nefanda sua lege suis sectatoribus concessit.

D V B I V M LXXX.

An pluralitas vxorum simul sit prohibita iure diuino antiquo positio?

³⁸⁴ Difficultas eo pertinet, an prohibitio hæc ita sit peculiaris legis Euangelicæ, vt ante illam nulla existerit lex diuina coniugum pluralitatem interdicens? De pluralitate virorum respectu vnus vxoris inferius agendum. In præsentī vero de pluribus vxoribus respectu vnus viri questio procedit. Et quidem iure antiquo diuino positio prohibita nō est. Quia illicita non fuit antiquis patribus vxorum pluralitas cum nec contra naturam id efficerent, eo quod non libidinis explendæ causa id efficerent, sed prolis multiplicandæ affectu: neque contra legem, nam eo tempore prohibita non erat. Sic D. August. l. de bono coniug. c. ult. & lib. 22. contra Faust. excusat Iacob, qui quatuor duxit vxores ratione consuetudinis. Et Iosephus l. 17. Antig. c. 1. asserit, Iudæis more maiorum licuisse plures vxores habere. At consuetudo nō potest aduersus ius diuinum præualere, sed solummodo aduersus ius humanum. c. fin. de consuetud. Atque D. Thom. in 4. dist. 33. qu. 1. a. 1. fatetur, consuetudinem posse ab hac vxorum pluralitate excusare.

³⁸⁵ Prohibita est iure antiquo diuino positio. Quia id constat ex illo Gen. 2. Et erunt duo in carne vna. Ad quæ verba Tridentinum sess. 24. in principio, profatur: Hoc autem vinculo duos tantummodo copulari & coniungi Christus Dominus apertius docuit, cum postrema illa verba tanquam à Deo prolata referens dixit: Itaque iam non sunt duo, sed vna caro. Et ex illis verbis: Pro- Eschob. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

pter hoc relinquet homo patrem, & matrem, & adhaerebit vxori suæ. Ex quibus verbis hanc veritatem probant Nicolaus I. cap. 5. & Innocens III. c. Gaudemus, hisce verbis: Verum absque hoc videtur, & inimicum fidei Christianæ, cum ab initio vna cossa in vnam feminam sit conuersa, & scriptura diuina testetur, quod propter hoc relinquet homo patrem, & adhaerebit vxori suæ, & erunt duo in carne vna, non dixit: adhaerebit vxoribus, sed vxori. Ita Sanch. d. 80. n. 1. Basil. l. 7. c. 49. n. 1. & 3. Bellarm. l. 1. de matr. c. 11. Hurtad. d. 9. diff. 1. Bonac. q. 3. de imped. pun. 10. a. n. 3. & omnes communiter.

Hoc omnino certum nec probabile vllō modo contrarium obicitur. Licet enim D. Augustinus id asserere videatur, eius testimonia intelligenda sunt diuina dispensatione supposita, quæ consuetudinem illam licitam reddebat, efficiebatque non esse contra legem. Ideo Doctor non dixit: Quia mos erat, peccatum non erat: sed Quando mos erat; quasi mos non sit causa, sed diuina dispensatio morem excusans. Et quamuis mox subdat: Nunc quia mos non est, crimen est, intelligo iuxta præmissa, quia non est diuina dispensatione mos approbatus sicut olim.

D V B I V M LXXXI.

An vxorum pluralitas sit prohibita, ac irrita iure naturali?

³⁸⁷ Non est prohibita. Quia Gregorius III. Epist. 4. ad Bonif. & refertur c. Quod proposuisti. 12. question. 7. vxorem secundam ducere concessit cuidam ob primæ aegritudinem. Quam dispensationem nequisset concedere, si hoc iuri naturæ aduersaretur. Et quia creditu difficillimum est, plurimas gentes lumine ac ratione naturali penitus esse destitutas, apud quas vxorum pluralitas permittebatur. An non, vt gentes prætermittam, viri sanctissimi in veteri lege plures simul vxores habuere? Certe Abrahamus Sarām, & Agar, Gen. 6. Iacobus Liam, & Rachel, Balam & Zelpham, Gen. 29. & 30. Helcana Annam, & Phenennam, 1. Reg. 1. Moses Mariam, & Æthyopiā, Num. 12. Nec de dispensatione diuina constat. Cæterū si licet vxori in totum iuri suo cedere, consensum præstans, vt vir profiteatur: cur non licebit, attento solo iure naturæ, sibi in parte præiudicare, consentiens, vt aliæ simul vxores potestatem corporis viri sui habeant; legitimo cum eis matrimonio inito: Sic Durand. in 4. dist. 33. qu. 1. num. 9. & 10. Caiet. ad c. 16. Gen. Abul. 1. Reg. 8. qu. 2. Veract. p. 2. spec. a. 15. concl. 1. & 2. Medinal. 4. de Sacror. homin. contin. Palae. in 4. dist. 33. d. 1.

³⁸⁸ Prohibita iure naturæ est, adeo, vt pugnet cum coniugij veritate ita vt nullatenus possit verum coniugium cum secunda vxore iniri. Quia matrimonium consistere nequit absque mutua corporum traditione: at omnino repugnat, rem vni traditam alteri tradi. Et quia contra primum naturæ principium est, vt vir erga vxorem id faciat, quod erga se ab vxore fieri, merito recusat. Cum ergo meritò

X 3 renuat.

BAR
MOR
III. IV
IV

renuat, uxorem suam alio viro nubere, contra prima naturæ principia erit, ut ipse possit uxorem aliam simul habere. Verum id, quod in prima sui institutione matrimonium sortitum est, natura dictante, videtur ita esse de iure naturæ, ut absque illo coniugij essentia consistere nequeat. At in prima sui institutione tantum licebat vxoris vnitas. Itā Aureol. apud Capreol. in 4. dist. 33. quæst. 2. Victor. relect. de de matr. prior. parte par. 1. num. 1. Menoch. de arbitrar. lib. 1. cent. 5. casu 420. d. nu. 46. Petr. de Ledef. quæst. 65. art. 1. concl. 2.

389

Mediam sententiam inter duas extremas elige, quæ nulla corollaria deduco.

Mediam sententiam ego inter duas extremas elegerim. Polygamia vnus viri cum pluribus vxoribus non est omnino contra ius naturæ, atque adeo non est contra prima ac vniuersalia eius principia: sed aliquo modo aduersatur iuri naturæ, quatenus est contra conclusiones à primis principiis derivatas: eo quod non repugnet matrimonij naturæ, nec primario eius fini: sed non satis cum matrimonio congrua, si omnes illius fines spectemus: atque proinde matrimonium illud cum alia vxore licitum priore superfluit, est, attento ipso naturæ iure, nullum. Prior pars patet, quia Deus non posset dispensare circa vxorum pluralitatem, cuius contrarium inferius ostendam. Posterior vero inde suadet, quod vxorum pluralitas aduersetur secundario matrimonij fini, nimirum tanquillæ habitationi coniugum, domesticæque gubernationi, qui finis est secundarius ut testatur Philosophus lib. 8. Eth. cap. 9. vxor enim non subditur viro ut famula, sed ut socia in domestica gubernatione principatum tenens, ut fusius probant D. Chryl. hom. 20. in Epist. ad Eph. & D. Thom. 1. part. quæst. 9. art. 3. At omnis principatus ut pax seruetur suapte natura singularitatem amat. Et ideo non est simile de subiectione qua plures serui vni domino subdantur. Hæc didici ex Tho. Sancio. l. 7. d. 80. n. 8. qui alia eruditissime de more congerit. Hinc colligo in primis, nullatenus posse Pontificem in hac vxorum pluralitate dispensare. Quia tum naturali lege, tum lege Christi Domini ob veram Sacramenti significationem est interdicta. Deinde nulla consuetudine effici posse licitam huiusmodi vxorum pluralitatem. Quia consuetudo nequit aduersus ius naturale & diuinum præualere, sed solum contra humanum. Præterea posse Demum in hac vxorum pluralitate dispensare. Quia nulla repugnantia inuenitur, nec est contra prima iuris naturæ principia. Vnde certum est veteres patres pluribus coniunctos vxoribus culpæ immunes fuisse, eo quod Deus cum illis dispensaret. Quod asserit Innocent. III. c. Gaudemus, de diuor. Demum re Gregorius III. ignorantia, aut criminis arguatur, certum est, ut Bellarm. libro 1. de matrimonio. capit. 11. & libro 4. de Pontif. cap. 12. affirmat) priorem non fuisse vxorem legitimam ob impedimentum perpetuum, idque solummodo Pontificem declarasse.

DVBIUM LXXXII.

An Deus possit ut vna vxor plures habeat maritos, dispensare?

Minime potest. Quia id est contra prima iuris naturæ principia. Sic Bellarm. l. 1. de matr. c. 11. & communiter tradunt Doctores, res in id non cadere dispensationem.

Potest plane. Quia Deus ut supremus Dominus corporum omnium potest concedere vxori facultatem, ut valide & absque iniustitia in maritum etiam tradat alius sui corporis dominium: & ab eis recipiat dominium corporum ipsorum: & ut reliqua necessaria ad complementum vinculi efficiat. Itā Hortad. d. 9. diff. c. Trull. l. 7. c. 9. dub. 14. n. 4. Petr. de Ledef. q. 65. a. 2. dub. 2. concl. 2. Coninch d. 26. nu. 19. Sanch. l. 7. d. 80. n. 15.

Ego quidem non video illam repugnantiam, nec hoc ita intrinsecè malum esse, quin Deus valeat dispensare.

DVBIUM LXXXIII.

An licita sit nunc infidelibus polygamia?

Licitæ est. Quia sola lege positia Christi Domini ipsos ante Baptismum minime obligare, interdictum. Sic Abul. ad c. 19. Matth. q. 35. asserens posse sustineri, infideles nunc non peccare plures vxores accipiendo. Et ad c. Gaudemus de diuor. pro secunda sententia afferendū respondet, cogi infideles dimittere posteriorem vxorem, quando ad fidem veniunt, non quod peccauerint accipiendo: sed quia delinquerent retinendo, cum iam legi Christianæ sint subiecti. Fauet Veracr. p. 2. spec. a. 17. concl. 5. dicens esse valde probabile, infideles non delinquere plures nunc ducendo vxores.

Licitæ non est nunc fidelibus polygamia, & dum baptismum suscipiunt, cogendi sunt ad primam vxorem legitimam redire, separandique ab aliis coniugijs ea superfluitate initis, tanquam ab omnino irritis. Quia expresse id decidit Innocentius III. c. Gaudemus, de diuor. Nam lege naturali, qua omnes etiam infideles adstringuntur, id matrimonium erat irritum: & ex sola Dei dispensatione valebat: cassata ergo per Christum Dominum dispensatione, iam matrimonium illud manebit in terminis iuris naturæ irritum. Itā Sanch. d. 7. d. 80. nu. 14. Sorus in 4. dist. 33. q. 1. a. 2. Valent. p. 4. d. 10. q. 1. pun. 3. Bellarm. l. 1. de matr. c. 11. Henriq. l. 1. c. 2. n. 3. lit. M. & l. 1. c. 6. n. 2. Ledef. 2. p. 4. quæst. 67. a. 2. Petr. de Ledef. q. 65. a. 2. dub. 3. concl. 5. Veracr. p. 2. spec. a. 18. conclus. 2. Bonac. q. 3. pun. 10. n. 3. Trull. l. 7. c. 9. dub. 14. n. 6. Bauni. q. 13. dicto 5.

Hoc certissimum esse reor, quare toleranda non est Abulensis sententia, cuius enasio ad c. Gaudemus ex eo manifeste confunditur, quod Baptismus coniugia non soluat. Verū Veracr. assertio est contra expressam Innocentij III. decisionem. Quare merito Henriq. id erroneum appelleret, & Petr. de Ledef. temerarium, ac errori proximum.

DVBIUM

DVBIVM LXXXIV.

An antiquitus fuerit licita Gentilibus vxorum pluralitas?

396 ^{Licita fuit.} Licita fuit. Quia Dei dispensatio fuit ad populum Gentilium extensa, eorum speciatim, qui iuxta Hebræos commorabantur. Sic D. Augustin. lib. 2. contra F. uft. cap. 47. & dicunt esse probabile Bellarm. lib. 1. de matrimon. cap. 11. propos. 6. Ledesmi. 2. part. 4. qu. 67. artic. 2. Valent. p. 1. d. 10. qu. 1. p. uft. 3. Sanch. l. 7. d. 80. num. 13.

397 ^{Non fuit licita.} Non fuit licita. Quia Dei dispensatio minime extensa fuit ad Gentilium populum: quod in eo ratio dispensationis non militaret, nempe fidelis populi multiplicatio. Ita Sotus in 4. dist. 33. qu. 1. art. 2. Angl. part. 1. de matrim. qu. 7. art. 1. diff. 1. Henriquez lib. 12. de matrimon. cap. 6. num. 2. & lib. 11. cap. 2. num. 1. Barthol. à Ledesmi. dub. 72. conclus. 6. Sanchez citatus.

398 ^{Partem primam satis probabilem esse reor.} Partem primam satis probabilem esse reor, nempe Dei dispensationem Hebræo populo impenfam extensam fuisse ad Gentilium populum, unde ei licita antiquitus fuit vxorum pluralitas. At probabilius crediderim, extensam non fuisse; unde nisi ignorantia excusarentur, rei erant Gentiles polygamia videntes. Verum iam in lege Euangelica eiusmodi dispensatio cassata fuit, à Christo Domino: quare nullis Gentilibus licita est hodie vxorum pluralitas. Idem dixerim de Iudæis. Quia cum eorum facultas, aut dispensatio per Euangelium prorsus cessarit, relictis proculdubio ipsi sunt ruri mero naturæ, vt iam illorum connubia cum pluribus vxoribus nullatenus valida existant.

DVBIVM LXXXV.

An vidua incurrat penas iure ciuili statutas ei, si intra annum luctus ad secundas transierit nuptias, si consummatum prius matrimonium non fuit?

399 ^{In primis suppono.} IN primis suppono, annum hunc luctus esse primum post viri obitum, numeratque à die mortis eiusdem, leg. Genero, Digest. de iis, qui notantur infamia. Deinde suppono sex penas indictas iure ciuili esse viduæ intra annum luctus nubenti. Prima est, vt efficiatur infamis. Secunda, vt posteriori viro non possit dare in dotem, nec in vltima voluntate relinquere vltra tertiam suorum bonorum portionem. Tertia, vt sit expers cuiuscumque hereditatis, legati, fideicommissi, donationis causa mortis. Quarta, priuatur omnibus relictis à viro priori in vltima eius voluntate; & priuatur non tantum quoad proprietatem, sed etiam quoad vsum fructum. Quinta, non potest succedere ab intestato suis consanguineis vltra tertium gradum. Constant cuncta hæc ex l. 1. C. de secund.

nupti. Sexta, tenetur dare medietatem bonorum prioris matrimonij filijs. leg. Si qua mulier, 4. Cod. ad Senat. Consult. Nec excusatur ab his penis vidua minoris ætatis ratione. Quia lex 1. Cod. de secund. nupti. generaliter loquitur, nec in malis moribus vino subsueneretur. Porro non incurrit has penas femina, cuius prius matrimonium contigit fuisse nullum. Quia nulla offensa priori legitimo matrimonio illata est: nec legitimum coniugium secundum dignum est pena. Quæsierim autem, an incurrantur, si matrimonium primum non fuit consummatum?

Incurrantur quidē. Quia non sola turbatio sanguinis, hoc est, incertitudo vtro ex matrimonio proles nascatur, est harum causa pœnarum, sed etiam despecta defuncti coniugis reuerentia, qui tam velociter dehonestatus est. Sic Ripa Rubr. Cod. de secund. nupti. numer. 16. & 17.

Minimè incurrantur. Quia lib. 1. Cod. de secund. nupti. Supponit, matrimonium prius fuisse consummatum. ibi: Nuptiarum festinatione. Inferius, is etiam admittendus, quæ prior maritus. At in odiosis, & pœnalibus, nomine Nuptiarum, ac Mariti, ac Matrimonij, solum matrimonium consummatum, & vir, qui consummauit comprehenduntur, vt probat Sanchez lib. 1. dub. 1. num. 3. Ita ipse Sanchez lib. 7. dist. 81. numer. 19. Garonis ea l. 1. num. 8. notab. 3. Decios ibi, nu. 4. Couar. 4. Decretal. part. 1. cap. 1. §. 9. numer. 6. Ludonic. Lopez part. 1. Institut. de matrimon. capit. 41.

Cum his opinor, itēque asserendum censere, si posterus coniugium intra luctus annum initum post illum consummatur. Quia nuptiarum festinatio, quæ his penis subiicitur deficit. Non enim dici possunt nuptiæ illæ initæ intra annum, cum eo tempore consummate, nondum sint: nec plene est iniuria priori viro irrogata, nec incertitudo, vtro ex matrimonio sit proles, subsequi potest. Monuerim deum, hæc pœnas feminae secundo nubenti intra annum luctus statutas non afficere viduum intra annum secundam vxorem ducentem. Quia maior honestas in feminis, quam in viris exigitur, nec si vxores lugere compelluntur leg. Vxoribus, Digest. de iis, qui notantur infamia.

DVBIVM LXXXVI.

An omnes hæc pœne feminae secundo nubenti intra annum luctus à iure Ciuili inflictæ correctæ sint à iure Canonico?

399 ^{Nulla pœna est correctæ.} Nulla pœna est correctæ. Quia vbi non est questio de peccato, quod lex ciuilis foueat, non est iuris Canonici leges ciuiles corrigere: at nulla adest culpa in iis penis statuendis: imo iustissima ratione arcentur feminae à tam celeri ad alias nuptias transitu, ac certitudini prolis consulitur. Sic Gloss. l. Decreto, verb. Contrahere, Cod. ex quibus causis infamia irrogetur. Paul. ibi, in fine. Iacob. Curti. l. 3. consuetudinal. cap. 9. Alij vero afficiant, solam infamiam.

famiae poenam correctam esse. Quia ius Canonicum *cap. penultim. & cap. final. de secund. nupt.* solum decedit, huiusmodi fecundas non incurtere infamiam lege statutam. Sic Cypus l. i. *fine. Cod. de secund. nupt.* Oldradus, Officidus, Iacob. de Aretino, quos refert, ac sequitur Baldus ibi, numero septimo, Lucas de Penna leg. *Mulieret, Codice de incolis, libr. 10. colum. 6.*

404 Omnes poenae à iure Canonico sunt correctae. Quia *cap. final. de secund. nupt.* quamvis textus solius infamiae memoriam gesserit, at ratione, quam reddit, omnes poenas amplectitur, ibi: *Non debet legalis infamia sustinere iacturam, quae licet post viri obitum infra tempus luctus scilicet unius anni spatium nubat, concessa sibi tamen ab Apostolo virtutis facultate.* Cur ergo haec ratio aequè militet in omnibus aliis poenis, censetur ius Canonicum omnes illas abolere: non enim aequitas Canonica patitur, ut mulier rem licitam gerens, ac iure suo utens, puniatur. Ita Paludan, in 4. dist. 42. q. 3. art. 1. concl. 6. num. 10. Ludovic Lopez part. 2. Instrum. cap. 41. Sanchez libr. 7. dub. 81. numer. 24. citans omnes fere Iuristas.

405 Certe sententia haec decisa est in hoc Regno *libr. 3. tit. 1. lib. 5. noua Recopil.* Vnde iam fecunda potest impune ad secundas nuptias transire quocumque tempore. Consulere enim Ecclesia voluit matrimonij libertati, ac iuri ad illud transiendi, ad sedandas carnis illecebras, incontinentiamque vitandam.

CAPVT XXX.

Honestat. Circa Impedimentum Publicae honestatis.

DVBIUM LXXXVII.

An Publicae honestatis impedimentum oriatur ex sponsalibus fictè celebratis?

406 Nonnulla re-
citur.

REcolo, hoc impedimentum iustitia publicae honestatis, appellari, eo quod iustum sit propter publicam decentiam, morumque honestatem, ut matrimonium impediatur inter aliquas personas, quae factae sunt sibi propinqua ob sponsalia de futuro, & ob matrimonium ratum non consummatum. Porro hoc impedimentum ex sponsalibus ortum, solum dirimit matrimonium in primo gradu. Nam licet iure antiquo dirimeret usque ad quartum gradum, nunc iure nouo Tridentini *sess. 24. cap. 3.* dirimit solummodo in gradu primo consanguinitatis, ortum scilicet ex validis sponsalibus. Vnde si quis nunc post sponsalia celebrata cum Maria, matrimonium contraheret cum eius sorore, vel

matre, vel filia, inualide contraheret: non vero si coniugium cum consanguineis ipsius ultra primum gradum iniret. Quae si fieri autem, num impedimentum ex sponsalibus fictè celebratis, hoc est, ore tenus sine interno consensu, oriatur?

Minimè oritur. Quia attenda sola ratione naturali ex sponsalibus irritis id impedimentum non oritur: sed ideo tantum oriebatur, quia id decissum erat *cap. uni. de sponsal. in 6.* At id quoad hoc est omnino correctum per Tridentinum *sess. 24. cap. 3.* ubi decernitur, sponsalia, quae quacumque ratione valida non sunt, hoc impedimentum minimè inducere. Sic Nauar. *sum. Lat. cap. 22. num. 57.* Veracruz in *append. ad spec. ubi de impediment. public. honestat. fol. 80.* Henriquez *lib. 1. cap. 10. num. 2.* Petr. de Ledesma, *qu. 51. art. 4. Coninch. disp. 32. dub. 5.* Perez *dub. 32. section. 2.* Palanus *d. 4. punct. 10. numer. 7.* Villalob. *tract. 14. diff. 16. numer. 2.* Diana *part. 9. tract. 6. resolut. 52.* Hurtad. *dub. 21. diff. 1. & alij.*

Oritur planè. Quia Tridentinum non omnino corrigit textum *cap. uni. de sponsal. in 6.* quoad hoc, sed tantum quoad sponsalia habentia consensum, & alia ratione irrita: haec enim iuxta illud Caput inducebant hoc impedimentum: at iuxta Tridentinum non inducunt. At quoad sponsalia irrita defectu consensus dictum *Caput unicum* manet illatum; quia nec iuxta Tridentinum inducunt hoc impedimentum. Porro non obstante ea decisione, intelligendus est *cap. uni. textus*, quando defectus consensus est externus, qualis est in furioso, infante, & ioco apparenti, & manifesto praebente consensum. Igitur impedimentum hoc oritur ex sponsalibus absque interno consensu initis quoties huiusmodi defectus consensus externus non constat. Quia tunc vere sponsalia illa sunt valida: excepto enim matrimonio, omnes contractus signis tantum externis celebrati, valido celebrantur effectu. Ita Sanchez *libr. 7. dub. 68. numer. 14.* Basil. *libr. 7. cap. 36. numer. 10.* Layman. *libr. 5. tractat. 10. cap. 9. numer. 4.* Vega *tom. 2. sum. cap. 34. casu 11.* D. Antonin. & Couar. apud Petr. de Ledesma. *ubi supra.* Barthol. à Ledesma. *dubio 23.* Henriquez *libro 12. capite 10. numero 2.* Manuel *tom. 1. sum. cap. 234. numer. 3.*

Ego quidem probabilius reor, hoc impedimentum ex talibus sponsalibus oriri. Quia est institutum ob publicam honestatem, & ad scandalum vitandum. At quando sponsalia in exterioribus sunt omnino valida, & solus consensus internus ad eorum valorem desideratur, tantum scandalum, tanta inhonestas adesset, ac si verò vero animo contrafacta fuissent. Cum defectus ille interni consensus vniuersos lateat. Ergo ex ratione, qua inducta est Ecclesia ad hoc impedimentum statuendum, expressa in ipsomet iure *cap. Iuuenis, de sponsal.* manifestè constat, mentem eius fuisse, ut defectus consensus, ob quem sunt irrita, sit externus, ne inducant huiusmodi impedimentum.

DVBIUM

DVBIVM LXXXVIII.

An Publica honestatis impedimentum oritur ex sponsalibus validis cesset, cum mutuo contrahentium consensu sponsalia dissolvuntur?

410
Sic affat.

Non cessat. Quia hoc impedimentum perpetuum addo, ut nec morte alterius sponsi extinguatur. Et hoc est, quod cap. sponsam, de sponsal. & cap. si quis uxorem, decidunt afferentia, nullum ex consanguineis alterius sponsi, posse sponsam ducere: non enim potest esse sensus, ut extendatur ad omnes consanguinitatis gradus: sed sensus est, nullum ex consanguineis intra gradum prohibitum posse in perpetuum id matrimonium inire. At si ex mutuo contrahentium consensu sponsalibus dissolutis, hoc cessaret impedimentum, perpetuum non esset. Et quidem nulla maior dissolutio sponsalium potest accidere, quam alterius sponsi obitu, at tunc durat impedimentum. Ergo à fortiori post dissolutionem communi ex consensu sponsalium perdurabit. Sic Sanchez l. 7. dub. 6. num. 2. taxans immerito Emmanuelem de Sà Doctissimum, qui verb. Matrimonium, de impediment. num. 12. contrarium asseruit. Sotus in 4. dist. 41. quest. unic. art. 2. Candid. disquis. 28. art. 11. dub. 2. Perez de matrimon. dub. 32. sect. 2. numer. 2. Layman. libr. 5. tractat. 10. part. 4. cap. 9. num. 3. Bonacin. quest. 3. de impediment. punct. 11. num. 7.

411
Causa omni-
ni.

Cessat omnino. Quia sponsalia mutuo consensu dissoluta sunt nulla, & invalida omnino, ut declaravit Cardinalium Congregatio apud Farinac. ad cap. 3. Tridentin. citat. Si ergo impedimentum hoc ex veris sponsalibus debeat ortum habere, cum iam sponsalia nulla sint, nullum aderit impedimentum. Ita Basil. l. 7. cap. 36. num. 9. Rebel. part. 2. libr. 3. quest. 14. num. 3. Sà citat. Gutier. de matrimon. cap. 103. n. 11. Cornejo disp. 7. dub. 30. questio 5. Leander tract. 9. dub. 19. quest. 4.

412
Hic sum-
mar.

Valde miror sapientissimum meum Thomam Sanctium illam Cardinalium declarationem non legisse. Probabiliorum itaque secundam sententiam existimo, contrarium asserturum, si morte alterius sponsi sponsalia dissoluerentur. Quia eo in casu sponsalia illa perpetua cesserentur, nam qui obiit, iudicatur in eadem voluntate decessisse.

DVBIVM LXXXIX.

An si contractis sponsalibus cum Maria sub conditione sponsalia absoluta cum eius sorore ineamur: oriatur publica honestatis impedimentum?

413
Nonnulla
una appon.

Certum est, ex sponsalibus incertis nullum impedimentum oriri: ut si quis det fidem de ducenda quamdam ex Antonij filiabus nulla

ex illis assignata cap. unic. de sponsal. & Trident. sess. 24. cap. 3. decidit, ex sponsalibus incertis hoc non oriri impedimentum. Idem dixerim de sponsalibus conditionalibus: quare valebit matrimonium initum cum sorore eius sponsæ, conditione nondum extante. cap. unic. in fine. Quia cum conditio consensus suspendat, usque ad eius impletionem, antequam impleatur, sponsalia non sunt valida ex defectu consensus. Quæstio verò, num si quis post sponsalia conditionata cum Maria ante conditionis eventum contrahat secunda sponsalia absoluta cum eius sorore, ex posterioribus his impedimentum publicæ honestatis oriatur?

Ex posterioribus sponsalibus publicæ honestatis impedimentum oritur, unde non potest iam prior soror duci. Quia posteriora sponsalia valida fuere, priora vero invalida, pendente enim conditione, non aderat consensus. Constat ex cap. unic. Sic Gloss. ad id. verb. Presenti, de sponsal. in 6. Tabien. verb. Impedimentum, impedim. 1. 1. num. unic.

Ex posterioribus sponsalibus publicæ honestatis impedimentum non inducitur. Quia sunt irrita per Tridentinum sess. 24. c. 3. utpote quæ sunt contra priorem promissionem. Ita Sanchez libr. 7. dub. 69. num. 3. Basil. lib. 7. cap. 36. dub. 69. num. 3. Basil. lib. 7. cap. 36. num. 7. Bonacin. quest. 3. punct. 11. numer. 5. Candid. quem refert, & sequitur Leander tractat. 9. dub. 19. quest. 6.

Certum est, hodie post Tridentinum huiusmodi impedimentum ex posterioribus sponsalibus non oriri omnino irrita fuere. Nam tenebatur qui sub conditione fidem Mariæ dedit, expectare eius eventum: unde contra iustitiam eo non expectato resiliit. At cum pendente conditione non posset licite alius matrimonium inire, promissio de eo ineundo non fuit valida, tanquam promissio de peccato admitendo: subindeque impedimentum non pariet. Id autem intelligo quando est conditio de futuro, non de presenti, aut præterito. Et quando conditio de futuro est contingens, non quando est necessaria. Et si sit possibilis, & honesta.

DVBIVM XC.

An ex matrimonio rato nondum consummato oriatur parius affinitatis, quam publice honestatis impedimentum?

Potius oritur affinitatis, quam publicæ honestatis impedimentum. Quia per contractum matrimonij de presenti adstringuntur coniuges multo arctiori vinculo, quam per contractum sponsalium de futuro: Ergo vir cum consanguineis vxoris, & e contra multo perfectiori vinculo, & maiori propinquitate coniunguntur. Cum ergo ex sponsalibus oriatur publica honestas, nec sit aliqua propinquitas media inter affinitatem, & publicam honestatem, dicendum est, ex matrimonio rato affinitatem, non publicam honestatem oriri. Sic D. Thom. in 4. dist. 41. quæst. unic. artic. 1. questio. 4. ad 2. Sotus artic. 2. Petr. de Soto de matrimon. Ledem.

414
Oritur impe-
dimentum ex
posterioribus
sponsalibus.

415
Minime ori-
tur impedi-
mentum.

416
Certum est,
non oriri hu-
iusmodi im-
pedimentum.

417
Oritur affini-
tas non pu-
blica honesta-
tu impedimē-
tum.

Ledesm. 2. p. 4. qu. 57. art. 3. Veracruz in append. ad peccat. dub. penultim. conclus. 4. Vigner. Instit. cap. 16. §. 7. vers. 9. Bellarm. libr. 1. de matrim. cap. 24. Henriquez lib. 12. cap. 10. num. 1. Ludou. Lopez part. 2. Instrucl. ubi de matrim. capite 50.

418 **Oritur publicae honestatis impedimentum**, quam affinitatis. Quia affinitas nequit nisi ex copula carnali confurgere. Habetur in cap. Si quis, 3. 27. qu. 2. & in cap. Qui desponsatam & non affinitat. in cap. Ad audiendam, de sponsal. & in cap. Duo, de sponsal. impuber. Sic Navar. l. 4. consil. de sponsal. consil. 1. num. 2. Couar. 4. Decretal. part. 2. cap. 6. §. 2. num. 1. Villalob. tractat. 14. diff. 16. num. 6. Basl. lib. 7. cap. 15. num. 1. & 2. Bonacin. qu. 3. de impediment. punct. 1. num. 9. Sanchez lib. 7. dub. 64. numer. 2. Candid. disquisit. 8. artic. 11. dub. 4. Toletan. libro 7. capite 228. numer. 1. & cap. 234. Barthol. à Ledesm. dub. 39. & alij.

419 **Quamvis possit dici oriri affinitatem impro-** prie, & large, seu quoddam affinitatis initium: eo quod potestas corporum tradita per matrimonium est initium actus coniugal. unde affinitas oritur; at verè, & in rigore non oritur huiusmodi affinitas. Unde censuerim, impedimentum, quod oritur ex matrimonio rato, esse verè, ac propriè publicae honestatis, & non affinitatis. Quia (ut fert secundae sententiae fundamentum) affinitas oritur ex eo quod vir, & vxor efficiuntur vna caro per copulam perfectam, ac consummatam: quod quidem in matrimonio rato minimè reperitur.

DVBIVM XCI.

An impedimentum publicae honestatis confurgens ex matrimonio rato restrictum per Tridentinum ad primum gradum, sicut confurgens ex sponsalibus?

420 **Restrictum est.** Quia Tridentinum contrarium non asseruit, cum de impedimento publicae honestatis loquitur sess. 24. cap. 3. ibi: *Instituta publicae honestatis impedimentum, ubi sponsalia quacumque ratione valida non erunt, Sancta Synodus prorsus tollit: ubi autem valida fuerint, primum gradum non excedant.* Ergo idem videtur de impedimento eodem ex matrimonio rato sentire. Sponsalium enim nomine etià matrimonium ratum in iure intelligitur. Sic Ouand. in 4. dist. 41. quest. vnic. Ludovic. Lopez part. 2. Instrucl. de matrim. cap. 50. Et Bonacin. qu. 3. punct. 11. num. 9. ac Bauni. tract. 12. de impedim. ubi de impedim. cognat. qu. 2. §. de imped. affinit. asserunt, Toletum hanc sententiam amplecti lib. 7. cap. 10. At ego requirens, contrariam Cardinalem tenere proculdubio annotavi: & Victorellus eius Scholastes idem asseruit. Aptius possem Villalobos citare, qui immemor suae alibi sententiae expressè, huic parti videtur morem gere re tractat. 14. diff. 17. num. 4.

421 **Minime est à Tridentino restrictum,** quamvis ex matrimonio rato irritato exoritur, sed durat usque ad quartum gradum. Quia restrictio graduum facta à Tridentino intelligenda est de

sponsalibus de futuro, non autem de matrimonio rato non consummato: Ergo impedimentum dirimens, quod oritur ex huiusmodi matrimonio debet usque ad quartum gradum extendi. Antecedens probatur, quia Concilium solum expressit impedimentum, quod ex sponsalibus contrahitur, & illud ad primum gradum restrictum. At nomine sponsalium in iure semper intelliguntur sponsalia de futuro, non matrimonium ratum. Ergo de huiusmodi sponsalibus tantum est hoc decretum intelligendum. Ita Veracr. append. ad spec. de inped. aff. in fire. Barthol. à Ledesm. dub. 43. Sà verè. Matrimonium, de impediment. num. 12. Manuel. tom. 1. sum cap. 234. Petr. de Ledesm. qu. 54. artic. 1. Sanchez libr. 7. dub. 70. num. 16. Candid. disquisit. 8. art. 1. dub. 4. Hurtad. d. 2. diff. 2. Basl. libro 7. capite 35. numero 3. & 4. Leander tractat. 9. dub. 19. quest. 11. & alij communiter.

Fallam omnino primam esse sententiam, & fundamentum lene innuit, & Pij V. declaratio ostendit aperte. Anno enim 1538. Pontifex quodam in Breni, quod incipit *Ad Romanum* profatur: *Idcirco motu proprio, auctoritate Apostolica, tenore praesentium declaramus, & definimus, Decretum Concilii huiusmodi omnino intelligendum esse, & procedere de sponsalibus de futuro duntaxat: non autem in matrimonio sic, ut praefertur contra: sed in eo durare adhuc impedimentum in omnibus illis casibus, & gradibus, quibus de iure veteri, ante praedictum decretum Concilii introductum erat, & ita ab omnibus iudicari debere mandamus, & statuimus.* At ante Tridentinum impedimentum publicae honestatis oritur ex sponsalibus etiam irritis durabat usque ad quartum gradum, ne dum ea matrimonio rato. Ergo in eisdem gradibus hodie perdurat. Profecto Doctores primae sententiae motum proprii Pij non videntur; nec ad eorum notitiam accessit Sacri Senatus Cardinalium declaratio, à Farinacio expressa ad cap. 3. Tridentini. Ideo primam sententiam fallam omnino iudicamus.

DVBIVM XCII.

An Impedimentum publicae honestatis confurgat, ex matrimonio rato, quocumque ex causa invalido?

423 **Non confurgit.** Quia per Tridentinum sess. 24. cap. 3. hoc impedimentum correctum non est non tantum in sponsalibus, sed etiam in matrimonio rato. Nam cum sit correctum in sponsalibus irritis, & hoc impedimentum non inuenitur expressè decilum, oriri ex matrimonio rato nullo, sed id deducitur per quandam consequentiam, eo quod id decilum sit in sponsalibus irritis: eo ipso quod Tridentinum id correxit in sponsalibus nullis, videtur quoque in matrimonio rato irritato id correctum fuisse: accessorium enim naturam sequitur principalis, Regula Accessorium de regulis iuris, in 6. Sic Navar. sum. Lat. cap. 22. num. 58. corol. 2. Couar. 4. Decretal. part. 2. cap. 6. §. 2. num. 2. Ludou. Lopez part. 2. Instrucl. ubi de matrim. cap. 50. Sà de impedim.

Seccio II. Dubia, De Impedimentis. 251

pedim. num. 12. & alij, quos citat, & sequitur Texada tom. 2. lib. 4. tractat. 2. Paragraph. 7. controuers. 21.

424 Confurgit omnino. Quia id impedimentum confurgere minime correctum est à Tridentino, sed adhuc stat, & ideo oritur ex matrimonio rato irritum quacumque ex causa, præterquam defectu consensus, hoc impedimentum. Nam sic peculiariter declarauit Pius V. in motu proprio, qui incipit, Ad Romanum spectat, edito, (vt dubio proximo dixi) anno 1568. vbi Pontifex præmittit, multos dubitasse, an decerneret Tridentini sess. 24. cap. 3. quo cauetur, impedimentum publicæ honestatis, vbi sponsalia valida non fuerint, prorsus tolli, vbi verò valida fuerint, non excedere primum gradum intelligatur de sponsalibus de futuro tantum, vel etiam de matrimonio de præsentis non consummato; & asserit, solummodo de sponsalibus esse intelligendum, vt vidimus. Ita Henriquez lib. 12. cap. 10. num. 2. Valent. part. 4. d. 10. qu. 5. punct. 3. Sanchez lib. 7. dub. 70. num. 5. Basil. lib. 7. cap. 3. num. 5. Cornejo disp. 7. dub. 10. Palaeus d. 4. punct. 10. Diana part. 9. tractat. 6. resolut. 19.

425 Certissimum iam est, oriri hoc impedimentum ex matrimonio rato irritum quacumque ex causa, modo non sit irritum ex consensu defectu. Quia non est recedendum ab antiquo iure, nisi quatenus aliter in nouo decernitur: At iure antiquo c. p. Sponsam, de sponsal. & cap. Accusatio, de sponsa. impub. impedimentum publicæ honestatis ex matrimonio rato inualido quacumque ex causa confurgebat, modo non esset ex defectu consensus inualidum; (vt si metus interuenisset, error personæ, vel animus interuenisset,) & iure nouo non est aliter decretum, vt ex decreto Pij V. & Cardinalium declaratione apud Farinac. ad cap. 3. Tridentin. constat. Ergo ex matrimonio rato inualido publicæ honestatis impedimentum hodie confurgit.

DVBIVM XCIII.

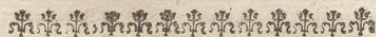
An ex matrimonio rato conditionato oriatur publicæ honestatis impedimentum?

426 **O**ritur quidem. Quia id matrimonium statim impleta conditione efficitur validum abque nouo consensu: unde ex eo oritur publicæ honestatis impedimentum, tanquam ex sponsalibus validis absolutis, quamuis condicio impleta minime sit. Nam tale matrimonium cum sit contractus perfectior sponsalibus, includit eminenter ante conditionis euentum sponsalium absolutorum vim. Sic Iurisperiti, quos memorat, ac sequitur Petrus de Ledesm. question. 55. artic. 4. dub. postrim.

427 Non oritur impedimentum. Quia nulla ratione habet vim contractus alicuius absoluti, sed solum sponsalium sub conditione initiorum, aut matrimonij conditionati: ac proinde ante conditionis euentum nullus adest perfectus consensus. Non ergo orietur impedimentum. Quippe ob hanc rationem deciditur cap.

unico, de sponsal. in 6. non oriri impedimentum ex sponsalibus conditionalibus, ante conditionis euentum. Ita Henriquez lib. 12. cap. 10. n. 2. Sanchez d. 7. dub. 70. num. 21. Basil. lib. 7. c. 3. Bonacin. quest. 3. de impedim. punct. 11. num. 16. Leand. tract. 9. dub. 19. quest. 14. Hurtad. dub. 21. diff. 1.

Certius hoc reor adiciens, post euentum conditionis, si teneamus matrimonium non perfici absque nouo consensu, sed eum contractum vim sponsalium absolutorum habere, (vt sustinet valde probabilis sententia) dixerim, ante nouum consensum perficientem matrimonium oriri publicæ honestatis impedimentum sicut ex sponsalibus absolutis, nimirum vsque ad primum gradum. At si teneamus, statim euenienti conditione perfici absque nouo consensu matrimonium absolutum, (quod probabilius duco) asseruerim, oriri impedimentum hoc vsque ad quartum gradum, sicut ex matrimonio.

CAPVT XXXI.

Circa Affinitatis Impedimentum. Si sis Affinis.

DVBIVM XCIV.

An vt affinitas contrahatur, sufficiat, vt solus vir in copula seminet?

429 **N**ONNULLA ex section. I. ad memoriam reuocare opera pretium duco. Primb, non solum ex matrimoniali copula, verum etiam ex illicita oriri affinitatem: quidquid in contrarium dicant Tancred. & Vincent. quos refert Archidiac. cap. ultim. v. 6. de sponsal. in 6. & alij. Quia sic definitur in cap. Non debet de consanguin. & affinit. & in Tridentin. sess. 24. cap. 4. Deinde, vt affinitas contrahatur, non sufficere copulam absque seminis viri in vas fœmineum intromissione (quidquid Metina lib. 5. de sacror. homin. continent. cap. 76. refragatur.) Quia affinitas ex eo solum oritur quod semen viri, & sanguis menstruus fœminæ, vel eius semen intra matricem commisceantur, vt habetur in cap. Lex diuina, 27. question. 2. Ex hac enim commixtione vir, & fœmina fiunt vna caro, & vnus sanguis; & consequenter consanguinei vnus fiunt alterius affines. Querierim, nūc vt affinitas contrahatur, sufficiat, vt solus vir in copula seminet, an etiam necessarium sit, fœminam seminare?

430 Non sufficit seminare virum, sed necessarium est, vt fœmina etiam seminet. Quia copula, in qua solus vir seminat, non est ad generationem sufficiens: cum iuxta communem Medicorum sententiam vtrūque semen ad generationem

BAR
MOR
II. IV
IV

252. Theologie Moralis, Lib. XXVII.

rationem desideretur. Sic D. Thom. in 4. dist. 41. qu. unic. art. 1. quæst. unic. 3. ubi ait, ex carnali copula, in qua est seminum commixtio, oriri affinitatem. Durand. ibi qu. 1. art. 7. D. Bonaventur. art. unic. q. 1. Vignier. l. Institut. cap. 16. §. 7. vers. 9. impedim. 6. Hurtad. disp. 20. diff. 1. num. 5. Diana part. 4. tractat. 2. resolut. 53. & part. 3. in addit. 2. resolut. 21. Didac. de Narbon. de etate ad omnes, anno 14 qu. 5. num. 4. Qui tamen non bene pro hac parte citat Thomam Sanchez. Hic autem lib. 7. dub. 64. num. 20. ex Iurisperitis citat plurimos.

⁴³¹ Sufficit virum seminare, nec femina semen desideratur: sed sufficit ad affinitatem contrahendam, si vir intra pudoris claustra semen emittat. Quia ea est copula perfecta, & sufficiens ad generationem, subindeque ad affinitatem. Ita Sanchez citatus, num. 21. Petr. de Ledesma. quæst. 5. art. 5. dub. 2. ad 4. Manuel tom. 1. sum. cap. 2. 28. numer. 1. Vega. tom. 2. sum. cap. 31. casu 171. concl. 5. Basil. lib. 7. cap. 33. num. 2. Lublin. verb. Affinitas, num. 1. Torrellanc. lib. 1. pract. cap. 15. section 9. num. 77. 78. & 79. Rebel. qu. 15. num. 2. Et id ipsum existimo tenuisse Dianam part. 3. tractat. 5. resolut. 19. citantem Florenum, ac Finellum. Trullench. lib. 7. cap. 9. dub. 16. num. 4. Leander tractat. 9. dub. 20. qu. 4. Cornejo disp. 7. dub. 31. & viginti sex Doctores à Thoma Sancto citati.

⁴³² Profecto cum verius sit semen femineum minime ad generationem desiderari, verius esse puto, nec ad affinitatem contrahendam requiri. Nam in matrice, in quam virile semen immittitur femina mens trusus sanguis est paratus, ex cuius cum virilis feminis commixtione vir, & femina vna fiunt caro, & huiusmodi copula perfecta est, & ad generationem sufficiens.

D V B I V M X C V.

An contrahatur affinitas ex copula, in qua sola femina seminat?

⁴³³ Sufficit quidem. Sufficit, imo licet non ipsa seminare. Quia ex solo matrimonio rato confurgit affinitas. Quia per matrimonij contractum de presenti adstringuntur coniuges multo arctiori vinculo, quam per contractum sponsalium de futuro: ergo vir cum consanguineis vxoris, & vxor cum consanguineis viri multo perfectiori vinculo, ac maiori propinquitate coniunguntur. Ergo adhuc efficacius adstringuntur ex copula, in qua sola femina seminat. Sic Michael de Medina citatus à Leandro tractat. 9. disput. 20. quæst. 5. Sotus in 4. dist. 41. quæst. unic. art. 1. Petr. de Soto lect. 10. de matrimon. Bellarm. lib. 1. de matrim. capite 24. Henriquez libro 12. capite 10. numero 1. & alij apud Sanchez lib. 7. dub. 64. num. 24.

⁴³⁴ Non sufficit. Minime sufficit. Quia præfata copula, nec ad generationem est sufficiens, nec ibi datur commixtio sanguinum, è qua vir, & femina vna caro fiunt. Ita Sanchez citat. n. 10. citans pro hac parte quinquaginta supra quinque Doctores. Quibus addo Basilium, Bonac. Hurtad. Candidum, & Cornejo citatos à Leandro ubi supr.

⁴³⁵ Hoc mihi certum, quia ex communi sententia, ad affinitatem contrahendam, requiritur copula, quæ ad generationem sufficiat. Hic certum mihi.

D V B I V M X C V I.

An ex spadonis congressu oriatur affinitas?

⁴³⁶ Oritur quidem. Quia spadones semen emittunt, è quo cum femina fiunt vna caro. Oritur plene. Sic Ioan. de Friburgo sum. Confess. lib. 4. tit. 16. qu. 3. citans Hugonem, addens, oppositum esse tutius. Ergo tutum hoc esse opinatur. Minime oritur. Quia non emittunt verum semen, è quo subsequi possit generatio. Ita Petr. de Ledesma. qu. 5. art. 3. Ledes. 2. qu. 57. art. 3. Basil. lib. 7. cap. 33. num. 2. Bonacin. qu. 3. funt. 12. n. 14. Hurtad. d. 20. diff. c. 1. n. 3. Candid. di. qu. 18. a. 12. dub. 8. Lublin. v. Affinitas, n. 1. & verb. Maritimum, n. 27. Trull. l. 7. c. 9. dub. 16. n. 4. Sanch. lib. 7. d. 64. n. 11.

⁴³⁸ Abique dubio ex congressu spadonum consummantium intra vas legitimum haud affinitas oritur. Quia ad hanc requiritur emissio seminis è quo subsequi generatio valeat. Hic mihi dubium.

D V B I V M X C V I I.

An ut affinitas contrahatur, sufficiat si virile semen, quocumque modo, etiam demonis arte, intra vas se recipere recipiatur?

⁴³⁹ Quando semen intra vas femineum recipitur quacumque arte siue humana, siue diabolica, siue cum violatione claustris, siue abique illa, siue sponte, siue casu: affinitas oritur. Quia inde potest sequi generatio, quod sufficit ad affinitatem contrahendam. Sic Sanch. lib. 7. d. 64. n. 15. Candid. disp. 28. a. 12. dub. 7. Petr. de Ledesma. qu. 5. a. 3. dub. 2. ad 4. Manu. to. 1. c. 28. n. 1. Filliuc. tr. 10. p. 2. n. 209. Gutier. de matr. c. 4. §. 4. num. 23. Lublin. v. Affinitas, num. 1. Viginti plus Doctores à Sancto citati, Torres, Cornejo, Rebel. Trull. Bonacin. & Hurtad. apud Leandrum tract. 9. d. 10. quæst. 7.

⁴⁴⁰ Non sufficit semen virile intra vas femineum recipi, nisi adsit vera copula cum aliquali penetratione. Quia quavis possit ex semine virili aliter deciso siue arte humana siue diabolica, siue casu in femina matricis generatio sequi, (quod multi abnegant,) adhuc tamen id ad contrahendam affinitatem non sufficit: ultra hoc enim requiritur generationem fieri per naturalem cooperationem, copulamque carnalem, ac adhesionem viri ad feminam. Ita Basil. l. 7. c. 33. a. 1. Albiz in manuscript. de matr. d. 17. dub. 1. Diana 3. p. 1. r. 5. res. 19. Torrell. l. 5. pract. c. 2. a. n. 34. Leander ubi supr.

⁴⁴¹ Profecto si ex copula habita alio modo quam connaturali haud posset generatio sequi, ut multis probare contendit Torrell. citatus, à prima sententia proculdubio recederem, qui mordicus defendo, non contrahi affinitatem, nisi ex copula sufficienti ad generationem. At cum fere sit certum

quacūque arte in vas fœmineum recepto
posse generationem sequi, à secunda sententia
quinnō recedo, iudicans materialissimam esse
in casu nostro illam viri ad fœminam adhesio-
nem, cum ex commixtione seminis virili cum
fœmine, aut cum sanguine fœmineo fiant vir, &
fœmina vna caro.

DVBIVM XCVIII.

An copula Sodomitica impediatur matri-
monium?

dirimat, impediatur tamen subsequens matrimonium in ulterioribus ultra secundum gradibus?

Impedit. Quia Tridentini decretum *sess. 24.* 447
cap. 4 non videtur omnino eam affinitatem re- *Impedit licet*
stringere, sed limitare, quatenus matrimonium *non dirimat.*
dirimebat. Vnde à iure veteri statuenti eam
impedire, ac dirimere recedendum non est, nisi
quatenus ius nouum corrigat. *l. Precipimus Cod.*
de appellat. Sic viri periti, quos prelo nomine
memorat Sanch. *l. 7. d. 57. n. 4.* Nauar. *sum. Lat.*
antiqua c. 22. n. 43. hac ratione conuictus, hanc
partem tuetur.

Non impedit. Quia Pius V. in motu proprio edito anno 1566. incipiente, *Ad Romanum Pontificem*, fatur: *Declaramus, & auctoritate Apostolica decernimus, nullum hodie impedimentum remanere, quominus in ulterioribus gradibus huiusmodi, (id est circa secundum) liberi, & licet matrimonium contrahi possit.* Quod decretum merito vitatur verbo *Declaramus*, quasi non sit novum ius, sed decreti Tridentini declaratio, quasi re vera ipsum voluerit auferre praefatum impedimentum, licet verbis limitatis vti videtur, ibi: *Matrimonium postea contrahendum non dirimere.* Ita Sanchez citatur. Petr. de Ledesm. *quest. ion. 55. art. 1. dub. ultim.* Cornejo d. 7. dub. 31. qu. 4. & alij communiter Imo & Nanan. Summae noua editione, viso Pij V. decreto, sententiam mutant.

Existimo probabilem fuisse satis primam
sententiam ante Pij V. declarationem, post eam
autem hand posse sustineri. Imo vel ante pro-
prium motum Pontificis probabiliorem secun-
dam iudicari. Satis enim Concilium illis ver-
bis : *Matrimonium postea contractum non diri-
mere*, suam exprimit pro nostra sententia men-
tem. Quia omne impedimentum dirimens ex
eo solum habet impedire, quod dirimat, (cum
impedimentum dirimens, eminenter sit impe-
diens,) at proinde cum tollitur impedimentum
quatenus est dirimens, tollitur etiam quatenus
impedit. Quare nec affinitas ex fornicatione di-
rimit, aut impedit sponsalia subsequencia, aut
precedentia ultra secundum gradum. Quia ea-
dem sola ratione quia impedit matrimonium,
impedit sponsalia: si ergo illud non impedit ul-
tra secundum gradum, nec etiam hæc impedit.

D V B I V M C.

An Accessus ad consanguineam in tertio, aut quarto gradu eius, quicum quis fornicatus fuerat sit incestus?

Incestus est. Quia Tridentinum *sess. 24. cap. 4.* non prius absbluit affinitatem ex fornicatione surgentem, sed in quantum in eundo matrimonio obstat: nec voluit sanare fornicantibus. At limitata causa limitarius produci effectum. *leg. Age cum Germaniano, Cod. de transactione.* maxime cum id decretum sit correctorium. Remanet ergo affinitas in eo tertio, ac quarto gradu ex priori fornicatione producta, ad eum effectum, vt accessus personae sic affinis, sit incestus. Profecto etsi expediat matrimonij impedimenta restringi, ac non licet licentiam admittendi delicta ampliari. Quae uti-
que

Y que

DVBIVM XCIX.

*An affinitas ex fornicatione orta impediat
matrimonium in gradu tertio, &
quarto?*

446
Ortium sup.
pau.

Certum est, affinitatem ortam ex fornicatione ab secundum gradum esse restrictam, nec dirimere matrimonium in tertio, aut in quarto. Tridentin. *sess. 24. cap. 4.* Vnde caute lege Aureolum in *4. dist. 41. art. vnic.* docentem affinitatem ex fornicatione dirimere eodem gradu, eodemque modo, quo conjugum unitas. Quæstio autem, an affinitas hæc licet non

Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

que ampliarentur, si iam ultra secundum gradum illius affinitatis non esset possibilis incestus. Petr. de Ledesma. qu. 55. art. 3. dub. 5. probabilem esse dicit, in sum. Sacrament. ubi de Sacram. ponit. cap. 19. contrariam sententiam tantum appellat probabilem valde, quasi hanc quoque probabilem esse docet. Et Azevedo l. 2. recopil. tit. 20. l. 7. n. 42. questione hac utrimque disputata, anceps manet, & doctæ cogitationi relinquit. Comitoli. l. 1. res. moral. q. 138. num. 2. Angles in 4. p. 1. de matr. q. 3. de imped. aff. a. 1. ante difficult. 1. & alij.

452
Non est incestus.

Non est incestus. Quia nullibi reperitur specialis prohibitio accessus ad affines: sed tantum est incestus, & specialiter prohibitus, eo quod inter illos interdicitur matrimonium ob reuerentiam affinibus debitam: quæ etiam ratio inuenitur in copula illicita: & ita tota prohibitio copulæ permanet à matrimonij prohibitione, & quæ illi accessoria. Ergo cessante matrimonio prohibitio, cessat tanquam accessoria prohibitio copulæ specifica: ac proinde accessus ille non erit incestus, sed simplex fornicatio. Ita Sanch. l. 7. d. 67. n. 8. Petr. de Ledesma. citat. Nauar. l. 3. consil. de consen. cons. 3. n. 23. L. ym. tr. 10. p. 4. c. 5. n. 3. Hurtad. d. 20. diff. 5. n. 17. Manu. to. 1. sum. c. 209. n. 1. S. v. Luxuria. n. 2. Veracruz append. ad spec. ubi de imped. aff. ad finem. Metina, Salzedo, Gutier. Cervantes, Alcozer, & alij apud Sancium ubi sup.

452
Hoc longe probabilius.

Longe hoc probabilius mihi. Quia iure communi impediatur matrimonium usque ad septimum consanguinitatis, & affinitatis gradum: & postea restricta est consanguinitas ad quartum gradum. Non debet, de consang. & aff. fin. & omnes fatentur iam accessum ad consanguineos ultra quartum gradum, vel ad affines, non esse incestum: cum tamen textus eo c. Non debet, nihil dicat de incestu, sed tantum non prohiberi deinceps matrimonium ultra quartum gradum, ibi: Prohibitio quoque consanguinitatis quartum consanguinitatis, & affinitatis gradum de cetero non excedat. Ergo ut accessus ad affines ex copula fornicaria non sit incestus ultra secundum gradum, satis est, ut ultra eum sit iam sublata ea affinitas ad effectum impediendi matrimonium.

DVBIVM CI.

An affinitas ex fornicatione orta dirimat, in omni gradu lineæ rectæ iure naturali matrimonium?

453
Dirimit quidem.

Dirimit in primo gradu lineæ rectæ, unde interdictum est matrimonium iure naturæ inter filiam, & eum, qui cum eius matre est fornicatus. Quia ipsa natura repugnat primum gradum tanta indecentia violari in affinitate, sicuti in consanguinitate repugnat. Sic Celaia in 4. diff. 40. q. vni. post 4. argum. dub. 1. D. Anton. p. 3. tit. 1. c. 11. §. 1.

454
Non dirimit.

Non dirimit in primo gradu naturali ex iure. Quia ea affinitas ex solo iure Ecclesiastico confurgit: ut probat Sancius l. 7. d. 65. n. 9. Ergo ex solo Ecclesiastico iure primo in gradu lineæ rectæ dirimit. Ita Sanch. d. 66. n. 3. Petr. de Ledesma. q. 55. a. 6. circa primum statum affinit. diff. 2.

concl. 3. Omnes communiter apud Rebel. l. 3. de matr. q. 1. §. Laym. l. 5. tr. 10. part. 4. c. 5. n. 6. Palaus d. 4. pun. 8. n. 10. Leand. tr. 9. d. 20. q. 18.

Mihi certissimum est, eam affinitatem ex solo Ecclesiastico iure confurrexisse. Si ergo stando in iure naturæ ea affinitas non erat, quomodo poterat, eo iure attento, obflare matrimonio: Quare Celaia, & D. Antoninus minime sunt audiendi.

DVBIVM CII.

An affinitas ex matrimonio orta dirimat, iure naturæ matrimonium aliquo in gradu lineæ rectæ, inter ascendentes, ac descendentes?

In recta linea dirimit affinitas matrimonium iure naturæ in quocumque gradu in infinitum. Quia eadem reuerentia debetur affinibus, ac consanguineis, & eodem modo ab utroque est abstinendum. Sic Sylvest. verb. Matrimonium, 8. quest. 1. §. dicto 6. Petr. de Soto lect. 10. de matrim. Philarch. de Offic. Sacerd. tom. 1. p. 2. l. 2. c. 12. & Greg. Lop. l. 5. in fine, tit. 6. p. 4. Alij asserunt, in primo affinitatis gradu lineæ rectæ prohibitum, ac irritum esse iure naturæ matrimonium: ut inter priuignum, & nouercam, vel priuignam, & vittricum: socerum, & nurum, socrum, & generum. Quia eodem modo abstinendum est ab affinibus, sicut à consanguineis, c. 1. de consang. & c. Equaliter, & cap. de propinquis, 3. §. 9. 3. At in primo gradu consanguinitatis lineæ rectæ fatentur omnes iure naturæ irritari matrimonium: ergo & in primo affinitatis gradu lineæ rectæ iure naturæ irritabitur. Sic Nauar. l. 4. consil. tit. de sponsal. consil. 4. nu. 8. Couarrua. 4. decret. p. 2. c. 6. Valq. 1. 2. q. 74. art. 8. d. 112. n. 7. Bellarm. l. 1. de matr. cap. 28. notab. 2. Valent. p. 4. d. 10. q. 5. pun. 3. Coninch. d. 32. dub. 4. num. 53. & alij.

Affinitas orta ex matrimonio in nullo gradu lineæ rectæ minime irritat iure naturæ matrimonium. Unde secluso iure Ecclesiastico, in quocumque gradu est validum. Quia matrimonium in nullo gradu affinitatis lineæ rectæ iniungitur: ut opponitur primario, aut secundario ipsius matrimonij fini: cum possit ordinari ad sobolis propagationem concupiscentiæ remedium, & mutuum coniugum obsequium in rebus domesticis. Nec violatur in eo matrimonio debitus coniunctionis ordo, licet incurrat in primo gradu lineæ rectæ, ut inter priuignum, & nouercam, vel vittricum, & priuignam: qualis violentio contingit in matrimonio inter parentes, & filios. Quia relatio naturalis superioritatis ex qua oritur naturalis reuerentia debita superiori, solum fundatur inter eas personas, quæ dant, & accipiunt esse naturale per naturalem generationem: quales sunt parentes, non autem affines in primo gradu lineæ rectæ. Ita D. Thom. 2. 2. qu. 154. art. 9. Alens. 2. part. qu. 169. memb. 2. & 3. Caietan. 2. 2. qu. 154. art. 9. Supplem. Gabr. in 4. diff. 4. 1. qu. vnic. art. 3. Henric. lib. 1. c. 1. m. 1. S. v. verb. Matrimonium, ubi de impedim. num. 4. Basil. l. 7. cap. 34. n. 5. Candid. disquisit. 28. art. 12. dub. 4. dicto 10. Rebel. l. 3. de matrim. qu. 15. num. 10. Bonacin. qu. 3. punct. 12. num. 7. citans Gutier. Hurtad.

Hortad. d. 10. diff. 4. Trullench. l. 7. c. 9. dub. 16.
numer. 15.

Profecdo, vt probabiliorem admodum secundam sententiam esse affirmem, sufficit mihi scire, huiusmodi matrimonium haud esse apud omnes nationes interdictum. Nam Valerius Max. l. 9. cap. 7. & Plutarchus in vita Demetrii referunt, Seleuchum suo filio Antiocho tradidisse in matrimonium Stratonicem propriam vxorem: ac id factum ipse Valerius laudibus effert, & 3. Reg. 2. Adonias filius David petiit Abisac Sunamitidem in vxorem: & illa erat Davidis vxor, vt constat ex 2. Reg. ult. signum ergo est, id matrimonium non esse iure naturæ interdictum.

DVBIVM CIII.

An affinitas ex matrimonio orta dirimat, naturali iure coniugium in primo linea transuersa gradu?

IN primo gradu dirimit. Vt si quis ducat vxorem fratris: vel si femina nubat suæ sororis viro. Quia inter Fratrem, & Sororem est iure naturæ irritum matrimonium. At vxor fratris reputatur, ac soror, utpote quæ per matrimonium effecta est in vna caro cum fratre. Et quia Ioannes Baptista Mar. 6. grauerit increpanit Herodem, quod vxorem fratris sui duxisset. Et D. Chrysost. hom. 41. in Mar. Philippum tunciam obiisse. At Herodes Gentilis lege Mosis non adstringebatur, sed sola naturali. Sic Palud. in 4. dist. 37. q. 1. a. 5. D. Antonin. 3. p. tit. 1. c. 11. & 14. Et Auctores existimantes, omnes gradus Leuit. 18. prohibitos obligare nunc, eo quod lege quoque naturali sint interdicti, quos refert Sanch. l. 7. d. 5. n. 5.

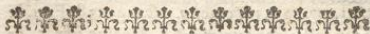
Nullus gradus affinitatis in linea transuersa adeo est prohibitum iure naturæ, vt eo attentio irritet matrimonium: quamvis aliquam præ se ferat naturalem indecentiam, nisi causa aliqua iusta cohonefctetur. Quia Innocentius III. c. fin. de diuort. cum infidelibus recens conuersis dispensauit propter eorum infirmitatem, vt matrimonii initis cum relictis fratrum vterentur. Et Alexander VI. dispensauit in eodem gradu cum Lusitanæ Rege. Et Iulius II. cum Henrico VIII. & Catherina Regibus Angliæ. Et postea Clemens VII. consultis totius Orbis illustribus Vniuersitatibus, & maturissimo inito consilio auctoritate Pontificia decreuit fuisse legitimam dispensationem. Quod decretum refert ad verbum Castro l. 1. de lege pæn. c. 12. & multi viri doctissimi in huius veritatis confirmationem varios tractatus edidit. Certe arctius est vinculum inter consanguineos in secundo gradu lineæ transuersæ, quam inter affines in primo gradu eiusdem lineæ: illi enim ab intrinseco per eiusdem sanguinis participationem coniuncti sunt: hi vero quasi ab extrinseco. At inter illos non est irritum iure naturæ matrimonium, sed solo Ecclesiastico, vt constat ex c. Gaudemus, de diuort. Ita Sanch. l. 7. d. 66. nu. 11. multos citans Doctores. Basil. l. 7. c. 3. 4. n. 3. Hortad. d. 10. diff. 3. Bonac. q. 3. de impedim. pun. 12. n. 7. Valerius in differ. verbor. dispens. differ. 6. n. 1. 2. 3. & 4. alij apud ipsum Caiet. tom. 1. Opusc. Esceob. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

tr. 13. de coning. cum relictis fratris ad Reg. Angl.

Certe vt hoc vnice verum existimemus, ac primam partem, vt falsam omnino repellam mihi sufficit Iacobum virum Sanctissimum Liam, & Rachelem sorores duxisse. Gen. 29. Et Iudam eidem mulieri duos fratres in viros dedisse. Gen. 38. Et Deuter. 27. iubere legem veterem, vt frater duceret fratris sine liberis obeuntis vxorem. Verum quamuis hæc sacra monumenta non extarent, me omnino conuincerent tractatus tot doctissimorum virorum in fauorem matrimonij Henrici VIII. cum Catherina editi: qui ob id irritum esse contendebar, quod Pontifex non potuisset in lege naturæ dispensare: cum ea prius fratri suo nupsisset.

461

Hoc mihi vnice certum.

CAPVT XXXII.

Circa impotentie impedimentum.

Si forte coire nequibus.

DVBIVM CIV.

An validum sit matrimonium initum inter impotentes, cognita impotentia naturali perpetua cõuendi, dummodo ad casum viuendum, & sine ordine ad copulam celebretur?

ECOLO ex section. 1. impotentiam esse duplicem, alteram ad copulam, seu ad valis penetrationem, emil. ex sect. 1. sonemque veri seminis intra vas: alteram ad solam generationem, ob

462

Nonnulla ex sect. 1. recolo.

seminis infecunditatem. Certe quælibet impotentia ex hisce potest esse perpetua, & temporalis. Vel absoluta in se sine respectu ad has, vel illas personas: & respectiva, id est, cum respectu vnus, aut alterius personæ, non omnium. Alia est naturalis, quæ prouenit ex defectu aliquius naturaliter requisiti: & alia artificialis, quæ potest ex dæmonis arte provenire. Equidem illa impotentia censeretur perpetua, cuius impedimentum nequit auferri humana industria, absque miraculo, aut absque aliquo præter naturali medio: aut absque vitæ periculo: aut absque peccato. Quia quod fieri nequit nisi aliquo ex his mediis, id nec ius, nec ratio fieri posse dicat, sed respuit. Illa vero impotentia censeretur temporalis, cuius defectum, aut impedimentum humana industria, absque miraculo, absque periculo corporali, absque peccato valet auferri. Cæterum certum est impotentiam perpetuam ad copulam matrimonium dirimere: secus vero temporalem, quamuis sit naturalis, & absoluta. His præmissis, quæserim, an quando contrahentes non latet impotentia alterius, vel vtriusque, possint valido matrimonio colligari, solummodo ad fraternam gerendum societatem?

Possunt valido colligari coniugio. Quia ideo impotentia ignorata dirimit matrimonium, quod cum sit contra præcipuum matrimonij finem, tollit virtualiter consensum.

463

Validum est.

Y 2 Quæ

Quę ratio prorsus cessat, vbi impotentia fuit præcognita. Et quia quamvis filiorum procreatio sit præcipuus matrimonij finis: at non est ita necessarius, quin absque illo possit esse validum. Potest enim contrahi propter solam societatem, & animorum coniunctionem, eritque validum matrimonium, sicut fuit inter D. Iosephum, ac Deiparam. Vnde constat, non desiderari consensum in carnalem coniunctionem ad coniugij veritatem. Quod si dicas, actum non requiri bene tamen potestatem. Contrā, quia cum potestas, non sit propter se, sed propter actum, frustra esset. Si ergo actus non est necessarius, neque erit necessaria potestas. Sic Magist. in 4. dist. 34. cap. 1. D. Thom. in 4. dist. 36. qu. unic. art. 2. ad 4. D. Antonin. p. 3. tit. 1. cap. 2. §. 3. Veracr. p. 1. spec. art. 38. Petr. de Soto lect. 5. de matrim. cap. 8. Medina libr. 5. de contin. cap. 74. & alij, quos refert Sanch. citandus, & refert, ac sequitur Basil. lib. 6. cap. 56. 57. 58. & 59.

464
Non est validum.
Minime possunt, valide coniugium inire. Quia ea coniunctio repugnat corporum mutuae traditioni ad vltimum coniugalem, in quo matrimonij consistit essentia. Cum enim vltus is sit impossibilis, non potest dari ad illum obligatio. At vbi contractus essentia non potest reperiri, nequeunt contrahentes cedentes iuri suo, efficere, vt is contractus valeat. Nemo enim potest ad impossibile obligari, etiam altero obligationem admittente. Ita Sanch. lib. 7. d. 97. num. 2. Abul. 3. Reg. 2. quest. 26. Bassol. in 4. dist. 3. qu. unic. art. 2. Palac. ibi, d. 1. concl. 2. Ledelm. 1. p. 4. qu. 60. art. 1. Veracr. p. 1. spec. art. 38. concl. 7. Valent. 4. p. d. 10. q. 5. pun. 3. Henriq. l. 1. c. 10. Tolet. l. 7. c. 12. n. vlt. Sā v. Matrimonium, vbi de imped. impot. n. 14. Valq. 3. p. d. 125. cap. 7. Hurtad. d. 2. diff. 4. Torres in sum. p. 2. cap. 118. dub. 4. & 7.

465
Idem existimo, & pluribus additio.
Existimo, huiusmodi matrimonium nullo modo valere. Quia Sixtus V. in motu proprio circa Eunuchorum matrimonia edito, expressis verbis decernit, matrimonia cum iis scienter contracta esse irrita: eo quod impotentes sint. Fateor quidem, non desiderari ad matrimonij valorem, coniuges habere animum vacandi copulę coniugali ad sobolem procreandam: at necesse est, vt tradant sibi mutuam ad copulam potestatem, quę traditio coniugi impotenti impossibilis est. Verum hæc traditio inuenta est in Deiparę cum D. Iosepho coniugio. Itaque licet possit verum matrimonium iniri ob animorum coniunctionem, ac mutuam societatem, at est necesse, vt seruetur essentia, nempe potestatis traditio. Porro quando ab initio cognita impotentia, antequam celebrent matrimonium, volunt vir, ac femina non vero matrimonio colligari, sed quoddam societatis vinculum inire, quo simul habitantes ad mutua sese obsequia obligent, vt femina inferuiat viro, & hic illi alimenta exhibeat, licitum est, dummodo periculum incontinentię non adsit. Quia si possunt alios contractus civiles inire inter se, & hunc poterunt. Caterum cognita post matrimonium bona fide contractum impotentia, & consequenter matrimonij resecrata nullitate: poterunt contrahentes instar fratris, & sororis ad solam vitę societatem sic permanere. Habetur expresse cap. Consolationi, de frigid. & cap. 2. §. 3. qu. 1. & motu proprio. Six-

ti. Non tamen licebit eis tādibus vacare, qui soluti non licent: eo quod coniuges minime sint. Vnde nullatenus sic persistere debent, quando incontinentia huiusmodi laborant. Lege Sanctorum citatum, num. 4.

DVBIUM CV.

An impotens, qui suę impotentie consensu deceptus feminam ipsam ducens, teneatur eam vt sororem habere, & ei alimenta impertire?

Tenetur profecto. Quia fraus non debet ei patrocinari. Et quia ca. Consolationi, de Tenetur qui, frig. sic dicitur: Romana tamen Ecclesia consuevit, in consimilibus iudicare, vt quas tanquam uxores habere non possunt, habeant, vt sorores. Quę verba præceptum videntur imponere: cum per sententiam istam, nec poenalem, nec falsę præsumptioni innitentem cogat ad hoc Ecclesia. Sic Glossa cap. 2. vers. idcirco, & cap. penult. in fine qu. 1. Rol. verb. Impedimentum, impedim. 15. num. 10. Syluest. verb. Matrimonium 8. qu. 16. Armil. verb. Matrimonium, numer. 52. Turcer. 3. question. 3. in sum. numer. 7. conclus. 4. Montalu. lib. 1. titul. 9. part. 4. verb. Mas como. Et id asserunt esse verum, quamvis potens iam ad alias nuptias transferit Montalu. Rol. Syluester, Armil.

467
Non tenetur.
Non tenetur, nec id decipienti feminam citata lege præcipitur. Quia cum re vera id matrimonium sit irritum, non est, cur obligetur vir, eam feminam tanquam sororem habere, & alere. Eo namque Cap. non dicitur, si sententiam ferre Ecclesiam præcipiendo, sed omnino dissolviendo matrimonium, ac permettendo huiusmodi cohabitationem, si communi consensu eam illi elegissent. Ita Sanch. lib. 7. d. 97. num. 10. Glossa cap. Laudabilem, verb. Quod si ambo, de frigid. & malefic. Anton. ibi, num. 16. Alexand. de Neuo num. 11. Præposit. num. 6. Hostien. sum. eodem titul. §. Quę impotentia. Veget. rom. 2. sum. capite 34. casu 113. Supplement. Pilanę verb. Impedimentum, impedimento 15. numero 9. Leander tractat. 9. disp. 21. quest. 7.

468
Huiusmodi.
Verius existimo, textum illum capitis Consolationi, præceptum minime continere, sed permissionem. Attamen si huiusmodi deceptione grauiter femina læsa fuerit, iudico alio ex capite debere virum decipientem ei læsioni satisfacere. Aptā vero in hoc casu satisfactio erit, eam vt sororem recipere, & alere, modo periculum inficiendę conscientię non adsit.

DVBIUM CVI.

An si utręque coniux initio matrimonij tempore nouerant impotentiam: teneantur, tanquam fratres coniungere?

469
Tenentur quidem ita, vt neutri liceat, altero inuito, resiliire. Quia cum huiusmodi quidem contra

Seccio II. Dubia, De Impedimentis. 257

contractus non possit vim matrimonij habere, videtur ad id obligare, quod potest, nempe ad vitam locorum, ac fratrum peragendam. Sic Innocent. cap. Consultationi, numer. unic. de frigid. Anton. ibi, num. 2. Abbas num. 2. Neuo numer. 3. Alberic. in Dictionar. litter. I. verb. impedimentum, impediment. 15. Monald. sum. tractat. de matrimon. tit. Qualiter, & quando fiat diuortium propter impediment. coeundi. Rosel. verb. Impedimentum, impedim. 15. num. 10. Syluest. verb. Matrimonium, 8. qu. 16. dicto 5. Armil. verb. Matrimonium, num. 12. & alij.

470
Non tenentur trahentium ad eam cohabitationem fraternam se obligare, sed ad verum matrimonium. Quare cum verum matrimonium minime coarctetur ob dirimens impedimentum, nulla in se confurgit obligatio. Ita Gloss. ad cap. Consultationi. Richar. in 4. dist. 3. question. 2. artic. 2. Nauar. sum. cap. 22. num. 60. Barthol. a Ledesm. de mar. dub. 48. concl. 1. Mann. tom. 1. sum. cap. 23. num. 1. & alij, quos refert, ac sequitur Sanchez libr. 7. dub. 97. num. 12.

471
Existimo, nullatenus esse præceptam eo cap. Consultationi, hanc fraternam cohabitationem, vti dubio 105. expressi. Sed permissam solummodo esse. Vnde quando ab initio, cognita impotentia volunt vir, & femina non vero matrimonio colligari, sed quoddam societatis inire vinculum, quo simul habitantes, ad mutua sese obligant obsequia, vt verbi gratia, femina inferu at viro, & hic illi alimenta ministrat: dixerim, id licitum esse, dummodo periculum incontinentie non addit, nec scandali occasio. Quia cum possint, alios contractus ciuiles inter se inire, non est: cur hic eis sit interdicens, impotentia enim soli vero matrimonij contractui obstat. Et quia si comperta matrimonij nullitate, possunt sic permanere, cur non à principio sic conuenire poterunt: cum in vtroque euentu nullum sit coniugale vinculum, ac idem sit periculum?

DVBIVM CVII.

An satis sit ad matrimonij valorem potentia penetrandi vas, si seminandi intra illud desit potentia?

472
Satis est ad valorem matrimonij. Quia illa adhaesione, ac membri intromissione videntur coniuges vna fieri caro: & absolute potentia est ad copulam. Vnde valde senes qui semen non possunt emittere valide contrahunt. Sic Emanuel Sà ex quibusdam Doctoribus, licet ipse non id absolute tenere videatur. Ait enim verb. Matrimonium, de impediment. numer. 14. Quidam aiunt sufficere copule potentiam, etiamsi desit seminatio. Certe valde senes contrahere solent. Gloss. ad cap. Hi qui, 32. question. 7. Hugolin. de matrimon. cap. 19. & alij, quos tacito nomine, refert Hurtad. dub. 22. diffi. 5.

473
Non est satis. Quia de ratione matrimonij est traditio potestatis corporis ad copulam coniugalem. At non reputatur coniugalis copula deficiente seminis immisione intra vas. Coitus Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

enim solum est via ad actum coniugalem perficiendum. Ita Sanch. lib. 7. disp. 92. num. 7. Paludan. in 4. dist. 34. qu. 2. art. 1. concl. 2. num. 8. Sotus ibi, q. vni. a. 2. Henric. l. 1. c. 10. n. vlt. Valent. p. 4. d. 10. q. 2. pun. 3. Tolet. l. 7. c. 12. qu. 2. Bonac. qu. 3. pun. 13. a. n. 14. Coninch. d. 3. dub. 7. Hurtad. citat. Torres sum. p. 2. c. 18. dub. 1. concl. 3. Palaus d. 4. punct. 14. §. 2. num. 1.

Certe ad matrimonij valorem non satis est potentia vas femineum penetrandi, sed desideratur seminandi intra illud potentia, quare potens coire, impotens tamen perpetuo ad semen emittendum in vas, vel quia nullo modo seminat, vel quia præ nimio calore, ita præpropere, vt vas expectare nequeat, est matrimonij incapax, si id vitium ita sit perpetuum, vt medicamentis nullius ope tolli possit. Quia ad matrimonij valorem requiritur copula, per quam coniuges vna caro efficiantur, vt constat ex c. Landabilem, de frigid. & malefici: ibi: Vtrque inuicem diuortio, quod nunquam per carnis copulam vna caro esse si fuissent: & tunc videtur, quod mulier possit, ad secundas nuptias conuolare.

DVBIVM CVIII.

An sufficiat ad matrimonij valorem, si vir non valeat emittere semen intra vas, sed tantum in ore vasis?

Sufficit quidem. Quia facile semen illud non semel ad matricem eius naturali vi attrahitur, vnde possunt coniuges vna effici caro, & ad id gerendum, coniux arte iuuari potest. Sic Hostiens. sum. tit. de frig. §. Qualiter, & quando, n. 13. Alberic. Dictionar. lit. I. v. Impedimentum, imped. 15. Astenf. p. 2. sum. l. 8. tit. 37. art. 1. q. 5. Brunel. de sponsal. concl. 28. limitat. c. n. 22. Hi quidem omnes de hoc dubitant, & Pontificem consulendum docent. Et in hanc partem licet dubius inclinat Auctor Suppl. Gabr. in 4. dist. 34. quæstio. art. 1. notab. 4. Dubitat etiam Borrillong. ibi, quæstio. art. 1. diffi. 2. & tenet Hugolin. de matrim. cap. 19. num. 1.

Minime sufficit. Quia huiusmodi seminatio per se non efficit, vt coniuges fiant vna caro, id est principium vnus carnis: etiamsi per accidens aliquando sufficiat, si forte virtute naturali matricis aliquando pars aliqua seminis sufficiens ad generationem intromittitur. Certe potentia ad sic seminandum est moralis impotentia, dum nequeat absque peccato fieri. Ita Hurtad. d. 2. diffi. 3. Palaus d. 4. punct. 14. §. 2. num. 1. Sanchez l. 7. d. 99. num. 37. Candid. di. quæstio. 28. art. 13. dub. 10. Leand. tractat. 9. d. 21. q. 10. & alij communiter.

Certe si femina sit adeo arcta, aut vir ita debilis, frigidus, vel calidus, vt nequeat cum femina coire semen intra vas emittendo, sed foras emittat, licet arte aliqua absque viri penetratione sit intra vas receptum, aut per matricis attractionem: si hoc impedimentum, & immitendi semen intra vas, sit perpetuum, & immedicabile: nullum est matrimonium. Quia verificatur, virum huiusmodi esse impotentem ad seminandum intra vas. Verum hæc impotentia nunquam alias posset matrimonium dirimere, quippe semper posset semen illud arte aliqua

474
Hoc tenet.

475
Sufficit quidem.

486
Minime sufficit.

477
Hoc mihi fuit certum.

Y 3 intra

intra vas foemineum immitti. Monuerim Candidum, & Hurtado meum non satis consequenter hæc asseruisse, cum sustineant talem congressum sufficere in casu singulari ab eis assignato, ad hoc, ut fiant qui gesserint, una caro, & contrahant affinitatem. Iuste ergo obne-
gant id sufficere ad matrimonij validitatem: sed debent suam de affinitate reformare asser-
tionem.

DVBIVM CIX.

*An validum sit matrimonium, si vir semi-
net intra vas, femina vero sit ad semi-
nandum impotens?*

478 *N*on est validum. Quia semen foemineum
necessarium est ad generationem. Sic Har-
rad. d. 2.2. diff. 5. & multi Doctores, supra citati
asserentes feminis foeminei ad generationem
necessitatem.

479 *V*alidum est. Quia foemineum semen non
est præcisè ad generationem necessarium, etsi
valde conferat. Ita Nauar. l. 4. consil. tit. de frigi.
& malef. conf. 3. n. 12. & 13. Veracr. p. 1. spec. a. 38.
concl. 9. Gutier. qq. canon. l. 1. c. 16. num. 16. & 17.
Henriq. l. 12. c. 7. n. 4. D. Th. 3. p. q. 3. 1. art. 5. ad 3.
Ledelm. Barbof. quos sequitur Sanch. l. 7. d. 9. 2.
n. 9. Candid. diff. 28. a. 13. dub. 9. Didac. Nar-
bon. anno. 6. p. q. 4. n. 10. Luis. Torres, & Palaus,
quos refert, & sequitur Leand. r. 9. d. 2. 1. qu. 11.

480 *E*quidem existimo, matrimonium valere, si
vit seminare intra vas possit, ac femina capax
sit seminis recipiendi, licet ipsa impotens sit ad
feminandum. Non tamen hoc est adeò certum,
cum innitatur illi principio philosophico, se-
men foemineum non esse ad generationem ne-
cessarium, cuius oppositum est probabile. Ast
quia probabilius est necessarium non esse, se-
cundam sententiam probabiliorum esse exi-
stimo.

DVBIVM CX.

*An Eunuchus valide possit matri-
monium inire?*

481 *Q*uando Eunuchi solùm altero sunt testi-
culo orbat, nemini dubium est, eos aptos
esse ad matrimonium. Quia verum semen, ido-
neumque generationi emittunt. Difficultas au-
tem est de Eunuchis utroque testiculo caren-
tibus, emittentibus tamen semen: an possint
validum coniugium inire?

482 *P*ossunt quidem. Quia verè copula semine
intra vas emisso, quamvis inefficaci ad genera-
tionem, contenta est, ut in sterilem copula eue-
ni. Et quia hi satisfacere valent foemineæ con-
cupiscentiæ, unde obtinetur secundarius ma-
trimonij finis. Certe primarius scilicet genera-
tio prolis ad eius valorem non desideratur, ut
in sterilibus constat. Sic Alex. de Nevo conf. 9.
n. 4. Palud. in 4. dist. 34. q. 2. a. 1. concl. 2. num. 8. D.
Antonin. p. 3. tit. 1. c. 12. §. 2. Syluest. v. Matrimo-
nium, 8. q. 19. dicto 7. Veracr. p. 1. spec. a. 38. concl.
6. Barth. a. Ledef. dub. 48. concl. 3. & alij.

Eunuchi utroque testiculo orbat sunt ma-
trimonij incapaces, ac proinde irritum est ma-
trimonium ab eis initum. Quia ad matrimonij
veritatem desideratur potentia verum semen
intra vas foemineum emittendi. At Eunuchi
quamvis membrum erigant, ac quandam ma-
teriam aquosam emittant: ea tamen non est
verum semen, nec eiusdem cum vero semine
rationis. Vnde merito Sixtus V. Eunuchorum
coniugia iam contracta irrita fuisse, ac nulla
iussit declarari, motu proprio edito anno 1587.
quem referunt Petr. de Ledef. & Gutier. citan-
dum hic qq. canon. l. 1. c. 16. n. ult. Me verò q. 58.
a. 1. dub. 3. quod excitat circa solut. ad 3. Sanch.
l. 7. d. 9. 2. c. 17. Basil. l. 7. c. 67. & 68. D. Tho. in 4.
dist. 34. Sotus q. vii. art. 2. Victor. de mar. n. 283.
Henriq. l. 11. c. 10. n. ult. Tolet. l. 7. c. 12. n. 2. Valent.
to. 4. d. 10. q. 5. p. n. 3. Mann. to. 1. sum. c. 125. num. 2.
Vega. tom. 2. sum. c. 34. casu 113. Cornejo d. 7. dub.
36. & alij.

Existimo, hodie dubitari non posse post mo-
tū proprium Sixti V. Eunuchos veri matrimo-
nij esse incapaces: nec posse primam senten-
tiam sustineri: imo nunquam validum fuisse
huiusmodi matrimonium. Quia Sixtus non dis-
soluit ea matrimonia, sed declaravit nonquam
fuisse valida, ibi: *Eos ad matrimonia contrahenda
inhabiles aut horitate nostra declares, & tam lo-
corum Ordinariis, ne huiusmodi coniunctiones de
cetero fieri quoquomodo permittant, interdicas:
quam eos etiam, qui sic de facto contraxerint, sepa-
rari cures: & matrimonia ipsa si de facto contra-
cta nulla, irrita, & invalida, fuisse decernas.* Ad-
dò, à tempore Sixti Eunuchismum esse impedi-
mentum iure etiam positivo introductum im-
pediens, & dirimens matrimonium etiam ad
caste viuendum contractum.

DVBIVM CXI.

*An si daretur Eunuchus virum emittens semen,
valide posset matrimonium inire, attento na-
tura iure, post Sixti V. motum pro-
prium?*

483 *N*on posset quidem. Quia licet iure nature
non esset inhabilis, motu Sixti V. inhabi-
lis existit. Sic Henriq. l. 12. c. 8. n. 1. lit. R. profatus: *Sic etiam
rarus aliquis reperitur, qui emittat verum semen, est inhabilis,
quamvis sterilem, & possit satiare foeminam in re-
medium concupiscentiæ, hic non esset iure natu-
re, sed decreto Sixti V. inhabilis.* Quod autem
id casu contingere possit, docet Ialon apud
eundem Henriquez littera C, affirmans, quan-
dòque accidisset ex naturæ vi, ut spado gene-
raverit.

484 *P*osset omnino. Quia si naturæ iure habilis
est ex decreto Sixti non redditur inhabilis.
Nam Pontifex in eo motu proprio nil nouum
statuit, sed solùm ius antiquum, & naturale
declaravit: ut constat ex illis verbis: *Autho-
ritate nostra declares.* Item quia non sola
matrimonia in posterum contrahenda irri-
tauit: sed etiam iam contracta. Quod Pon-
tifex gerere non posset, si valida fuissent.
Quare mens Pontificis fuit declarare, at-
tento omni iure matrimonia Eunuchorum
esse irrita, ac eos semper fuisse matrimo-
nij

Secl. II. Dubia De Impedimentis. 259

nij incapaces, vtpote qui verum semen haud possent emittere. Caterum admissa hypothefi impossibili, quod daretur rarus Eunuchus veri feminis emittendi compos, is non excluderetur iure antiquo à matrimonio, ac subinde nec eo motu proprio Sixti, qui quidem nihil denuo statuit, sed solum ius antiquum declarat. Quare qui asserunt eunuchos qui seminare vere possunt, esse ad coniugium aptos, verum dicetis, quod supponunt, esset verum. At cum sit impossibile eos verum semen emittere, iure optimo Sixtus in vniuersum eunuchorum vtroque testiculo carentium coniugia esse irrita declarauit.

DVBIVM CXII.

An femina Eunuch (sa sit ad matrimonium habili incundum?

⁴⁸⁷ *Sum. i. apta coniug.* **S**uppono feminam quando castratur, inhabilem manere ad semen verum emittendum, & requiro, num apta sit ad matrimonium contrahendum? Minime est apta. Quia sicut Eunuchus aptus non est, eo quod verum semen emittere non valeat, nec Eunuchissa apta erit, verum semen impotens emittere. Sic Hurtad. dub. 12. diff. 5. & alij citati à Leandro rr. 9. dub. 3. quæstion. 24. Diana 4. part. rr. 11. & 12. res. 43. & alij.

⁴⁸⁸ *Ei coniugio apta.* **A**pta est omnino. Quia & si non parum confert ad generationem feminæ semen, non tamen est simpliciter necessarium. Ita Luisi. de Torres in sum. part. 2. quæstion. 118. dub. 16. & alij, quos refert & sequitur Leander ubi supra.

⁴⁸⁹ *Hoc probabili.* **M**e facile ab hac quæstione expeditio affertur. Eunuchissam feminam aptam esse coniugio, licet ad verum semen emittendum sit inepta. Quia probabilius reputo, non requiri feminæ semen ad fetus procreationem.

DVBIVM CXIII.

An senes valde decrepiti sint ad incundum coniugium habiles?

⁴⁹⁰ *Non sunt habiles.* **H**abiles non sunt. Quia sunt inepti ad copulam aptam generationi. Sic Portius in sit. de nupti. in principio. col. 4. Dubius manet Anton. Gomez l. 9. Tauri, num. 57. fin. Et non esse improbabile asseruit Henriquez lib. 12. c. 7. num. 1. liter. X. fatus: Nec est improbabile, cum sane decrepiti non valere matrimonium, quod tenet Guido, Neguzan. & Antonius Gomez.

⁴⁹¹ *Habiles sunt.* **O**mnino sunt habiles. Quia si nullo alio præter senectutem impedimento laborent, vltus Ecclesiæ nullos senes à matrimonio inuendo reicit. Profecto & si senes destituantur propinqua, ac expedita generandi facultate: est enim in eis veluti suspensum exercitium generandi potentia: pos-

sunt tamen habere perfectum actum coniugale vereque intra vas generare. Ita Sanchez libr. 7. disp. 92. numer. 20. Henriquez citat. num. 3. Sa vrb. Matrimonium, de impedimen. nu. 14. Manu. tom. 1. qq. Reg. quæst. 3. art. 1. Bonac. q. 3. de impedimen. punct. 13. numer. 18. Narbo. de etate ad omnes actus, anno 66. quæstion. 4. numer. 8. & 9. citans Couarru. Matienzo, Gutier, Rojas, sed male pro contraria Henricum, vt constat. Palaus dub. 4. punct. 14. §. 2. num. 4. Hurtad. d. 22. diff. 5. Candid. disquisit. 28. d. 13. dub. 14. & alij apud Sancium.

⁴⁹² *Hoc mihi certum.* **H**oc mihi certum. Quia nullus adeo senex, qui aliquando, natura, vel medicina arte adiutus, non possit ad coitum calere. An non David decrepitus cum Abisa Sonamide contraxit? Reg. 1. Certè non legi Ecclesiam vllum virum, aut feminam à matrimonio ob senectutem impedisse. Atque hoc in femina quantumcumque vetula certius esse crediderim. Quia frigiditas coitum viri senis impediens, ipsi non obstat, vtpote quæ patiens est, & semen recipit, ad quod iuuenilis calor minime desideratur.

DVBIVM CXIV.

An quando vir senex adeo est exhaustus, vt omnino impotens ad copulam habendam existat, nec medicorum iudicio inuari arte possit: capax sit coniugij incundi?

⁴⁹³ *Capax est.* **C**apax est. Quia semper habitu intrinsicam seminandi intra vas potentiam retinet, senio quidem per accidens impeditam. Sic Anton. c. 2. de frigid. & malef. num. 5. Iason. sed est que sum, num. 1. notab. 1. ff. de lib. r. & post. b. Aiunt enim, senes valide posse coniugia inire, eo quod per accidens sint impotentes, ac impotentia accidentaliter matrimonium non dirimat. Tabie. verb. Impedimentum, imped. 12. quæst. 3. numer. 4. Nauar. libr. 4. Consil. tit. 1. de sponsal. consil. 39. numer. 15. & 18. Manu. tom. 1. sum. cap. 235. concl. 5. num. 5. Vega tom. 2. sum. cap. 34. casu 61. Henriquez libr. 12. cap. 5. numer. 3. liter. X. Inquit enim, validum esse cum senex procreetur ætatis matrimonium eo quod semper retineat habitu intrinsicam seminandi potentiam, quamuis morbo senij per accidens impeditam.

⁴⁹⁴ *Non est capax.* **I**ncapax est omnino. Quia nihil refert, siue ex accidenti impotentia perpetua confurgat, ac nulla arte restaurabilis: cum is non possit ad copulam vtpote sibi impossibilem obligari. Ita Rosel. verb. Impedimentum, impedimen. 15. num. 16. Angl. verb. Matrimonium, 3. impedimen. 16. num. 2. Sanchez lib. 7. dub. 92. num. 24. referens plus quam triginta & sex Doctores. Hurtad. dub. 22. diff. 5. Candid. disq. 28. art. 13. dub. 14. Filiuc. tract. 18. cap. 15. num. 94. Barbosa in Collectan. ad cap. 2. numer. 6. de frigid. & malef. Palaus dub. 4. punct. 14. numer. 5. & alij.

⁴⁹⁵ *Hoc certum.* **H**oc mihi fere certissimum. Quia huiusmodi senectus omnino ad Eunuchorum reflexit statum.

statum. Idem dixerim si senes illi possent quidem coire, non tamen intra vas seminare: irritum enim tunc esset matrimonium.

DVBIVM CXV.

An validum sit steriliū matrimonium?

⁴⁹⁶ *Non est validum.* Quia sicut matrimonium ordinatur ad copulam, ita ad proles generationis: imo est potissimum eius finis proles generatio. Cum ergo impotentia ad copulam irritet matrimonium, a fortiori sterilitas, quæ impotentia est ad generandam prolem, irritabit. Sic Felin. *Cum sit n. 5* asserens matrimonium non esse, quando mulier natura ita sterilis est, ut spes concipiendi deficiat. Iason. *consil. n. 1. vol. 1.* Quia ut vere ac proprie dicatur matrimonium desideratur spes sobolis saltem in habitu ac potentia. Præposit. *c. Tanta, n. 7.* & Socinus *l. sed est questum, num. 2. de liber. & posthu.* docentes, quando matrix femina est destructa, matrimonium non valere. Sed hæc doctrina parum fauet huic sententiæ: intelligitur enim quando nullatenus semen possit recipere. *Coar. tr. de frigid. q. 6.*

⁴⁹⁷ *Validum est.* Quia etsi id matrimonium sine primario frustretur, qui est proles generatio: consequitur tamen secundarium finem, nempe concupiscentiæ satisfacere, vera copula habita: Quod ad eius sufficit valorem. Ità D. Thom. *in 3. dist. 34. quæst. unic. art. 2. ad 3.* receptus passim à Theologis, ac Iuris Pontificij professoribus. Gutier. *lib. 1. q. 9. Canon. cap. 16. num. 4. & 12.* Bonacina. Narbona, & Nauar. quos refert ac sequitur Leand. *tr. 9. d. 21. q. 20.*

⁴⁹⁸ *Hoc proculdubio asserendum cenfeo.* Quia ad valide contrahendum coniugium solum requiritur potentia ad copulam, actum generationis, non ad generationis effectum. Vnde Ecclesiæ usus ita habet, nunquam enim auditum est dissoluisse aliquod matrimonium ratione sterilitatis: imo passim senes ad illud inueniendum admittit, cum tamen eorum semen constet esse plerumque sterile præsertim in femina. An non inter Ioannis Baptistæ parentes constat verum fuisse coniugium, cum tamen illa esset sterilis, *Luc. 2.*

DVBIVM CXVI.

An Femina, quæ parere non potest sine manifesto mortis periculo, licet apta copula: valide ineat matrimonium?

⁴⁹⁹ *Non validum inis coniugii.* Ea parienti impotentia, matrimonium dirimit. Quia mulier impotens ad reddendum debitum absque vitæ periculo, est matrimonij incapax. Vnde *c. Fraternitatis, de frigid. & falsif.* Decernitur, mulierem arctam, quæ sine vitæ periculo nequit virili aptari congressui esse matrimonio ineptam, atque eam impotentiam perpetuam censi. At femina non potest absque vitæ periculo parere, nequit absque eo red-

dere debitum, & à vito cognosci: reddens enim exponitur periculo conceptionis & partus. Sic Victor. *in præf. quem refert, ac sequitur Petr. de Ledesm. quæst. 58. artic. 1.* Martin. à Ledesm. *part. 4. quæst. 60. art. 1.* Barthol. à Ledesm. *dub. 48. concl. 2.* Manu. *tom. 1. sum. c. 235. concl. 6. n. 6.* Vega. *sum. to. 2. c. 14. casu 109.* Veracr. *p. 1. pec. c. 38. concl. 8.* Et dicit esse probabile citans aliquos Neotericos Henrici, *lib. 12. cap. 7. num. 7. liter. R.* Matienzo *lib. 5. recopil. titul. 1. rubr. glos. i. numer. 197.*

Ea parienti impotentia non dirimit coniugium. Quia matrimonij contractus essentialiter consistit in mutua obligatione ad copulam perfectam suapte natura aptam ad proles generationem: nec refert, si accidentaliter nequeat sequi proles, ut in sterilibus constat. At hic reperitur obligatio, & traditio potestatis corporum ad copulam perfectam: Ergo erit matrimonium. Ita Sanch. *l. 7. dub. 9. n. 8.* Henriquez *citat. Sa. verb. Matrimonium, de imped. impot. num. 14.* Lopez *part. 2. Instru. vbi de matrimon. cap. 5.* Coninch. *dub. 31. num. 86.* Gutier. *capit. 11. numer. 17.* Candid. *disq. 28. art. 12. dub. 15.* Rebel. *lib. 13. quæst. 16. sect. 1. numer. 1. & io.*

Equidem licet prima sententia satis sit probabilis, adhuc secunda mihi probabilior, ita mihi probatur. Quia esto id matrimonium absque culpa iniuriæ non posset, hand inde colligitur, id fore irritum, Quia satis est, copulam suapte natura licitam esse, quamvis ex aliquo accidenti reddatur illicita, ut contingit in iis, qui voto castitatis sunt adstricti. Et quia illa periculosa partus circumstantia perpetua non est, senectutis enim tempore, quando iam mulier sterilis erit, cessabit, At impotentia quæ non est perpetua, minime dirimit matrimonium.

DVBIVM CXVII.

An detur impotentia naturalis respectiva matrimonium dirimens?

⁵⁰¹ *Non datur impotentia respectiva matrimonii.* Non datur impotentia respectiva matrimonii. Quia vnus tantum, aut alterius femina. Quia censetur impotentia temporalis nec dirimens matrimonium, quando per artem absque vitæ periculo potest illi subueniri. *c. Fraternitatis, de frigid. & falsif.* At huiusmodi est hæc impotentia, quando quispiam inuenitur potens ad corruptam, non autem ad virginem. Certe non potest esse impedimentum naturale viri respectu vnus personæ perpetuum, quin sit respectu omnium. At impedimentum quod non est perpetuum matrimonium non dirimit. Sic Tabie. *v. Impedimentum, imped. 12. q. 5. n. 6.* Armil. *v. Matrimonium, num. 50.* Sotus *in 4. dist. 34. quæst. unic. artic. 1.* Petr. de Ledes. *quæst. 58. art. 2. dub. 5.* Barthol. à Ledesm. *de matrimon. dub. 48.* Llamas *3. part. methodi, cap. 8. §. 1. & alij.* Confitemur ex *c. Laudabilem de frigid. & falsif.* vbi decernitur, virum separatim à muliere, quod triennio cohabitationis transacto, iuravit, se non potuisse cum ea consummare: cogendum esse, ad eam redire, & tanquam periurij reum puniendum.

Seccio II. Dubia, De Impedimentis. 261

si fecinam aliam cognoscat. At erronea esset decisio, si esset possibilis impotentia respectiva dicimur. Non enim ex sequenti copula cum alia concluditur, prius matrimonium fuisse validum, neque illum reum esse perituri. Cum possit allegare, se fuisse impotentem respectu illius.

⁵⁰¹ Datur impotentia naturalis perpetua respectiva. Quia potest mulier tam arcta naturaliter esse, & vir adeo pinguis, ut illius membrum nequeat vas tam arctum, feminam penetrare, cum tamen vir ille aliis feminis non ita arctis sit idoneus: ac femina illa aliis viris haud ita pinguis non sit inepta. Idem potest naturaliter vir ita debilis virtutis esse, ut fecinam virginem non valeat agnoscere, cum tamen possit cum corrupta coire. Vel ita calidus potest esse, ut statim ac congregatur cum virgine femem affundat, & ita eam cognoscere non valeat: posset cum corrupta rem habere, respectu cuius nullus ad vas penetrandum, conatus exigitur. Nec hac semper arte medicinae auferri posse, experientia docet. Ita Sanchez lib. 7. d. 9. §. 3. num. 5. Basil. l. 7. cap. 61. Scot. in 4. dist. 2. quæ. 1. unic. Richard. in 1. q. 1. art. 2. Sotus q. uni. art. 1. Veract. 1. p. spec. art. 18. conel. 5. Valent. part. 4. d. 10. q. 5. punct. 3. Henriquez lib. 1. c. 7. nu. 4. & cap. 9. num. 9. liter. P. & Q. Sa v. Impedimen. impot. num. r. 14. Horta. d. 21. diff. 6. Candid. disp. 18. art. 13. dub. 10. Nauar. l. 4. consil. de frigida & malef. conf. 1. num. 2. Cornejo, & Luisi. de Torres quos affert, & sequitur Leand. tr. 9. dub. 21. quæ. 23.

⁵⁰⁴ Quamvis prima sententia satis sit probabilis probabilior secundum iudicium. Ducor ex eod. c. Fraternitatis, ubi separato matrimonio, quod vir mulierem arctam cognoscere non posset, atque illa alij nubente, qui illam corrumpit: non deciditur absolute, prius matrimonium instaurandum esse, sed quando posterior vir similis est priori inde coniectura, sumptis: sicut potuit posterior, ita potuisse priorem: atque ita non fuisse impotentiam respectivam perpetuam. ibi: Cum patet ex post facto, quod ipsa cognoscibilis erat illi, cuius simili commissetur. supponit ergo textus, non restaurandum esse, si prior vir debilis erat, atque ita posteriori dissimilis: atque adeo esse impotentiam naturalem respectivam perpetuam, quæ matrimonium dirimat, respectu huiusmodi fecinæ.

D V B I V M C X V I I I.

An quando femina nupta cuius arctitudinis naturalis medici iudicant posse absque mortis periculo per incisionem subueniri, ut apta viro reddatur: teneatur pati?

⁵⁰⁵ IN duplici euentu potest hæc quæstio disputari. Prior est, quando mulier naturaliter est præ cæteris arcta. Posterior quando arcta non est, sed solummodo naturale Virgineum signaculum virili obstat congressui. Circa priorem euentum dubium hoc diuersatur.

⁵⁰⁶ Non tenetur mulier naturaliter arcta graue periculum pati, ut apta viro reddatur: ideoque coniugium dirimendum erit, & si incisio possit sine vitæ discrimine geri. Quia mulier non

videtur tam arctæ se ad coniugale debitum reddendum obligasse, ut proinde debeat graue incommodum subire. Sic Glossa ad c. Fraternitatis, verb. Corporali, de frigida & malef. Gregori. Lopez l. 2. verb. Grande. tit. 8. p. 4. Lancellot. in sit. iuris Canon. l. 2. tit. Quæ matrimon. impedire possunt. §. Item frigiditas. verb. Ope medicor. & alij.

Tenetur graue subire periculum, dummodo mortis non sit. Quia in eas angustias se coniecit sua culpa: debuisset enim ante nuptias sibi prospicere. Ita Palac. in 4. dist. 24. disp. 1. Ouand. ibi d. unic. collat. 4. Angl. p. 1. ubi de matr. q. 8. art. 1. dub. 1. diff. 1. corollar. 2. ex 3. com. 1. Supplem. Gabriel in 4. dist. 3. q. 9. unic. art. 1. notab. 6. Canedo sum. Sacrament. de matr. c. 5. in Glof. num. 32. & alij.

Existimo, teneri incisionem pati cum molestia licet, graui dolore, ac cauterio faciendam at grauius morbi incommodum perpetui non teneri, licet non ad sit mortis periculum. Priorem propositionis partem probō. Quia huiusmodi incisio necessaria est ad ius copulæ, quod in verum maritum transfolit: & ne cogatur vir innoxius sine matrimonij frustratus vitam cœlibem perpetuo ducere: maxime cum mulier sua culpa in eas sese dedidisset angustias. Posterior patet. Quia non videtur mulier cum tanta iactura obligari ad coniugale debitum, ex qua obligatione confurgere debet ius viri ad cogendam fecinam huiusmodi incisionem subire. Didici ex Sancio lib. 7. dub. 93. numer. 32. Manuele tom. 1. sum. capit. 235. numer. 1. Henriquez lib. 12. capit. 7. num. 8. Ludou. Lopez Barthol. Ledelm. & alij a Sancio citatis.

D V B I V M C X I X.

An quando femina arcta naturaliter speciatim non est, sed solummodo naturale Virgineum signaculum congressui virili obstat: teneatur incisionem subire?

⁵⁰⁹ Teneatur femina incisionem pati, dummodo mortis periculum non imminet. Quia cum verum sit matrimonium, ius sui corporis in virum transfolit. Ergo ubi potest absque magno incommodo se aptam reddere viro, tenetur. Nec obstat, ex parte viri hunc surgere defectum: quia cum vir culpa vacet, & naturali illi imbecillitati nequeat mederi, querendum est ex parte fecinæ remedium, ut ipsi viro aptetur. Sic Sanchez l. 7. d. 9. §. 3. num. 34. Ledelm. 2. part. 4. quæ. 60. art. 2. Angl. part. 1. ubi de matrimonio. q. 8. art. 1. post dub. 9. diff. 2. Ludou. Lopez part. 2. Instr. de matrimon. c. 52. Vega tom. 2. sum. c. 34. casu 109. Canedo sum. Sacram. de matr. c. 5. n. 38. & alij.

Minime tenetur. Quia fecinæ nullus est defectus, ut debitum reddat: sed tantum viro. Ergo ad ipsum & non ad fecinam pertinet remedium uti, quo proprius defectus suppleatur: fecinæ vero sufficit, debitum modo ordinario offerre: præsertim quod fecinam artificio corrumpi horreat quodammodo natura, & honestas

stas ipsa difficillime patitur. Ita Petr. de Ledef. de matrim. quæst. 58. art. 1. Hurad. dub. 12. dist. sic. 7. Leand. tract. 9. dub. 21. quæstion. 24. & alij.

511
Primam sen-
tentiam val-
de probabilem
existimo, sed
secundam ut
probabiliorem
eligo.

Ego quidem anceps aliquando hæsi, ignorās quam sententiam eligerem. At, re attente per-
specta, probabilius existimo, mei Sanci venia,
nullatenus teneri virginem subire incisionem.
Patiatur illa & dolorem, & verecundiam inci-
sionis, quia medici testantur, id ad matrimonij
consummationem vnicè profecturum: si forte
decepti sint medici, & postmodum vir nec ad eā
sic preparatam aptus esse reperitur, & matri-
monium dissolvitur: ipsa in nupta manere co-
gitur, timens, ne alius credat coniux futurus, à
viro alio fuisse corruptam. Fateor, cum id matri-
monium validum censeatur, scēminam nullum
ius habere tūcā virginitatem: sed manifestū
habet ius, ut modo ordinario claustrī referta-
tio fiat sine tanto innocentis incommodo.

D V B I V M C X X.

An impotentia perpetua ex maleficio con-
surgens dirimat subsequens matrimo-
nium cum persona illa, ad quam est im-
potentia?

512
Non dirimit.

Non dirimit. Quia nullum maleficio ita
perpetuum est, quin valeat per ipsum ma-
leficio auctorem absque peccato auferri. Alias
enim cum in dāmonis potestate sit, efficere, ut
impedimentum temporale ex maleficio sit per-
petuum: & è contra ut perpetuum sit tempo-
rale, tollendū obstaculum: posset utique ex ma-
trimonio non matrimonium: & ex non
matrimonio matrimonium constituere. Cer-
tè c. Ex literis, de frigido, dicitur: si vitium illud
mulier natura contraxit, nec opere medicorum po-
tuerit à adiuuari: viro aliam accipiendi liberam
tribuas, facultatem. Ergo à contrario sensu, ubi
impedimentum non est à natura, sed ex male-
ficio, coniugi huiusmodi facultas deneganda
erit. Sic Glof. ad c. fin. v. Nequibunt, in priori solut.
33. quæst. 1. Innocent. c. Laudabilem, num. vnic. v.
Triennium. Almain. in. 4. dist. 34. q. vnic. ad finem.

513
Dirimit quilibet.

Dirimit omnino. Quia à veritate alienum
est, nullum maleficio esse perpetuum. Nam
si dāmon semel, vel sapius potest permittente
Deo, copulam impedire: cur non semper? cum
per voluntatem operetur. Deinde quia falsum
est, semper à suo posse auctore tolli. Neminem
enim latet, posse dāmonem posse destruere, quā
reparare. An non potest contingere, iam male-
ficio auctorem obisse, & sic maleficio erit
perpetuum? Porro id habetur c. fin. 33. q. 1. Itā D.
Tho. in 4. dist. 34. q. vnic. art. 3. D. Bonavent. ibi.
Scot. Palud. Durand. & alij Scholastici. Caiet.
v. Matrimonium, c. 1. impedimen. 12. Victor, sum.
de matrim. num. 286. Palau d. 4. punct. 14. §. 3.
& 4. Cornejo d. 7. dub. 37. Candid. dist. 28. art.
13. dub. 23. Hurad. d. 2. dist. 8. Bonac. quæst. 3.
de imped. punct. 13. num. 9. Coninch d. 31. dub. 7.
Basil. l. 7. c. 65. num. 6. Et fere septuaginta supra
sex Doctores, quos refert, ac sequitur Sanch. l.
7. d. 94. m. 8.

514 Proculdubio tenendum est impotentiam ex

maleficio confurgentem, si illud sit perpetuum. Hoc certum
dirimere matrimonium. Potest autem perpe-
tuum esse, nam maleficio potest tanta obtinere
frigiditas, quanta est naturalis, ex qua perpetua
naturalis provenit impotentia. Ex maleficio po-
test quis impediri, ut coire nequeat, aut post
coitum non possit semen amittere. Huiusmodi
impedimentum sapè auferri non potest absque
peccato, & si aliquando absque crimine poterit,
casu non potest, quod maleficio obierit auctor,
& nullus alius adsit qui maleficio calleat disso-
lutionem. Profecto tunc maleficio censeri
debet impedimentum perpetuum, quando con-
iuges post experimentum triennale, præmissis
precibus, & aliis licitis remediis, non potuerint
copulam inire. At perpetuum non est illud, quod
ab ipso tantum maleficio valet citrà peccatum
dissolui cum iam naturali virtute tolli possit: &
certissimum est, coniugium non dirimere. Vnde
si Ecclesiæ iudicio quis à coniuge separatur, &
post Ecclesiæ sententiam, se habilem ad con-
iugale debitum soluendum inueniat instauran-
dum primum est matrimonium. Ceterum si
separatus est, tanquam maleficio solum respec-
tū ligatus, & aliam duxit etiam postmodum
se habilem expectatur ad primam illi restitui
non debet, sed manere cum secunda, etiam si re
vera sciat cessasse maleficio.

D V B V M C X X I.

An hermaphroditus, semel electo se-
xu, & iuxta illum inito matrimo-
nio, postea viduus possit iuxta al-
terum sexum valide matrimonium
inire?

Suppono, hermaphroditum, in quo præua-
let vnus sexus posse valide matrimo-
nium inire. Quia iuxta sexum eminentem po-
tentiam ad perfectam exierit copulam. Quod si
sexus sit æqualis, ex communi Doctorum placi-
to etiam poterit coniugium inire. Vnde si viri-
li sexui deservire eligat, ducet scēminam: si
scēmineo, viro nubet. Parochus autem non de-
bet eius interesse coniugio, donec hermaphro-
ditus ab Episcopo cogatur ad sexum eligendum
facto iuramento non vtendi altero. Quod si
abusus fuerit capitali est pœna plecendus: quia
contra naturam delinquit. Lege Sancium lib.
7. d. 106. num. 1. Henriquez lib. 12. cap. 8. numer.
6. Palau d. 4. punct. 14. §. 5. num. 1. 4. & 5. Qua-
sierim autem, num possit viduus effectus iux-
ta alterum sexum matrimonium aliud ini-
re?

Minime potest. Quia id prohiberi videtur
cap. Presbyteros. 16. quæstion. 1. & cap. Diversis de Minors
cleric. coniug. & l. si plures, ff. de pactis. Nam
indeceus valde esset, ut modo vno, modo altero
sexu vteretur. Adde rem fore perinij Et si non
iuraret, rem admitteret gravissimam contra na-
turam. Quare his nuptiis tanquam interdictis
& inualidis Parochum debere suam abnegare
præsentiam Maiolus asserit lib. 3. de Irreg. capit.
25. num. 1. Sic Torrebl. lib. 5. de iure spirit. c. 9. n.
15. fatus. Qua electione facta non potest varia-
re,

Seccio II. Dubia, De Impedimentis. 263

re, etiam mortua vxore, cum qua vt vir nup-
ferat, nubat alteri in fœminam etiam ex Epif-
copi licentia, fic ille. Quia eo ipfo, quod se vi-
rum esse profellus est in perpetuum iuri vten-
di sexu fœmineo renunciant.

⁵¹⁷ Potest quidem si non licite, validè inire ma-
trimonium. Quia id nec iure naturæ, nec Pon-
tificio irritatur. Textus enim citati, quibus her-
maphrodito interdicitur duplicis sexus vſus
intelligendi sunt dum electo sexu (v. gr.) virili
ad primum coniugium, id coniugium perſiſtit.
Ita Sanch. citat. num. 8. Basil. l. 7. cap. 65. num. 8.
Hurtad. dub. 22. diffi. 10. Leand. tract. 9. d. 21.
quæſ. 30.

⁵¹⁸ Ego quidem puto, ſit viduus factus herma-
phroditus alio sexu vtatur, & nubat vt fœmi-
na, qui prius nupſit vt viſeppere quidem, at
coniugium valere quia eſt corpus aptum, &
nullum ſit ius Eccleſiaſticum, quo inhabilis
reddatur: & eius prima electio id quod natura
ſibi indidit auferre non valet, ſed ſolum lic-
tum vltum. Ad idderim, forſan abſque mortale
id poterit gerere, ſi id iuramento non obſer-
uit, quia iuramento ſeculoſo, grauem non vi-
deo inordinationem adſeſſe. Lege Hurtadum
noſtrum vbi ſupra.

DVBIVM CXXII.

An hermaphroditus poſſit valide inire cou-
iugium iuxta ſexum, qui non eſt
equalis, ſed inferior: ſi tamen iux-
ta eum adſit ad copulam poten-
tia?

⁵¹⁹ Si prævalente sexu virili, copuletur matri-
monio, viri inſtar, fœminæ: vel ſi, prævalen-
te sexu fœmineo, fœminæ, inſtar viri, colligetur
irritum erit matrimonium. Quia inter perſo-
nas eiufdem ſexus initum eſt: licet ad copu-
lam gerendam iuxta illum ſexum ſit aptus)
prævalente enim fœmineo, reputatur fœmina,
& tamen fœminam ducit, ac ſi vir eſſet: & ſi
præualeat virilis, vir reputatur, & tamen inſtar
fœminæ nubit viro. Sic Sanch. lib. 7. d. 106. nu.
5. Bonac. q. 3. de impedim. pun. 13. n. 27. Gutier.
de matrimon. capit. 119. numer. 1. & alij exiſti-
mantes tale matrimonium eſſe iure naturæ ir-
ritum.

⁵²⁰ Valide poteſt contrahere iuxta inferiorem,
ſexum dummodo iuxta illud ad copulam per-
fectam ſit potens. Quia in hoc caſu ille nec iure
naturali eſt inhabilis, cum vere ſit potens;
nec iure Eccleſiaſtico, cum nullum extet, hu-
iufmodi prohibens coniugium. Ita Hurtad. d.
22. diffi. 10. Basil. l. 7. c. 65. n. vlt. Palauſ d. 4. pun.
14. §. 5. m. 1. Leand. tr. 9. d. 21. q. 31.

⁵²¹ Certe ſi hermaphroditus iuxta illum ſexum,
qui imbecillior eſt, nubat, & ita ſit iuxta eum
ſexum imbecillis, vt eius ſexuſ naturalis vſus
eſſe non poſſit: planum eſt, iure naturali irri-
tum eſſe matrimonium. Et de huiufmodi ſexus
inferioritate exiſtimo primæ ſententiæ Docto-
res fuiſſe locutos; perinde enim ſic eſſet, ac ſi
duo ſexus eiufdem colligarentur. Quod ſi ſecus
ſit, poſſitque cum alio sexu valentiori eſſe
imbecillioris naturalis vſus ad perfectam co-

pulam, exiſtimo, validum eſſe matrimonium,
quandoquidem iure naturali potens eſt,
& iure Canonico inhabilis eſſe non aſſerit-
tur.

DVBIVM CXXIII.

An ætas quatuordecim annorum in viro
decem vero in fœmina neceſſario debeat
eſſe completa, ad inueundum
coniugium?

⁵²³ Suppono ex ſect. 1. ætatem requiſitam ad
matrimonium eſſe pubertatem, nempe qua-
tuordecim annorum in viro, duodecim in fœ-
mina. Quia in ea ætate, & non antea, tam viri,
quam fœminæ habiles præſumuntur non ſo-
lum ad cōſenſum, ſed etiam ad copulam. Quæ-
ſiſſim vero, num ætas hæc in vtroque contra-
hente debeat neceſſario completa eſſe ad ma-
trimonij validitatem.

⁵²⁴ Non debet neceſſario eſſe completa. Quia
licet dies aliquot deſint ad eius complemen-
tum, moraliter completa ætas iudicatur. Sic
Hoſtienſ. ad c. Puberes, num. 5. de ſponſal. impub.
Veracr. l. p. ſpec. a. 16. aliter ſufficere æta-
tem quamvis tres dies deſiciant. Martin. de Le-
def. in 4. q. 60. a. 1. Quamvis (ait) decem dies
deſiderentur. Rebel. l. 3. de matr. q. 16. q. 2. n. 13.
Quamvis (inquit) contrahentes ab illa ætate
per vnum aut alterum menſem, qui vulgariter
finis anni dicitur, diſtarent.

⁵²⁵ Debet cōpleta eſſe neceſſario illa ætas. Quia
ſic iure præſcribitur c. Attexationes, & c. Ex
literis. Ergo locus non eſt paucorum dierum
ſupplemento. Ita Sanch. l. 7. d. 104. n. 3. plures ci-
tans Palauſ d. 4. pun. 4. §. 4. nu. 1. Diana p. 3. tr. 4.
reſol. 277. & part. 5. tr. 5. reſol. 16. Lufiſ. de Torres
ſum. p. 2. c. 12. dub. 4. Basil. l. 7. c. 65. m. 1. Hurtad.
d. 21. diffi. 11. & alij

⁵²⁶ Mihi quidem diſplicet prima ſententiæ. Quia
ſi vera eſſet, corrueret doctrina plurimorum
Doctprum, quos citat Sanch. citat. nu. 2. tan-
quam quid ſpeciale aſſerentium fauore matri-
monij valere, quamvis vltima die completa nō
ſit, ſed incepta. Certe hanc ætatem tam in vi-
ro, quam in fœmina completam eſſe debere,
clare colligo ex cap. Continebatur, de deſponſal.
vbi ad valorem matrimonij puellæ non duo-
dennis ponderatur, eam proximam duodecim
annis fuiſſe, ac à viro cognitam. At ſi non pe-
teretur duodecim annus completus, non eſ-
ſet opus ponderare vtrumque. Et cap. ſin. eo dem
tit. proponitur caſus de puella, quæ circa duo-
decimum annum nupſit: & tamen deci-
ditur, coniugium minime voluiſſe, niſi mali-
tia ſuppleuiſſet ætatem. Vbi Gloſ. v. Circiter
ait, ad modicum tempus referri eam dictio-
nem. Sentit ergo textus, non valere matrimo-
nium fœminæ, cui modicum tempus ad
duodecim annum comple-
tum deſicit, niſi malitia
ætatem ſuppleat. De
quo dub. 125.
*
*

DVBIVM

D V B I V M C X X I V .

An sufficiat ad matrimonij valorem, vltimam diem anni decimiquartum in viro, & duodecimum in femina inceptam esse?

§ 26
Non sufficit.

Non sufficit. Quia c. Attestationes de desponsat. impub. dicitur: Antequam ad annum decimumquartum peruenisset. Et c. Ex lueris, eodem tit. Donec compleat puer annum decimumquartum: idemque de femina cap. fin. & alibi asseritur. At quo usque sit completus annus decimusquartus in viro, & annus duodecimus in femina praefata aetas non est mathematica completa nempe in indiuisibili consistens: Ergo non sufficit ad matrimonij validitatem, vltimum diem esse inceptum. Sic Basil. l. 7. c. 65. n. 1. Hurtad. d. 22. diff. 12.

§ 27
Sufficit quidem.

Sufficit vltimam aetatis praescriptae diem esse inceptam. Quia vere pro completa in contractibus dies vltima incepta reputatur à lege. Ita Sanchez lib. 7. dub. 104. n. 2. citans Ioan. Andr. Anton. Cardin. Abbatem, Neuo, & Brunel Rosel. v. Matrimonium. l. n. 5. Syluest. v. Matrimonium. § 9. 5. Table. v. Matrimonium. 2. q. 6. nu. 7. Et probabile esse defendunt Diana, Narbo. & Villalob. quos sequitur Leand. tr. 9. d. 11. q. 35.

§ 28
Hoc minime probabilis.

Probabilius hoc esse reor. Quia ita testamenti in fauorem decernitur leg. Qua aetate, ff. de testam. At matrimonij fauor non est minor.

D V B I V M C X X V .

An ut malitia supplere debeat aetatem à lege praescriptam in puero, sufficiat ut quacumque in aetate habilis ad copulam reperitur?

§ 29
Quid certum promittit.

Certum est, defectum aetatis quando malitia supplet, matrimonium non dirimere. c. Continebatur. cap. De illis. c. fin. de despons. impub. Ut autem malitia aetatem suppleat, in puero requiritur non solum discretio seu rationis usus ad consensum exhibendum: sed etiam perfecta potentia coeundi, ut ex Canonib. citatis constat. Quaesierim vero, an in puero, cuiusvis tenore sit aetatis sufficiat ad copulam habitus, ut dicatur verè malitiam aetatem supplere, & valide possit matrimonium inire; licet illa discretio non plene adsit?

§ 30
Sufficit posse generare.

Sufficit quidem. Quia c. De illis. de despons. impub. dum dicitur malitia supplere aetatem, explicatur hoc, quando possunt pueri copula carnali coniungi. Et clarius colligitur ex c. Puberes, eodem titul. Vbi cum textus retulisset, quosdam ex annis pubertatem computare, haec subiicit: Certum autem est, eum puberem esse, qui ex habitu corporis pubertatem ostendit, & generare iam potest. Sic Glos. ad cap. verb. Copula, & c. fin. verb. Prudentia Hostiens. ad c. Puberes, num. vltim. Anton. ibi, num. 3. Cardin. n. vnic. Praepos. num. 2. Henric. nu. 4. Anchar. num. Perez l. 5. ordinamen. titul. l. 1. l. 1. Ouand. in 4.

dist. 34. dub. vnic. num. 1. corollar. ex §. proposit.

Non sufficit. Quia c. fin. de despons. impub. malitia haec aetatem praeveniens nuncupatur prudentia. Et c. Continebatur, eodem tit. textus ponderat copulam cum aetate pubertati proxima, ut impuberis valeat matrimonium. At minime ponderaret eam aetate sola copula sufficienter ponderatur autem iuxta communem sensum, eo quod discretio ad matrimonium necessaria praesumatur ex aetate pubertati proxima. Ita D. Thom. in 4. dist. 36. q. vnic. a. 5. corp. Angel. v. Matrimonium 3. impedimen. 6. num. 8. Syluest. v. Matrimonium. §. quaf. 2. Table. v. Matrimonium. 1. qu. 6. num. 7. Sotus in 4. dist. 35. q. vni. a. 5. Couar. 4. decret. part. 2. c. 5. num. 1. Henriquez libr. 1. c. 13. a. 10. Barth. a. Ledes. de matr. dub. §. 1. Sanch. l. 7. d. 104. n. 21.

Certe longe probabilius existimo, nomine malitiae suppletis aetatem ad matrimonium necessariam, comprehendenti potentiam ad copulam, ac prudentiam & discretionem ad intelligendam coniugalis vim consensum. Nam cum sit res grauissima, & perpetua, exigit maiorem discretionem ea, quae in tenera aetate reperitur. Quare non sufficit ad matrimonij impuberis vatorem sola generandi potentia aetatem praeveniens, nisi etiam discretio adsit.

D V B I V M C X X V I .

An puer minor septennio capax generandi, ac vlti rationis fruens capax sit coniugij incedendi?

Esto aliquando natura ex miraculo detur puer qui minor septennio o & aptus ad generandum, & capax rationis perfectae inveniatur, quaesierim, num is capax sit incedendi coniugij? Capax quidem est. Quia textus dub. proximo allegati, solummodo petunt, aptum esse puerum ad copulam, & rationis usum habere. Sic Hostiens. ad c. Puberes, num. vltim. Cardin. ibi, num. vni. Praeposit. num. 2. Henric. num. 4. Perez lib. 5. Ordinar. tit. l. 1. l. 1.

Minime est capax quocumque tempore malitia aetatem supplet; sed solummodo tempore eidem pubertati proximo. Quia id expresse colligitur ex c. Continebatur, & ex c. De illis. Et habetur expresse l. 6. par. 4. ibi: Mas para casamiento facer, han menester, que el varon sea de edad de cator e avos: la muguer de doce: Fueras ende si fuesen tan cer cados a esta edad, que fuesen y a guisadas, para poderse ayuntar carnalmente ca la sabiduria e el poder, que han para este facer, cumple la mengua de la edad. Ita D. Tho. in 4. dist. 36. q. vni. a. 5. Abbas c. Continebatur. n. 6. de despons. impub. Praeposit. ibi, num. 4. Rosel. v. Matrimonium. 2. num. 7. Angl. Syluest. Couar. quos citat, & sequitur Sanch. l. 7. d. 104. num. 2. Basil. & alij quos memorat ac sequitur Leand. tr. 9. d. 21. q. 38.

Improbam primam sententiam. Nec enim puer septem annorum capax incedendi matrimonij est. Nam cum consensus sit necessarius, matrimonium non esset, nisi in eo infanti ad-
esset quoque maxima discretio. Potest aliquan-

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 265

do natura nimium euigilans eū forte aptum ad generandum reddere: sed crediderim vix posse sufficientem ei discretionem valeat in tam tenera indere aetate. Nec approbo, quod Ioan. Andreas, & Ancharanus citati à Sancio *ibid.* *nu.* 20. dicunt. Nam ille asserit, esse matrimonium, modo puer habens generandi potentiam sit maior septennio: hic autem modo sit septennis. Nam in tam tenera aetate nequit reperiri discretio sufficiens ad perpetuum consensus coniugalis vinculum.

DVBIVM CXXVII.

An ut tempus assignetur pubertati proximum, in quo suppleta malitia aetatem possit matrimonium iniiri: desideretur Iudicis arbitrium?

⁵³⁵ Non desideratur. Quia ipsa id praesci-
bunt experimenta. Vnde quibusdam placet, illud esse pubertati proximum tempus, quod à pubertate per triduum distat: Sic Hostien. *ad c. Contineatur, de despons. impub.* Alij credunt, illud tempus proximum pubertate dici, quod dilans ab ea per sex menses, plus minùve obicitur. Sic Henric. *l. 11. c. 1. n. 11.* Aliis placet, integrum à pubertate distantem annum dici proximum esse pubertati. Vnde puellam pubertati proximam definiunt, quae annum agit vndecimum: puerum vero, qui decimum tertium annum gerit. Sic Hurtad. *d. 2. diff. ult.* Palaus *d. 4. sum. 14. §. 4. nu. 3.* Alij affirmant, masculum esse in tempore pubertati proximo, quoad matrimonium contrahendum, quando decem annos cum dimidio expleuit: & puellam, quando novem & dimidium excessit. Sic Barthol. Angel. Rosel. Syluest. & alij, quos citat & sequitur Didac. Narbo. *anno 10. q. 1. n. 1. & 14.* Qui quidem omnes huius sententiae Doctores eo fundamento nituntur, quod in assignatis temporibus aetatis, esse ad coniugium capaces, & experientia ostendit, & ratio dicat.

⁵³⁶ Desideratur quidem Iudicis arbitrium, ut dignoscatur quale tempus sit pubertati proximum in impuberibus. Quia cum id iure praescriptum sit, merito Iudicis prudentiae committitur. Qui non tam ex annorum numero, nec ex singularium casuum experimento, quam ex pueri ac puellae discretionem, qualitate Regionis, in qua nati sunt temperie, ac alijs circumstantiis, adiudicare debet, quandonam hi sint proximi pubertati. Ita Gothfried. *sum. tit. de desponsat. impub. nu. 5.* Anton Francus, Praepos. Faber, Salycetus, Decius, Viglius, Corasius, quos refert, ac sequitur Menochius. *de arbitrar. libr. 2. centur. 1. ca. 57. nu. 4. 1. D. Antonin. 3. part. tit. 1. ca. 1. 19.* Tabie. Sotus, Gutier. Plaza, Duenas, Gregor. Lopez Covar. quos citat, & sequitur Sanch. *l. 7. d. 104. n. 40.* Basil. *l. 7. cap. 6 §. nu. 5.*

⁵³⁷ Hos sequor, monens, Iudicem ad hoc arbitrandum Regionis qualitate pendere debere. Quaedam enim Regionis calidiores pueros, quam aliae procreant. Inspiciat simul dispositionem corporis, valetudinem, &c. Quod si decernere vel sit, proximum esse pubertati puerum, qui decimum annum cum dimidio non

Escob. & Mend. *Theol. Moral. Tom. III. P. II.*

DVBIVM CXXVIII.

An valeat matrimonium, quando quis in legitima pubertatis aetate constitutus adhuc potens non est ad copulam coniugalem gerendam?

⁵³⁸ Non procedit impotentiam esse perpetuam. Tunc enim certum est, irritum esse matrimonium. Difficultas est, cum non constet, eam impotentiam esse perpetuam, ex frigiditytateque confurgere: sed dubitatur, an sit temporalis, ac ex debili aetate proveniat. Igitur inquiri, num validum sit matrimonium, quando pubes potens non est ad copulam coniugalem gerendam?

Non est validum matrimonium. Quia *cap. Puberes, de despons. impub.* dicitur, puberes esse, qui generare possunt. Et *cap. De illis, eodem tit.* decernitur impuberes potentes generare, valide matrimonium iniire. Ergo à contratio sensu, qui generare nequit, quamvis aetate sit pubes, dicitur impubes ad matrimonium, atque ad illud ineptus. Sic Glof. *10. q. 2. in sum. v. Spn. alia.* Et *c. Contineatur, v. Proxime, de despons. impub.* Et *c. Puberes, v. Tardissime, & ibi Abbas, n. 4.* dicens forte hanc veriore. Verac. *p. 1. spec. d. 39. concl. 2.*

⁵⁴⁰ Validum est. Quia *c. De illis, de despons. impub.* solum ponderat ad valorem matrimonij potentiam coeundi cum minori aetate ut sit illorum aetas possit ad matrimonium suppleri, non vero id requirit in puberibus: Ergo ubi adest aetas idonea, non debet attendi potentia Ita Sanch. *l. 7. d. 104. n. 15.* Syluest. *v. Matrimonium. 5. q. 7. Tabie. v. Matrimonium. 2. q. 6. n. 7.* Navar. *l. 4. consil. tit. de sponsal. cons. 39. nu. 14.* Covar. *4. Decretal. p. 2. c. 5. n. 1. Ledel. 2. p. 4. quaf. 60. art. 1.* Henric. *l. 11. c. 134. 10. lit. E. Petr. de Ledel. quaf. 58. art. 5.* Palaus *dub. 4. punct. 14. §. 4. nu. mer. 5.*

⁵⁴¹ Hoc existimo, probabilis esse, nec ob-
stare argumentum à contrario sensu, quod deducit ex *cap. De illis* prima sententia. Non enim eadem est ratio: nam quando potentia in puero aetatem praevent, opus est illi consilium concessio matrimonio, ut periculum incontinentiae caueat. At quando adest sola aetas, ea ad matrimonij valorem est satis. Nec curant Canones ad decretum variandum de raro pueri casu, cui in ea aetate nondum adest potentia: sed solum attendunt, ut in ea aetate matrimonium firmum sit, communiter tunc aduenire potentiam. Ea enim legis natura est, ut sola communiter accidentia spectet. *l. Nam ad ea, ff. de legib.* Idem dixerim

dixerim, quando femina, completo anno duodecimo, ex diminuta corporis dispositione non dum potest virilem pati congressum ob eandem ac de viro rationem.

DVBIVM CXXIX.

An quando puer decimoquarto anno completo aut femina duodecimo adhuc impotentes ad copulam inveniuntur, expectandum sit triennium integrum, ad expectandum, num ea impotentia perpetua sit, & matrimonium irritum?

⁵⁴² Expectandum est integrum triennium, in quo vacent copulae, & si, eo transacto, consummare non potuerint, censetur impotentia perpetua, & matrimonium tanquam irritum dissolvitur. Quia c. *Laudabilem, de frigid. & malef. id triennium experientiae generaliter praescribitur*. Sic Anton. c. *Puberes* nu. 5. de *despons. impub.* Covarr. 4. *Decretal. p. 2. c. 5. n. 2.* Alij sub distinctione affirmant, puero contracti anno decimoquarto praescribi biennium: & si contraxit anno decimo septimo, unicum annum experimenti: & feminae anno duodecimo nubenti, quae ex diminuta corporis dispositione non potest viri pati congressum, praescribi tempus usque ad decimum quartum annum. Sic Henric. l. 12. c. 7. n. 1.

⁵⁴³ Non expectandum triennium experimenti est, sed tempus solummodo, quod usque ad plenam pubertatem desideratur. Quae quidem feminis decimoquarto aetatis anno contingit, ut colligitur ex l. *Mela. ff. de aliment. & cibariis*. Viris autem anno aetatis decimo octavo. l. *Arrogato. ff. de adopt. & §. Minorem. in fit. eodem titulo*. Quia cap. *Laudabilem, de frigid. & malef. procedit, quando coniectari potest ex frigiditate aut alio impedimento impotentiam consurgere*: tunc enim iure optimo ex habitatione triennij praesumptum Ecclesia id impedimentum esse perpetuum. At quando potest praesumi ex aetatis imbecillitate impotentiam provenire: aequitas suadet, eam aetatem expectandam esse, in qua perfectum robur asolet natura comparere: tunc enim cessabit praesumptio debilitatis ex tenera aetate provenientis: & poterit iure praesumi frigiditas, aut aliud impedimentum perpetuum. Ita Sanch. l. 7. d. 104. nu. 17. Hostiens. c. *Laudabilem, paulo post princip. Ioan. Andr. ibi. nu. 2.* Anchar. n. 4. Idem Hostiens. c. *Puberes* nu. 5. & ibi Ioan. Andr. n. 8. Abbas n. 4. Cardin. n. 1. Alex. de Nevo n. 9. Anchar. nu. 6. praepos. ad finem. Henric. n. 8. Brunel. de sponsal. concl. 28. declarat. 3. n. 8. Rosel. v. *Matrimonium* 2. n. 8. Angel. v. *Matrimonium* 3. impedimen. 16. nu. 6. Syluest. verb. *Matrimonium* 5. quae. 7. Tabie. verb. *Matrimonium* 2. quae. 6. nu. 7. & alij.

⁵⁴⁴ Cum his opinor adiciens ex praefatis, non posse per separationem matrimonij ratione impotentiae viri, nisi vir sit maior decem & octo annis. Quia usque tunc nondum est plenam adeptus pubertatem: & potest praesumi, non esse impotentiam veram, sed eam ex aetatis debilitate provenire. Quod intelligo, nisi

aperte appareat impotentia ad oculum ut si habeat puer virilia amputata, vel careat utroque testiculo: tunc enim nulla temporis mora opus erit, cum evidens sit impotentia. Et ob eandem rationem quando dissolutio matrimonij petitur ob puellae arctitudinem, nec constat ad oculum eam talem, ut non ex aetate imbecilli consurgat, non potest peti, donec puella decimum quartum expleat annum, in quo ei pubertatem perfectam contingere expressi. Quia usque tunc ex imbecilli aetate provenire praesumi possit.

DVBIVM CXXX.

An quando signa impotentiae non sunt omnino certa, sed evidenter vero similiter, desideretur iuramentum?

Constat expectandum esse triennium, ut experimentum capiatur, num sit perpetua impotentia coniugum, quando res est dubia. Quod quidem triennium incipere, ac computari debet ab eo instanti, quo coniux fuit plenam adeptus pubertatem: id est, a decimo octavo anno perfecto in masculo, & a decimo quarto in femina. Ceterum triplicia esse impotentiae signa praemittit. Quaedam necessario & evidenter concludunt impotentiam. Alia vero similiter evidenter. Alia dubia, ac praesumptive probantia. De primis evidenter signis, certum est, nullam temporis moram exigere ad coniugij dissolutionem. Quia constante impotentia, ac subinde matrimonij nullitate, contra ius naturae esset, copulam permittere. Circa secundae speciei signa quaeritur, num, si verosimiliter evidenter sint, desideretur ad impotentiam dignoscendam iuramentum coniugum asserentium se non posse coire, & septima manus propinquorum iurantium, se credere, eos verum fateri?

⁵⁴⁵ Desideratur quidem non triennij experimentum: nam cum impedimentum fere evidenter constet, non est opus triennium expectare, quod in casu dubij solum conceditur: sed desideratur iuramentum praefatum. Quia cum non omnino evidenter constet amplior probatio petitur, quam ubi prorsus evidens est: ideo petitur iuramentum coniugum, ac septimae manus. Sic Anton. cap. *Laudabilem, numer. 14. de frigid. & malef. Alex. de Nevo ibi. nu. 17. & alij quos refert, & sequitur Sanch. libr. 7. dub. 107. numer. 4. Basil. libr. 7. cap. 66. numer. 2.*

⁵⁴⁷ Minime desideratur coniugum, ac septimae manus iuramentum. Quia huiusmodi iuramenta nullo iure requiruntur: non positivo, nam isto solummodo requiruntur quando casus est dubius: non naturali iure, nam cum in casu praefato perpetuitas impotentiae sit moraliter, & humano modo certa, frustra requiritur maior probatio. Ita Hurtad. disp. 22. diffinit. 21. Palaeus dub. 4. pun. 14. Paragraph. 9. numer. 5.

Probati

148 Probabilior quidem primam sententiam esse existimo. Quia triplici premiffa signorum impotentiae triplex differentia probationum est adhibenda. Certitudo impotentiae nullam requirit probationem, quia ipsa sibi evidens est probatio. Dubitas exigit triennij experimentum. Igitur verifimilis evidentiā impotentiae, si non triennale experimentum saltem aliquam probationem requirit, ut non omnino cum evidentiis penitus signis aequiparetur. Porro ad huiusmodi probationem reor iuramentum coniugum, & septimam propinquorum manum apprimere conferre. Ne autem huius vocabuli *Septima manus* vocem forte peregrinam existimes iuramentum septimae manus propinquorum sic accipiendum est. Vt si uterque coniux fateatur impedimentum, cuiuslibet coniugis septem consanguinei iurant, vel eis deficientibus, septem vicini cuiuslibet, & ita debent esse quatuordecim. Eliguntur autem propinqui, eis deficientibus vicini. Quia verifimile est, fore, ut ipsi melius norint res coniugum. Peruntur autem tot manus cruci iudicis aptandae ad iuramentum, ob matrimonij fauorem, & ne facile in eius dissolutione erretur.

DVBIVM CXXXI.

An requiratur triennij experimentum, quando, existentibus de impotentia solum signis dubijs, uterque coniux illam ingenue proficitur?

149 Non requiritur triennium experientiae, sed tempus quoddam arbitratum sufficit, ut vnus mensis, aut trium, aut anni, & iuramentum vtriusque coniugis, ac septimae manus propinquorum, ut matrimonium dissoluatur. Quia c. 1. de frigid. in hoc euentu non exigitur triennium, sed post dimidium habitationis annum separatim conceditur. Et cap. Laudabilem, de frigid. & malefid constat. Nam in priori parteloquens, quando solus alter coniux fateatur impotentiam, postulat triennij experientiam: at in posteriori loquens, eius triennij nullam gerit mentionem. Nec clausula triennium continens in principio posita limitans priorem casum, ad posteriorem debet extendi. Vbi enim fit diuisio per paragraphum: vel versiculū, clausula posita in vno paragrapho, vel versiculo, ad alium paragraphum, vel versiculum non refertur, iuxta doctrinam Glossae cap. Vni o. v. sic scilicet, de postul. prelat. in 6. Sic Angel. v. Matrimonium. 3. impedimen. 16. num. 10. Supple. Pisanae verb. Diuortium. n. 2. Rosel. ibi. num. 1. Syluest. q. 18. num. 2. Et multi ex Iurisperitis. Fauer Henricq. l. 12. cap. 7. v. 1. Temperant sententiam hanc, quando adest plena pubertas in coniugibus, nempe si vir octodecim annos explerit. Si enim non plene sint puberes, semper plena pubertas expectanda est, eaque adepta, tempus erit arbitrium, nec necessum erit expectare triennium.

150 Requiritur experientiae triennium concessum cap. Laudabilem, de frigid. & malef. Efcob. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

quauis uterque coniux impotentiam fateatur, vbi ea non est certa. Quia eo cap. Laudabilem exigitur hoc experimenti triennium, quando de viri frigidityte non constat. At ex eo quod coniux uterque impotentiam fateatur, non verè constat de frigidityte; saepe enim dubitatur, an sit naturalis, & perpetua: an accidentalis & temporanea: Ergo expectari debet triennium, ut ex temporis cursu veritas appareat. Nec iuramentum propinquorum illum supplet defectum, eo quod illi de sola credulitate illud emittunt. Ita D. Thom. in 4. dist. 34. in expos. liter. Palud. ibi, quaf. 2. art. 3. concl. 3. numer. 18. D. Antonin. 1. part. titul. 1. cap. 12. §. 1. Ledef. & alij, quos refert, ac sequitur Sanchez lib. 7. dub. 108. nu. 5. Basil. lib. 7. cap. 66. nu. 4. alferens, esse communem Theologorum, ac Iurisperitorum sententiam. Hurtad. dub. 2. diffie. 11. numer. 40. Palus dub. 4. pun. 14. §. 9. num. 6.

551 Profecto in tanti ponderis negotio potius inclinor, ut probationes exuberent, quam ut in aliquo deficiat. Ideo potius amplector desiderari, ut impotentia illa triennij experimento comprobetur.

DVBIVM CXXXII.

An casu, quo vxor, matrocis insipientibus virgo inducitur: necessarium sit septimae manus propinquorum iuramentum, etiam exatlo triennio?

552 Quando vxor per aspectum virgo reperitur non est necessarium septimae manus propinquorum iuramentum, sed verum est iudicium per iuramentum coniugum, ac matronarum. Quia praemisso aspectu & fatente utroque coniuge impotentiam, plena videtur esse probatio ad matrimonij dissolutionem. Sic Glossa c. Requifili. v. Septima manu. 3. quaf. 1. Fulvius Pacian. de probation. lib. 3. cap. 2. nu. 29. Sortus in 4. dist. 34. q. vni. a. 2. Ledef. 2. p. 4. qu. 60. art. 1.

Necessarium est, ut septima manus propinquorum, vel vicinorum bonae famae si propinqui desint, iuret. Quia textus c. Laudabilem de frigid. & malefid petit. Et totus ille textus loquitur etiā tractato experientiae triennio. Quod iuramentū iure petitur, eo quod posset esse collusio inter coniuges: & ut cautiore diligentia adhibita fiat coniugij dissolutio: quae res maximi est momenti. At haec collusio aequè habere locum potest, quando transactum est triennium, & matronarum aspectatio adhibita. Ita Sanch. lib. 7. d. 108. nu. 7. Basil. d. 7. c. 66. nu. 5. D. Thom. in 4. dist. 34. in expos. lit. Scotus ibi quaf. vni Palud. Gabri. D. Antonin. Turrecr. Gregor. Lopez, & alij apud Sancium. Palaus d. 4. pun. 14. §. 9. m. 11.

554 Probabilius longe existimo septimae manus desiderari iuramentum etiam post triennij experimentum, ac matronarum aspectationem, quando non est evidens impotentia. Nam saepe oculi ac manus obfetricum falluntur, eo vel maxime quod foeminae multis vitatur fraudibus quibus

551 Eiusdem sum mentis.

552 Necessarium non est.

553 Est necessarium.

554 Hanc parte puo augere probabilior.

quibus virgines apparēt pręterea possent cōiuges collusione vti, & revera non dedisse operam coniugali copulę & licet matronę per aspectum testificari possint, mulierem esse virginem, at nequeunt affirmare bona fide datam esse operam copulę.

DVBIVM CXXXIII.

An utroque coniuge fatente impedimentum & triennio experimenti lapso necessarium sit adhuc uxorem a matronis inspicere?

555
Necessarium est.

Necessarium est. Quia c. fin. de frigid. refert, ac ponderat Pontifex, mulierem fatentem vna cum viro impotentiam, ac lapsis octo cohabitationis annis, fuisse inspectam. Ergo matronarum est necessaria. Et quia collusio potest esse inter coniuges etiam post triennij ex actionem. Vnde necessaria erit matronarum inspectio, ne in re tanti ponderis fraus adsit. Sic fatenti tenentur D. Tho. in 4. dist. 34. in exp. pos. lit. Scot. q. vii. Palud. q. 2. a. 2. n. 18. Supplem. Gabr. q. vii. a. 2. prop. 2. & alij asserentes, etiā post triennij experimentum, matronarum aspersionem ac iuramentum coniugum, adhuc septimę manus iuramentum desiderari: quia res magni ponderis est, & potest fortasse collusio immisceri. Ergo vbi non intercedit matronarū inspectio res maiori erit periculo collusionis obnoxia.

556
Minime est necessarium.

Minime necessarium est. Quia c. Laudabilem, in ultimo casu vbi est de hoc sermo, id non petitur. Deinde ne viduis denegetur hoc remedium, ut potest quę per aspectum probare nequeunt, matrimonium haud esse consummatum. Itā Alex. de Neuo ad c. Laudabilem, n. 17. casu 5. Constanus de sponsal. tit. de iis, qui mptias contrahere possunt, n. 66. Sanch. l. 7. dub. 108. n. 6. alliciens ad hanc mentem Abbatem, Cardinalem Prępositum, ac Brunellum.

557
Hoc mihi se-
re certum.

Post triennij experimentum ac utroque coniuge proficiente impotentiam sanum consilium erit coniuges in spectioni dari: at id necessarium non esse puro. Nec obstat crediderim textū ex c. finali allegatū: quia id ad abundantiorē cautelam est effectum, teste Abbate n. 10. Cardin. numer. 3. Pręposit. 3. in glos. penult. Et quamvis hi Auctores in maleficio, de quo ibi est sermo, loquantur: at fortior ratio in impedimento frigiditatis naturalis aut arctitudinis militat. Tum quia difficilior dignoscitur impotentia ex maleficio confurgens. Tum etiam quia in maleficio textus in eodem cap. fin. posuit hanc inspectionem: atque ita virgencior erat dubitandi ratio, quam in impedimento naturali, in quo nullus textus eius meminit inspectionis, quando uterque fatetur impotentiam triennio transacto.

DVBIVM CXXXIV.

An pro forma iuramenti septimę manus, requiratur necessario libri Evangeliorum tactus?

Non sufficit qualicumque verborum forma hoc iuramentum præstari, sed necessaria requiritur Sacrorum Evangeliorum libri tangere. Quia c. Laudabilem, de frigid. & malef. dicitur: si autem quod nunquam se cognoverint ambo fatentur septimę manu propinquiorum, vel vicinorum honestam, si propinqui defuerint: tunc etiam Sacrosanctis Evangelis, uterque iurando dicit, quod nunquam per carnis copulam vna caro effecti sint. At quando pro iuramenti forma requiritur tactus Evangeliorum, nec iuri satis fit nec valet actus quoad iuris effectus, præstito iuramento absque tactu: Ergo est necessarium. Sic Abbas in n. 3. Alexand. de Neuo. n. 4. Anton. n. 7.

Id non requiritur necessario. Quia consuetudine præscriptum est, id iuramentum super Cruce præstari: quamvis Evangelij tactus iure petatur. Ita Couatrub. cap. Quamvis pactum 1. par. §. 1. numer. 2. Sanchez lib. 7. dub. 108. numer. 14.

Certe quamvis prima sententia vera sit attempto iuris præfati rigore: ex consuetudine vim legis habente id minime necessarium esse præscribitur. Monerim ad hæc, diversimode præstari debere id iuramentum ab ipsis coniugibus, & a propinquis. Nam coniuges iuramentum de certa scientia debent emitte, nempe vir iurare debet, se bona fide, & absque dolo studiosam operam copulę dedisse: nec potuisse consummare. Mulier autem, per eam non stetisse, nec se fraude aliqua esse usā. At sanguinei de sola credulitate, iurare debent nimirum sibi esse verosimile, coniuges verum dicere. Ratio autem diversitatis est, quia ipsis coniugibus constare potest, se consummare non valuisse, secus consanguineis.

DVBIVM CXXXV.

An triennium experimenti computandum sit a tempore, quo ceptum est a coniugibus copulę incunda vacare?

In impedimento frigiditatis, aut maleficii triennij computatur a die intetate copulę. De frigiditate patet apertè ex cap. Laudabilem, de frigid. vbi Pontifex respondens quæstioni sibi præpositę circa tempus indulgendum ad experiendam copulam naturaliter frigidis, expresse decidit, a tempore celebrati coniugij (supple & copulę intentatę ut probat Sanch. lib. 7. dub. 10. m. 1.) triennium numerandum. At si a tempore per Iudicem destinato computaretur, falsa esset decisio: nam priusquam quæstio de impotentia coram Iudice agitur, ut tempus per ipsum designetur tempus aliquod est transactum, & sæpe longum. De maleficio autem probatur ex cap. fin. de frigid. ibi:

Seccio II. Dubia, De Impedimentis. 269

si confiteri volitis, prefatum virum, & uxorem cohabitasse intra predictos annos per continuum. Iuncto principio illius textus: *Mulier proposuit, quod per multos annos fuerunt simul, & diu cohabitauerunt.* Ex his enim apparet, ante præceptum Iudicis, & lite nondum mota hos coniuges octo annos cohabitasse: & tamen decedit Pontifex; dirimendum matrimonium si intra eos octo annos triennio continuo habitauerint. Non ergo desideratur triennium illud per Iudicem assignari. Ita Sanch. citat. n. 4. & 5. citans Glos. Innocent. Abbat. Cardin. Rosel. Syluest. Marien. & alios. Henriquez lib. 12. cap. 7. num. 2.

561
Non est continuum.

Triennium experimenti computandum non à die intentatæ copulæ, sed à die reclamationis, aut à tempore, quo per Iudicem assignatum est. Quia ab hac die præmittitur peccatorum confessio & Eucharistia præcepto, ac maior diligentia incipit adhiberi, quæ in re tanti momenti minimè sunt superflua. Ita Basil. lib. 7. cap. 66. numer. 12. Vbi hanc sententiam sæpe tenuisse Rotam testatur ex Farinacio vol. 2. consil. decis. 192. & 226. Et ex 1. Pol. decis. 27. Riccius in praxi, decis. Ludou. de S. Iuan. de matrimonio q. 6. a. 1. dub. 1. affirmat Paulum V. Pontificem approbasse Sacræ Rotæ declarationem indicantis triennium esse à die reclamationis computandum, Leand. rr. 9. d. 21. q. 47.

562
Probabilis est opinio.

Hoc probabilis existimo siue impotentia ex frigidityte, siue ex fœminæ arctitudine proveniat. Quia post Iudicis sententiam triennium designantis studiosius coniuges intendunt, se ab huiusmodi impedimento expedire, & evidentiùs probatur, num adnata sit huiusmodi impotentia. Adnotarim tamen, si ante Iudicis decretum triennalis cohabitatio præcesserit, esse in arbitrio Iudicis, iustis de causis triennium novum ad breuius tempus coarctare.

DVBIVM CXXXVI.

An si triennium experimenti aliquo temporis interstitio interrumpatur, debeat iterum denovo institui?

563
Debet esse continuum n. 8. opinio.

DEbet ita esse continuum, ut si tempore aliquo interrumpatur, tempore præcedenti non computato, iterum incipiat. Quia ita expresse deciditur c. fin. de frigid. ibi: *Per continuum triennium insimul habitasse.* Et quia quamvis non adeo expressis verbis textus loqueretur, sed dubiis, ea est regula generalis, ut in dubio tempus legè aliqua vel canone petitum debeat necessario esse continuum, ut multi Doctores proficiunt, quos refert, ac sequitur Gutier. qq. Canonie. l. 1. c. 1. & 12. n. 24. Qua ratione fere omnium verissima sententia habet, annum novitatus ita continuum esse debere, ut tempore aliquo intermisso, incipere necessario debeat, priori non computato. Sic Cardin. c. fin. & licet non ita clare Archidia. 33. q. 1. in sum. n. 3. & ibi, Bellamera n. 2.

564

Non desideratur tempus triennij ita esse continuu. Eschob. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

tinuum. Quia verba in decretis civili modo, ac possibili, ac iuxta subiectæ materiæ indigentiam sunt capienda l. si cui simpliciter. ff. de servitutibus. Et ideo aqua quotidiana appellatur, quæ duci assidue solet etiâ aliquando ducta non sit. l. paulo post princip. v. duo aut. ff. de aqua quotidiana. Et aptius c. fin. de verbis significat. in 6. deciditur, dici aliquem commensalem, ac domesticum alicuius continue licet aliquando pro illius negotiis gerendis absit. Vbi Glos. v. Pro nris, idem ait esse pro propriis. Non enim id verbum continue ita rigide accipiendum est, sed civili modo, ut subiecta materia postulat, & in hac re a solet contingere. Ita Sanch. l. 7. d. 111. n. 1. Basil. l. 7. c. 66. n. 12. Henriq. l. 12. c. 7. n. 2. Hurtad. d. 12. diff. 11. n. 41. Palas d. 4. punct. 14. §. 9. n. 5. Syluest. v. Divortium. numer. 20. nu. 23. Rosel. n. 4. Supplem. Pisana n. 5. & alij apud Sancium.

Non dicitur necessario esse continuum.

Ego quidem iudico, continuo triennio coniuges cohabitare, vacando copulæ sine dierum intermissione esse moraliter impossibile. Quia sæpe morbus illud tempus interfecat, & quia obstant itinera aliæque negotia, quibus virum vacare societas, ac gubernatio domestica cogit: Non exigitur id tempus mathematicè continuum; sed satis est, civili modo, nempe ut toto triennio coniuges copulæ vacarint debitis horis, ac locis.

565
Cum his Doctores hoc certum esse existimo.

DVBIVM CXXXVII.

An suppleendum sit necessario triennij tempus interpolatum;

NON est necessariò suppleendum, sed satis est, vacare copulæ, ac cohabitare maiori parte anni cuiusvis illius triennij, ut per semestrem, & vnum diem. Quia brevi tempore interpolans cohabitare, ac residere dicitur ut expresse habetur l. si quis ita legaverit. ff. de condit. & demonstrat. & c. fin. de verb. signif. in 6. At tempus minus semestri breue dicitur respectu cuiuslibet anni. Quia iuxta Vniuersitatum constitutiones Scholastici dicuntur toto anno studiis vacare, si semestri & vno die vacent. Sic Hostienf. sum. Alberic. Aftenf. Ioan. de Friburgo, Supple. Pisana Syluest. quos citat Sanch. l. 7. d. 111. n. 2. Henriq. l. 12. c. 7. n. 2.

566
Non necessario suppleendum est.

Necessario est suppleendum tempus, quo coniux ægitudine, aut aliis negotiis implicitus non cohabitavit vacans copulæ, ut triennium à lege præscriptum cõpleatur. Quia c. fin. de frigid. ponderatur toto spatio octo annorum, quod à contractu matrimonij transierat, coniuges habitasse toto triennio, ibi: *Intra predictos octo annos continuum triennium insimul habitasse.* Vbi illa particula continuum cum non importet continuitatem triennij (ea enim non est necessaria, ut vidimus) (necessario dicendum est, per illam importari perfectam triennij integritatem: quasi sit sensus: si intra predictos octo annos integro triennio habitauerunt. Alias superflua esset ea particula. Cum tamen in Decretis Pontificiis nec vna Syllaba superflua sit existimanda. Ita Ioan. Andr. c. fin. n. 9. Archidia. 33. question. 1. in summar. numer. 3. Bellame-

467
Necessario suppleendum est.

ra ibi. nu. 2. Brunel. de sponsal. concl. 1. 8. declar. 4. n. 15. Mascard. de probationib. concl. 889. nu. 8. Ique supponunt Abbas c. fin. in fine. Alex. de Neuo ibi. n. 18. Præpof. n. 4. Ro. el. v. Divortium n. 4. & alij.

568
A. H. r. u. r. e.
soluio.

Ego quidem existimo sufficere maioris anni partis cohabitationem, sed necessarium esse, compleri triennium, atque ita tempus suppleri interpolatum. Quod tamen non metaphysice intelligo, quasi quodcumque breve tempus interpolatum supplendum sit, sed quando prudentis arbitrio est notabile, ita ut moraliter loquendo, experientia triennij plena non censeatur. Quare sufficit cohabitare triennio sumpto morali modo, ut communiter coniuges cohabitare assolent. Certè durissimum esset, ac probatu difficile ita metaphysice accipere triennium, ut vel unica dies interpolata, supplenda esset. At si simul sex mensibus vir absuit, supplendi sunt: si vero interpolatè uno vel altero absens fuit die supplendi non sunt, etiam si eo triennio dies illi simul computati, eorundem mensium summam conficerent.

DVBIVM CXXXVIII.

An matronæ ad faminarum in speculationem electæ à Iudice, possint recusari?

569
Matronarum
quæ iuratis re-
cusi, eo.

Suppono matronarum qualitates necessarias, ut fidem de coniugum virginitate deponentes, fidem faciant ad matrimonij dissolutionem. Debent esse artis peritæ honestæ, ac bonæ famæ, non leues, aut viles: ne modico precio subornatæ falso deponant. Nec nimia iuventus ob experientiæ defectum, nec nimia senectus ob defectu visus, debet matronis interesse. Non debent necessario esse nobiles, quod nullo iure nobilitas in matronis petatur. Earum electio Iudicis est, non partium, quia potius Iudicium, quam testium munus obeunt. Ut legitime deponant de fæminæ virginitate, non satis est, ut illius verenda oculis perspiciant, sed desideratur, ut sagaciter manibus accipiant documentum; sæpe enim non virgines sigillum effingunt. Non tenentur, cum omni moda certitudine testificari, sed tantum veri, similiter iuxta æstimationem, quam ex artis peritia assecutæ sunt. Duæ matronæ sunt necessariæ, & sufficientes, ut de virginitate deponant. Quamvis maior fides soleat adhiberi paucis affirmantibus, quam plurimis negantibus, ac in testimonio matronarum nil distat inter affirmantem, aut negantem propositionem. Peritiores in arte quamvis pauciores pluribus minus peritis debent prævalere. Quamvis regulariter ad fæminam perspiciendam eligendæ sint matronæ honestatis gratia: ac ubi agitur de qualitate altiore peritiam ad iudicandum requirente, quam quæ in fæminis reperitur, ne probationum facultas pereat, aut matrimonium validum dissolvatur, vel irritum approbetur, medici periti adhibendi sunt, qui fæminam inspiciant. Etsi regulariter, publicatis attestacionibus, non possint alij testes admitti saltem super iisdem articulis cap. Fraternitatis,

de testib. & Clement. 2. eodem tit. Id tamen fallit in testibus ad virginitatem fæminæ inspicendam inductis, quales sunt matronæ vel medici; possunt enim post eam publicationem alij induci. His ergo suppositis ex iurium præscriptione, ac Doctorum sententia, quaeritur, num matronæ ad fæminæ inspectionem à Iudice electæ, possint recusari?

Recusari non possunt. Quia cum recusatio sit iurisdictionis declinatio, teste Speculatore tit. de recusar. in princ. & matronæ iurisdictione careant, nulla ratio suadet, eas recusari posse. Et quia arbitrator recusari nequit: at hæ arbitratrices quidem sunt. Sic Anton. ad c. Quintilianus, n. 19. de iur. iur. Gullelm. de cuncto, quem refert, ac sequitur Auenhano, de exequend. mandat. Reg. l. 1. c. 2. n. 10.

Possunt omnino recusari. Quia hæ non sunt proprie testes, sed earum depositio, & declaratio magis est iudicium, quam testificatio ut docent Barthol. tr. testimonior. nu. 12. & Bald. l. 2. n. 4. ff. de feriis. Vnde Garcia de expens. c. 24. nu. 18. ait, has obtinere vicem testium, quatenus deponunt: & vicem Iudicium, quatenus ex forma sententiæ Iudicis, cuius potestate creantur iudicant. Sic Couar. lib. 2. variar. cap. 13. num. 5. concl. 6. Mascard. de probation. lib. 1. c. 47. nu. 120. Garcia de expens. cap. 24. nu. 25. Sanch. l. 7. q. 113. n. 7.

Cum his opinor, monens latam differentiam esse, quando matronæ eliguntur à Iudice, ut semper eligendæ sunt, quam si à partibus eligerentur. Nam electæ à Iudice possunt absolote recusari, nulla alia allegata causa, quam suspicionis: sicut Iudices seculares ex hac sola causa recusantur, leg. Apertissimi. 14. cap. de indicis. iunct. Glof. ibi, v. Recusare, communiter recepta. Quare satis est, & requiritur iuramentum partis recusantis, qua iuret, matronas esse suspectas: sicut ad reculationem Iudicis secularis id iuramentum requiritur, & est satis, ut docet eadem. Glof. inibi.

DVBIVM CXXXIX.

An matronæ electæ à Iudice debeant iurare, suo ut testimonio fidem faciant?

Iurare non debent necessariò. Quia c. Proposui. de probat. mentio fit de iuramento mulieris dicentis se non esse cognitam, nulla iurare non debent. quia licet regulariter testes non adstricti iuramento mihi fidem faciant c. Super de testib. l. 1. iurifurandi. C. de testib. At id fallit in articulis peritorum testimonij, ut de obstetricibus ad ventrem inspiciendum assumptis, testatur Glof. l. iurifurandi. verb. iurifurandi. Sic Glof. citata.

Debent necessario iurare. Quia id manifeste colligitur ex c. Fraternitatis, de frigid. ibi: Distribu illis iniungens sub periculo animarum. Et Quæ tandem in fide sua tibi asseruere. Certe cum hæc res sit gravissima, non est rationi consonum, ut absque iuramento fides matronis adhibeatur. Ità Hostiens. ad c. Fraternitatis, n. 2. Ioan. Andr. 5. c. 23. Abbas n. 12. Anchar. num. 4. notab. 5. Anton. num. 17. Cardin. numer. 3. Præpofit.

Se&.II.Dubia De Impedimentis. 271

Præposit. num. 7. & 8. Alexand. de Neuo nu. 9. 10. & 12. Barthol. Alberic. Aftenf. Cucus, Mascard. & alij, quamplures, quos citat, & sequitur Sanch. l. 7. d. 1. 3. nu. 13.

⁵⁷⁵ Hoc certum plane existimo, adiciens, quamvis tum communi partium consensu testes periti electi sunt, non teneantur iurare, (nam tunc fides illorum est ab utraque parte approbata) id nullatenus in matronis admittendum de communi partium consensu electis ad explorandam vxoris virginitatem ad dissolvendum matrimonium. Quia cum nequeant coniuges hac in re cedere iuri suo, agaturque de re tam graui, & ubi subest maximum peccati periculum nil confert consensus, ac approbatio partium, ne Iudex ex officio sufficientissimam, ac superabundantem probationem exigere tenatur, vt suæ conscientia satisfaciatur: eo vel maxime quod in causa coniugali multa Iudex ex officio suppleat.

CAPVT XXXIII.

⁵⁷⁶ *Circa Raptus Impedimentum.*

DVBIVM CXL.

An raptus quo femina virum abripit dirimat matrimonium?

⁵⁷⁶ **N**onnulla ex section. 1. recolo, & alia suppono. Ex Tridentin. sess. 24. cap. 6. expresse irritatur matrimonium inter raptorem, & raptam quandiu rapta est in raptoris potestate, non vero si sit à raptore separata, & in loco tuto, ac libero constituta. Certè raptus, quo solis importunis precibus, ac pretio conductæ femina extrahitur, matrimonium non dirimit, nisi tales essent preces, vt violentiæ merito æquiparari possent. Verè raptus non est matrimonium dirimens, quo quis opprimat feminam in domo patris. Quia vt raptus dicatur, necessum est, vt femina rapta sit, & traducta de vno loco in alium, in quo sub potestate raptoris sit constituta. In hoc Doctores conueniunt. Quæsierim igitur, num raptus, quo femina abripit virum matrimonij sit dirimens?

⁵⁷⁷ Est quidem. Quia quamuis loquatur de viro rapiente feminam Concilium: at cum militet eadem ratio in femina pollente viribus rapiente virum infirmiore, raptus eiusmodi dirimet matrimonium. Et quia cum Concilium, & lex vnic. Cod. de rapin virg. loquuntur de viro rapiente feminam, nulla facta mentione de femina virum rapiente, id gerunt frequentioris vsus gratia. Verba autem gratia frequentioris vsus posita in lege eam restringere minime assolunt, quin ad calum minus frequentem ex-

tendantur: vt probat Tiraquell. de retractu Li. gnagier. §. 10. gloss. vnic. numer. 4. Sic Henriquez lib. 1. 2. cap. 1. 4. num. 4. Rodriguez tom. 1. sum. cap. 2. 3. 2. num. 4. Vega tom. 2. cap. 3. 4. casu 157. notab. 5. Gutierrez de matrimon. cap. 88. n. 6. Et Sanch. citandus, ait, hanc sententiam esse valde probabilem, pro qua plusquam quindecim Doctores affert.

Minime hiè raptus matrimonium dirimit. Quia Tridentini decretum de solo raptore loquitur, ibi: *Decernit Sancta Synodus, inter raptorem, & raptam, quandiu ipsa in potestate raptoris manserit, nullum posse consistere matrimonium.* Ergo extendendum non est ad raptrices feminas cum sit odiosum, & pœnale. Ita Rebell. part. 2. quest. 1. 1. num. 6. Reginald. lib. 3. num. 155. Bonacin. quest. 4. punct. 18. numer. 23. citans Gutierrez. Candid. disquisit. 28. articul. 14. dub. 3. qui male pro hac parte citat Emanuelelem Rodriguez, qui aperte contrarium affirmat. Sanchez lib. 7. d. 1. 2. n. 25. & d. 13. num. 16. Farinac. in praxi crimin. quest. 145. num. 45. Basil. libr. 7. cap. 69. num. 6. Coninch. disputat. 30. dub. 4. Hurtad. d. 13. diffin. 3. nu. 12. Barbosa cap. 16. in Trid. sess. 24. num. 3.

Hanc sententiam reputo veriorē Quia leges non adoptantur iis, quæ rarissime contingunt, sed ea sola, quæ frequenter accidunt, spectant, ac comprehendunt. Leg. Nam ad ea, ff. de legibus. At rarissimum, & vix auditum est, vt femina virum rapiat. Adde, l. vnic. §. c. si quidem, vers. Pœnas autem, ubi pœnas statuit aduersus opem ferentes raptui, volentem vtrumque sexum id efficiantem comprehendere, id expresse. Si igitur quando vtrumque sexum comprehendere voluit, non semel, sed vix expresse: non obsecum indicamentum est, noluisse hac lege comprehendere sexum femineum, dum raptoribus pœnas indicens, solius viri rapientis meminit.

DVBIVM CXLI.

An dirimat matrimonium raptus, quo inuitis parentibus, consentiens femina à domo extrahitur?

⁵⁸⁰ **S**CIO, matrimonium non dirimit, cum virgo consentiens, ignorantibus tamen parentibus, abducitur. Quia non est propriè raptus, vt omnes fateantur. Lege Henriquez lib. 1. 2. cap. 14. num. 5. & Sanch. verb. 2. Matrimonium, in princ. n. 9. Quæsierim vero, num sit raptus matrimonium dirimens cum femina consentiens, parentibus inuitis abstrahitur?

⁵⁸¹ Est raptus dirimens. Quia verius est raptus in confessione exprimendus tanquam specie diuersum à fornicatione, si femina sub potestate parentum, vel tutorum constituta omnino consentiens, ipsis inuitis, domo abducatur: manifesta enim iniuria illis consentientibus inferatur: sed vero raptori interdicitur coniugium cum rapto celebrare: ergo huiusmodi raptus dirimit. Sic Nauar. lib. 4. consil. titul. de sponsal. conf. 32. num. vnic. Quand. in 4. dist. 42. d. vnic. proposit. 12. Henriquez citatus, num. 4. Sanch. ubi supra, nu. 9.

Vega. rom. 2. sum. cap. 34. casu 157. otab. 1. Manu. tom. 2. sum. cap. 23. 2. numer. 1. Tolet. n. libr. 7. sum. cap. 13. numer. 2. Zerola in praxi Episcop. part. 2. verb. Raptus. §. 1. Rebell. part. 2. §. 1. num. 6. & alij.

§ 82. Non est raptus dirimens. Quia decretum illud matrimonij libertati intendit favere, caueréque, ne fornicina renitens, illud inire cogatur. At ad eam libertatem nil confert parentum voluntas, sed sola fœminæ, quæ in hoc eventu abductioni connivens obicitur. Ita Sanchez lib. 7. d. 13. num. 13. Cornejo disput. 7. dub. 38. quest. 3. Hurtad. d. 23. diff. 3. numer. 12. Coninch. d. 31. numer. 48. Reginald. libr. 2. numer. 31. & lib. 31. num. 165. Lessi. lib. 4. de iust. cap. 3. dub. 9. num. 70.

§ 83. Hanc sententiam, vt veriore amplector. Nam licet parentum voluntas desideretur ad illius matrimonij honestatem, Tridentinum in eo decreto non honestatem, sed solam libertatem illius spectat. Quod vel inde clare constat, quod ad valorem matrimonij inter eundem raptorem, ac violentè raptam, solummodo pertinet, raptam ad pristinam libertatem restitui, & in loco tuto reponi. Si autem virgo nolens, parentibus volentibus abducatur, erit vtique raptus dirimens. Quia sola voluntas fœminæ, vel eius contradictio in eo decreto attenditur.

DVBIVM CXLII.

An dirimat matrimonium raptus, quo sponsus propriam sponsam abripit renitentem?

§ 84. Non dirimit. Quia non vere raptor dicitur qui quod suum est ex aliena domo traducit. Ergo propriè raptor non habebitur qui suam sponsam etiam renitentem abripit. Sic Henriquez libro 12. capite 14. numero quinto.

§ 85. Dirimit plane. Quia Tridentinum indiscriminatim loquitur de raptu, quo libertas ad matrimonium læditur: at hoc in casu vere læditur: ergo huiusmodi abductio dirimit matrimonium. Sic Sanchez lib. 7. d. 13. num. 15. Manuel. tom. 2. sum. cap. 130. num. 4. Sæver. b. Matrimonium, num. 9. Hurtad. d. 23. diff. 3. num. 13. Cornejo, & Candid. quos refert, ac sequitur Leand. tract. 9. d. 22. quæst. 5.

§ 86. Existimo, vere hoc in casu lædi matrimonij libertatem. Quia sponsa non potest violentè cogi sponsalium fidem servare. Nec raptoris tunc est; non enim promississe futuram esse suam, idem est, ac actualiter eius voluntati, aut ditioni subiacere: siquidem variis accidentibus possunt sponsalia dissolui. Dices concedi sponsæ raptui, cum etiam quando fœmina quævis alia consentiens abducitur: non sit locus illi pœnæ. Id in mea sententia ingenuè profiteor.

DVBIVM CXLIII.

An dirimat, matrimonium raptus qui non geritur causa illud contrahendæ, sed causa solum explendæ libidinis?

Dirimit raptus sine causa inveniendi coniugij fiat, sine causa solius libidinis explendæ sit factus. Quia Tridentinum innovare voluit pœnas per antiquos canones raptoribus decretas, quæ raptorem causa libidinis comprehendebat. Et quia Concilium ibi punit raptorem, & fautores si Clerici fuerint ea pœna, vt à proprio gradu decedant: ac proinde supponit raptorem aliquando fore Clericum. Qui tamen non potest rapere causa matrimonij inveniendi: cum illud contrahere possibile non sit in Sacris constitutum. Quod autem Clerico raptori propter libidinem est gradus depositio, seculari raptori ob eandem explendam libidinem, est matrimonij impedimentum. Sic Veracruz apud. ad spec. ubi de raptu. fol. 81. vbi aliter, intelligi decretum de omni raptore. Sæver. b. Matrimonium, in principio. §. 9. dicens, sic Cardinalium Congregationem declarasse. Vela de pœn. delictor. cap. 19. Ochagau. tract. 3. §. 44. Bonacin. quest. 4. punct. 18. numer. 2. Cornejo disputat. 7. dub. 38. quest. 1. 2. Et Sanchez citandus, ait esse probabile.

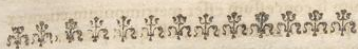
Non dirimit raptus, qui non sit coniugij inveniendi causa, sed vt libido possit expleri. Quia ex principio illius Capitis sexti Concilium aperte colligitur. Nam statim incipit verba facere de matrimonio contrahendo inter raptorem, & raptam: ac proinde indicium est de illo solo raptu agere, qui causa matrimonij patrat. Et quia quando causa matrimonij raptus est admissus, delictum fuit contra matrimonij libertatem, & ab initio in eo interfuit coactio: ac proinde, vt plenior sit libertas, petit id decretum, prius raptam in pristinam libertatem, ac in locum à raptore separatam restitui: raptorem vero tanquam iniquum libertatis matrimonij violatorem, (cui libertati totis viribus Tridentinum, Canonisque antiqui consulere intendunt) pœnis acerbis in eo contentis puniri præscribit. Ita Coninch. disput. 30. dub. 4. Reginald. libr. 31. num. 14. Lessi. lib. 4. de iust. cap. 3. dub. 9. num. 70. Vega. tom. 2. sum. cap. 34. casu 157. notab. 1. Manuel. tom. 1. sum. cap. 212. Sanchez libr. 7. dubio 13. numero 4. citans Salzedum, Leander tractat. 9. dub. 22. quest. 5. & apud illud Barbosa.

Hoc verius esse reor. Quia id decretum sub rubrica De reformatione matrimonij ponitur: ad quam esto conferat, vt rapta plenam libertatem adeptæ sit, vt raptori nubarat: imponere raptoribus non causa matrimonij, sed explendæ libidinis, tam acerbæ pœnæ, est proisus extra rem, cum raptor ille nullatenus matrimonium, nec eius libertatem violaverit. Addiderim, Concilij textum esse restringendum, cum corrigat cap. finale, de raptoribus permittens matrimonium inter raptorem, & raptam. Itaque in hoc decreto non punitur raptus qui est causa luxuriæ patrat

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 273

tratus, nisi fieret simul ineundi matrimonij causa. Tunc enim ea sola ratione, quod causa matrimonij fieret, sub hoc decreto comprehenderetur, & puniretur non luxuria species, sed coniugij intentata violatio.

CAPVT XXXIV.

Ecclesie Circa impedimenta solummodo impediencia.

DVBIVM CXLIV.

An Parochus possit ad tempus interdicere, ne matrimonium contrahatur?

190
Quid sit
Ecclesiæ
vetitum
suppono.

RIMVM Impedimentum impediens est Ecclesie vetitum, id est interdictum hominis prohibentis alicui matrimonium contrahere ad tempus ob aliquam legitimam causam, nempe ob sedandum scandalum, vel ob discutiendam veritatem circa aliquod impedimentum, vel ne oriantur rixæ, vel in alicuius festi venerationem. Quæsierim autem, an non solus Pontifex, vel Episcopus, sed etiam Parochus possit ad tempus matrimonium interdicere?

191
Non potest Parochus. Quia id soli Iudici Ecclesiastico competit, cuius est de causis matrimonialibus cognoscere cap. 1. de consanguin. in fine. Sic Goffred. sum. tit. de matrimon. contractio contra interdict. Eccles. numero primo. Angl. verb. Matrimonium 3. impedim. 1. numer. vnic.

192
Parochus omnino potest. Quia aliud est, id Parochus causas matrimoniales pertractare, id enim iudicalem earum indagacionem importat, ac proinde solius Iudicis Ecclesiastici est, ut deciditur cap. 1. citato. Aliud est, matrimonium impedire ad tempus, & hoc Parochis incumbit, ut late probat Sanchez. l. 3. d. 1. §. n. 3. Ita ipse l. 7. d. 6. n. 6. D. Anton. 3. p. tit. 1. c. 16. Sylvest. v. Matrimonium 7. q. 1. dicto 2. Palud. in 4. dist. 34. qu. 1. a. 1. n. 10. concl. 4. Caiet. sum. v. Matrimonium, c. 1. Armil. ibi, n. 54. Sæ v. Matrimonium. de impediment. non dirim. numer. 1. Nauar. sum. cap. 2. numer. 68.

193
Hoc fere certum reor, monens, cauendum esse ab eo, quod Angles p. 1. de matr. de imped. Ord. a. 2. noitram tenens sententiam, addit, scilicet hoc interdictum esse impedimentum dirimens post Tridentinum. Quod minus verum est, quia non obstante ea prohibitionem Iudicis, potest seruari solemnitas petita eo cap. 1. ut si Parochus, & testes non obstante ea Episcopi prohibitionem, assistant, vel iis presentibus, & inuitis contrahatur.

DVBIVM CXLV.

An Pontificis prohibitio, seu interdictum reddat, irritum matrimonium contra eam prohibitionem contractum?

MATRIMONIUM aduersus Pontificiam prohibitionem initum irritum non est, nisi aliud substat, dirimens impedimentum. Quia irritum, fortius est matrimonium, utpote quod iuris naturalis est, Pontificia prohibitionem. Sic Gloss. cap. penultim. in fine, de despons. impuber. & manifeste loquitur, quando est interdictum cum decreto irritanti. Abbas ibi, numer. 9. Cardin. numer. 2. Sic intelligunt Glossam. Innocent. ibi, in fine, quamvis in sponsalibus teneat, ea esse irrita ex Pontificis prohibitionem. Monachus cap. vnic. de voto in 6. Probus in addit. fine. Alij asserunt irritum non esse si prohibitio Pontificis non sit perpetua, sed temporalis ob diei festi venerationem, vel ob litis dependentiam, &c. Probatur prior pars ex cap. Tua fraternitas, de sponsa duorum. Posterior autem ex cap. 1. de matrim. contract. contra interdict. Eccles. Sic Gloss. cap. Tua fraternitas, verb. Poteris. Abbas ibi, numer. 4. Alexand. de Neuo numer. 8. Rosel. verb. Impedimentum, impedim. 16. Angel. verb. Matrimonium, 3. impedim. 1. Ludouic. Lopez part. 3. Instr. de matr. c. 46. Couar. 4. Decret. p. 2. c. 6. in princip. numer. 6. & alij.

Matrimonium interdictum à Pontifice viua voce cum decreto irritanti irritum est, quamvis aliud impedimentum dirimens minime substat: vel saltem ad eius intentionem est recurrendum. Quia si potest Pontifex constitutione, quæ lex mortua est, à fortiori viua voce irritare matrimonium poterit. Et si potest lege generali impedimentum dirimens indicare, cur non poterit personale, aut locale? Ita Hostiensis sum. tit. de matrim. contracto contra interdict. Eccles. Ioan. Andr. ibi, citans Alanum, qui id dubitando asseruit. Anton. ibi, fine. Anchar. numer. 7. Cardin. numer. 9. Præposit. fine, dicens, esse communem. Paludan. in 4. dist. 34. quæst. 1. art. 1. numer. 10. D. Antonin. part. 3. tit. 1. cap. 16. Sylvest. verb. Matrimonium, 7. quæstion. 1. dicto 3. & alij.

Quid mihi probabilius videatur, expono. Sponsalia inita contra Pontificis interdictum cum decreto irritanti, quamvis generali, nec sponsalium mentionem facienti. (Ut si Pontifex ex causa iusta in hibeat duobus, ne sponsalia de futuro inter se contrahant, decernens irritum, si quid contra gestum fuerit.) Sunt inuálida. Et ita intelligo Innocentium cap. 1. enultim. in fine, & Alexandrum de Neuo ibi, numer. 2. 1. constituentes id discrimen inter sponsalia: & matrimonium contra huiusmodi prohibitionem contracta: ut illa irrita sint, hoc autem minime, nisi addatur clausula specificam mentionem matrimonij iritationis faciens. Cum enim matrimonium sit res adeo ardua, & gravissimum negotium sit illud irritare, specificam clausulam requirit. Ad sponsalia vero irritanda non

BAR
MOR
II. IV
IV

196
Meam sententiam expono.

non desideratur ea clausula specifica, sed sufficit generalis, cum non sit res tanti momenti, ea irritare. Si prohibitio simplex sit, nimirum absque decreto irritante, matrimonium aduersus eam prohibitionem Pontificiam initum, est validum. Quia cum multa prohibeantur, quae tamen facta tenent *cap. Ad Apostolicam, de regularib.* & prohibitio sit nuda, ac simplex, non est, cur dicamus, rem tam arduam, tantique momenti, ac est matrimonium, tunc irritari. At si clausula decreti irritantis agat specificam mentionem matrimonij id irritans, si contra prohibitionem sit initum: vtor distinctione: Aut causa est temporalis, aut perpetua. Si temporalis est, non reddetur irritum matrimonium, sed sensus erit, ut matrimonium sit irritum non simpliciter, sed in quantum parat praedictum alicui liti, ob cuius pendentiam est ad tempus interdictum. Si autem causa est perpetua irritum reddetur: quia cum matrimonij irritatio sit res gravissima non censenda est inducta ex tali clausula adiecta prohibitioni ob causam temporalem, sed iuxta merita causae dimittendum est, an sit irritatio absoluta, an potius quoad peculiarem effectum. Quae quidem omnino vera sunt, siue Pontificia prohibitio sit per modum constitutionis, siue per modum praeccepti. Quia nullum inuenio inter haec discrimen, nisi quoad durationem; constitutio enim perpetuo durat, mandatum vero morte mandantis extinguitur. Denique quamuis causa interdicendi matrimonium sit temporalis, & matrimonium contra prohibitionem initum sit validum: At quando Indicis prohibitio fuit legitima, separandi sunt coniuges ad tempus, in poenam delicti, ne poenae immunitate iustum praecceptum contemnere audeant *cap. 1. de matrim. contra. interdicti. Eccles.* Vno igitur, & altero verbo nostrae respondeo quaestioni. Si interdictum Pontificis sit simplex, & sine clausula irritante, nullo modo irritat matrimonium: secus vero si interdictum, aut prohibitio hac lata sit cum clausula irritante.

DVBIUM CXLVI.

An licite possit matrimonium Interdicti, ac cessationis à diuinis tempore celebrari?

⁵⁹⁷ *Quadam sup. pon.* **S**uppono ex *sess. 24. cap. 10.* prohiberi nuptiarum celebrationem, ab Adventu usque ad diem Epiphaniae, & à die Cinerum usque ad Octavam Resurrectionis inclusivae. Prohibentur autem hisce temporibus non matrimonium, sed solemnitates, quae in benedictionibus nuptialibus, in traditione sponsae in domum sponsi cum apparatu consistunt. Validum est autem matrimonium tempore Interdicti, & Cessationis à diuinis contractum. Quia non est Canon illud irritans: imò *cap. Capellanus, de feriis* dicitur, Romanae Ecclesiae consuetudinem esse, ut quocumque tempore matrimonium valide contrahatur. Quærimus itaque, num licite matrimonium possit interdicti, ac cessationis à diuinis tempore celebrari?

⁵⁹⁸ *Non potest li. 10.* Minime potest. Quia nulla Interdicti tem-

pore Sacramenta valent ministrari praeter ea, quae *cap. Alma mater, de sentent. excommunic. in 6.* excipiuntur. At matrimonium exceptum non est, sed Sacramentum Poenitentiae etiam respectu non agrotantium, Baptismus, & Confirmatio, & Eucharistia per modum viaticive: rum si concessum esset matrimonium, etiam exciperetur. Et rationes, ob quas praefata Sacramenta tunc permittuntur, cessant in matrimonio: cum ex eius negatione minime subtrahatur Ecclesiae debitus honor, nec haereticos pullulent quae sunt rationes assignatae *cap. final. maxime cum si necessitas inveniendi matrimonij occurrat, possit id extra locum interdictum commode fieri. Sic Vgolin. de censur. vbi de interdicti. tabula 5. capite 7. Paragraph. 3. numero 1. Sayr. in Theaur. lib. 5. cap. 7. num. 43. Basili. 1.6. c. 9. num. 3.*

Interdicti, ac Cessationis à diuinis tempore potest licite matrimonium iniiri. Quia *cap. Capellanus*, habetur, eam esse Romanae Ecclesiae consuetudinem, ut matrimonium quocumque tempore contrahatur. Sed illicita consuetudo minime à Romana Ecclesia permitteretur: ergo. Ita Innocent. *c. Non est, in fine, de sponsal.* Hostiens. *ibi, sine Ioan. Andr. num. 5. Anton. num. 10. Abbas num. 8. Cardin. num. 2. quæst. 1. Præposit. num. 7. Alexand. de Nevo num. 21. Sylvest. verb. Interdictum 5. quæst. 9. num. 6. Armil. ibi, num. 33. Paludan. in 4. dist. 18. quæstion. 8. art. 2. conclus. 4. Henriquez lib. 1. cap. 1.6. num. 2. litte. L. S. & L. i. cap. 2. num. 1. litte. F. Pet. de Ledesma. quæst. 50. art. 1. c. dub. 1. conclus. 4. Nauar. sum. Lat. cap. 27. numer. 179. Manuel tom. 1. sum. cap. 16. numer. 1. Sà verb. Interdictum, num. 17. Vega. 1. tom. sum. capite 10. casu 6. Sanchez lib. 7. dub. 8. numer. 2.*

Cum his opinor. Quia ea sola Sacramenta censentur tempore interdicti, aut Cessationis prohibita, quae pure Sacramenta sunt, & omnino spiritualia. At matrimonium est contractus quidam naturalis, cui per accedens adiecit Christus Dominus Sacramenti rationem. Fateor tamen primam sententiam admodum esse probabilem. Imo tempore Cessationis licite initur matrimonium. Quod constat ex *cap. Capellanus, de feriis*. Quocumque namque tempore dicit concedi. Et clare sentiunt Doctores citati.

DVBIUM CXLVII.

An Benedictiones nuptiales possint licite tempore interdicti conferri?

⁶⁰¹ *Col. 1.* **P**lane possunt. Quia cum accessorium naturam principalis sequatur, *Regul. Accessorium sequitur principale*, *42. de regulis iuris, in 6.* concessio principali, accessorium conceditur. At benedictiones accessorie sunt matrimonio, quod eo tempore concessum est, (ut *Dubio proximo* vidimus.) Ergo possunt licite geri. Concessis quidem tempore Interdicti Baptismo, & Confirmatione conceditur consecratio Chrismatum, quod accessorium est, *cap. Quoniam, de sentent. excommunic. in 6.* Vbi Gloss. verb. *Dubium*, ait, rationem huius esse,

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 275

esse, quod concessio principali, accessorium concedatur. Sic Rosel. verb. Interdictum, 2. n. 7. Angel. verb. Interdictum, 6. num. 30. Gaeta repet. cap. Ad limina, 30. quest. 1. §. 1. num. 547. Et rem esse dubiam nihil definiens docent Abbas cap. Non est, num. 8. de sponsal. & ibi Praposit. num. 7.

601
Non possunt licite conferri. Quia benedictio nuptialis est officium diuinum, & ad actum Ordinis pertinet: cum solus Sacerdos possit sponsum, & sponfam benedecere, idque precibus, ac officio peculiari ab Ecclesia institutis, & in Missarum solemnibus. Ita Astenf. sum p. 2. lib. 7. tit. 16. art. 3. quest. 6. Syluest. verb. Interdictum, 5. quest. 7. num. 9. except. 5. Tabien. verb. Interdictum, 5. quest. 1. §. 1. num. 14. Armill. ver. Interdictum, num. 5. Nauar. sum cap. 27. num. 179. Paludan. in 4. dist. 26. quest. 2. art. 2. num. 12. Medina lib. 1. sum. cap. 1. §. 13. Henriquez lib. 1. cap. 1. num. 2. litt. S. & lib. 3. cap. 4. n. 1. litt. D. Barth. a Ledesma. de Interdict. n. 3. Sanchez. l. 7. d. 8. num. 10.

603
Hanc sententiam amplector. Moneo tamen, hodie licite tempore interdicti posse benedictiones nuptiales conferri, seruata moderatione assignata, cap. Alma mater, de sent. excomm. in 6. nempe submissa voce, iannis clausis, excommunicatis, ac interdictis exclusis. Quia is textus concessit, cum ea moderatione omnia diuina officia tempore interdicti posse celebrari. Non tamen permissio hæc in vniuersum est accipienda. Nam in Ecclesia speciali interdictio afflata minime licet officia diuina peragere, & benedicere nuptias cum præfata limitatione. Quia cap. Alma mater in solo interdicto generali loquitur, vt constat ex principio illius textus, vbi sermo est de locis suppositis Interdicto, atque ita de Interdicto generali. Quare concessio postea contenta ibi vers. Adiciamus, vt possint celebrari diuina tempore Interdicti cum ea moderatione, de eodem interdicto debet intelligi. Nam ad principium legis, vbi aliud non apparet, debent trahi sequentia, cap. 2. de iuris, & facti ignor.

DVBIVM CXLVIII.

An imperfecta spiritualis cognatio procedens ex tentione in Catechismo, oriatur etiam ex tentione baptizati in exorcismis?

604
R Ecolo, Catechismus esse instructionem fidei, quæ fit solemniter ante ianuam Ecclesie super baptizando, vel iam domi baptizato. Sicut igitur ex eo quod quis tenens in baptisimi celebratione infantem, contrahit cognationem quandam spirituales, quæ est impedimentum dirimens matrimonium: sic similiter ex eo, quod quis in Catechismo tener, contrahit etiam quandam spirituales cognationem imperfectam, quæ tantum est impedimentum impediens, non dirimens coniugium. Quæstio verò, num huiusmodi imperfecta cognatio spiritualis oriatur etiam ex tentione baptizati in exorcismis?

605
Oritur quidem. Quia cap. Peruenit, 30. quest. 1. Deus dedit Pontifex sic ait: A primo pabulo Sacri Salis v. que ad Confirmationem per Chrysma, n. Illius Chrysma suam commatrem in coniugium suscipere debet. Sic Palud. in 4. dist. 4. qu. 1. art. 1. num. 7.

606
Non oritur. Quia textus cuncti de hoc impedimento locuti de solo Catechismo faciunt mentionem, nullamque de tentione in exorcismis gerunt memoriam. Ergo sola tentione in Catechismo impedit matrimonium. Et quidem Catechismus est quedam futuri Baptismi professio, eiusque initium, ac quedam regeneratio imperfecta, per fidem, quam patrinus pro parvulo proteclatur: ergo ex illo solum ortum habere debet huiusmodi imperfecta cognatio. Ita D. Thom. in 4. dist. 42. quest. 1. artic. 2. corp. Henriquez lib. 2. cap. 15. num. 4. litt. K. & l. 1. ca. 1. num. 1. litt. M. Barthol. a Ledesma. de matrim. dub. 46. Veracruz part. 1. specul. art. 22. dub. 3. Durand. in 4. dist. 42. quest. 1. art. 2. num. 7. Palaci. ibi. d. vnic. Ouand. d. vnic. propos. 7. Sanchez. l. 7. d. 10. n. 5.

607
Hoc vnice verum esse reor. Quia verba cap. Peruenit, pro prima parte citati, copulatiue & non disiunctiue sunt accipienda: ita vt per omnia illa cognatio contrahatur, sed quasi initium sumat in iplo exorcismo.

DVBIVM CXLIX.

An vt patrinus hanc imperfectam spirituales cognationem contrahat, necessum sit vt baptizatum, aut baptizandum in Catechismo teneat?

608
Non est necessum, vt teneat patrinus baptizatum, aut baptizandum, sed sufficit, vt respondeat Sacerdoti, an credat, & iam diabolo renunciet. Quia hæc spiritualis imperfecta cognatio contrahitur ex eo quod patrinus personam baptizatum, aut baptizandi gerit: sed respondens pro infante eius gerit personam: ergo sufficit ad cognationem huiusmodi contrahendam respondere, licet minime teneat. Sic Hurtad. d. 25. diff. 1. n. 4.

609
Necessum est, non solum respondere, sed & tenere baptizatum, aut baptizandum dum Catechismus geritur. Quia sic expresse habetur cap. 2. de cognat. spirit. in 6. & cap. Contracto, de cognatione spirit. Ita explicat Gloss. ad cap. Contracto, sine. Sanchez lib. 7. d. 10. n. 3. Basil. l. 6. c. 11. num. 2.

610
Existimo, duo necessaria esse ad huiusmodi cognationem contrahendam matrimonium impediens. Vnum, vt patrinus in toto Catechismo teneat. Alterum, vt qui infantis personam gerit respondeat ad fidei interrogata, dum Sacerdos rogat, an credat? Quare sicut in Baptismo hæc cognatio spiritualis perfecta contrahitur per elevationem pueri de Sacro Fonte: ita in Catechismo per tentionem pueri, & professionem fidei nomine infantis factam. Non tamen ideo mei Gasparis Hurtado sententiam omnino reicio: probabiliter enim potest sustineri, cum præcipuum officium patris in Catechismo sit infantis nomine fidem profiteri.

DVBIVM

DVBIVM CL.

An hoc Catechismi impedimentum per Tridentinum sublatum omnino?

611
Certum pra-
mitto.

Constat, cognationem hanc imperfectam ex Catechismo ortam saltem restrictam esse à Tridentino *sess. 24. cap. 2.* ad gradum primum ad quem eo decreto Concilij cognatio ex Baptismo orta dicimur matrimonium est contracta. Quamvis enim nulla in eo mentio fiat Catechismi, at cum Baptismi cognatio mensura sit eius quæ ex Catechismo oritur, & ex illa gradus in hac sumantur, (vt probat Sanchez citandus, *num. 6.*) satis est, cognationem Baptismi restrictam esse, vt eodem quoque pacto Catechismi cognatio restricta censetur. Difficultas autem eo pertinet, nùm id Catechismi impedimentum impediens matrimonium sit omnino sublatum?

612
Non est om-
nino subla-
tum.

Non est omnino sublatum, sed adhuc permanet. Quia intentio legis ex præfatione colligitur, per illamque tollitur legis incertitudo, ac eius dispositio manifestatur, vt multis relatis, probat Tiracellus *tratt. Cessante causa, limit. 1. num. 65.* At si præfationem decreti Tridentini attendas, manifestè solam cognationem dirimentem matrimonium restringere voluit, ibi: *Propter multitudinem prohibitionum multoties in casibus prohibitis contrahi matrimonia ignorantur: in quibus non sine magno peccato perseveratur, vel ea non sine magno scandalo dirimuntur.* Quæ rationes præfationis nullatenus habent locum in cognatione spirituali solum impediens, qualis est Catechismi. Nam cum matrimonium validum sit, nec id dirimere oportet, nec in eo cum peccato perseveratur. Sic Palac. *in 4. dist. 42. d. vnic. Barth. à Ledesin. dub. 4. Valent. d. 10. quest. 5. punct. 4. Rebell. lib. 3. quest. 18. num. 10. Candid. disquis. 28. art. 16. dub. 1. Tolet. lib. 7. sum. cap. 14. Lopez part. 2. instruct. de matrim. cap. 16. impediment. 4. Vega tom. 2. sum. capite 5. casu 3. Sanchez vero citandus, asserit valde esse probabile.*

613
Est sublatum
omnino.

Omnino sublatum est per Tridentinum hoc Catechismi impedimentum. Quia numeratis in eo decreto personis, inter quas cognatio spiritualis contrahitur, per Baptismum, per Confirmationem, & iure antiquo circa hoc correcto. Sic concluditur: *Omnes inter alias personas huius spiritualis cognationis impedimentis omnino sublati.* Et si obicias, intelligi de cognatione spirituali contracta per Baptismum, vel Confirmationem: obstat illius Capituli principium vbi ait Concilium, se velle multitudinem prohibitionum restringere, vt vitentur incommoda: & statim subdit. *Volens itaque Sancta Synodus huic incommodo providere; & à cognationis spiritualis impedimento incipiens, statuit.* Vbi generaliter de cognatione spirituali loquitur: & statim præscribit inter quas personas contrahatur: ac in fine concludit, inter nullas alias personas contrahi. Vere ergo inten-

dit, cognationis spiritualis impedimentum omnino auferre præter casus ibi expressos, inter quos Catechismus minime annumeratur. Ita Sanchez *lib. 7. d. 10. num. 12.* Henriquez *lib. 2. cap. 15. num. 4. & lib. 12. cap. 1. numer. 1.* Sa verò *Impedimentum dirim. num. 4.* Bonacin. *quest. 3. de impedim. punct. 14. num. 6.* Filiuc. *tratt. 10. p. 1. cap. 9. num. 273.* Reginald. *lib. 11. num. 190.* Diana *part. 3. trattat. 4. resolut. 260.* Villalob. *tratt. 14. diff. 2. numer. 5.* citans Barthol. de Ledesin. Coninch *disput. 30. dub. 3. numer. 24.* Basil. *lib. 6. cap. 11. numer. 3.* Hurtad. *dub. 25. diff. 1. numer. 4.*

Hanc sententiam probabiliorē esse reor. Quia Pius V. motu proprio edito anno 1566. 4. Kalend. Decemb. declarans Tridentini decretum, ait, non esse à precisis illius verbis recedendum. Cum ergo Concilium generaliter dicat, inter nullas alias personas eam contrahi cognationem quam inibi expressas: censendum est, cognationem Catechismi, cuius mentio ibi minime fit, omnino esse sublatam. Adde, ita declarasse Cardinalium Congregationem, Auctore Farinacio ad Tridentin. *sess. 24. cap. secund. Ino Rebell. in append. ad l. 4. num. 88.* aliam Cardinalium affert declarationem: Nulla, (inquit Sacra Congregatio) cognatio spiritualis contrahitur nisi inter personas, quæ nominantur in hoc decreto.

DVBIVM CLI.

An impedimentum impediens votum castitatis, aut Religionis dirimat matrimonium, quando utrūque contrahens eo voto ligatus est?

Erron est, votum simplex castitatis, vel Religionis impedire, vt matrimonium liceat. 617
Religionis impedire, vt matrimonium licite inaeatur, non tamen initum dirimere. Quia id habetur *cap. Consilium, & cap. vnic. de voto, in 6.* Cuius ea est ratio quod votum simplex non corporis traditionem, sed solam promissionem importet: vnde verum dominium apud vouentem manet. Ea est autem natura promissionis, vt impediatur licitum dominij translationem rei promissæ in alterum, vtpote quæ est contra fidem præstitam: tamen eam irritam non reddat, vtpote quæ à vero domino est facta. Quæserim autem, an votum huiusmodi non solum impediatur, sed & dirimat matrimonium, quando contrahens utrūque eo est voto ligatus?

Dirimit quidem. Quia tunc est usus matrimonij utriusque interdictus: ergo inter illos minime potest validum matrimonium consistere. Sic Gloss. *cap. Si quis votum, statim in principio, 27. quest. 1.*

Minime dirimit Quia utrūque, non obstante eo voto, potest dominium sui corporis valide transferre: & semel eo translatum, (illicite quidem) licet neuer potest petere, ac reddere tenebitur. Ita Astenf. *sum. part. 2. lib. 8. titulus 16. articulus vnic. quest. 7. Rosch. vere. Impedimentum, impedim. 4. num. 6.* Angelus *ver. Matrimonium.*

& minus cautè se habes, propalans veritatem. Attamen nunquam hæc culpa limites venialis excedet, nisi in respondente grauis adsit malitia: quippe qui tali tempore, ac forma responderet, ut alter meritò credat, eum velle, ut voto postposito, contrahat matrimonium: ac proinde respondendi modus sit quædam tacita indicatio. Ratio autem cur citra hunc euentum non sit culpæ lethali tribuenda responsio ea est: quod præceptum charitatis non ita stricto rigore obligat, ad tantam circumspectionem habendam, quæ non modicam prudentiam desiderat: nec facile tam prudens inuenietur, qui subito interrogatus, possit commode tacita veritate, & fugato mendacio, rogantem eludere. Tacere autem omnino, non expedit. Quia interrogatus tanquam inurbanus iudicabitur, interrogatæ offendet, nec lenè suspicionē in eo tacitæ veritatis ingenerabit. Sæpius iudicio fore, respondere, grauissimum sacrilegij crimen esse violati voti, & ex huiusmodi piaculo matrimonio infelices admodum exitas, & Dei supplicia grauiora posse optimo iure timeri.

DVBIUM CLIV.

An liceat suadere ei, qui veneris temptationibus agitur passim succumbit, nec spes est fore, ut aliis modis adhibitis contineatur, ut matrimonium ineat, quamuis simplici castitatis voto sit adstrictus?

627
Non licet.

Minimè licet. Quia peccat ille matrimonium contrahens ad vitandum illud maius frequentis impudiciæ malum: ergo, & is, qui consilium facere minus, quantumvis parato ad maius admittendum. Nam quoad peccatum attingit, nil interest inter consilium, & executionem si omnibus pensatis, vno, & eodem modo se habet obiectum peccati ad consilium, & executionem. Quod hic contingit: nam omnibus pensatis alter gerit, quod hic consilium faciendum. Certè cum comparatum non tollat positum, qui consilium minus malum, vere malum consilium. Sic Gabr. in 4. dist. 15. q. 11. a. 3. dub. 14. Caiet. 2. 2. q. 78. a. 4. notab. 3. Sylvest. ver. Matrimonium, 7. q. 5. dicto 9. Valent. 2. 2. d. 5. q. 21. punct. 4. S. v. Peccatum. 8. quamuis subobscure loquatur.

628
Licet quidè.

Licet quidem, si eo voto ligatus ita luxurie consilio adhæret, nec dispensationem petere vellet, nec à piaculis resilire. Quia proximus per hoc consilium minimè ad peccandum inducitur. Cum enim ille maius peccatum patrare apud se firmiter statuerit, solū ad id inducitur, atque eò consilium pertinet, ut peccatum minuat, & à parte culpæ desistat: quod sanum prorsus est consilium: sicut si volenti furari, & occidere, consulerem, ne homicidij reus esset. Quod si alter acquiescere nolit, nisi minori malo executioni mandato, suæ culpæ, & non consulenti est adscribendum. Ita Angel. v. Matrimonium. 3. imped. 5. Sylvest. v. V. sura. 7. q. 1. Artil. v. Tyrannus, n. vni. Sotus in c. 3. ad Roman. Nauar. sum. c. 14. n. 40. Verac. p. 1. spec. a. 15. dub. ult. & alij plures, quos refert, ac sequitur Sanch. l. 7. d. 11. num. 15.

629
Cum huius opinor,

Ego existimo probabilius esse, homini, qui tenetur castitatis voto, parato plura peccata

contra votum pro fragilitate patrare, si alia via cito illi succurri non possit, postea consultatam minus malum, ut matrimonium ineat. Quia in eo incedendo votum solummodo peccatum committit, plurima vitans: & post contractum matrimonium facilis est dispensationis voti impetratio ad exigendum debitum. Quæ resolutio ex illa generali deducitur probabiliori mihi, posse consuli minus malum ad maius vitandum ei, qui paratus est, maius peccatum perpetrare.

CAPVT XXXV.

Circa impedimenta impediencia, quæ ortum habent ex crimine.

DVBIUM CLV.

An incestus viri cum uxoris consanguineis, quo impeditur etiam dirimat matrimonium?

In septem piaculis impediencia, matrimonium, primum memoratur incestus seu fornicatio alterius cum consanguinea sua, vel alterius coniugis, hoc est affini in gradu prohibito. Ratio autem huius impediendi optime assignatur à Caietano 2. 2. q. 54. a. 9. Quia talis incestus habet ex propria ratione impedire exactionem debiti à coniuge, eo quod inde coniuges efficiantur affines: & quia incestuosus non vetitus est coniugem sibi facere affinem, ac plenum coniugij usum impedire: ideo puniuntur in ipso matrimonio, contra quod deliquit: & interdicitur sibi aliud matrimonium cum quacumque alia persona contrahere. Quæstio igitur est, num incestus non solum impedit, sed & dirimat matrimonium?

Non solum impedit, sed & dirimat. Quia tempore Nicolai I. duo Concilia Metense scilicet, & Aquigranense Lotharium Regem à vinculo matrimonij cum Theutperga contracti liberum declararunt; eo quod illam ante matrimonium se cum Lotharii fratre dicerent commisuisse. Sic quidam, quos, tacito nomine, refert, nec improbat Gloss. cap. Si quis cum duabus, verb. Penitentiam, 3. quest. 2.

Incestus admissus à virorum consanguineis uxoris impedit, non verò dirimit matrimonium. Quia id constat ex c. 1. & ex c. Transmissis, de eo, qui cognoscit consanguineum vbi tali incestuoso matrimonio interdicitur. Cum tamen nil addatur, quod ipsum contra prohibitionem initium irritari denotet, non erit irritum iuxta Regulam traditam à Sancio l. 7. d. 2. num. 10. Ita ipse Sanch. d. 5. n. 1. Basil. l. 6. c. 13. n. 4. & 5. & vniuersi Doctores.

Prima sententiam nullus Doctor non contradicit, referentes hoc impedimentum inter

Secl. II. Dubia De Impedimentis. 279

inter solum impedientia: quod nullus reperitur textus, qui id esse dirimens decernat. Vnde aliter eam sententiam omnino esse falsam, nec sustineri posse, quia Concilium Romanum III. sub Nicolao I. prefata duo Concilia, seu verius dicam conciliabula reprobavit.

DVBIVM CLVI.

An impedimentum incestus oriatur, ex consuetudine cum consanguineis coniugis ultra secundum gradum?

⁶³⁴ *V*ir, qui scienter perpetrat incestum cum consanguinea uxoris usque ad quartum gradum: & uxor, quae copulam gerit cum consanguineo viri usque ad quartum gradum, non potest, mortuo altero coniuge matrimonium contrahere, quamvis incestus sit occultus. Quia sic iure deciditur. Sic Tolet. *sum. lib. 7. cap. 15. num. 2.* Alesius *part. 2. sum. l. 8. tit. 20. a. 1.* Gutier. *l. 1. q. 9. Canon. c. 2. 3. num. 5.* Bonacin. *q. 3. pun. 1. 4. num. 10.*

⁶³⁵ Hoc impedimentum non oritur ex incestu habito cum consanguineis uxoris ultra secundum gradum. Quia Tridentinum *sess. 24. cap. 4.* restrinxit affinitatem ex fornicatione ortam ad secundum gradum: unde ex copula cum consanguineis coniugis citra secundum gradum non oritur haec affinitas cum altero coniuge, quae est huius impedimenti causa: ideo hoc impedimentum est quoque restrictum, & hodie non oritur nisi ex incestu cum consanguineis coniugis intra secundum gradum. Ita Sanchez *l. 7. d. 15. n. 4.* Ouand. *in 4. dist. 41. d. uni. proposit. 7. Sa. verb. Matrimonium, ubi de impedim. tantum impedient. num. 7.* Viuald. *Candelab. p. 1. ubi de matrim. num. 269.* Basil. *lib. 6. cap. 13. nu. 6.* & alij.

⁶³⁶ Fateor hoc impedimentum commune iure usque ad quartum gradum extendi. At hodie ex iure speciali Tridentini ultra secundum non progreditur. Vnde non possum non mirari, viros doctissimos aliter sensisse, cum post Tridentinum scriperint. Nisi dicamus, Tolerum, & Bonacinam id ex iure communi tantum asseruisse. At non omnino tenet excusatio, cum ante Tridentinum etiam Alexander III. *in append. Lateran. part. 6. cap. 15. & part. 12. c. 1.* idem decreuerit.

DVBIVM CLVII.

An hoc impedimentum oriatur, ex incestu cum propriis consanguineis intra secundum gradum?

⁶³⁷ *N*on oritur. Quia textus id impedimentum statuentes non loquuntur expresse de incestu cum consanguineis propriis. At cum haec poena sit restringi debet. Sic D. Tho. *in 4. dist. 34. q. unic. art. 5. in solut. ad argum. Richard. ibi, art. 4. q. 2. ad 1. Turrec. cap. Quadam cum fratre, 3. 2. quest. 7. num. 2.* D. Antonin. *par. 3. tit. 1. Elcob. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.*

cap. 16. §. 4. Rosel. v. Impedimentum, impedim. 8. num. 18. Syluest. Caiet. Veracr. Celaia, Tolet. Viuald. & alij, quos refert, & sequitur Sanchez *l. 7. d. 15. n. 16.*

⁶³⁸ Oritur quidem. Quia praeterquam quod id videtur clare deduci, ex *cap. de incest. 35. quest. 3. cap. Si quis viduam, 32. quest. 7. cap. si duo, 35. quest. 6.* Stylus Curiae servat, dum dispensat cum consanguineis inter se reis incestus, ut inean matrimonium, addere clausulam, ut, altero eorum defuncto, superstes non contrahat aliud matrimonium. Ergo censet, eum incestum esse impedimentum. Et quia si incestus cum affinis, nullo subsistente matrimonio, impedimentum est, (ut Dnb. 156. vidimus), cur id negandum erit de incestu cum consanguineis, qui est peior? Ita Basil. *lib. 6. cap. 13. num. 10.* Navar. *sum. cap. 21. num. 74.* Sotus *in 4. dist. 37. qu. unic. art. 1. pro 7. 1. conclus. Manuel. tom. 1. sum. ap. 229. conclus. 8. numer. 3.* Vega. *tom. 2. sum. cap. 5. casu 3.* & alij plures apud Sancium, *num. 15.* qui hanc sententiam dicit valde esse probabilem.

Ego tamen cum ipso primam iudico probabiliorem. Quia licet hic incestus sit in se grauior, at non ita offendit matrimonium, cum ex illo non pollulet affinitas, nec impedimentum vltus matrimonij. At si incestus cum consanguineis propriis, qui peior est, & tamen hoc impedimentum non producit, sicut cum consanguineis uxoris incestus: inde est, quod incestus non tam est impedimentum ratione culpae, quam ratione affinitatis ab ipso orta, quae ex solo incestu cum consanguineis coniugis oritur.

DVBIVM CLVIII.

An impediat matrimonium incestus cum coniugis consanguineis?

⁶⁴⁰ *N*on impedit, si incestus mortuo iam coniuge, perpetratur. Quia non tam graviter videtur laesam esse affinitatem, ac si viuentis coniuge incestus existeret. Sic, fundamento nullo indicato, Sotus *in 4. dist. 37. quest. unic. artic. 1.* Cordub. *in questionar. libr. 1. question. 12. art. 1.* Henriquez *lib. 12. cap. 1. num. 1. Sa. sum. v. Matrimonium, ubi de imped. tantum impedient. numer. 7.* Vega. *tom. 2. sum. capite 5. casu 2.* & alij.

⁶⁴¹ Impedit, licet cum consanguineis defuncti coniugis patretur. Quia nihil refert siue vivo, siue vita functo coniuge incestus admittatur: est enim textus expressus id decidens, quando uxore defuncta is incestus admittitur, *cap. Transmissa, de eo, qui cognovit consanguine.* Ita Petr. de Ledesma *quest. 58. art. 4. dub. 1.* Basil. *l. 6. caput. 13. numer. 7.* Paludan. *in 4. dist. 34. question. 1. artic. 1. conclus. 2.* Supplement. Gabriel. *ibi, quest. unic. artic. 1.* Gaeta, Sarmient. Ouand. quos refert, ac sequitur Sanchez *l. 7. d. 15. num. 14.*

⁶⁴² Existimo, ad hoc impedimentum incurrendum, nihil referre, an adulterium cum adulterio reperitur, necne. Ceterum cum videam primae sententiae Doctores nullum fundamentum indicare, Aa 2 sed

sed iudicium suum sine adhibita ratione proferre, hanc sententiam longe esse probabilioris existimo.

DVIVM CLIX.

An ut incestus matrimonium impediat, debeat necessarium esse publicus?

⁶⁴³ *Debet esse publicus necessarius.* **D**ebet esse publicus, si enim occultus sit, inde impedimentum aliquod non con-
surget. Quia id expresse definit Alexander III. in append. Lateran. p. 12. c. 1. §. 7. & p. 50. c. 4. Cuius verba refert Basil. adiciens contrariam sententiam esse contra manifestas Pontificum decisiones. Sic ipse l. 6. c. 1. §. 9. Angel. v. Incestus, n. 4. S. v. Matrimonium, ubi de impediment. impedim. n. 7. Ludo. Lop. p. 1. Instr. c. 296. Abbas c. Licitus, n. 2. Sylvest. v. Luxuria, §. 4. dicto 2. Sotus in 4. dist. 37. q. 2. v. uni. a. 1.

⁶⁴⁴ *Non debet necessarium esse publicus.* Non debet necessarium esse publicus, ut matrimonium impediat. Quia oppositum nullo iure probatur. Ita Sanch. l. 7. d. 15. n. 13. Glof. ad c. Qui dormierit, v. Neutrums, §. 9. 7. Castro l. 2. de leg. pon. c. 5. Gutier. l. 1. q. 9. Canon. n. 8. Bonac. q. 3. m. 14. num. 9. Rebel. p. 2. d. 3. q. 18. num. 9. & alij.

⁶⁴⁵ *Hanc eligo sententiam.* Hanc eligo sententiam. Quia cum incestus sit eius naturæ, ut semper occultè committatur, raro esset locus huic impedimento. Et quidem abnego hanc sententiam esse contra manifestas Pontificum decisiones, quas tot tam differti Doctores præsertim P. Sanchez minime legerunt.

DVIVM CLX.

An impedimentum raptus sponsatæ incurrat, qui sponsam solum de futuro rapit?

⁶⁴⁶ *Certum sponso.* **R**aptus alienæ sponsæ aded impedit matrimonium, ut raptor nec cum rapta, nec cum quacumque alia matrimonio possit inire, licet cum hac contractum non dirimatur. c. Statutum, 27. q. 2. Sed nūc hic textus intelligatur de raptore solius sponsæ de præsentī, an etiam de futuro quæstio est.

⁶⁴⁷ *Incurrit quidem.* Certe impedimentum hoc incurrit, qui sponsam solum de futuro abripit. Quia hæc proprie sponsæ nomine intelligitur: desponsata enim de præsentī potius vxor quam sponsa vocatur. Sic Bonac. q. 3. pun. 14. n. 13. Gutier. de matr. c. 86. n. 5. Coninch, & Nauar. citati à Bonacina. Rebel. p. 2. l. 3. q. 18. n. 7. fatus: qui alienam siue virgo, siue corrupta sit, sponsam per verba de futuro rapuit, in pœnam criminis prohibetur non solum eandem ducere prohibitione dirimente: sed etiam quacumque aliam, cum qua tamen non dirimetur matrimonium. Sic ille. Candid. disq. 2. §. 8. a. 16.

⁶⁴⁸ *Non incurrit.* Non incurrit hoc impedimentum qui sponsam solum de futuro rapit, sed qui sponsam arripit de præsentī, id est alienam vxorem. Quia cum hæc lex sit pœnalis, & odiosa extendi non debet ad rapientem sponsam de futuro. Ita

Sanch. l. 7. d. 1. n. 45. Palud. in 4. dist. 14. q. 1. a. 2. n. 13. explicans hoc impedimentum, ait: *Exoris aliena*. Basil. l. 6. c. 1. §. 7. adiciens oppositam sententiam nullum habere fundamentum. Leand. in 9. d. 23. q. 2. de impedimento raptus.

Hoc veris existimo, ductus ratione huius impedimenti expressa à Soto in 4. dist. 37. q. 2. v. uni. art. 1. ubi quod qui alienum matrimonium perturbare ausus est, iure proprii contrahendi merito priuatur: ut in quo deliquit, puniatur. Quæ quidem ratio solum videtur de raptore alienæ de præsentī, id est, de vxore intelligi posse. Habebit autem locum hoc impedimentum siue sponsa illa sit virgo, siue corrupta, hoc est siue matrimonium sit consummatum, siue ratum solummodo: cum in utrōque casu matrimonio irrogetur iniuria.

DVIVM CLXI.

*An impedimentum uxoricidij incurrat, Mori malis qui uxorem in flagranti adulterij de-
licto deprehensam propria interemit au-
thoritate?*

Disputatio hæc de vxoris, aut viri interfe-
ctione non est, cum sit animo ad aliud *Disputatio*
matrimonium transeundi gesta. Hec enim *disputatio*
quæstio ad impedimentum Criminis, quod
matrimonium dirimit, pertinet de quo supra.
Procedit ergo, quando alia subest causa, nem-
pe ita, o. h. j. v. i. d. i. e. adulterij. Quæserim ita-
que, an maritus vxorem enecans propria au-
thoritate, cum eam in adulterio deprehendit
uxoricidij impedimentum impediens coniugium aliud incurrat?

Non incurrit quidem. Quia huiusmodi in-
teremptio à lege, licet non sine culpa, permit-
titur. Sic Palud. in 4. dist. 14. q. 1. a. 2. n. 13. Gaeta
repetit. c. Ad limina, 30. q. 1. §. 4. nu. 295. S. a. sum.
v. *Matrimonium, ubi de impedi. non dirim. n. 6.*
Bonac. q. 3. pun. 14. n. 16.

⁶⁵¹ *Incurrit plerumque.* Incurrit proculdubio. Quia quamvis leges
id impune permittant: tamen ius Canonicum spe-
ctans culpam mortalem in ea occasione reperit.
tam, eam minime permittit, sed vindicat, de-
cernens, ne vir aliam ducere valeat vxorem.
Id manifeste deciditur c. Quicumque, quod est
Pij Pontificis: quicumque propriam vxorem
absque lege, & siue causa, & certa probatione
interfecerit, aliamque duxerit vxorem, publi-
cam agat pœnitentiam. Vbi pericula, & certa
probatione, id aperte denotat. Ita D. Thom. in 4.
dist. 37. q. 2. a. 2. D. Bonauen. ibi, a. 2. q. 3. Durand.
q. 2. a. 2. n. 6. Palud. sibi contrarius q. 2. art. 2. n. 9.
Manu. tom. 1. sum. c. 229. n. 4. Vega, D. Antonin.
Sotus, Raineri. Turrecr. Palac. Barth. à Ledefm.
Vinald. & alij, quos refert, ac sequitur Sanchez
lib. 7. d. 16. num. 2. Basil. lib. 6. cap. 14. n. 2. Rebel.
libr. 3. question. 18. num. 5. Heniquez
libr. 12. capit. 2. numer. 1. ca-
pite 14. nume-
ro 2.

DVIVM

Seccio II. Dubia, De Impedimentis. 281

DVBIVM CLXII.

An vxoricidij impedimentum vir incurrat casu, quo vxorem auctoritate Iudicis adulteram enecat?

⁶⁵⁴ *Incurrit qui-*
Incurrit quidem Quia ius Canonicum indi-
stincte loquitur, nec tradit adulteram viro
occidendam: sed ius Civile id efficit. Sic Ouan-
d. in 4. dist. 37. d. vnic.

⁶⁵⁵ *Minime lo-*
Minime incurrit. Quia impedimentum hoc
inductum est in penam criminis vxoricidij: at
tunc profus culpa vacat. Quod quidem pro-
bant verba textus cap. Quicumque, 33. quæst. 2.
ibi: *ibique certa probatione*. Et clare significa-
uit lex Regia. 1. 4. tit. 2. part. 4. vbi peccati gra-
uitatem causam esse huius impedimenti asse-
ruit. Ita Sorus, Vega. Petrus de Soto, Palac.
Henriquez, Barthol. Ledesma. Vinald. Manuel
Verac. Matienzo, quos citat, & sequitur San-
chez 1. 7. d. 16. n. 4. D. Tho. Basil. Sa. Bonac. quos
affert, & sequitur Leand. tract. 9. d. 23. quæst. 3. de
Vxorid.

⁶⁵⁶ *Corrigendum*
Non audiendus Ouanus, quia certissimum
est, ius Canonicum vxoricidij crimen punire,
in eo autem euentu non adest culpa, quæ puniri
valeat. Nec oportet, vt ius Canonicum viro
tradat adulteram: sed satis est, id iure Civili dis-
poni, non contradicente Canonico.

DVBIVM CLXIII.

*An incurrat vxoricidij impedi-
mentum vxor, quæ virum inte-
rimit?*

⁶⁵⁷ *Incurrit pla-*
Incurrit profecto. Quia sunt correlatiua viri,
& vxoris: eademque militat ratio; quo in casu
dispositum in vno censetur in alio dispositum.
Imò maior est ratio. Gratius nampe delictum
est, si vxor virum interimat, cui tanquam capiti
debet reuerentiam, ac subiectionem. Sic Palud.
in 4. dist. 37. quæst. 2. art. 2. num. 10. Supplement.
Gabriel. dist. 34. quæst. vnic. art. 1. im. ediment. 3.
Sorus dist. 37. quæst. vnic. art. 1. Palac. dist. 34. d. 2.
Henriquez lib. 1. 2. capit. 2. numer. 1. Ludouic.
Lopez part. 2. instruct. de matrimon. capit. 46. §.
circa sextum impediment. Nauarr. capit. 22. nu-
mer. 74. Basil. lib. 6. capit. 14. numer. 2. Rebel. 1. 3.
question. 18. numer. 5. Gutierrez. cap. 88. num. 4.
& alij.

⁶⁵⁸ *Non incurrit.*
Non incurrit. Quia textus iuris Canonici
hoc impedimentum præscribentes, de solo Vxo-
ricidio loquuntur: nec est eadem de viricidij
ratio, quia hoc est rarissimum, & vxores non
sunt prone ad id, sed admodum timide: at vxo-
ricidium est frequens, virique sunt audaciores,
ac procliuiores ad id delictum perpetrandum.
Ita Syluest. verb. Matrimonium, 7. qu. 6. dicto 1.
Armil. verb. Matrimonium, num. 58. Tolet. lib. 7.
c. 15. num. 3. Sa. verb. Matrimonium, vbi de impe-
dim. non dirim. num. 6. Ledesma. 2. v. 4. q. 62. art. 2.
Sanchez lib. 7. d. 16. num. 6. Candid. & Bonacin.
quos affert, & sequitur Leand. tract. 9. d. 23. q. 4.
de Vxorid.

Esco. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

⁶⁵⁹ *Cum his x-*
Profecto quia maior est communiter viro-
rum ad vxoricidium audacia quam fornicarum
ad viricidium: ad virorum audaciam cohiben-
dam, ius Canonicum penam hanc statuit viro
vxorem necanti, non autem è contra vxori vi-
rum interficienti. Nefas enim duxit, vel de im-
mani huiusmodi crimine gerere mentio-
ne m.

DVBIVM CLXIV.

*An incurrat Presbyteridij impedimentum
quislibet Presbyter interfector, etiam
in iudicio contentioso minime
coniunctus?*

⁶⁶⁰ *Incurrit qui-*
Incurrit quidem. Quia Innocentius cap. 2. de
pen. & remiss. num. vnic. statim in princip. id al-
ferit, dum ait, penitentiarium debere præcipe-
re ei interfectori, vt abstineat à matrimonio.
Vbi clare videtur textum intelligere de inter-
fecto coniuncto in penitentia foro, non in
contentioso. Ergo textus ille: *Qui Presbyterum
occiderit coniunctus, absque spe coniugij maneat.*
Intelligendus de coniuncto in foro penitentia,
non de coniuncto in foro contentioso. Sic Vi-
nald. Candelab. part. 1. vbi de matrim. numer. 105.
Henriquez lib. 1. cap. 1. num. 1. Nauarr. sum. c. 22.
num. 74.

⁶⁶¹ *Non incurrit.*
Non incurrit. Quia expresse in eo cap. 1. exi-
gitur, vt coniunctus sit. At in foro penitentia
nulla est coniunctio: cum eo in foro testis, & ac-
cusator externus non adsint, sed ipsemet peni-
tens propria sponte crimen fateatur. Ita Hosti.
eo cap. 2. num. vnic. ad verb. Coniunctus. Anton. ibi.
num. 6. Abbas num. vnic. Sorus in 4. dist. 37. quæst.
vnic. artic. 1. Palac. dist. 34. dub. 2. Tolet. lib. 7.
cap. 15. num. 6. Sa. verb. Matrimonium, vbi de im-
pediment. non dirim. numer. 9. Sanchez lib. 7. d. 6.
num. 9.

⁶⁶² *Hoc mihi*
Scio, Doctores granes admodum asseruisse,
vnam, & alteram illius verbi: *Coniunctus* expo-
sitionem probabiliter posse sustineri. Quod qui-
dem non abnegans, adhuc existimo desiderari
ad hanc penam incurrendam, vt interfector sit
coniunctus in foro contentioso, vbi vere rei con-
iunguntur.

DVBIVM CLXV.

*An lethali ter semper delinquit, qui cum inter-
dicti Ecclesie impedimento impediendi matri-
monium contrahit?*

⁶⁶³ *Semper est le-*
Verum de impedimento criminis ex susce-
ptione filij in Baptismo, aut Confirmatione
ex impedimento penitentia publica, ac co-
iugij cum Moniali apud Doctores controuer-
sum inueni, quod per dubia possit deferuire.
Vnde hoc Caput, & præcedens absolutio requi-
rens an lethali ter delinquit, qui cum aliquo ex
cunctis memoratis impedimentis impediendi-
bus coniugium contrahit? Ac primo rogito
de impedimento interdicti Ecclesie. Quando
alicui interdicitur ab Ecclesia ad tempus aliquod,
matrimonium inire, lethali ter semper delinquit
Aa 3 contra

contra illud interdictum contrahens. Quia *e. fin. de matrim. contract. contra interdictum Eccl.* præcipitur, hunc excommunicari: a sine gravi culpa excommunicatio non fertur. Et quidem rem esse gravem, quis non videat? Sic D. Antonin. p. 3. tit. 1. c. 16. Paludan in 4. dist. 34. qu. 1. c. 1. concl. 4. n. 10. Caiet. sum. v. Matrimonium, c. 1. Nauar. sum. cap. 22. num. 68. Toletan. l. 7. cap. 14. n. 2. c. 18. n. 4. Petr. de Ledef. q. 50. a. vni. concl. 4. & alij.

664 Non semper delinquit lethaliter, qui contra Ecclesiæ interdictum inuit matrimonium. Quia quis dicit esse mortale, quando solum ob diei festi honorem fit prohibitio: aut si causa alienius impedimenti obiecti, & contrahentibus constat falsò esse impositum? Ita Sanch. lib. 7. d. 17. n. 1. Sà v. Matrimonium ubi de imped. non dirim. n. 1. referens, aliquos Doctores, sentire, esse culpam lethalem contra interdictum Ecclesiæ contrahere: alios culpam venialem: & nihil decidit. Videtur tamen Sancio, & mihi, huic posteriori sententiæ adherere, cum illam posteriori in loco referat.

665 Hanc sententiam eligo. Non quia Veracruz p. 1. specul. ar. 27. concl. 2. numerat inter impedimenta quæ vñ abrogata sunt hoc impedimentum. Nullibi enim potest esse huiusmodi consuetudo. Quorsum enim iudex interdicere ad tempus matrimonium, dum de impedimenti veritate discutitur, si id præceptum nullas vires obtineret: aut quæ consuetudo posset inducere, vt nondum ea discussione facta præceptum Superioris iustissimum parui fieret? Sed ideo existimo priorem sententiam aliquantulum esse temperandam. Non enim semper erit culpa lethalis, contra id interdictum contrahere: sed attendenda est causa prohibitionis, & iuxta eam res hæc metienda erit. Vnde caute Petr. de Ledefma non dixit, semper esse peccatum mortale contrahere contra id interdictum Ecclesiæ: sed aliquando.

DVBIUM CLXVI.

An si impedimenta alia non abierint in desuetudinem: mortale sit affectum illorum aliquo coniugium contrahere?

666 Licet rigor iuris hæc impedimenta statuentis seruetur indemnis, non est mortale eis impeditum coniugium inire. Quia non tanti momenti ab Ecclesia existimantur: quod testatur superiorum stylus, qui transgressores minime puniunt. Sic Petr. de Ledef. quæst. 50. de matr. a. vni. Tolet. l. 7. c. 18. n. 4. c. 15. fine, licet inclinet in eam partem, vt sit mortale: at aliquantulum dubitat, nec affirmare audeat.

667 Mortale est. Quia iuri in re gravi contravenitur. Ita Palud. in 4. dist. 34. q. 1. a. 2. n. 14. Sotus dist. 37. q. vni. art. 1. Petr. de Soto lect. 14. de matr. §. pen. Nauar. sum. Hisp. c. 2. n. 74. Henric. l. 1. c. 2. n. 1. Barth. a Ledef. dub. 59. §. pen. Tolet. l. 5. c. 12. n. 3. Manu. to 2. sum. cap. 29. n. 2. Vega. tom. 2. sum. cap. 5. casu 4. & alij.

668 Crediderim, solum excusari à mortali, qui aliquo ex iis impedimentis affectus, inuit coniugium, quando consuetudo viguit, ne dispensatio petatur.

DVBIUM CLXVII.

An valeat, consuetudo contraria, vt à peccato lethali excusetur, qui affectus aliquo impedimento impediendi inuit matrimonium?

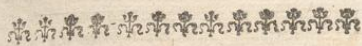
669 Non valet huiusmodi contraria consuetudo, nisi constet, Episcopos, id diu scienter dissimulasse. Quia consuetudo vires non habet ad legem abrogandam, nisi scita sit à Principe. Sic Palud. in 4. dist. 34. q. 1. a. 2. n. 14. D. Antonin. p. 3. tit. 1. c. 16. §. 4. Rol. v. Impedimentum, imped. 8. Sylvest. v. Matrimonium, 7. quæst. 6. disto 2. Nauar. sum. Hisp. c. 2. n. 75.

670 Valer huiusmodi contraria consuetudo, ad excusandum à peccato, vbi obtinuit, ne super his impedimentis dispensatio petatur. Quia Ecclesia id patiens censetur dispensare. Ita Caiet. sum. v. Matrimonium, c. 1. Armil. v. Matrimonium, n. 60. Petr. de Soto lect. 14. de matr. §. penult. Sotus in 4. dist. 37. q. vni. a. 1. Barth. a Ledef. dub. 59. Ludou. Lop. p. 2. Instr. c. 46.

671 Certe si consuetudo viguit, vt cum his impedimentis, nulla dispensatione petita matrimonium ineat, illud inire proflus vacat à culpa. Quia consuetudo vires habet ad legem Ecclesiasticam abrogandam, (c. fin. de consuetud.) quæ sola hæc impedimenta induxit: & ea consuetudo ab omni culpa excusat, cum legem abroget, quæ culpæ inducendæ ob eius transgressionem, causa erat. Non verò desideratur Prælatorum scientia, vt ea consuetudo vires obtineat aduersus hæc impedimenta, & hodie liberet à culpa contrahentem cum illis absque dispensatione. Quia nunquam ea scientia desideratur, quamvis sit circa Sacramentalia, & textus dicat: Non obstant quacumque consuetudine, vt docte probat Sanch. l. 7. d. 4. num. 14. Nondum vbi ea verba non adiciuntur: vt contingit in textibus hæc impedimenta præscribentibus. Profectò iam diu ea consuetudo inualuit, vt affectus aliquo ex his impedimentis, minime petita dispensatione, matrimonium ineat. Quod inde constat, quia Doctores antiqui ac Neoterici, & sane doctissimi, qui in diuersis orbis partibus scripserunt, ac versati sunt, eam consuetudinem legitime præscriptam esse testantur, conseruatis, ac conuenientibus Prælati, (quamvis hoc non desideretur, vt dixi,) & præsertim Nauarrus, qui varias Regiones longe inter se distitas peragravit, ac centesimum suæ annuum feliciter compleuit, semper studiis intensissime vacans, ac vñdique circa conscientia quæstiones consultus: qui quidem affirmat sum. Lat. c. 2. n. 73. loquutus de incestu, & n. 85. locutus de aliis impedimentis, se in tanta ætate nec vidisse, nec audisse peti dispensationem, com diu apud Romanam Urbem moratus fuisset: vnde concludit eam consuetudinem præscripsisse, ne sit dispensatio necessaria. Ex his deduco, nullius culpæ reos esse, qui affecti aliquo ex his impedimentis, matrimonium absque dispensatione ineunt.

CAPVT

CAPVT XXVI.

Circa Impedimentorum Dispensationem.

DVBIVM CLXVIII.

An Pontifex possit in impedimentis iure diuino & naturali matrimonium dirimentibus aliquando dispensare?

⁶⁷² ^{Possit ali-} ^{quando.} **P**OTEST aliquando in speciali casu dispensare. Potest namque casus occurrere, in quo ob bonum Regni expediat, vt soror fratri nubat contra iuris naturalis prohibitionem. Sic Millis in suo repertor. lib. D. num. 13. verb. Dispensatio. v. Dispensare potest Papa. Hieron. Paulus & Loazes apud Sanchez lib. 8. d. 6. nu. 5. Angel. v. Matrimonium. 3. impedimen. 18. num. 2. Borgali. de irr. gular. part. 6. tit. de sponsal. num. 5. Henric. l. 1. cap. 9. nu. 3. & cap. 1. num. 2. Vbi ait, de iure naturæ esse irritum matrimonium inter avum & neprem: at posse Pontificem ex magna causa dispensare. Et Syluest. ac Petr. de Soto id videntur sentire, cum oppositam sententiam vocent probabiliores.

⁶⁷³ ^{Namquam} ^{possit.} Nonquam potest, nisi in casu voti solemnitis Religiosorum (de quo inferius.) Quia quavis Deus præuiderit, posse occurrere casus, in quibus rationi consona ac expeditior dispensatio esset: at præponderat huic bono inuolabilis illarum legum custodia, nè aperta dispensandi via, passim in illis dispensaretur: ex qua dispensationis spe grauissima insurgerent incommoda. Certè hoc approbat vsus Ecclesiæ, quæ in nullo euentu hactenus dispensauit, vt matrimonium parentum cum filiis, aut fratrum cum sororibus, vel aiorum cum neptibus inear. Et si aliquando in coniugio fratrum forte dispensatum fuisse legatur, id euenit, quod Pontifex ille dispensans amplexus fuerit opinionem Doctorum asserentium, solo iure Pontificio dirimi matrimonium inter fratres & sorores. Sic Sanchez citat. num. 10. citans triginta sex Doctores. Basil. l. 8. cap. 2. nu. 16. Bonac. quæst. 3. ann. 15. numer. 1. Hurtad. d. 26. diff. 1. Cornejo d. 7. dub. vltim. Villalob. tr. 14. diff. 2. 5.

⁶⁷⁴ ^{Hoc mihi cer-} ^{tissimum.} Hoc mihi certissimum. Nec enim crediderim, Christum Dominum hanc potestatem Pontifici impendisse tot incommodis proculdubio obnoxiam. Quamuis enim occurrere possit casus in quo dispensatio in impedimento iuris naturalis esset expediens bono communi ac valde necessaria, vt in matrimonio inito inter fratrem, & sororem. At ex ea dispensandi potestate tot fornicationes inter fratres & sorores confluere, aut pericula tanti scele-

ris admittendi, ac tanta naturalis indecentia est in his matrimoniis, vt præponderent hæc bono, quod sequi posset, ea potestate dispensandi in Ecclesia relicta: vnde fortasse, quam par est, dispensationis ad plures aperiretur via. Et ideo Deus omnino circa hæc potestatem dispensandi denegauit: sed tantum facultatem hæc matrimonia ineundi concessit, vbi lex naturalis conseruandi generis humani strictior vrgeret: vt si soli parentes & filij in orbe essent superstites.

DVBIVM CLXIX.

An possit dari casus, in quo Pontifex valeat dispensare, imo præcipere patri, vt filiam ducat in uxorem?

⁶⁷⁵ ^{Non possit.} **P**ONO, in mundo superesse solum Pontificem ac patrem & filiam Non potest Pontifex dispensare, aut præcipere vt pater filiam ducat sine expressa Dei concessione. Quia hoc in casu irrogatur maxima irreuerentia opposita pietati, aut obseruantia, cui priuatus cedere, aut acquiescere nequit, cum sit opposita pietati, & non iustitia, cuius damno potest ex rationabili causa cedere, & acquiescere. Sic Merati. de marr. d. 9. sect. 6. Coninch d. 32. n. 14. Hurtad. d. 18. diff. 3. Perez de marr. d. 38. sect. 3. nu. 1. addens, & si solus pater & filia, vel mater & filius ex omni hominum genere superessent, non fore licitum in eo casu matrimonium contrahere, nec Deum posse ealem facultatem concedere; quia illud est adeo intrinsece malum, & à ratione abhorrens non secus ac mendacium, vt nulla decenti causa possit coonestari.

⁶⁷⁶ ^{Potest planè.} Potest Pontifex dispensare, imo iubere patri vt filiam ducat. Quia malum ordinis inferioris, quale est damnum priuatum irreuerentia paternæ ex tali coniugio confluens debet cedere superioris ordinis bono, vt est conseruationis speciei humanæ. Ita Sanchez lib. 8. d. 6. num. 10. Basil. l. 7. c. 31. numer. 5. Henriquez l. 12. cap. 9. Bauni. tom. 1. tract. 12. de impedimen. consanguin. q. 2. asser. 3. Filliac. m. 1. tract. 10. part. 2. cap. 1. num. 168. Caspensi. incursu Theol. tom. 2. tract. 26. sect. 5. num. 36. Texeda in Theol. mor. tom. 2. l. 4. tract. 2. num. 15. Caiet. 2. 2. qu. 54. art. 9. ad 3. Sotus in 4. diff. 40. quæst. vni. art. 3. Diana eruditè admodum parte. 8. tract. 1. res. sol. 71.

⁶⁷⁷ ^{Quid sensum expono.} Scio in hoc casu debere Pontificem secum in cœlibatu dispensare, & ducere illius superstitis solum patris filiam ducere. Sed posito esse ineptum coniugio summum Præsulens, assero, posse patri ac filia præcipere, vt coniugium inear, illique tenentur obedire. Quia si aliquando pater potest filio præcipere, vt certum contrahat matrimonium, & filius obedire tenetur: quanto iustius poterit Pontifex patri iubere, vt suam filiam ducat in uxorem ad interitus vniuersi commune vitandum incommodum: cui cedere debet priuatum irreuerentia damnum. At huiusmodi in casu Pontifex non dispensaret, sed declararet, naturale ius

BAR
MON
II. IV.
IV.

minime obligare, ut apte meus amicissimus Antonius Diana annotavit. Ut autem in promptu habeas quid Pontifex circa hoc possit, iuxta varias sententias varie sentiendum est. Nam qui docent, iure naturæ esse irritum & descendentes: subinde matrimonium inter quoscunque ascendentes sentiunt in iis gradibus non posse dispensare Pontificem. Et qui tenent, aliquos ex iis gradibus solo iure Pontificio inductos esse; sentiunt consequenter, eos Pontificia subdi dispensationi. Et similiter circa gradus affinitatis, ac reliqua impedimenta opinantur. At cum iuxta meam sententiam ex gradibus consanguinitatis solus primus in linea ascendentium, nempe inter parentes & filios: & solus primus in linea transueria, ut inter fratres & sorores dirimit iure naturæ matrimonium: in his duobus gradibus nequibit Pontifex dispensare in reliquis poterit. Et similiter cum in nullo affinitatis gradu etiam linea rectæ irritetur iure naturæ matrimonium: poterit in omni eo Pontifex dispensare. Præterea cum error personæ dirimat iure naturæ secundum omnes: & impedimentum impotentiae, ut probabilis ducor in neutro impedimento potest Pontifex dispensare. At potest in defectu ætatis ad coniugium requiritur: quia de iure Pontificio est. Itaque ut summum dicam. Solum nequit Pontifex dispensare in errore personæ, in impotentia, in consanguinitate in primo gradu ascendentium, & transuerse.

DVBIVM CLXX.

An solus Pontifex possit in impedimentis iure humano dirimentibus dispensare?

678
Non solus P.
Pontifex dispensare potest.

Non solus Pontifex dispensare potest. Quia quamvis Legatus nequeat generaliter dispensare in aliquo horum impedimentorum: potest tamen cum aliquibus personis. Sic Goffred. apud Sanchez. Et quia Episcopus dispensare potest in impedimento cognationis ortæ ex Baptismo tempore necessitatis non solemniter collato, dum facilius ad Papam aditus non pateret. Sic Sotus in 4. dist. 4. quæst. 1. art. 1. Et quæst. 2. art. 2. ait, si cognati legales inveniuntur, matrimonium iniisse, & facillimus non pateret ad Pontificem recursus, posse Episcopum dispensare. Ludou. Lopez par. 2. Instruct. ubi de matrimon. cap. 5. 1. Sæ verb. Matrimonium, ubi de impedimen. numer. 6. Et quia si contra impedimentum Publicæ honestatis ex sponsalibus orto aliqui contraxerint, & expeditissimus non sit ad Papam accessus, Episcopus dispensare potest. Sic Ludovic. Lopez citat. cap. ultim. & Sæ ubi sup. Et quia iuxta quorundam probabilem opinionem, in dubio, an res dispensatione indigeat, potest Episcopus declarare, non desiderari dispensationem: vel ad cautelam dispensare. Sic Sæ verb. Dispensatio, numer. 1. Ergo non solus Pontificis est, in impedimentis dispensare.

679
Solus Pontifex potest.

Solus Pontifex potest in impedimentis solo Pontificio iure dirimentibus dispensare. Quia

omnia illa sunt iure communi inducta, in quo tanquam in lege Superioris nequeunt inferiores ordinariè dispensare. cap. Inferior. d. 2. Clement. Ne Romani de elect. Ita Tolet. lib. 7. cap. 18. num. 5. Barth. à Ledes. de matrimon. dub. 44. Angel. verb. Matrimonium. 3. imped. 18. num. 3. Sylvest. verb. Matrimonium. 6. quæst. 6. Sanchez lib. 8. dub. 6. numer. 14. Basil. lib. 8. cap. 13. numer. 1. & alij.

Cum his partem hanc certissimam esse reor. Quia nec Legato Pontificis integrum est in his impedimentis dispensare. Quia Legatus etiā à latere circa dispensationes ea potest solum in Provincia sibi commissa, quæ in sua diocesi potest Episcopus. At hic nec in impedimento cognationis ortæ ex Baptismo tempore necessitatis non solemniter collato dispensare potest, dum facillimus non patet ad Pontificem aditus. Quia cum isthæc omnia impedimenta æquæ sint iure Pontificio inducta, & æquæ dirimat matrimonium: nulla discriminis rationem video cum in aliis impedimentis nequeat Episcopus dispensare, siue ante matrimonium contractum, siue postea in hoc possit. In casu autem, quo ultimo loco ex P. Emanuele de Sæ innuimus, non omnino admittendum esse, quod asseruit existimo: sed sic distinxerim: si omnino res sit dubia, an interueniat impedimentum, necne: nulla opus est dispensatione. Quia in hoc dubio præsumptio est pro libertate ad contrahendum: ac postea tunc Episcopus gratia tollendi scandalii, declarare non esse opus dispensatione: vel ad cautelam dispensare. Sed crediderim, hæc non esse veram dispensationem. Et ideo si postea, etiam initio matrimonio, constaret impedimentum dirimens inesse, alia Pontificis dispensatio esset requirenda.

DVBIVM CLXXI.

An Episcopus in casu magna necessitatis possit in impedimentis dirimentibus post contractum matrimonium dispensare?

Minime potest. Quia non potest Episcopus in lege Pontificis, aut Concilij dispensare, quia hæc impedimenta statuta sunt. Sic Sotus lib. 1. de inst. quæst. 7. artic. 3. & in 4. dist. 37. quæst. 1. unic. artic. 2. Cordo lib. 1. quæst. 11. Verac. par. 3. spec. art. 8. Medina 1. 2. quæst. 97. art. 4.

Potest quidem, hisce concurrentibus circumstantiis: ut matrimonium sit publicum, impedimentum occultum, scandalum in separatione nec ad Pontificem aditus pateat, inopia, aut alia causa impediens. Quia quamvis regulariter nequeat Episcopus in lege Pontificis, aut Concilij dispensare: potest tamen in casu urgentis necessitatis, quando ad Pontificem non patet aditus. Nam Episcopus potest in sua Diocesi quidquid Pontifex in tota Ecclesia, nisi aliud Pontifex sibi reseruet. Quare si Episcopus dispensare nequeat in his impedimentis, inde provenit, quia Pontifex sibi reseruat: sed non est verisimile in casu tantæ necessitatis referuare. Ergo potest Episcopus. Minorem probor quia

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 285

quia referatio hac fit ob charitatem, bonamque Reipublice gubernationem: esset autem contra charitatem, & suam gubernationem Ecclesie in casu tante necessitatis, quando aliter peccata, & scandala vitari non possunt, manerentque homines remedio destituti, reservationem intelligi. Ergo in eo casu intelligenda non est. Ita Navar. sum. capit. 22. num. 37. Henric. 1. c. 1. num. 1. San. h. l. 2. d. 40. nu. 3. & l. 8. d. 9. num. 10. & alij apud ipsum Basl. l. 8. c. 13. d. numer. 2. Valq. 2. d. 178. c. 2. num. 16. Rebel. p. 1. l. 3. qu. 5. n. 10. Salas de legib. d. 20. sect. 3. num. 25. Riccio in praxi decif. 267. Hortad. d. 16. diff. 1. num. 6. Diana part. 2. tracl. 16. resol. 19. & p. 3. tr. 4. resol. 18. & part. 8. tr. 4. resol. 78. & 79. & alij

683 Cum his opinor. Quia fortior est referatio, dum Pontifex sibi referuat alicuius criminis præterquam in mortis articulo absolutionem & tamen probabilissimum est, posse Episcopum absolvere quando ratione impedimēti non est ad Pontificē recursus, ut tenent Doctores, quos refert Henric. l. c. 16. n. 1. & 9. n. 7. & c. 10. n. 1. & 1. ubi idem asserit de casibus reservatis in moribus propriis Sixti V. non obfisti regidissima reservatione cum derogatione Bullæ, & Tridentini. Ergo à fortiori in casu nostro, ubi non tam rigida & stricta est reservatio poterit Episcopus. Certe id fieri ab Episcopo Romano Pontifici est notum, & nih. leuius tacet: Ergo id approbare est præsumendum.

DUBIVM CLXXII.

An desideretur in contrahentibus bona fides, ut Episcopus in his casibus valeat dispensare?

684 Non desideratur. Quia dum multi gravissimi Doctores dum conditiones requisitas ad hanc dispensationem explicant, bonæ fidei non meminerunt. At si necessaria esset, haud est verisimile, unum aut alterum Doctorem non expressurum. Sic Henric. lib. 12. c. 3. num. 1. l. iter. X. & O. citans Angelum, Sylvestrum, Tabienam, Arnillam, Navarrum, Capuam, Manuelem, Anonium Gómez, Ludovicum Lopez, Spinumt, Antonium Cucchum, qui quidem alias annotando conditiones, hanc omnino prætermittit: Ergo non desideratur.

685 Desideratur omnino. Quia Tridentinum sess. 24. c. 5. statuit: Si quis intra gradus prohibitos scienter matrimonium contrahere præsumperit, separetur, & spe dispensationis consequenda careat: idque in eo multo magis locum habeat, qui non tantum matrimonium contrahere, sed etiam consummare ausus fuerit. Quod si ignoranter id fecerit, siquidem solemnitates requisitas in contrahendo matrimonio neglexerit, eisdem subiiciatur poenis. Non enim dignus est, qui Ecclesie benignitatem facile experitur, cuius salubria præcepta facile contempserit. Cum ergo Tridentinum in hoc casu mala fide contrahentes spe dispensationis consequendæ perpetuo careere debere, statuat: minime poterit Episco-

pus dispensare. Ita Sanchez libr. 2. dub. 40. num. 4.

Hoc verum existimo, idemque dicendum assero, quomvis ignoranter contractum sit matrimonium, si solemnitates requisitæ neglectæ sint, quia expresse id Concilium decernit. Secus esset, si ignoranter initum sit coniugium, & ex Ordinarij licentia solemnitates illæ denominationum sunt omittæ; quia tunc non temere contemnuntur: & licet huiusmodi licentiam Ordinarius haud iuste impertierit, æquum non est, ob alterius delictum innocentem puniri. Rogabis, quando dicatur mala fides? Respondedo, non satis esse scientiam speculativam qua coniux ex. gr. novit se accessisse ad consanguineam eius, cum qua contrahere vult matrimonium, nisi adhæreat scientia practica, qua sciat, inde oriri impedimentum ad matrimonium contrahendum. Nec excludetur bona fides, quomvis, procedat ex lata culpa, & ignorantia culpabilis, ut tradit Barthol. l. Quod Nerva num. 21. ff. de positi. Quia Tridentinum petit, ut scienter p. giuntur, bi: si quis intra gradus prohibitos scienter matrimonium contrahere præsumperit. Dom autem decretum aliquod petit, scienter aliquod fieri excusat ignorantia quantumcumque crassa, & lata culpa quia vere non dicitur scienter facere, qui ex ignorantia crassa facit sed dolus requiritur. Lege Sancium citatum.

DUBIVM CLXXIII.

An possit Episcopus in casu magne necessitatis dispensare in impedimento dirimenti ante initum matrimonium?

687 Non potest. Quia si dispensare nequit post contractum matrimonium ut num. 681. vidimus, huiusmodi enim potestate privatur Episcopus circa Pontificum ac Conciliorum decreta: à fortiori nequit ante initum coniugium. Sic Sotus l. 1. de iur. q. 7. a. Cord. l. 1. qq. 9. ii. Veracr. p. 1. spec. a. 18. Nicol. Garcia p. 1. c. 5. d. num. 343. Gutier. de matrim. cap. 49. num. 11.

Potest quidem. Quia impedimenta hæc iuris humani sunt statuta Pontificia ex lege, vel concilio: sed in hac lege ex magna necessitate potest Episcopus dispensare post contractum coniugium, ut Dub. 181. Ergo idem poterit ante coniugij contractionem. Porro sententia asserens, posse Episcopum dispensare post contractum matrimonium illi fundamento innititur, quod possit Episcopus in lege Papæ, aut Concilij dispensare in casu vrgentis necessitatis: Ego similiter poterit ante initum matrimonium, vrgente necessitate. Quamvis enim eo semel contracto, frequentius necessitatis casus occurrat: at cum sola prohibitio iuris humani in utroque casu resistat, similiter occurrente pari necessitate, poterit ante matrimonium contractum dispensare. Ita Sanchez libr. 2. dub. 40. numer. 7. Basl. lib. 8. cap. 13. numer. 6. citans P. Vazquez, Salas.

686 Hoc verum existimo.

687 Non potest.

688 Potest quidem.

& Gabrielem Bonac. *quas. 3. p. m. s. nu. 6. Leand. tr. 9. d. 2. q. 8. Diana p. 8. tr. 3. res. sol. 80. Barbosa de potest. Episc. part. 2. alleg. 3. s. num. 5. Reginald. lib. 3. i. cap. 27. num. 205. Ormejo ff. 7. dub. ult. Machad. libr. 4. parte. 6. tra. 1. 16. docum. 11. numer. 4. & 5. Candid. *disq. 28. artic. 16. dub. 3.**

689 *Eiusdem sum mensia.* Eiusdem sum mentis. Ut autem rem planior reddam, casus aliquos huiusmodi magnae necessitatis exponam. Si quis morti proximus ad legitimandos filios, vel restaurandum honorem vel pro bono pacis, &c. deberet cito contrahere, obstante dirimenti impedimento. Sed aprius adhuc exemplum exhibeo. Accedit mulier manens saeva, & habens impedimentum dirimens à confessorio reperitur, cuius detectio infamiam grauem produceret, & sunt iam omnia ad nuptias vespere celebrandas praeparata: & tentatis omnibus mediis nulla euadendi via aperitur, sed suspicio vehemens alicuius defecti in confessione criminis oritur. Si femina velit à nuptiis abstinere, aut diffire, dum dispensatio à Pontifice obtinetur. Si ergo nulla alia media prudentis reperiatur arbitrio attentis circumstantiis occurrentibus, credo posse Episcopum dispensare. Annotarim vero in eisdem casibus, in quibus Episcopus sua potest dispensare in Diocesi, posse Legatum in sua commissionis Provincia: non tamen Vicarium Episcopi abique peculiari eiusdem commissione.

DV BIVM CLXXIV.

An tantum sit pro interiori foro potestas, quam Episcopus habet ad dispensandum in necessitate super impedimenta astringentia?

690 *Tantum est pro foro conscientia.* Tantum est pro inferiori foro. Quia Tridentinum *ses. 24. cap. 6. de reform.* concedit casus Episcopo pro solo conscientiae foro. Dicitur vero impedimentum occultum, quando non publice constat, nec facile constare potest, periculumque non est, ut in foro externo delegatur. Sic Henriquez *libr. 1. 2. cap. 3. numer. 2. Sanchez lib. 2. dub. 40. numer. 10. Basilii citandus.*

691 *Non est tantum pro foro conscientia sed pro exteriori.* Non est tantum pro interiori foro, sed etiam pro externo poterit in assignatis casibus dispensare. Quia absolute Episcopus potest dispensare, non obstante Concilio in casu magnae necessitatis, vel utilitatis, ut docent Tiraquel. Lambert. R. bus. Hamada. Spino, & alij, quos citat, & sequitur Barbosa *ses. 1. non. 4.* Et potest statuere contra ius commune, casu quo id faciat ex evidenti, & necessaria causa, quae superiore ad id concedendum moueret, ut ex lafone, & Riccio docet Basil. *libr. 8. cap. 13. num. 6.* Et quia ideo potest dispensare Episcopus in impedimentis dirimentibus in casu magnae necessitatis, quia Pontifex id ob animarum salutem, si requisitus esset, concessisset. Ergo ex rationabili Pontificis praesumpta pro utroque foro dispensare poterit. Sic citati Doctores, Imò Basilii pro prima sententia citatus sibi aliqua-

liter contrarius inclinatur Et Leand. *tr. 9. d. 14. q. 9.* licet adhibita distinctione, quae ad rem non est, tandem in nostro casu absolute concedit.

Existimo, Episcopum dispensare posse in publico huiusmodi impedimento, casu, quo adfit necessitas maxima, & non pateat aditus ad Pontificem, cum sit in mora periculum magnum. Quia ea sola, vel praecipua de causa potest Episcopus in praefato euentu dispensare in impedimentis occultis pro foro interno, quod ob urgentem dispensandi necessitatem praesumitur à Pontifice facultatem habere, ut docent Sanchez. Basil. & alij supra citati. Ergo si detur casus, in quo magna necessitas urgeat, etiam in publicis impedimentis, & pro foro externo dispensandi censeatur etiam debet eandem à Pontifice facultatem habere. Certe & si difficile videatur, huiusmodi necessarium casum posse accidere, tamen impossibile non esse quis non fateatur?

DV BIVM CLXXV.

An ex speciali Episcopi commissione possit eius Vicarius generalis in impedimentis dirimentibus in casibus, in quibus ipse potest, dispensare?

693 *Non potest.* Non potest. Quia *cap. ultim. §. finali. de offic. deleg. dicitur: Nulli, cui commissum fuerit ex omni iure, vel ab alio re aliquos, dispensare cum irregularibus: liceat hac aliis demandare, quia non sibi iurisdictionis, sed certum ministerium potius committitur.* Et Tridentinum *ses. 24. c. 6. vbi* conceditur Episcopis casus Pontificis occultis, explicat: *Per e, vel per Vicarium.* Ergo clare denotatur, non posse delegare, vbi non committitur Episcopis delegandi potestas, sic nonnulli Doctores apud Syluestr. citandum. Faucet Bald. *l. 1. m. 6. Felin. 4. Quod sedem de offic. ordinari. numer. 2.* Gratian. multos referens *regul. 44. 1. asserentes, iurisdictionem voluntariam commissam ex Principis privilegio, delegari non posse.*

Potest delegare. Quia iurisdicatio ex Principis privilegio competens non personae, sed perpetuo dignitati vel officio, non est delegata, sed ordinaria, & potestatis ordinaria iura habet, & sequitur. Ita Henriquez *libr. 1. 2. cap. 3. numer. 1. Basil. libr. 8. cap. 1. numer. 5. Sanchez multos citans, libr. 2. dub. 40. numer. 14. Hurtad. dub. 26. diffie. 2. m. 7. Coninch d. 3. 3. numer. 3. Bonac. q. 3. pun. 15. m. 6. & alij.*

Hanc sententiam adeo veram existimo, ut quamvis certum sit, reservata specialiter Principi in supremæ iurisdictionis signum delegari non posse: fallat, nisi quis ex officio, aut dignitate habeat ius ea exercendi, licet id contingerit causa privilegij concessit: tunc enim etiam poterit delegare, ut docet Conar. *3. variar. cap. 20. numer. 10.* Idem autem non solum Vicario generali, sed cuique delegare potest, si tamen excipias, quando res commissæ tanti momenti est, ut per quemcumque expediri non valeat: qualis est potestas conferendi Beneficia, quam soli Vicario generali suo poterit Episcopus delegare. Ut annotat Glos. *cap. Deliberatione. verb. Cuiusque. de offic. delega.*

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 287

in 6. & multi alij, quos refert, ac sequitur Co-
uar. iij. n. 6.

DVBIVM CLXXVI.

An possit Episcopus post initum matrimo-
nium dispensare semper in impedi-
mento, cui subreptit
fuit obsecra dispen-
satio?

696 **P**otest quidem Quia cap. Quia circa, de con-
sanguinit. ubi consultus Innocentius III. de
quibuldam, qui, subreptitia dispensatione, ma-
trimonium contraxerant, sic respondit: *Dis-
simulare poteris, ut remaneant in copula si con-
tractus, cum ex separatione graue videat scanda-
lum imminere. Potest dissimulatio illa dispen-
sationem Pontificis induci, ratione cuius
Episcopus valeat quasi dispensando dissimu-
lare, seu ratum illud coniugium habere. Vnde
consequenter idem poterunt, ubi similis casus
occurrit Episcopi. Quod si obiciatur c. Cum
iam dudum de prebend. ex quo constat Principi-
pis dissimulationem dispensationem non in-
ducere: respondeo, aliud esse impunitate, ac
facto Principem tolerare: tunc enim non dicitur
dispensatio, iuxta c. Non dudum, aliud vero
respondendo dicere, Toleramus, vel Toleratur:
tunc enim dispensat iuxta cap. Quia circa. Sic
Glos. ibi, in fine. Innocent. ibi, in fine. Hostiens. ad
v. Dissimulare. Ioan. Andr. n. 1. Carcin. paulo post
principium. Abbas ad finem. Henric. n. 2. Alex. de
Neuo n. 12. Præpos. n. 7. Idem Abbas c. Nisi, nu.
9. de preben. Decius c. 1. n. 4. de exception. Syluest.
v. Lex, q. 6. & alij.*

697 **M**inimè potest. Quia textus citatus solum
habet Episcopum dissimulare posse, ut rema-
neant illi in matrimonio mediante dispen-
satione subreptitia contracto, si ex separatione
graue imminet scandalum. Ergo non dispen-
sat Pontifex, aut annuit, posse Episcopum dis-
pensare toties quoties dispensatione subrepti-
tia contractum est matrimonium: sed solum in
illo casu speciali, qui illo memoratur in textu.
Ita Sanch. l. 2. d. 38. n. 12. Basil. l. 8. n. 13. n. 5. Dia-
na p. 8. tr. 3. resol. 8. Leand. tr. 9. d. 2. q. 12. Nauar.
c. si quis autem de preb. d. 7. an. 67. Couar. 4. De-
cret. p. 1. c. 6. §. 10. n. 15. Cordus. sum. q. 189. pun. 1.
Arag. l. 2. q. 13. a. 6.

698 **C**erte illi coniuges c. Quia circa memorati,
bona fide existimabant, se legitime coniugatos
esse, & ex veritatis detectione graue scanda-
lum timebatur: quapropter Pontifex racen-
dum ac dissimulandum esse dicit, illosque in
matrimonio illo putatio, & iniunctibili igno-
rantia excusato permittendos esse. Quod si
velit huiusmodi præscriptam à Pontifice dissi-
mulationem facultatem esse datam Episcopo,
ut valeat dispensare: non tamen concesserim,
ideo datam esse Episcopi facultatem in dicto
euentu generalem dispensandi: sed solummo-
do fuisse concessam pro casu particulari illi
Episcopo. Ex quo non licet regulam generalem de-
ducere, ut quilibet Episcopus dispensare valeat
quoties dispensatione subreptitia contractum
est coniugium m.

DVBIVM CLXXVII.

An Religiosi Mendicantes suorum
privilegorum vi possint in ali-
quo impedimento dispen-
sare?

Possunt in aliquo. Quia Leo X. concessit
Religiosis D. Augustini, ut dispensarent
cum iis, qui scienter matrimonium cum im-
pedimento affinitatis contraxerant, modo id no-
torium non sit, nec in iudicium deductum. Sic
Rosenf. libel. de causa matrimon. Regis Anglia
in principio. Verax. p. 1. spec. a. 17.

In nullo possunt. Quia huiusmodi privile-
gium nullatenus est in vi: & pro solo vnico
actu fuit concessum. Ita Sanch. l. 8. d. 6. numer.
28. Manu. rom. 1. q. 99. Regul. qu. 1. art. 2. Henric.
lib. 1. cap. 1. & lib. 7. cap. 8. numer. 6. & liter. M.
& N. Candid. disq. 28. art. 17. Ludou. de San.
Iuan. de matrimon. quæstion. 20. art. 2. dub. 2.
& alij.

Indubitatum hoc esse existimo. Imo esto
privilegium in vi sit, putarim, non aliud con-
cedere, quam posse Mendicantes dispensare in
incestuosus cum consanguineis coniugis, ut
possint debitum exigere: ac eo matrimonio
dissoluto, ad aliud transire: non tamen cum af-
fini, vel aliud impedimentum habente. Mo-
nuerim nostræ Societatis Iesu Sacerdotes
privilegium habere à Paulo III. ut dispensare
possint cum infidelibus ad fidem conuersis,
qui in locis remotissimis commorantur & in-
fidelitatis tempore matrimonium in gradibus
solo iure humano prohibitis inierunt: in eo
permanere valeant, sed hoc privilegium ad ma-
iorem abundantiam est. Nam iuxta c. Gaudemus,
de diuortio, nulla est necessaria dispensatio
Quia matrimonium infidelitatis tempore cō-
tra solas Pontificias leges initum, validum pro-
culdubio est.

DVBIVM CLXXVIII.

An Episcopus valeat dispensare, ad
perendum debitum, cum coniuge,
cui debiti petitiō est interdicta, affi-
nitatis contracta ex fornicatione cum
altero coniuge causa?

Minimè valet. Quia id impedimentum ori-
tur ex affinitate inter coniuges contra-
cta, in qua solus Pontifex dispensat. Et quia
præceptum abstinendi tunc à debiti petitione
à iure oritur Pontificio, c. Transmissa, de eo qui
cognovit consang. & nec ibi nec alibi concedi-
tur Episcopo in eo dispensandi facultas. Ergo
Episcopus tanquam inferior nequit in eo
dispensare. Sic Couar. 4. Decret. part. 2. cap. 7. §.
2. numer. 6. Matien. libr. 5. Recopil. penult. 1. rubr.
Glos. 1. numer. 103. Graf part. 1. de i. libr. 2. cap.
83. numer. 12. Hurtad. dub. 26. diffie. 2. numer. 8.
Nicol.

Nicol. Garc. *part. 11. cap. 5. numer. 355.* Dubius manet D. Antonin. *p. 3. tit. 1. c. 20 §. 8.* Alij eandem sustinent cum quadam limitatione. Do- cent enim non posse Episcopum dispensare, nisi casu necessitatis, eo quod non pateat facilis ad Pontificem aditus, aditque incontinentiæ periculum. Sic Sylvest. *verb. Debitum. qu. 9. Margaritas Confel. 6. præc. vers. 11. fol. 89. Gutier. l. 1. qq. Canon. c. 23. num. 17. Ludou. Lopez part. 1. Instr. cap. 80.* Et quando copula illa est scelestissima, vt cum sociu, vel sorore vxoris, tenent Sotus in 4. *dist. 37. quæst. unic. art. 3. Graf. p. 1. decis. lib. 2. cap. 81. n. 3.*

⁷⁰³ Valer semper Episcopus in hoc dispensare, *Semper potest.* Quia quamuis attento iuris rigore nequeat: ratione consuetudinis iam præscriptæ id potest: praxisque ipsa id testatur: passim enim Episcopi hoc in casu dispensant. Ita Palud. in 4. *dist. 41. quæst. 1. art. 1. concl. 2. num. 28 & concl. 3. num. 29. D. Antonin. 3. part. tit. 1. cap. 11. in princ. & cap. 15. §. 3. & cap. 16. §. 4. & §. 19. 8. 3. Sotus in 4. dist. 37. q. unic. art. 2. Sæ verb. Debitum, numer. 13. Valent. part. 4. disp. 10. quæst. 5. pun. 5. Tolet. lib. 5. cap. 12. num. 6. Henriq. lib. 11. cap. 15. num. 11. Sanchez libr. 8. dub. 12. numer. 11. Basil. libr. 8. cap. 13. numer. 9. Bonac. quæst. 10. 3. punct. 15. num. 5. Villalob. tract. 13. diffc. 51. numer. 5. & diffc. 52. num. 10.*

⁷⁰⁴ Probabiliorem hanc iudico longe sententiam, Aditioque, posse Episcopum in hoc dispensare, quamuis ad quoscumque potentes dispensationem impendere, sit facillimus aditus. Quamuis enim huiusmodi Episcopi potestas originem duxerit ex necessitate medendi incontinentiæ periculo: at iam ea potestas ex consuetudine præscripta conuenit absolutè Episcopis. Idemque asserendum existimo de cognitione spiritali: nempe posse etiam Episcopum dispensare ad petendum debitum cum coniuge qui cum coniuge suo cognitionem spiritua- lem contraxit.

DV BIVM CLXXIX.

*An Religiosi Mendicantes ab Ordinario appro-
bati possint hodie ex Provincialis commissione
dispensare in foro conscientie ad petendum
debitum cum iis coniugitis, qui inter se affini-
tatem contraxere.*

⁷⁰⁵ Non possunt. Quia id privilegium non ha-
Non possunt. beretur in libris Ordinum, nec de eo con-
stat. Et quia illud privilegium Pij V. concessum
solummodo viuz vocis oracula fuit: sed omnia
viuz vocis oracula annullata fuere per consti-
tutionem Gregorij XV. & Urbani VIII. Ergo
iam Regulares illius indulti vi nequeunt vti ad
dispensandum. Sic Diana *part. 6. tract. 8. resol.*
14. satus: Alibi affirmatiuam sententiam docui
virtute privilegiorum, & præcipue Pij V. sed ad-
uertat Lector, hanc sententiam veram olim fuisse,
nunc vero non esse admittendam; quia priuilegia
illa concessa Regularibus ad dispensan-
dum in nostro casu, fuerunt ex viuz vocis ora-
culo, & anno 1631. per Bullam particularem
ab Urbano VIII. reuocata. Sic eruditus Pater. Et
Corduba, relato Doctore Ortiz in annotat. ad

*collector. verb. Dispensatio. Paragraph. 17. asse-
rit non esse tutum eo privilegio vti.*

Possunt omnino. Quia extat declaratio à In-
lio II. facta concessionis Martini V. Benedicti-
nis Monachis impensæ. Et alia concessio Pij V.
viuz vocis oraculo facta, ac impetrata ab An-
galo de Aguilara Ordinis Minorum anno
1569. Collector privilegiorum Mendicantium,
v. *Dispensatio. nu. 17. Veracr. part. 1. spec. art. 23.*
Palac. in 4. *dist. 32. dub. 2. Henriquez lib. 11. cap.*
15. numer. 11. Mann in Bul. Cruc. §. 9. numer. 143.
& §. 3. numer. 17. Sorbus in compend. privileg. v.
Absolutio. 2. concl. 9. Portel in dubiis Regul. verb.
Ab b. 3. num. 5. Sanchez lib. 8. dub. 16. numer. 8. &
sum. 10. 1. l. 4. c. 34. n. 10. Rebel. p. 1. l. 3. q. 18. n. 16.
Villalob. *tom. 1. sum. tract. 13. diffc. 52. numer. 22.*
& alij.

Circa hoc punctum haud vlla mihi sese dat
dubitandi ratio. Fateor enim, hoc privilegium
à Pio V. fuisse viuz vocis oraculo concessum,
sed existimo, minime esse per constitutiones
Gregorij & Urbani V. reuocatū. Quia per Bul-
lam Gregorij non reuocantur concessionis fa-
cta per viuz vocis oracula, quæ sortita sunt
suum effectum ante eam constitutionem, vt in
illa habetur, & declarauit Sacra Congregatio
die 11. Aprilis, anno 1615. Nec per Bullam Ur-
bani: tum quia per illam non reuocantur pri-
uilegia, quæ suum effectum sortita sunt ante
eam: quod licet in illa non exprimatut sicut in
Gregorij constitutione, non tamen contrarium
exprimitur, quod exprimere debebat Pon-
tifex, si sua constitutione intenderet consti-
tutionem Gregorij coartare. Tum quia per Bul-
lam Urbani solum censeri debent reuocari viuz
vocis oracula, quæ mere talia sunt. At priuile-
gium Pij V. non solum habet viuz vocis ora-
culi rationem, sed etiam indulti, & gratiæ con-
cessa per notam Pontificis constitutionem:
Ergo non debet censeri esse reuocatam per il-
lam constitutionem. Profecto Gregorius XVI.
omnia viuz vocis oracula ante ipsum concessa
(inter quæ illud Pij V. continetur) innouauit, &
nouo concessit per suam specialem constitu-
tionem. Igitur illa iam deserunt esse concessa
per viuz vocis oraculum: Ergo sub reuocatione
Urbani cadere non possunt. Poterunt ergo nunc
Regulares huiusmodi facultate dispensandi
vti eis à Pio V. concessa, sicuti ante Bullam
Urbani.

DV BIVM CLXXX.

*An possit Episcopus semper dispensare ad peten-
dum debitum cum coniuge, qui voto casti-
tatis adstrictus inuit con-
iugium?*

⁷⁰⁸ Non semper potest, sed in casu vrgentis
Non semper potest. necessitatis, si non possit patere aditus ad
Pontificem, Nuncium, vel alium ex speciali
priuilegio potentem dispensare. Quia in voto
castitatis, ex quo oritur obligatio hæc non pe-
tendi debiti, solus Papa dispensat, nisi ratione
vrgentis necessitatis. At non adest necessitas
vrgens, quando patet haud difficilis ad Non-
cium

Seccio II. Dubia, De Impedimentis. 289

cium, vel ad Mendicantes Regulares, qui hoc gaudet privilegio aditus. Ergo nunquam aut raro id poterit Episcopus. Sic Sotus in 4. dist. 38. q. 2. a. 1. Ledes. 2. p. 4. q. 5. a. 1. Palac. in 4. dist. 32. d. 2. & dist. 38. d. 3. Syluest. v. 1. i. p. 1. q. 9. nu. 15. & v. 1. i. p. 1. q. 9. nu. 15. Navar. sum. c. 1. n. 76. & 86. & c. 16. n. 30. Tolet. 4. c. 18. n. 1. Azor. lib. 11. c. 19. q. 8. Hurtad. d. 26. diff. 1. Diana p. 8. tr. 3. resol. 80. & alij.

709 *Semper potest.* Semper potest Episcopus super hoc dispensare. Quia hoc non est in voto castitatis dispensare, sed ad quandam solummodo effectum: cum coniux ille, non obstante hac dispensatione sit sacrilegus fornicandus: nec eo matrimonio soluto, nequit ad aliud migrare. Et quia licet, attentio iure, hac dispensatio solius Pontificis sit, ac consuetudine, quae iurisdictionem praebeat. Cui contingat, de foro compet. obtentum est, hanc dispensationem Episcoporum esse. Passim enim Episcopi in hoc dispensant, nullo Romam confugiente ad petendum huiusmodi dispensationem: eo vel maxime quod earum dispensationes excusari nequeant ratione virginitatis: necessitatis: cum facilis semper pateat ad Religiosos Mendicantes aditus, qui in hoc possunt ex privilegio dispensare. Ita Sanch. l. 8. d. 12. n. 4. refertur Valentiam, Sa. Henricus. Toletum, Sotum, & alios usque ad triginta supra Septem. Candid. dist. 27. dub. 10. Trul. in Bull. l. 1. c. 5. 7. c. 3. dub. 15. n. 20. & in Decal. l. 2. c. 2. dub. 40. n. 21. Machad. l. 4. p. 6. tr. 16. docum. 12. n. 2.

710 *Hoc mihi probabilius admodum secundo solummodo pro hoc parte fundamento nitens nepe ex consuetudine obtentum esse, ut huiusmodi dispensatio Episcoporum sit.* Hoc mihi probabilius admodum secundo solummodo pro hoc parte fundamento nitens nepe ex consuetudine obtentum esse, ut huiusmodi dispensatio Episcoporum sit. Primum enim corruit: nam similiter probaret, posse Episcopum dispensare ad eum solum effectum, ut ligatus voto castitatis ineat semel matrimonium, manente voto quoad cetera sua infirmitate: quod nulus concedit.

DVBIVM CLXXXI.

An Episcopus possit dispensare ad debitum potendum cum eo, qui post castitatis votum inuit coniugium, nondum tamen illud consummavit?

711 *Minime potest.* Minime potest. Quia nondum consummato matrimonio, adhuc potest ille, imo debet votum implere Religionem incundo. Sic Azor. l. 11. c. 19. qu. 10. Sotus in 4. dist. 38. q. 2. Potest plane. Quia ille coniux non tenetur Religionem inire, sed potest consummare reddendo: unde, ut petat, potest Episcopus dispensare, sicut id potest, semel matrimonio consummato, ut vidimus Dub. 180. Nam similiter tenetur ille debitum reddere, nisi Religionis ingressum eligat, ad quod minime tenetur. Ac proinde maximo in periculo incontinentiae versabitur, petitione debiti sibi interdicta. Ita Manu. to. 1. sum. c. 242. n. 2. Sanch. l. 8. d. 12. n. 6.

712 *Hic tenet a. & b. respondit a. & b.* His haeo Doctoribus adiiciens, posse etiam Episcopum dispensare in hac debiti petitione aut redditione priori bimestri, quo ante consummationem reddere non tenetur: vel si cum ipse votens sit innocens, alter coniux sit adulter. Quamvis enim in iis casibus nec teneatur, nec possit licite reddere debitum: cum tamen Religionem ingredi nec teneatur, quo castitatis *Esob. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II,*

votum impleat, nec possit ad alias nuptias transire, in magno incontinentiae periculo versabitur. Idem dixerim, quando hic voto castitatis adstrictus ad matrimonium transiret animo Religionem ingrediendi. Nam cum is animus non obliget ad ingressum, sed liberum sit ei Religionem non inire, inito matrimonio, sed id consummare reddendo: eadem ratio militat, ut valeat Episcopus cum eo ad petendum dispensare.

DVBIVM CLXXXII.

An Episcopus in casu magna necessitatis possit dispensare in voto Religionis ac castitatis perpetuae?

714 *Non potest.* Non potest. Quia huiusmodi vota sunt adeo nex consuetudine Pontifici reservata, ut in omnibus privilegiis censis in Bulla, vel Jubileo circa vota, sepe vota castitatis, ac Religionis excipiantur. Ergo satis innuit Pontifex, se nulloatenus velle, ut ea vota ab Episcopis dispensentur, vlla occurrente causa. Sic Rodrig. in Bull. 9. dub. 1. Favet Ludon Lop. p. 2. Instr. ubi de clauib. dicens remotissimis Indiae regionibus id Episcopo licere.

715 *Potest quiddam.* Potest quiddam, quando (v.g.) magnum incontinentiae periculum imminet, nec facilis aditus ad Pontificem patet praepaupertate, vel alia causa. Quia iure optimo credi potest, non esse mentem Pontificis velle in tali casu sibi haec vota reservare, dum animae laqueis irretit in tanto periculo diversantur. Ita Sanch. l. 8. d. 9. n. 22. citans Syluestrum, Navar. Sa. Valent. Henricus Palac. & alios. Snar. to. 1. de Relig. l. 6. de voto, c. 16. n. 3. Basil. l. 8. c. 9. n. 1. Trul. in Bull. l. 1. c. 7. c. 3. dub. 15. n. 4. Diana p. 6. tr. 6. resol. 50. Fagund. in Decal. to. 1. l. 2. c. 45.

716 *Eiusdem m. et sum.* Existimo quidem, hanc votorum reservationem non ita strictè accipiendam esse, quin liceat Episcopo dispensare id hisce votis Religionis, ac castitatis perpetuae in casu proposito. Quod adhuc illustro ex doctrina Abbatis c. fin. n. 8. de Eccles. adific. & Cardinalis clem. 1. n. 27. q. 19. de reb. Eccles. non alienand. asserentibus, in summa alienandi necessitate, quae eam celeritatem requirat, ut superior consili nequeat: posse fieri alienationem sine eius facultate, etiamsi iuramentum interponerit non alienandi absque eius licentia. Hand aliter licet regulariter nequeat Episcopus in lege Pontificis, aut Concilij dispensare, potest tamen in casu magna necessitatis, quando patet aditus ita peruius, ut valeat cum virginitatis necessitatis exigentia componi.

DVBIVM CLXXXIII.

An regulares possint suorum privilegiorum visurgente necessitate, in voto castitatis absolute dispensare sicut potest Episcopus?

717 *Possunt quidam.* Possunt quidam. Quia Mendicantes possunt virtute privilegij cōcessi ab Innocētio VIII. dem.

B b &

& Martipo V. dispensare in omnibus votis, in quibus Episcopi possunt. At Episcopi possunt dispensare in voto castitatis & Religio- nis absolute iure ordinario, eo quod ad similes casus non est à Pontifice sub lata potestas, quam ante reformationem habebant iure antiquo ad dispensandum in votis per suas Dice- ceses, sicut Pontifex: Ergo & Mendicantes in eodem necessitatis casu per sua privilegia dis- pensare poterunt. Sic Croulers, in Reg. S. Fran- cisci, c. 7. l. 1. §. 9. fol. 785.

718 Minimè possunt. Quia Episcopi in præfato
Non possunt. necessitatis casu, non habent facultatem dis-
 pensandi in voto absoluti castitatis per se aut
 iure ordinario: sed solum ex benigna volunta-
 tis Pontificis referuantis interpretatione. Ergo
 Regulares Mendicantes minimè possunt in
 voto absoluti castitatis aut Religionis dispen-
 sare. Solum enim dispensare possunt cum sa-
 cramentalibus in votis iis, in quibus ordinariè
 potest Episcopus. Ita Sanch. lib. 4. sum. cap. 43.
 num. 7. Henric. l. 9. cap. 14. num. 7. Manu. Suar.
 Egid. quos citat, & sequitur Diana p. 6. tr. 6.
 resol. 10. Trull. lib. 1. Decal. cap. 1. dub. 44. num. 2.
 Basili. lib. 8. c. 9. n. 11. Leand. tract. 9. dub. 24. q. 22.

719
Hanc probabiliorem partem existimo.

Hanc sententiam longe probabiliorem puto ipso opposita fundamento hærescens. Quia si ideo assertitur, posse Mendicantes dispensare in casu illo necessitatis magnæ, quia suorum privilegiorum vi possunt dispensare in votis, in quibus Episcopi iure ordinario dispensare valent, vi assertit Sanchez a Croulers citato: manifeste concluditur minime Mendicantes posse in casu huiusmodi dispensare, quia Episcopi hoc in casu iure ordinario dispensare non possunt.

DVBIVM CLXXXIV.

*An ea omnis suppressio veri, quæ si expri-
meretur, omnino Pontificem à dispen-
satione impertienda retraheret, vel diffi-
cilius eam impertiret: reddat Dispens-
sationem subreptitiâ?*

720
Nōnulla pra-
mitte.

P Ræmitto, septem præcipuas iustæ dispensationis ad dispensandum in impedimentis matrimonij causas annumerari. Prima est extinctio magnæ litis, seu pax inter consanguineos, inter illosque scandali uitatio. Secunda quando quis sine magno incommodo nequidigni sui statui nuptias, nisi cum consanguineis vel affinibus inire. Tertia defectus dotis competentis quo femina nequit sponsum sibi dignum reperire, nisi ex propinquo. Quarta conseruatio illustri familie in eodem sanguine. Quinta, amplissimum opum intra eandem familiam retentio, ne causa dotis ad aliam deuoluatur. Sexta, merita petentium dispensationem erga Ecclesiam, quibus digni sunt, vt eius benignitatem experiantur. Septima, magna pecuniæ ad pia opera quantitas impensa, sæpe autem fit, vt plures causæ simul sumptæ ad dispensandum sint sufficientes, quæ singulares non sufficiunt. Verum in re dispensationis duæ sunt causæ conducentes ad eius concessionem, finalis scilicet, & impulsiva. Finalis est illa, quæ non existente, Pontifex dispen-

latione minimè concessisset. Impulsive vero,
qua existente, facilius Pontifex ad dispensan-
dum excitaretur. Cæterum matrimonij dispen-
satio subreptitiæ aut obreptitiæ obtenta pro-
ptus est nulla ex defectu consensûs dispensantis.
His præmissis, quæsierim, an omnis suppressio
veræ, quæ si exprimeretur, omnino Pontificem
à dispensatione impedienda retraheret, vel
difficilius eam impetiret, reddat dispensatio-
nem subreptitiæ?

Subreptitiū reddit omnis suppressio veri.
Quia ideo veri taciturnitas irritat dispensationes & gratias, quod sit virtualiter quedam falsi narratio mouens Principem ad dispensandum. Nam tacens quæ iure aut consuetudine, aut aliis circumstantiis suadentibus, sunt explicite in dispensatione, censetur virtute asserere ea non esse, ac per consequens falsū narrat, quo Principem ad concedendum inducat. At falsi narratio vitiat dispensationem, quoties notabiliter inducit Principem ad facilius concedendum: Ergo idem dicendum de taciturnitate veritatis, quæ cognita, difficultior concessio redderetur. Sic Angel. lum. v. *Rescriptum. n. 1. Armil. ibi. n. 2. Couar. 4. decret. p. 2. c. 8. §. 9. n. 1. Mol. 10. 3. de iust. d. 191. n. 5. & 6. Alij afferunt solum vitari dispensationem, tacita veritate, quæ est causa finalis concessionis, id est quæ cognita, minime Princeps gratiam concessisset, secus quando est solum causa impulsiva. Quia ea cognita tandem gratiam concederet licet maiori cum difficultate. Nam quando exprimitur causa de se sufficiens ad concedendam dispensationem, etiā tacita causa, quæ difficultior redderet concessionem, quamuis quoad modum quandam accidentalem, nec variantem rei substantiam, nec absolutam concessionem: sed quoad solā maiore cōcedendi facilitatē sit aliquatenus inuolutaria cōcessio, aut simpliciter & quoad substantiā est volūtaria. Non ergo censēda erit subrepticia, ac nulla. Sic Glor. ad c. *Dudum. v. de ipsa de preb. in 6. Innoc. c. super litteris de traslat. Hostiē. ibi. n. 8. Sāv. Gratia. n. 6. & alij**

Non reddit subreptitiâ omnis veri suppressio, quâvis eo cognita Princeps non concessisset dispensationem: sed et solummodo quando taceatur veritas quâ iura iubent exprimi. Quia voluntas Pontificis præsumitur talis, qualis est intentio iuris l. Ex facto in princip. & ibi Bald. Ergo ubi iuris intentio ad dispensationis valorem non exigit expressionem alicuius veritatis: nec voluntas Pontificis præsumitur esse, vt ea exprimitur. Ita Henr. l. 1. c. 1. n. 6. & c. 3. n. 7. & l. 1. 3. c. 30. n. 2. Petri de Ledel. q. 56. n. vlt. dub. 2. diffise. 1. concl. 2. Ludon. l. op. p. 2. Infr. vbi de ieiunio c. 112. & de marr. c. ult. & p. 1. c. 126. Mag. 1. sum. c. 13. n. 1. & c. 37. 9. concl. 5. n. 6. & in q. Regul. 10. l. 2. q. 46. a. 6. Sanch. l. 8. d. 1. m. 12. & 13. Bafil. l. 8. c. 17. num. 1. Salas de legib. d. 20. f. 13. Hurtad. d. 26. diffise. 4. Coninch d. 3. n. 61.

Quid iudicem vbertim exponam. Taciturnitas qualitatibus, quam iura specialiter exprimi iubent, reddit dispensationem subrepticam, quamuis constet fore vt ea expressa, Pontifex eadem facilitate concessisset. Quia pro forma exigunt iura harum qualitatium expressionem. At forma ad vnguem etiam in minimis est obseruanda lib. 1. & cap. si motu proprio de preben. in 6. vbi deciditur, ex quantumuis modici Beneficij taciturnitate reddit alterius imperituro

Se& II. Dubia De Impedimentis. 291

impetrationem subreptitiam. At aperte constat id modicum Beneficium tacitum non fore impedimento quominus Pontifex conscius eadem facilitate. Idem assero de qualitate, quæ ex Romanæ Curie stylo in rescriptis est exprimenda: quâvis Princeps ea expressa rescriptum similiter concederet. Quia cum Curie stylus ius faciat, *Quam gravi. de crimini. falsi. nec ab eo sit recedendū (vt multis citatis probat Mascard. de probat. concl. 13. 17. n. 11.)* idem de hac qualitate sentiendum est, quod de illa, quam iura exprimi imperat. Profecto quâdo nec ex iure, nec ex Curie stylo constat qualitatem tacitam esse exprimendam, secundum sententiam veram admodum esse reor. Vnde colligo, solius cui æ finalis taciturnitate dispensationem vitari. Quia quando taciturnitas est causa finalis concedendæ dispensationis, ita vt ea non existente minime concederetur: iura expresse iubent eas exprimi qualitates. c. *Posulasti. de rescriptis* expresse deciditur, ex taciturnitate harum qualitatum gratiam vitari.

DVBIVM CLXXXV.

An taciturnitas veri, aut expressio falsi pertinet tantum ad causam impulsivam, reddat subreptitiam dispensationem?

⁷²⁴ *Reddit quidē.* R. Est expressio falsi virtualis: in falsi autem expressione dolus includitur. Porro literæ Apostolicæ habent tacitam conditionem: *si preces veritate nitantur cap. 2. de rescriptis*. Cuius signum est, Pontificem prius narrare suis in literis ea, quæ pars proposuit: & statim subdere: *Si ita est, dispensa*. Sic Angel. v. *Rescriptum*. n. 3. Armil. ibi. n. 2. Tabie. q. 3. n. 4. Navar. sum. c. 2. n. 26. Ludovic. Lopp. p. 1. *Instr. c. 196. Manu q. Regul. 10. 2. q. 46. a. 6. Couar. 4. Decret. part. 2. c. 6. §. 10. num. 14. & alij.*

⁷²⁵ *Non reddit.* Non redditur subreptitia dispensatio, nisi quando causa finalis falsa exprimitur: nimirum quando Pontifex ea falsitate non expressa, gratiam minime concessisset, secus quando concessisset, licet multo maiori difficultate. Quia eandem libertatem exigit donatio, ac gratia à Principe concessa, cum vtraque mera alterius voluntate procedat: imo maiorem postulat donatio, vt potè quæ nullam debiti rationem habet, quam tamen habet aliquo modo dispensatio ex iusta causa cōcessa: sed donatio procedens ex causa falsa simulata impulsiva non est irrita, sed tantum vbi falsitas in causa finali contingit. Ergo dispensatio procedens à causa impulsiva falsa, subreptitia non est. Ita Sanchez. *lib. 8. d. 21. n. 31.* citans multos Sā v. *Gratia*. num. 10. *Cominch d. 3. l. n. 6. Hurtad. d. 26. diff. 4. num. 20. Villalob. tract. 2. diffic. 43. numer. 3. Amicus tom. 4. dub. 6. sect. 8. numer. 114.*

⁷²⁶ *Hic mihi pre-* Cum his opinor. Quia conditio in iis literis posita: *si preces veritate nitantur*, intelligitur in substantialibus, id est, in iis, ex quibus gratia penderet, ita vt alias non concederetur.

Esco. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

DVBIVM CLXXXVI.

An sit subreptitia dispensatio, si semel petita, & a Pontifice denegata, quando postea impetratur prius denegationis mēto a petente non geritur?

⁷²⁷ *Subreptitia* Est subreptitia. Quia si exprimeret petens, denegatam fuisse iam à Pontifice dispensationem illam, fortasse Pontifex inceptis infisteret, & recolens causā ob quam denegavit, nō facile ad concedendum alliceretur. Sic Menoch. *l. 2. de arbitrar. cent. 3. c. 203. n. 6.* alios referens.

⁷²⁸ *Non est sub-* Subreptitia non est. Quia nullo iure, aut ratione probatur, in dispensatione faciendam esse prius denegationis expressā a petente mentionem, Ita Sanchez. *l. 8. d. 22. n. 14. Basil. l. 8. c. 17. n. 3. Suar. l. 6. de leg. c. 22. n. 1. Amicus tom. 5. d. 6. sect. 8. n. 120. Diana p. 8. tr. 3. resol. 54. Leand. tr. 9. d. 24. q. 29.*

⁷²⁹ *Cum hū sentio.* Cum his sentiens, parum aut nihil probabilitatis habere primam partem existimo. Absolute enim tandem impenditur dispensatio, licet fortasse difficilius daretur, si constaret iam semel fuisse denegatam. Porro doctrinam hanc æque veram putarim, siue idem sit superior à quo secundo petitur dispensatio, qui prius negauerat, siue eius prædecessor: siue denegata fuerit à superiori, & secundo petatur ab inferiori ordinariā iurisdictionem habente.

DVBIVM CLXXXVII.

An qui obtinuit dispensationem ad contrahendum cum affine vel consanguinea, sed ea minime usus, postea petat aliam dispensationem ad coniugium cum alia consanguinea, seu affine in eundem tenetur prius dispensationis mentionem gerere, ne secunda dispensatio sit subreptitia?

⁷³⁰ *Tenetur p-* Tenetur quidem. Quia secundam dispensationem concedere, est indulgentia quædam extraordinaria, & parum rationi consentanea: & valde verisimile est, non fuisse Pontificem eam concessurum, sic Suar. *de Legib. l. 6. c. 23. n. 20. Basil. l. 8. c. 17. n. 9.* Qui concedit, non esse subreptiam, casu, quo ille usus esset prima dispensatione: vel ideo usus ea non fuerit, quod aliquod superuenisset impedimentum, quominus ea vti posset.

⁷³¹ *Non tenetur* Minime tenetur, sed valet secunda dispensatio, non facta primæ vlla mentione. Quia cum dispensatio secunda pro diverso sit matrimonio, nullā habet cum prima connexionem. Ita Sanchez *lib. 8. dub. 22. numer. 13. Gutier. de matr. ca. 223. n. 20. Laym. l. 1. tract. 4. c. 32. n. 20. Diana part. 1. tract. 12. resol. 40. Leand. tract. 9. d. 24. q. 30.*

⁷³² *Cum hū opi-* Cum his opinor sciens Suarium citatum opinari, in hoc casu posteriore dispensationem esse subreptitiam, & necessarium esse exprimere priorem, vt vel Pontifex eius renunciationem acceperit, vel illam irritet & vel

B b 2 vel

vel utraque simul validam esse concedat: alioqui enim verissimum esse censet, sine scientia & consensu Pontificis non posse illas duas dispensationes validas simul permānere. Cui respondeo iam non stare simul utramque dispensationem, nam per posterioris impetrationem postulans priori in manu Pontificis virtualiter seu consequenter renunciavit, unde ea amplius uti nequit sed, solum posteriori.

DVBIVM CLXXXVIII.

An gerenda sit necessario mentio copulae ex sola humana fragilitate inter cognatos vel affines habitae, ut valida eis sit dispensatio?

733
Nonnulla re-
colo.

R Ecolo ex *sect. i.* copulam hanc triplici tempore posse interuenire. Primum est antequam Pontifex dispensationem concedat. Secundum post eius concessionem, antequam Ordinarius cognita precum veritate illam expediat. Tertium, post Ordinarii expeditionem. Item posse hanc copulam tripliciter accidere. Primo ex fragilitate humana absque tractatu aliquo matrimonij. Secundo praecedenti matrimonij tractatu, sed absque faciliore dispensationis spe. Tertio in utrovis euentu cum spe facilius impetrandae dispensationis. Quæserim itaque, num in dispensatione matrimonij inter consanguineos, vel affines sit necessario gerenda mentio copulae incestuosae inter eos habitae ex humana fragilitate, & non cum spe faciliore dispensationis, nec cum matrimonij tractatu?

734
Non est ne-
cessario gerenda de copulae
mentio.

Non est necessario gerenda mentio de huiusmodi copula. Quia nec ex natura rei, nec ex iure Ecclesiastico reddit dispensationem difficiliorem. Non ex natura rei, nam potius faciliorem reddit ob feminæ infamiam, ad aliud coniugium ineptitudinem & scandala, quæ inde oriri assolent. Non etiam ex Ecclesiastico iure, nam vetior opinio habet, ex incestu cum consanguineis nullum matrimonij impedimentum consergere. Incestus autem cum affinibus quamvis id impedimentum præstet, est tamen id contraria consuetudine ablatum: nec ulla eget dispensatione. Ergo non est unde dispensatio, tacito incestu sit subreptitia. Sic Nauar. *lib. 4. consil. titul. de consang. consil. 1. & 5. Manu. tom. 1. sum. cap. 22. 8. Vega tom. 2. sum. cap. 34. casu 97. Henric. l. 1. c. 2. nu. 4. 5. & 6. referens multos Hurtad. d. 26. diff. 5. n. 26. Basil. l. 8. c. 17. §. 6. à n. 32. Villalob. to. 1. tr. 14. diff. 27. num. 7. Diana p. 1. tr. 10. resol. 44. Præp. in 3. p. q. 8. de dispens. dnb. 6. num. 61. Perez de matrim. d. 46. sect. 6. Leand. tract. 9. dub. 24. question. 31. & alij.*

735
Necessario ge-
renda est.

Necessario gerenda est de copula huiusmodi mentio, ne dispensatio subreptitia censeatur. Quia taciturnitas veri, quo expresso, non solet Pontifex concedere dispensationem eo modo, quo concessit, sed cum quibusdam moderationibus, reddit eam subreptitiam. At manifesto incestu non solet, Pontifex eodem modo dispensare, sed præcipiens per-

nitentiam contrahentibus imponi, & longe maiori compositione pecuniaria & moderando dispensationem hoc modo, ut superstes eo matrimonio soluto, ad aliud non transeat. Ita Sanch. l. 8. d. 25. nu. 8. multos afferens Coninch d. 3. nu. 8. Laym. l. 1. tr. 4. c. 22. n. 18. Rebel. l. 1. q. 5. sect. 4. n. 24. Ricci. p. 4. de i. §. 108. Garcia de Benefic. tom. 2. p. 8. c. 3. n. 32. Filluc. tr. 10. c. 10. n. 336. Ochagan. tract. 4. de matrim. ques. 11. n. 4. Homob. & Tanner. apud Dianam p. 4. tr. 4. resol. 135. & alij.

Probabilem admodum primam sententiam reor, sed secundam iudico veriore. Non quia is incestus præbeat aliquod matrimonio impedimentum: nam contrarium est verius: sed quia Curia stylus obtinuit, ut incestus hic declaratur. Nec falsa innititur præsumptio, sed eius ratio est, ut timore huius manifestationis faciendæ consanguinei, & affines ab incestuosa copula arceantur. At ea, quæ stylus Curia servat, sunt necessario in dispensatione explicanda. Addo, id declarasse Sacram Cardinalium Congregationem hisce verbis: *Congregatio Concilij Tridentini censuit, dispensationem reddi nullam ex copula præcedente dispensationem, si de ea non fuerit facta mentio in supplicatione.* Copulam vero supervenientem post dispensationem ab Ordinario factam, non impedire matrimonij valorem. Certe quando incestus esset occultus non oportet eius mentionem fieri in relatione pro foro externo proposita Pontifici: sed satis est, petere eius dispensationem Sacra Pœnitentiaria, explicata quoque ibi consanguinitate, vel affinitate publica, super qua aut dispensavit, aut dispensaturus est Pontifex.

DVBIVM CLXXXIX.

An si copula incestuosa habita fuit specialius impetrandæ dispensationis: is animus sit nunc necessario explicandus?

N On est explicandus necessario nunc licet tempore Pij V. necessario aperiendus erat, quod ipse declaravit suam intentionem esse minime dispensandi in hoc casu. Quia nullibi hunc animum declarandum esse statuitur. Nam Tridentinum *sess. 24. c. 5.* solum loquitur, quando is animus cum matrimonio interuenit ad comprimendam multorum audaciam qui ea spe freti inibant, ac consummabant, matrimonium, non obstant impedimento dirimere. Sic Nauar. l. 4. consil. de consang. consil. 5. nu. 5. Henric. l. 1. c. 2. n. 8. Perr. de Ledes. de mar. qu. 56. a. vlt. dnb. 2. diff. 3. post 3. concl. Humada l. 1. tit. 15. part. 2. glof. 10. num. 6. Leand. tract. 9. d. 24. qu. 32.

Is animus necessario nunc exprimendus est, ne sit subreptitia dispensatio. Quia Curia stylus habet, ut literis dispensationis impediti consanguinitatis vel affinitatis, explicata copula, hæc clausula addatur: *Dummodo copula habita non sit spe faciliore dispensationis.* Ita Sanch. l. 8. d. 15. n. 38. Sà v. Dispensatio, n. 10. Gutier. qq. Canon. l. 1. c. 15. n. 15. Ludou. Lop. p. 1. in str. c. 296. Cordo. q. 45. opin. 1. punct. 1. Manu. to. 1. qq. Regul. q. 46. a. 6. Villalob. tr. 14. nu. 10. Cum

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 293

739 Cum his opinor Imo crediderim adeo esse
necessariam huius mentis in copula inita ex-
plicationem, ut etiam si in dispensatione illa
clausula non adderetur: *Dummodo copula habi-*
ta non sit spe facilioris dispensationis. adhuc sup-
plendam esse: unde dispensatio erit subrepticia
non explicata copula hoc animo habita. Nam
stylus Curiae declarat, mentem Pontificis
esse, non dispensare in hoc casu, nisi id ex-
primatur.

DVBIVM XC.

An dum Ordinario Pontifex committit, ut dis-
penet cum aliquibus. Dummodo copula non
interuenit: contrahentes possint initam co-
pulam denegare, dum ab Ordinario interro-
gantur?

740 Non possunt denegare copulam, sed illam
fateri tenentur, sub mortali, etsi non adsit
iuramentum. Quia Iudex iuridice interrogat,
vtpote qui ad examinandam precum verita-
tem id periculum gerit. Unde, haud referata
veritate, non valet dispensatio. Sic Petr. de
Ledesma, de matr. q. 6. a. ult. diff. 3. concl. 3. Ma-
nuel. to. 1. sum. c. 2. §. 8. n. 8. Ioan. de la Cruz sum.
q. 4. de matr. dub. 14. concl. 1.

741 Possunt copulam denegare, quando dispen-
satio conceditur in foro externo, nisi interro-
gentur precedentibus indicibus, aut infamia.
Quia dicta clausula, *Dummodo copula non in-*
teruenit, intelligenda est iuxta naturam dis-
pensationis concessa: non enim necesse est
copulam explicare ex se, sed ratione conditionis
expressae. Ita Sanchez l. 8. d. 2. §. n. 13. Henric. l. 12.
cap. 2. num. 7. Sa. verb. *Dispensatio*, num. 10. Basil.
l. 8. c. 17. Hurtad. quem sequitur Leand. tract. 9.
d. 24. qu. 23.

742 Ego quidem diuersimode iuxta varias sen-
tentias questionem dissoluo. Retenta enim
nostra asserenti, incestum occultum esse expli-
candum in dispensatione, ut valida sit affir-
mandum est, ius esse Iudici de eo interroganti,
& teneri reos fateri, aut non vti dispensatio-
ne, vtpote quae ob non declaratum in ea ince-
stum, est subrepticia. Quia ea interrogatio non
eo tendit, ut illi ponantur, sed ut impediatur
dispensationis subrepticiae usus, & matrimo-
nium irritum. At si haecam opinioni probabi-
licentem, non impediri dispensationis valorem
tacito incestu, vera est secunda sententia, &
asserendum, omni prorsus vacare culpa, nega-
re incestum illum etiam cum iuramento. Quia
id iuramentum est verum, nam eius sensus est:
Non feci incestum, ut substat huic foro exter-
no, in quo Iudex interrogat. Ceterum si esset
alia occulta dispensatio impetrata pro foro
conscientiae circa incestum illum, non tenen-
tur rogati confiteri. Et idem sentio, quando
etsi non sit impetrata pro foro conscientiae
dispensatio, at contrahentes nolunt ea publi-
ca dispensatione uti, donec aliam pro con-
scientiae foro impetrent, quia cessat tunc ra-
tio, ob quam integrum est Iudici de eo incestu
interrogare.

DVBIVM CXCI.

An quando plura adsum impedimenta, necessa-
rium sit, omnia illa in eadem petitione re-
ferre, ut simul dispen-
sentur?

743 Necesse non est, sed sufficit, in diuersis
petitionibus diuersa impedimenta propo-
ni, & valida erit quaelibet illarum quoad im-
pedimentum in ipsa expressum. Vt si qui sint
simul consanguinei, & affines, poterunt
in quodam literis consanguinitatem propo-
nere, tacia affinitate: & in aliis hanc, illa ta-
cita exprimere. Quia nullo iure cauetur, ut in
impetratione vnus impedimenti, mentio de
aliis impedimentis fiat. Et quia valet impetratio
absolutionis ab vna excommunicatione, non
acta mentione de aliis, quibus idemmet illi-
garur. Et quia passim contingit in Curia impe-
trari dispensationem in quodam matrimonij
impedimento, non facta de alio mentione: ac
postea dispensatio super alio impetratur: atque
vtraque ex stylo Curiae valida reputatur. Sic
Nauar. lib. 4. consil. titul. de sponsal. cons. 2. num.
1. Henriquez libr. 12. cap. 3. numer. 8. litter. N.
Sa. verb. *Dispensatio*, num. 16. Petr. de Ledesma,
de matrimon. question. 59. articulo. ultim. dub. 2.
diff. 3. post 3. conclus. Manuel. tom. 1. sum. capite
2. §. 8. num. 5. Vega tom. 2. sum. capite 34. casu 97.
locuti de duplici impedimento, quorum alter-
um dirimat, alterum impediatur matrimonium.
At loquentes de duplici impedimento diri-
menti id docent Nauar. libr. 4. consil. titul. de
consang. cons. 4. n. 1. Henriquez libr. 12. cap. 3.
num. 8. littera N. Manuel, Sa. ubi supra. Et San-
chez citandus, docet, hanc sententiam valde
esse probabilem.

744 Necesse est, in eadem petitione fieri de
cunctis impedimentis mentionem, ne dispen-
satio sit subrepticia. Quia in dispensatione, ne
subreptionis vitio notetur, narranda sunt
omnia, quae iure iubentur exponi. At quodli-
bet impedimentum dirimens iure exprimi im-
petratur. Quod si dicas non exprimi in iure, ut
in eadem dispensatione vtrumque impedimen-
tum declaratur: respondeo, quamuis id non ex-
pressis his verbis in iure contineatur: at eo ip-
so, quod iura praecipunt, omnia impedimenta
Pontifici exprimi, nilque taceri ex iis, quae ad
dispensationem intrinsece conferunt; prae-
cipiunt subinde, omnia impedimenta, in eadem
exprimi petitione. Quia aliquo tacito, verum
esset dicere, taceri veritatem intrinsece confe-
rentem ad dispensationem. Ita Sanchez libr. 8.
dub. 2. §. num. 2. Diana part. 1. tractat. 10. resol. 39.
citans Suarium, Sancta cellum, Laymanum, Gu-
tierrez, & Grassium. Basil. libr. 8. cap. 17. §. 4.
Leand. tract. 9. d. 24. qu. 35. Perez de matrimo-
n. section. 6. num. 4.

Huius mentis sum. Quia alias impedimen-
tum in dispensatione narratum, ut par est, non
exprimeretur; quippe coniunctum cum altero
impedimento tacito, constituitur vinculum
longe strictius, ac difficilius dispensationis,
cap. Ex tuarum, de authoritat. & v. sup. cap. 1.
de tregua, & pace, cap. Pastoralis, de privileg.
Bb 3 Quare

Quare meritò Pontifex vtriusque conscius vinculi hareret, maturius perpendens, nùm eius concessio expediret. An non absurdum videtur admittere, validam esse dispensationem laborantis octo impedimentis dirimentibus, decepto Pontifice petitis ab ipso octo dispensationibus seorsum: quippe Pontifex facillimo negotio eas octo personis concederet, at vni nullo latens impetiret? Certe facilius me sententiæ mei Gasparis Hurtado accommodarim, qui d. 26. diffi. 6. num. 30 cum Agidio Coninch. d. 33. num. 74. & 75. asserit, quando impedimenta sunt adeo diuersæ rationis, & disparata, ut quavis coniungantur, nullam augeat indecentiam alterius ad matrimonium contrahendum: qualia sunt affinitas, & votum: posse separatim dispensationem peti; quando autem sunt eiusdem rationis siue specificæ, ut sunt duo consanguinitates: siue genericæ, ut affinitas, & cognatio: tunc necessarium esse, simul exponi. Quia tunc quodlibet impedimentum sit strictius ex coniunctione cum altero: unde quodlibet difficilius dispensatur, & maiorem causam requirit.

DVBIUM CXCI.

An facienda necessariò sit mentio de multiplicitate eiusdem gradus, vel diuersi in consanguinitate, affinitate, publica honestate, ac spiritali cognatione, ne subreptitia sit dispensatio?

746
Statum qua-
sitionis expo-
no.

Petrus, & Antonia, (verbi gratiâ,) ex parte vtriusque parentis coniuncti in secundo gradu id est, primos hermanos per dos partes: vel ex vno parentis latere sunt coniuncti in secundo gradu, & ex altero in tertio, vel quarto: vel sunt affines duplici titulo, ut quia qui contrahit, rem habuit cum duabus personis consanguineis intra secundum alterius contrahentis gradum; vel duplici titulo cognationem spiritua-lem contraxere, ut si alter alterius duos filios baptizauit, vel ex sacro leuauit fonte, aut in Confirmatione tenuit: vel eundemmet filium suum, aut leuauit è fonte, aut tenuit in confir- matione: vel alter fuit mutuo patrui filij alterius; vel duplici ex parte habent publicæ honestatis impedimentum, quia quis contraxit matrimonium ratum validum cum duplici cognata intra quartum gradum eius, cum qua vult contrahere: vel duo sponsalia valida cum duabus sororibus ex dispensatione Pontificia. Quæserim itaque, an necessariò gerenda sit mentio eiusdem gradus, vel diuersi, cum horum impedimentorum dispensatio petitur, ne sit subreptitia?

747
Non est neces-
sariò facien-
da hæc men-
tio.

Necessarium non est, sed sufficit fieri absolu- tam gradus propinquioris mentionem, non ex- plicata eiusdem vinculi multiplicitate. Verbi grat. satis est dicere: sumus patruels, seu primos hermanos, non exponendo, an via vtriusque pa- rentis, vel an altero consanguinitatis gradu in- ferri de se attingant, & idem dicendum de affi- nitate. Quia vbi vtrique ex vtrouque latere

consanguineus est, vnicum est consanguinita- tis vinculum, nec inde gradus hic augmentum recipit. Nam irregularis eo quod sæpe celebra- uit excommunicatione innodatus, non tenetur in dispensationis impetratione multiplicis ce- lebrationis gerere mentionem. Et rem habens sæpe cum femina ducenda sorore, non tenetur multiplicem copulam narrare. Sic Henriquez libro duodecimo, capite decimo, numero ter- tio, loquens de consanguinitate, & affini- tate. Et loquentes de affinitate docent Petr. de Ledesin. sum. Sacrament. vbi de matrimo- nio, capit. 27. post 6. conclus. difficult. 2. Manuel, tom. 1. sum. car. 11. 238 numer. 1. Vega. tom. 2. sum. capit. 34. casu 98. Atque idem dicent de gradibus publica honestatis, & spiritalis cognationis. Ludouic. de San. Iuan. quest. 7. de matrim. art. 3. dub. 1. & probabilem esse Basil. citandus, af- firmat.

Necessarium est gerere mentionem multipli- citatis eiusdem gradus, vel diuersi in consan- guinitate, affinitate, publica honestate, & co- gnatione spiritali, in omnibus exemplis nume- ro 746. propositis, ne subreptitia sit dispensatio. Quia in odiosis, quale est dispensatio, mixtum sub simplici non comprehenditur. At negari non potest multiplicatas cognationes mixtas esse. Non ergo comprehenduntur in simplici gradus cognationis dispensatione. Profectò si (verbi gratiâ,) consanguinitas ex duplici parte consurgat, tunc non est vnica, ac vnus sangui- nis communicatio, sed est duplex, duplicique sanguinis vere participati à duobus diuersis. Cum ergo ex sanguinis participatione consur- gat consanguinitatis impedimentum, pollulabit inde aut duplex impedimentum, aut saltem du- plicatus intensioris gradus eiusdem impedi- menti. Item quando contrahitur duplex affi- nitas cum eadem femina ex duplici copula habita cum duabus eiusdem consanguineis, tunc non datur simplex eorumdem seminum commixtio, ex qua affinitas sequitur, sed est du- plicata diuersorum numero seminum commix- tio. Similiter in cognatione spiritali, ac publi- cæ honestate multiplicatis, augetur id attinen- tiæ vinculum consurgens ex diuersis omnino causis ratione diuersarum personarum: vel ratione eiusdem personæ ex distincto omnino circa Sacramenta diuersa ministerio. Ergo vtriusque coniunctionis est mentio facienda. Ita Rota in nouis. decis. volum. 3. lib. 1. decis. 117. num. 2. & lib. 1. decis. 70 Molina tom. 1. de iustit. tractat. 2. dub. 191. Sanchez lib. 8. dub. 24. numer. 5. multos citans. Basil. lib. 8. cap. 17. Paragrap. b. 5. numer. 25. Hurtad. dub. 26. dif- ficul. 6. numer. 28. Ochagan. tractat. 4. de matrimo. question. 10. numer. 4. Coninch. d. 33. dub. 6. numer. 81. Villalob. tractat. 14. difficul. 27. numer. 1. Diana part. 8. tractat. 3. resolut. 68. Leand. tractat. 9. d. 24. quest. 37. & alij.

Hoc mihi probabilius. Quia duo calor (exempli gratiâ,) gradus solo numero distincti, quamuis in eodem subiecto producti vnian- tur, & fiant vnus numero calor, ratione vnita- tis subiecti: at multo intensior est multiplicatus ille calor, ac difficilius tollitur. Ergo quamuis duplex ille coniunctionis gradus sit eadem nu- mero coniunctio ex vnitate subiecti, in quo re- pe

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 295

reperitur, erit multo intensior, difficiliorem efficiens dispensationem: unde necessarium exponendus, ne ea subreptitio geratur.

DVBIVM CXCI.

An quando contracturi consanguinei, vel affines distans inaequaliter à stipite, satis sit mentionem remotioris gradus in petitione fieri?

⁷⁵⁰ *Non est satis, remotiorum expone.*
Quartio est, an in dispensationis impetratione super gradibus consanguinitatis, vel affinitatis, quando contracturi distans inaequaliter à stipite, ut si alter distat in secundo, alter vero in tertio: sit necessaria mentio gradus propinquioris, quo alter distat: an potius sit satis remotioris mentio? Non est satis, fieri mentionem gradus remotioris, sed necessarium gerenda est mentio propinquioris gradus, ne subreptitia sit dispensatio. Quia c. *Quod dilectio, de consang.* deciditur, potestatem concessam legato ad dispensandum in certo gradu, non extendi ad eum gradum, quando alter contrahentium in propinquiori à stipite distat. Sic Alexander de Nevo ibi, num. 8. Gambara de auctoritat. legat. lib. 8. tit. de dispensat. legator. circa matrimon. numer. 392. Cucus lib. 5. institut. tit. 12. numer. 252. Molina tom. 1. de iustit. tract. 2. dub. 161. Idque Pius IV. in quodam motu proprio decreuit.

⁷⁵¹ *Est iam ex parte remotiorum.*
 Satis est, mentionem fieri remotioris gradus. Quia is solus impedimentum matrimonio praestat, qui à stipite est remotior. Nam quando duo consanguinei in gradu dispari distant, intelliguntur tantum distare inter se, quantum remotior distat à stipite, cap. *final. de consang.* Ergo sicut gradus remotior trahit ad se, & imbibit proximiorum quantum ad rationem magis distandi à primo stipite: ita eundem imbibet, & ad se trahet, ut solius eius ratio sit habenda in impetranda dispensatione. Denique hoc decreuisse Clementem VI. in quadam Extrav. quae incipit, *Super*, nondum typis excussa, asserit Caldeira consil. 1. num. vnic. ad finem. Sic Praeposit. ad cap. *Quod dilectio*, num. 8. Abbas ibi, ad finem. Corneus consil. 101. numer. 11. volum. 2. Angel. verb. *Matrimonium*, 3. impedim. 6. Sylvest. verb. *Matrimonium*, 8. quest. 6. Tabien. verb. *Impedimentum*, impedim. 3. quest. 3. num. 4. Sotus in 4. dist. 40. quest. vnic. artic. 2. Le-desm. 2. part. 4. quest. 56. art. 4. Tolet. lib. 7. capit. 5. numer. 6. Sa verb. *Matrimonium*, ubi de imped. numer. 4. Canedo sum. ubi de matr. cap. 7. numer. 42.

⁷⁵² *Adhuc respo. hinc.*
 Profecto iam hac difficultate nos, soluens Dubiū, liberauit Pius V. in motu quodam proprio edito anno 1566. die 26. Augusti, incipienti, *Sanctissimus*, ubi rem hanc ad ius commune pristinum reduxit, ac reuocans motum proprium Pij IV. decidit, non esse necessariam gradus propinquioris mentionem, sed sufficere remotioris: obtentis tamen postea literis declaratoriis super propinquiori; nec posse literas prioris subreptione, vel intentionis detectu notari. Docet Sanchez lib. 8. dub. 24

num. 25. citans multos. Henriquez lib. 12. cap. 3. num. 6. Manuel tom. 1. sum. cap. 238. num. 2. Basil. lib. 8. capit. 17. numer. 26. Hurtad. dub. 26. difficult. 6. Ochagau. tract. 4. quest. 4. num. 9. & alij.

DVBIVM CXCI.

An necessarium sit explicare in petitione, num propinquitas graduum sit in linea recta, an in transversa?

Necessarium non est. Quia si ex constitutione Pij V. (quam Dubio proximo memoravi) necessarium non est inaequalitatem explicare, quando gradus propinquior cum remoto concurrat: ergo nec erit necessarium exponere, qualis est, ea propinquitas, vel distantia. Sic Basil. lib. 8. cap. 17. num. 27. Leand. tract. 9. dub. 24. quest. 41. Addit Basil. id omnino tenendum casu, quo Pontifex, aut stylus Curiae contrarium ad valorem dispensationis non exigat.

⁷⁵³ *Non est necessarium.*
 Necessarium est. Quia multo indecentius est consanguineo, vel affini in linea recta matrimonium inire, quam cum consanguineo in linea transversa, & subinde difficilius red-detur dispensatio: ergo necessarium est, id exponi. Ita Sanchez lib. 8. d. 24. num. 14. Bonacin. quest. 3. de imped. punct. 5. num. 5. citans nonnullos Recentiores. Gutierrez de matrimon. cap. 124. num. 6.

⁷⁵⁴ *Est necessarium.*
⁷⁵⁵ *Hic haeret Doctores.*
 Hisce Doctoribus probabilis sententibus haerens, assero, in consanguinitate, affinitate, vel publica honestate necessarium esse, exprimi, num distantia graduum sit in linea recta. Verbi gratia, si vellet quispiam ducere aviam, vel proaviam, neptem, aut proneptem suae propriam, siue uxoris cognitam, aut non cognitam, (supposita opinione dicente eam prohibicionem esse solo iure humano inductam,) aut matrem, filiamve sponsae de futuro: vel è contra fecmina avum, vel proavum proprium aut prioris viri, aut patrem prioris sponsi de futuro: non satis esset exprimere gradum coniunctionis, sed explicandum esset in linea esse recta. Quia parentibus alterius coniugis, vel sponsi de praesenti, vel de futuro fere eadem reverentia debetur, ac propriis. Unde multo indecentius est, (ut fert pars secunda,) ac absurdus, huiusmodi matrimonium, quam ubi distantia gradus est in linea transversa. Id tamen non iudicari necessarium in affinitate ex copula fornicaria exprimere. Quia ex ea copula non oritur notabiliter specialius vinculum, aut notabiliter maior reverentiae obligatio affinitatis ex linea recta, quam ex transversa.

DVBIVM

DVBIVM CXCIV.

An cum dispensatio petitur ad impedimentum publicæ honestatis in primo gradu, necessarium sit, exponere, num ex matrimonio rato, vel ex sponsalibus proveniat?

756 **N**ecessarium non est. Quia ut id affirmetur, nullum firmum adest, aut iure, aut ratione fundamentum. Sic Basil. lib. 8. cap. 17. num. 19.

757 **N**ecessarium est, exprimere, publicam honestatem ortam esse ex matrimonio rato. Quia longe indecentius est, inire coniugium cum sorore sponsæ de presenti, quam cum sponsæ de futuro sorore. Ita Sanch. l. 8. d. 14. nu. 19. Bonac. q. 3. de imped. q. 5. num. 7. Leand. tract. 9. dist. 14. quasi. 43.

758 **C**erte si publica honestas ex matrimonio rato oriatur, non satis esse putarim, mentionem publicæ honestatis facere, quando in gradu primo dispensatio petitur: sed oportere exponere, eam ex matrimonio rato ortam habere. Quia multo vigentius impedimentum ex matrimonio rato, quam ex sponsalibus oritur difficili obnoxium dispensationi. Adde, non vulgare signum esse maioris illius indecentiæ, quod Tridentinum sess. 4. cap. 3. restrinxit impedimentum publicæ honestatis ex sponsalibus ortam, ut primum gradum non excedat: cum tamen publica honestas ex matrimonio rato usque ad quartum extendatur. Verum quando ultra primum gradum peteretur dispensatio in publica honestate, non est opus exprimere unde sit orta. Quia post id Tridentini decretum ex solo matrimonio rato potest oriri.

DVBIVM CXCVI.

An quando impedimenta affinitatis, & publicæ honestatis concurrunt, satis sit mentionem fieri affinitatis, publica honestate silentio superfluo?

759 **Q**uævisquam vult ducere consanguineam intra quartum gradum prioris uxoris à se cognita: habet impedimentum publicæ honestatis ortam ex matrimonio cum consanguinea huius prius inito: & affinitatis ortam, ex illius matrimonij consummatione. Dubitatur, an in dispensatione impetratione, ad ducendam eam fecimam, satis sit affinitatem narrare? Satis est. Quia mentionio affinitatis facta absolute intelligitur de orta ex copula coniugali: eo quod in dubio non debeat præsumi delictum, l. Merita. ff. pro socio. Et quia etiam in odiosis sunt intelligenda verba in potentiori significato cap. penultim. de sentent. excommunic. Vbi deciditur, nomine excommunicationis à Iudice prolata intelligi maiorem. At sub affinitate hac comprehenditur necessarium publicæ honestas: ergo facta absoluta affinitatis mentione, satis exprimitur utrumque impedimentum: ac pro-

inde dispensatio valebit. Sic Henriquez lib. 7. cap. 30. num. 2. Millis in Repert. litter. D. num. 23. Felin. ad cap. Postulasti, num. 13. Ripa respons. 11. de rescript. Hieronym. Paul. in pract. Cancell. tit. 1. Notabilia super dispensat. matrimon. Conar. 4. Decretal. part. 2. cap. 6. & 7. numer. 5. Veracroz part. 1. specul. artic. 44. Et Sanchez hanc sententiam valde probabilem, & tutam, citans alios, appellat libro 8. dubio 24. numero 36.

Satis non est, mentionem de affinitate, tacita publica honestate, fieri. Quia si explicetur affinitas ex copula licita, quamvis ex ea quoque publica confluat honestas: at cum minime ea expressa sit, dispensatio, utpote odiosa, ac stricti iuris ad eam non extendetur. Et à fortiori, si sola affinitas in genere explicetur. Nam cum possit esse ex matrimonio, & sic coniuncta cum publica honestate: & ex fornicatione, & sic absque illa: cum simpliciter expressa est, intelligitur de simplici, & non de mixta cum publica honestate. Quia in materia dispensationis odiosa, stricti iuris verba, quæ possunt intelligi in significato potentiori, & in minori, semper in minori intelliguntur. cap. final. de prebend. cap. cum illis, cap. Quamvis. Ita Dominicus. consil. 33. numer. 8. Ioann. And. in arbo. affinit. Paragraph. Ad arborem affinit. num. 5. & alij.

Ego autem huiusmodi utor distinctione. Si explicetur affinitas ex copula licita proveniens, ut petendo dispensationem ad consanguineam uxoris ducendam, valebit dispensatio, et si publica taceatur honestas. Quia tacite illius sit mentio, utpote quæ in tali affinitate necessarium includitur. Secus erit facta in genere solius affinitatis mentione. Quia tunc nec tacite nec expresse sit publicæ honestatis mentio: cum ea affinitas tam de licita, quæ publicæ honestati coniungitur: quam de illicita, quæ sine illa est, possit intelligi. Et in materia hac odiosa sunt verba in minori significatione accipienda. Adde, dispensationem, si aliquid operari possit, esse strictè intelligendam, ne amplius operetur. Cum ergo ea dispensatio operetur in affinitate, non debet quoque ad publicam honestatem porrigi. Didici ex Thoma Sanchez citato num. 38. citante Abbatem, Alexand. de Neno, Præposit. Brunel. Rosel. Angl. Sylvest. Tabien. & alios. Supplement. Gabriel. in 4. dist. 41. quest. unic. artic. 3. dub. 7. Tolet. lib. 7. cap. 11. num. 6. Henriquez licet obscure lib. 12. cap. 10. num. 3. Navar. lib. 4. consil. tit. de consanguin. consil. 4. numer. 1. Petr. de Ledelm. quest. 56. artic. ultim. dub. 2. dist. 3.

DVBIVM CXCVII.

An valida sit dispensatio, quando erratur in Diocesi eius, cum quo dispensatur?

762 **S**uppono, validam esse dispensationem, quando erratur in nomine eius, cum quo dispensatur. Quia error nominis, quando constat de corpore, non vitiat rescriptum. Quasi ferim autem, num valida sit, quando erratur in Diocesi, cuius erat ille, cui dispensatio impetratur, dum

Seccio II. Dubia De Impedimentis. 297

dum scilicet dicitur, eum esse Diocesis Vallisoletanæ, cum tamen sit Burgenſis, ac proinde commissio facta est officiali Vallisoleitano?

773
Valida est dispensatio.
Valida est. Quia si Ordinarius potest dispensare, quando erratum est in nomine petentis dispensationem: sic etiam poterit dispensare, quando in ipsius Episcopi, siue in Diocesis nomine erratur. Et quidem satis constat, intentionem Pontificis esse, ut petentis Ordinarius hoc in casu dispenseret. Sic Basil. l. 8. c. 17. sine Salas de legib. d. 20. sect. 16. nu. 123. Bonac. de legib. d. 1. q. 2. pun. 4. n. 6. Diana p. 1. tract. 10. resol. 36. & p. 8. tr. 3. resol. 64. Sanctarel. variar. resol. p. 1. q. 6. 1. Amic. 10. 5. d. 6. q. 8. m. 145. Portel. in resp. moralib. 10. 2. casu 49. m. 2. Leand. tr. 9. d. 24. q. 17.

774
Non est valida.
Non est valida, nec potest Officialis Vallisoletanus huiusmodi exequi dispensationem. Quia cum per errorem id factum sit, deficit intentio Pontificis committentis, quæ quid est; committere dispensationem exequendam legitimo impetrantis Ordinario iuxta præscriptum in Tridentino sess. 22. c. 5. Porro in hoc euentu non est error in nomine, qualis, esset, si diceretur Officalem verè Diocesis Petrum vocari, cum Antonius appellaretur: sed erratum est, asserendo, postulantem esse Diocesis Vallisoletanæ, & virtute, petita est commissio Officiali Vallisoleitano, atque illi noluit Pontifex committere: cum concessio fuerit inuoluntaria, utpote ex errore orta. Et quamvis si petita esset vero Ordinario Burgenſi, illi committeretur: at illi nec petita est, nec commissio. Ita Sanch. l. 8. d. 21. nu. 39. Moneta de commut. ultim. volunt. c. 12. concl. 9. m. 106. Villalob. p. 1. tr. 2. diff. 43. m. 10. & 11. Merolo. 2. d. 4. c. 6. nu. 377. Perez de matr. d. 46. sect. 8. m. 18. & 19.

775
Hanc sententiam probabiliorē.
Hanc sententiam probabiliorē esse putarim. Quia error quācumvis culpa vacans non efficit, ut rescriptum extendatur ad casum, qui sub verbis eius non comprehenditur, quā si is petitus esset, literæ similiter concederetur, ut bene docent Innocent. c. Super literis n. 3. de rescriptis. Ioan. Andre. ibi. n. 5. Abbas n. 3. Decius n. 13. alios referens. Et subiiciunt hoc exemplum. Si impetrans narravit in rescripto, Titium sibi obligatum mutuo, petēs, ut cogatur satisfacere & erravit in causa debiti, utpote quod ex alio conſurgit: non poterit eo rescripto iuvari.

DUBIUM CXCVIII.

An inuálida sit dispensatio eo solum quod in ea aliquid taceatur: quod ex Curia Romana stylo est exprimendum?

776
Non est inuálida.
Non est inuálida. Quia est probabile, stylum Curie non sèper esse legem, nec ius facere. Sæpe enim à Curialibus, ignorante Pontifice, introducitur: ergo tunc ius non faciet. Deinde quia hodie fert stylus Curie, ut Gradus propinquior exprimitur: & tamen in hoc casu non facit ius, imo nec potest talis stylus obseruari: aduersatur enim motui proprio Pij V. supra relato. Ergo non sèper stylus Curie facit ius, aut obseruari necessario debet. Sic Basil. l. Esch. & Mend. Theol. Mor. Tom. III. P. II.

8. c. 17. §. 6. n. 33. Villalob. 10. 1. tr. 2. diff. 43. m. 4. & tr. 14. diff. 27. nu. 7. Leand. tractat. 9. d. 24. quest. 48.

777
Inuálida est.
Inuálida est. Quia stylus Curie ius facit. c. Quam graui, de crim. falsi. nec ab eo est recedendum. Ut multis probat Mascard. de probat. concl. 1317. n. 51. Idem igitur dicendum est de hac qualitate, quod de illa, quæ iura exprimi iubet. Ita Sanch. l. 8. d. 2. n. 16. citans Decium Rebof. Menoch. Gutier. Mascard. & Flamin. Laym. l. 5. tr. 4. c. 2. m. 18. Salas de legib. dub. 20. sect. 15. n. 17. Sanctarel. variar. resol. p. 1. q. 50. n. 17. Barbo. in collect. 10. 1. c. 1. tit. 2. c. 11. m. 3. Diana p. 1. tr. 10. resol. 42. dicens, oppositam sententiam esse periculosam. Ipse tamen prudenti planè consilio in eam videtur resol. 44. inclinare. Ochagau tr. 4. q. 9. nu. 6. Bonac. de legib. d. 1. q. 2. pun. 5. n. 1.

778
Hec mihi probabilior pars est.
Probabilem primam puto esse sententiam secundam vero probabiliorē. Nec enim spectandum, an Pontifex expressa aliter qualitate, rescriptum similiter concederet, sed quid iuxta expressam ex Curie stylo decreuit. Nec placet, quod docet P. Hentiq. l. 12. c. 3. n. 7. scilicet, taciturnitatem qualitatē ex stylo Curie exprimendæ non vitare dispensationē in foro conscientie, sed in solo externo iure erat exprimendæ qualitas. Cuius differentie nullam inuenio rationem, cum Doctores æquent utraq; qualitates, & in utroque foro idem omnino seruetur, ubi non est falsa præsumptio, nec lex est penalis. Minus vero placet Zaualla q. 737. d. n. 20. respondens, in casu quodam speciali non obitare stylum Curie, iuxta quem est aliqua qualitas in dispensatione exprimenda. Nam is stylus non imponit necessitatem illius obseruantie extra Curiam Romanam. Non, inquam, placet. Hoc enim solum verum est quoad solemnitates accidentales iudicij: at quoad qualitates exprimendas in dispensatione stylus ille Curie est generalis, & iuxta illum litteræ institutæ, vel gratiæ quocumque mittantur, solent expediri.

DUBIUM CXCVI.

An qui petit dispensationem voti, quod certo scit emisisse, sed in petitione exprimit votum esse dubium, adiiciens tamen aliam veram causam, ob quam absoluit Pontifex dispensare: válida sit dispensatio?

779
Valida est.
Proponit quis de castitatis emissio voto certus, se dubitare, an votum emisit, petitque ad maiorem conscientie tranquillitatem, secum dispensari, addens tamen veram causam, ob quam absoluit Pontifex dispensare, scilicet vehementes carnis stimulos: quæserim, num sit válida dispensatio? Valida est. Quia in precibus certa causa continetur sufficiens ad dispensationem, quiusmodi est graue periculum incontinentie. Certe Pontifex dispenseret, quamvis certitudo voti exprimeretur ob huiusmodi incontinentie periculum: unde proponi votum ut certum

tum, vel ut dubium, accidentale esse videtur intentioni Pontificis, qui ob periculum incontinentiae certum mouetur ad expediendam dispensationem. Sic simili casu locutus. Nauar. l. 1. *Confil. tit. de rescriptis, c. 7. nu. vnic. S. a. Gratia, n. 24. & alij.*

780
Non est valida. Non est valida. Quia in casu proposito est in ipsamet rei substantia, super quam cadere debet dispensatio: atque ita Pontifex non dispensauit in voto certo, sed in voto dubio: ergo non fuit valida dispensatio. Ita Sanchez. l. 8. d. 21. n. 40. & in sum. l. 4. cap. 47. n. 34. Bonac. de legib. d. b. 1. quest. 2. punct. 4. numer. 7. Ochagau. tr. 4. de matr. quest. 9. numer. 1. Leand. tr. 9. d. 24. q. 49. asserens hoc esse certissimum.

Aufloria placitum. Ego autem existimo, non adeo certam hanc esse sententiam, ut contraria hand probabili fundamento nitatur: vnde Sancius, ut hanc doceret, rem attentè considerauit, quasi opus fuisset attentè consideratione, ut se à vi rationis sententiae oppositae expediret. Igitur & ego re attentè considerata, existimo non valere dispensationem. Quia Pontifex (ut fert huius sententiae fundamentum) non dispensauit in voto certo, sed in voto dubio. Sicut non valeret remissio debiti obtemperata, allegata vera paupertate, ac falsa debiti dubitatione. Nam remissio non fuit debiti certi, sed dubij. Profecto priuilegium, & concessio intelliguntur iuxta preces in supplicatione narratas. At in precibus solum votum dubium narratur: ergo super votum dubium dispensatio impenditur.

DVBIUM CC.

An vitiet dispensationem, qui in precibus plures enarrat causas, ex quibus aliqua sunt vera, aliqua falsa?

781
Vitiat dispensationem. Vitiat quidem. Quia cum haec causae pendant ex arbitrio & voluntate solus Pontifex: quamuis alias dispensaret, existentibus una vel duabus ex enarratis causis: at tunc non alias dispensare vult, nisi existentibus veris omnibus enarratis causis. Quod vel ex eo conuincitur, quia expressis pluribus illis causis, solet in literis haec clausula adijci: *Super his te diligenter informes, & si reperiis, quod preces veritate nitantur, (super quo tuam conscientiam oneramus) dispensa.* Vbi pondero verbum *Preces*, quod cum pluralis numeri, omnia narrata comprehendit: vnde si vel vnum falsum sit, nequeunt dici verae. Idem patet ex eo relatio Super quo, quod est collectiuum omnium praecedentium causarum. Sic Gutier. q. Canon. l. 2. c. 13. numer. 108. Corduba sum. q. 45. opin. 2. punct. 1. Rodrig. c. 238. concl. 9. Vega 10. 1. sum. c. 88.

782
Non vitiat. Minimè vitiat dispensationem, casu quo causa qua nititur, & qua sola expressa, assolet Pontifex dispensare, vera existat, Quia cum plura copulatiue narrantur, quae de iure necessaria non sunt, resoluitur copulatiua in disijunctiue. c. tam dudum de prebend. At cum disijunctiue narrantur causae, sufficit, alteram esse veram, ne rescriptum sit subreptitium. Ita

Sanch. l. 8. d. 21. n. 42. Basil. l. 8. c. 47. §. ult. nu. 41. addens id esse verum, etiam si falsis testibus ea causa probetur, dummodo vera sit. Diana p. 8. tr. 3. resol. 65. Martin. de S. Ioseph tr. 40. de matrim. num. 4. Menoch. Parisius, Roman. Millis, Ripa, Felin. Anton. & alij apud apud Sancium ubi supra.

Quoties in rescripto quocumque plures narrantur causae copulatiue, quarum aliqua verae sunt, aliae falsae: spectanda est causa, qua nititur rescriptum, atque ea vera existente, non obstat ceterarum falsitas, quominus vera sit dispensatio, argumento ex S. Si plures insit. de excus. tutor. Et ratio est, quia cum plura copulatiue narrantur, quae de iure non sunt necessaria resoluitur copulatiua illa in disijunctiua, ut traditur c. Cum iam dudum, ut secunda sententia, & docent Abbas, & alij, quos sequitur Mascard. de probationib. concl. 325. nu. 3. At cum disijunctiue narrantur causae, sufficit, alteram esse veram: ne rescriptum subreptitium sit, ut expresse habetur cap. Inter ceteras, de rescript.

DVBIUM CCI.

An impetretur dispensatio allegando fore, ut femina innupta maneat ex dotis defectu: cum tamen non ex defectu dotis, sed quia deformis, aut grandaeva sit, proveniat ab aliis non duci valida sit dispensatio?

Valida non est. Quia in hoc casu unica solummodo causa dispensationis allegatur, nempe timor coelibatus ex dotis defectu. At haec est falsa, ut casus supponit: Ergo & irrita dispensatio. Sic Gutier. quaest. Canon. libro secundo cap. 15. n. 103. & 104. & alij.

Valida est si verificetur, foeminam innuptam remansuram, licet id non ex dotis defectu, sed ex defectu alio, nempe quod sit grandaeva, vel deformis, vel de aliquo crimine infamata, aut ob illud punita, vel filios ex alio matrimonio habeat, &c. Quia id quod mouet Pontificem ad dispensandum est, ne ea foemina maneat innupta. Ego si verificetur, foeminam eam innuptam fore, parum refert, quod id illi ex alio defectu haud detecto Pontifici proveniat. Ita Sanchez libro octauo dub. 19. numer. 29. Leander tractatu nono dub. 24. quaestione quinquagesima secunda Diana part. 10. tractat. 11. resol. 42. citans Martinum de S. Ioseph.

Cum his opinor, iudicans dotis defectum proculdubio etiam verificari. Quia dos nec dicitur sufficiens, absolute, sed respectiue. Vnde mulier illa quo plura habet vitia, eo ampliori indiget dote, qua vitia compensentur, & sic viro nubat aequali: quamuis iis vitiis exclusis, posset cum minori dote commode nubere. Addo, re vera Pontificis mentem eo tendere

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 299

tendere, ne hæc fœmina innupta remaneat. Scio, Sancium libr. 4. summ. cap. 47. num. 7. primæ sententiæ adhæsisse. Vnde colligo satis esse probabilem, sed secundam crediderim esse probabiliorem.

DVBIVM CCII.

An quando dispensatio voti castitatis, aut Religionis, non explicat esse ad vnum, aut plura matrimonia: possit ad plura extendi?

⁷⁸⁷ *Si non sit*
Certe cum dispensatio voti castitatis, vel Religionis ad matrimonium ineundum sit hæc verbis: *Dispensa ad hoc, ut matrimonium tunc contrahere possit, vel ad hoc tantum, ut tunc matrimonium possit contrahere, vel Hac vice dispensa, per primum actum suum vim non amittit.* Quia quando limitatur, aut restringitur ad vnicum matrimonium, id apertè solet fieri verbis, sub huiusmodi clausula: *Ita quod si viro, cui coniungitur, suæ eruerit, vna postea celebret, & in castitate, utpote eodem voto obligata.* Quæserim vero, an quando dispensatio voti castitatis, vel Religionis non explicat esse ad vnum, aut ad plura matrimonia, possit ad plura extendi?

⁷⁸⁸ *Ad plura non*
Ad plura extendi minime potest. Quia cap. 1. §. *Ille vero, de filiis Presbyter. in 6. deciditur, illegitimum, cum quo dispensatur ad beneficium, non posse nisi vnicum obtinere.* Et redditur ibi ratio, eo quod dispensatio sit stricti iuris. Et quia l. *Bones, §. hoc sermone, ff. de verb. signific. præscribitur, sermonem simpliciter prolatum de prima vice intelligi, & sic nuptias de primis.* Sic Henriquez libr. 1. cap. 3. num. 7. litter. V. ubi ait, dispensationem, ut professus ducat uxorem, de prima vice intelligi. Ochagan. tract. 4. de matrimonio, qu. 13. num. 9. fatuus: Cum dispensatio non explicat, an ad plura matrimonia, vel ad vnicum tantum se extendat, siue sit absoluta, & sine limitatione concessa, atque in totum alicuius voti impedientis matrimonium: siue sit partialis, ut cum in ea conceditur facultas tantum ad matrimonium celebrandum, non obstante voto: si tamen dispensatio prædicti voti petatur à Pontifice cum expressione finis intenti ineundi matrimonium: solum censetur prodesse ad hoc, ut vnicum tantum matrimonium licite possit celebrari. Hoc tamen solum est verum, quando dispensatio petitur ad finem matrimonij. Vnde si petitur absolute, & sine fine matrimonij, omnino censetur, votum auferri, ac proinde licebit, sæpius contra præmissa in voto, matrimonium celebrare. Hactenus ille.

⁷⁸⁹ *Ad plura non*
Ad plura omnino potest extendi: vnde qui emisit votum castitatis, Religionis, aut non nubendi, & postea dispensationem contrahendi matrimonium obtinuit, licite poterit non tantum semel, sed sæpius inire coniugium. Quia dispensatio absoluta voti, est voti relaxatione relaxato voto, non est quod impediat ad vteriores nuptias transitum, solutis prioribus: ergo. Ita Sanchez libr. 8. dub. 3. numer. 8. citans Sunicam, & Angles. Basil. libr. 8. cap. 20. Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

§. unic. numer. 11. & 13. Et Diana part. 5. tract. 14. re. solut. 30. docet utramque sententiam esse probabilem.

Certe si dispensatio sit absoluta, ac totalis in voto castitatis, Religionis, aut non nubendi: Quia quando Pontificis mens est restringere ad prius matrimonium, id expressè in literis cauetur. Hoc limito, nisi causa dispensationis omnino cessarit: tunc enim non licebit, ad alias transire nuptias, sed prioris voti obligatio recurret. Non quia censeam, dispensationem restrictam esse ad vnicum actum: sed quia omnis dispensatio intelligitur concessa dependenter ad suæ causæ finalis durationem, quoad actus non consummatos diuisibiles. Cum ergo posterius matrimonium sit diuisibile à priori, & nondum sit initum, cessabit dispensatio quoad illud, causa eius cessante. Quod de voto Religionis limitari, si res permaneant in eodem statu. Nam si vouens iam esset senior, vel alias Religioni ineptus, vel sobolem educandam haberet, credo, mentem dispensantis esse, ut in hoc euentu ad votum minime teneatur. Verum quando dispensatio esset partialis quoad actum, ut in voto castitatis, aut Religionis ad contrahendum matrimonium: fateor magna probabilitate non carere, eam dispensationem primo actu extinguì. At probabilius reputo, non extingui, sed licere, ad alia transire coniugia, permanente eadem dispensationis causa. Quia ea restrictio tantum videtur excludere, ne voto castitatis ligatus à sacrilegio excusetur, fornicando: & ne vouens Religionem, possit, non inito matrimonio, in sæculo manere. Non autem videtur excludere transitum ad alias nuptias, prioribus solutis. Quando enim id intenditur, expressis verbis, dictatur. Et quia cum absoluta sit dispensatio in ordine ad matrimonium ineundum, tollit absolute vinculum matrimonio obstant. Nil igitur transitum ad ad aliud impedit.

DVBIVM CCIII.

An necessarium sit, ut quando impetrans mittit Romam, ad dispensationem obtinendam, causæ verificentur, ut valida existat?

⁷⁹¹ *Quæstio*
Quadruplex tempus est, in quo dubitari possumus, an causæ in precibus narratæ verificari debeant. Primum est, quando impetrans Romam misit. Secundum est, quando Pontifex, vel penitentiarius literas concedit committens Ordinario, vel Confessori, ut dispense. Tertium, quando Ordinarius, vel Confessor dispensat. Quartum, quando dispensatione vtendum est. Circa primum ergo quæserim, num necessarium sit, ut quando impetrans Romam mittit ad impetrandam dispensationem causæ veræ sint?

⁷⁹² *Necessarius*
Necessarium est. Quia cum causa dolosè sit allegata, ac animo Pontificis decipiendi, nec

nec dolus alicui debeat suffragari: videtur contra mentem eius impetrata, utpote qui conscius doli, nullatenus concederet: quamvis sciret veram esse futuram tunc causa dispensationem ipse, aut pœnitentiarius Ordinarius, aut Confessor committit. Sic aliqui apud Sanchez citandum.

793
Non est nec
cessarium.

Necessarium non est. Quia verba illa dispensationis: *Si preces veritate nitantur*. Sufficienter verificantur, si causæ narratæ, tempore quo Pontifex immittit, aut concedit dispensationem subsistant. Ita Sanchez libr. 8. dub. 30. num. 2. Hurtad. dub. 26. difficult. 3. num. 14. Basil. lib. 8. cap. 20. Diana part. 8. tractat. 4. resolut. 77. Trullench. libr. 7. cap. 10. dub. 6. numer. 2. Palaus tom. 1. tractat. 3. de privilegiis. dub. 4. punct. 15. Leand. tractat. 9. dub. 24. question. 55.

794
Hoc certum
esse puto.

Hoc certum existimo. Quia clausula illa, *Si preces veritate nitantur*, veritatem precum postulat, ne dispensatio à rectitudine deficiens, dissipatio sit. Ad quod nil refert, an causa tempore præcedenti fuerit vera, necne: sed an tunc vera sit. Nec obstat, Pontificem doli conscius non concessurum. Quia taciturnitas veri, vel falsi extrinseci expressio non conferentis ad dispensationis substantiam, illam non vitiat, quamvis Princeps veritate cognita, non dispensaret.

DVBIVM CCIV.

An cause dispensationis debeant esse necessario vera, tempore, quo Pontifex, vel Pœnitentiarius committit Ordinarius, vel Confessori dispensandi commissionem?

795
Statum quaestio-
nis suppono.

Secundum tempus esse dixi num. 791. cum Pontifex, vel Pœnitentiarius committit Ordinarius, vel Confessori dispensationem cum clausula illa, *Si preces veritate nitantur*. Atque de hoc tempore quaesierim, num opus sit preces tunc esse veras, an sufficiat veras fuisse tempore precedenti, quo missum est Romam pro dispensatione impetranda: vel tempore subsequenti, quo Ordinarius, vel Confessor est dispensaturus?

796
Non debent
tunc necessa-
rio esse veræ.

Non debent esse necessario veræ hæ causæ tempore, quo Pontifex, vel Confessarius committit Ordinarius, vel Confessori dispensationem, sed sufficit earum veritas priori, aut posteriori eo tempore. Quia illius clausulæ, *Si preces veritate nitantur*, is videtur sensus, si preces veræ sint, quatenus fuerunt Pontifici propositæ. At hoc modo veræ sunt: nam tempore, quo positæ fuerunt, erant veræ: Præterea cum Pontifex veritatem precum non examinet, nec dispenset: sed utrumque Ordinarius, vel Confessori committatur: sufficit veritas causæ tempore quo hi dispensant. Certe veritas causæ exigitur, ut dispensatio licite concedatur. Ergo tunc eam adesse sufficit, cum sit dispensatio. Sic Nicolaus Garcia de Benefic. p. 6. cap. 2. num. 263.

797
Necessario
tunc veræ esse
debent.

Hæ causæ debent necessario esse veræ tempore concessionis Pontificis, vel Pœnitentiaris. Unde subrepticia erit dispensatio, si tunc

veræ non sint, quamvis tempore præcedenti fuerint, vel tempore subsequenti veræ existant. Quia cap. Quia circa, de consanguinitate, falsam fuisse causam allegatam ad dispensationem matrimonialem, nimirum habitam fuisse prelem. Et ratio redditur: Cum tamen ante dispensationem obtentam viam fuerat uniuersa carnis ingressa unica filia, quam habebat. Ergo non sufficit tempore præcedenti causam fuisse veram. Et quia cap. Si eo tempore, de rescriptis in 6. deciditur, ei, cui providere mandatur de Beneficio curato, non posse id consequi, si tempore Date legitimæ non sit ætatis, quamvis tempore collationis eam sit ætatem nactus: & reddit hanc textus rationem: Cum tempore Date non esses idoneus. Vbi Gloss. verb. Cum tempore, ait, tempus Date inspicendum. Ratio est, quia Pontifex ipse, vel Pœnitentiarius est, qui re vera dispensationem concedit: & solum executionem Ordinarius, vel Confessarius remittit, præmissis veritatis precum examine. Ne ergo illi sint iniqui dissipatores, oportet, tunc veram esse causam. Ita Sanchez libr. 8. dub. 30. numer. 3. Hostiens. cap. Quia circa, verb. Ingressa. Ioan. Andr. ibi, num. 3. Anton num. 3. notab. 3. Abbas num. 4. Alexand. de Nevo, num. 4. Præposit. n. 1. num. 1. notab. 3. Rebuff. tom. 2. constit. tit. de rescriptis. num. 56. in præfat. Cordu sum. 9. 43. opin. 2. punct. 1. Petr. de Ledesma, sum. ubi de matr. c. 17. post 7. concl. diff. c. 4. Manu. tom. 1. sum. cap. 238. num. ultim. Vega. tom. 1. sum. c. 88. casu 4. Filliuc. to. 1. tr. 10. p. 2. c. 10. n. 350. Villalob. tom. 1. tr. 14. diff. 18. n. 2. & 3. Diana, Basil. & Hurtad. quos refert, ac sequitur Leand. tr. 9. d. 24. q. 16.

Longe probabiliorem hanc iudico sententiam. Quia sensus eius clausulæ, *Si preces veritate nitantur*, is videtur esse: Si preces mihi propositæ veræ sunt, At non dicuntur veræ propositæ, si vel tempore præcedenti, verè fuerint, vel subsequenti verificantur, si quando Papæ, vel Pœnitentiaris proponuntur, non sunt veræ.

798
Hæc longè
probabilius
existimo.

DVBIVM CCV.

An causa dispensationis debeant necessario subsistere, quando post Pontificis, vel Pœnitentiaris expeditionem, Ordinarius, aut Confessor eam exequitur?

Circa tertium tempus, de quo numer. 791. quæstio voluitur, an si causa fuit vera tempore, quo Pontifex, vel Pœnitentiarius Romæ dispensationem concessit, at postea eius veritas cessat tempore, quo Ordinarius, aut Confessor dispensaturus est, ea evanescat ob causæ cessationem? Verbi gratia. Antonia allegavit dotis competentis defectum, ut secum dispenseretur, ut nubat propinquo, verè tunc, & quando Pontifex gratiam concessit, pauper erat: at antequam Ordinarius dispensationem exequatur, comparavit sufficientem dotem: dubitatur, an huius dispensationis valor cesset, eo quod eius causa cessarit?

Non cessat, satis enim est, fuisse veram causam tempore, quo Romæ dispensatio fuit impetrata. Quia cap. Quia circa, de consanguinitate, subfiliis

Non debet
necesse
ponderari

Secl. II. Dubia De Impedimentis. 301

ponderat textus, dispensationem, in qua proles habita allegata est, fuisse subrepticam, quia tempore impetrationis cessarat causa mortua iam prole. Quasi contrarium sentiat textus, si tempore impetrationis soboles extitisset, quamvis comprobationis tempore mortua esset. Sic Rebus. 10. 2. *concl. tr. de rescript. in pref. n. 56.* Malcard de *probat. concl. 112 §. nu. 22.* Sa v. *Gratian. 6. & alij.*

⁸⁰⁰
Dispositio subrepticia non est necessaria.
Cessat omnino, nec sufficit, veram fuisse causam tempore, quo Pontifex dispensationem expedit, si eius veritas non existat tempore quo Ordinarius, vel confessor eam exequantur. Quia verè & in rigore ordinarius, vel confessor est qui dispensat Pontificis, aut Pœnitentiarj ex nomine. Quod constat tum ex verbis indulti: *si preces veritate nitantur, cum illis dispenses.* Tum etiam, quia si ante hanc dispensationis expeditionem matrimonium contraheretur, nullum erat: Ergo signum est, non esse ante dispensatum. Ergo si dispensatur tunc, adesse tunc debet dispensationis causa. Ita Sanch. l. 8. d. 30. n. 12. citans Mando. 5. Gallego. Navar. Couar. Manuelem, & alios. Garcia de Benef. v. 6. c. 2. d. n. 2. c. Trul. l. 7. c. 10. d. 6. n. 4. Diana p. 8. tr. 1. resol. 24. & 77. Palaus 10. i. tr. 1. de prinil. d. 4. pun. 1. n. 2. Præposit. q. 8. de dispens. matrim. dub. 4. n. 35.

⁸⁰¹
Dispositio mihi non est necessaria.
Porro primam sententiam, licet sua probabilitate nitatur, mihi omnino faveo displicere. Quia omnes fere Doctores concordant, dispensationem, dum est in fieri, ac nondum consummata, cessare cessante omnino causa finali. At id mandatum factum per Pontificem Ordinario, vel per Pœnitentiarium Confessori, ut dispensent, si preces veritate nitantur non habet vim verè ac consummatæ dispensationis, donec ordinarius, vel Confessarius dispense sent. Quare dicendum est, exigi ad dispensationis valorem, ut causa in eius literis narrata verificetur & tempore quo Pontifici, vel Pœnitentiario proponitur, & tempore, quo Ordinarius, vel confessor, quibus commissa est, examinata precum veritate, dispensationem exequantur. Quare si causæ veritas tunc cesserit, evanescit dispensatio, utpote cuius causa finalis cessarit, dum erat in fieri, & nondum consummata dispensationis executio.

DVBIVM CCVI.

An necessarium sit ut perseveres dispensationis causa eo tempore, quo executioni mandatur nempe cum ipsum matrimonium initur?

⁸⁰²
Dispositio subrepticia non est necessaria.
D. Enique circa quartum tempus, de quo n. 791. do quæstioni, an si cesserit causa finalis dispensationis, postquam iam Ordinarius vel Confessor dispensarunt ex commissione Pontificis, vel Pœnitentiarj, & sic omnino perfecta & consummata est in se dispensatio,

nondum tamen sortita est suum effectum nam matrimonium non est contractum: valida sit huiusmodi dispensatio?

Valida quidem est, nec necessario debet tunc dispensationis causa existere. Quia cessante causa, non cessat effectus consummatus, ac perfectus: secus quando nondum consummatus est: ut multis citatis probant Tiraquel. tr. *Cessante causa, tota limit. 12.* & Menoch. de *presumptione, 189. n. 197.* At effectus totalis dispensationis est ipsa legis relaxatio, quæ fit per illam. Cum ergo hæc consummata sit dispensatione semel iam facta, nil obest in posterum causæ cessatio. Sic Palaus tom. 1. tr. 3. de prinil. d. 4. pun. 15. d. nu. 6. Suar. de legib. l. 8. c. 30. a. nu. 12. Salas d. 10. scilicet 6. à nu. 67. Gutier. qq. Canon. l. 1. c. 15. n. 22. Basili. l. 8. c. 20. Præposit. q. 8. de matr. dispensat. dub. 4. n. 35. Diana p. 8. tr. 3. resol. 77. alferens satis esse probabilem hanc sententiam, & in praxi tutam. Granad. 2. 2. controu. v. 7. tr. 3. p. 2. d. 17. scilicet 4. num. 36. & alij apud Sanch. citandum.

Cessat tunc valor dispensationis, necessariū enim est, ut in ipso matrimonij contractu perseveret. Quia ex c. Generaliter i. 6. q. 1. c. Tue, de cler. non resid. & c. Abbate, de verbor. signif. constat, reuocari gratiam & privilegium, cessante causa. Et quia facilius tollitur privilegium, seu ius extraordinarium, ac speciale, quale est dispensatio, quam ius commune l. *Eius militis §. 1.* At ius commune cessat cessante causâ eius finali: ut apud omnes compertum est. Ergo à fortiori ius speciale. Certe lex generalis indulgens privilegium aliquod cessat, cessante eius causa finali: quia vniuersale est axioma, legem ex suæ rationis cessatione cessare. Ergo multo maiori iure privilegium & dispensatio priuata cessabunt. Quis enim dubitet, maiori firmitate gaudere privilegium omnibus per legem indultum, quæ tanta consulatione prævia solet indici, quam indultum speciale personæ, quod passim assolet impertiri? Ita Sanch. l. 8. d. 30. n. 24. citans multos. Bonac. to. 1. d. 1. q. 1. punil. 10. Villalob. to. 1. tr. 14. diffie. 28. num. 4. Hurtad. d. 26. diffie. 3. num. 14. Coninch dub. 31. nu. 94. Trul. libr. 7. capit. 10. dub. 6. disto 4.

Hanc sententiam probabiliorē esse reor, (licet non parum in contrariam inclinabar.) Quia actus non operantur ultra agentium intentionem, c. *Quemadmodum, de iureiuran.* At in omni dispensatione subintelligitur conditio: *Dummodo causa permaneat*: alias iniquus esset dispensans, si vellet suam dispensationem ad eū casum extendi, quo causa prorsus cessat. Ergo cessante causa cessabit. Equidem credendum non est, velle dispensantē delinquere, intendendo, ut dispensatio vim habeat eo in casu, in quo aut irrita esset, aut illicita. Hec quidem, quæ ad praxim pertinere iudicavi, ex ingenti huius materiæ mole elegi, reliqua, quæ magis ad theoreticam spectant, apud Scholasticos Doctores haud difficile inuenies. Iam ad Præcepta Decalogi euoluenda me accingam,

TRIVM VOLVMINVM DE SACRAMENTIS
AD DEIPARAM EPILOGVS.

¶ VARENS ô Virgo beatissima, vndenam hoc opus meum de Sacramentis tibi non solum ex Auctoris tui mancipij agnato obsequio, sed ex ipsius tractatus materia deberetur: ad memoriam accurrit, te à D. Hieronymo *Officinam* appellari *Sacramentorum*, in qua Sacramentum illud admirandum Incarnationis fuit operatum. Et quidem quis non videat, tantam affinitatem inter Mariam, & Sacramenta omnia intercedere, vt ea officinam suam sapere videantur Sacramenta conferunt gratiam? Maria sic auctore Germano; Nulli, ait, *conferuntur gratia nisi per te ô Virgo Sanctissima*. Omnia Sacramenta gratiam impertiunt in ordine ad speciales effectus: Baptismus gratiam confert, vt animam ab originali lue emundet Confirmatio dat gratiam animæ in fide corroboratricem, Eucharistia reficiuntur, accrescunt fideles, & à crimine præseruantur, Extrema Vnctio gratiam sanitatis importat venialium piaculorum expultricem. Matrimonium pacem inter vxoratos infert. Ordo denique gratiam impertit, vt in Sacramentorum administratione debita cum reuerentia nos geramus. At Deiparens has omnes gratias nobis vna elargitur, vt ditissimam Sacramentorum Officinam decet. Addiderim non solum è Sacerrima hac Officina cuncta Sacramenta produisse vt è pelago flumina; sed ad eandem placido planè illapsu fuisse reuerfa. Maria enim experta est ineffabilem huius sui fructus gratiam ex ferè omnium Sacramentorum receptione, vt amplius Officina ex eorum officio ditaretur. Baptismi enim aquis tincta fuit, per quam aditus ei ad reliqua Sacramenta pateret, & tanquam omnium fidelium ductrix vexillum tolleret, sub quo illi conficerentur, & vt immaculata Filium immaculatum, & tamen Sacra vnda tinctum sibi proponeret imitandum, fante D. Ildephonso: *Christi vestigia in omnibus Virgo Deipara afflicta fuit*. Confirmationis Sacramentum ipsa suscepit non eis ritibus ac caeremoniis, quibus modo Ecclesia vitur: nec ea ratione, qua Christus D. id Sacramentum instituit cum signo illo sensibili: sed immediate à Deo recepit Pentecostes die cum Spiritus Sanctus in illam, & in reliquos descendit Apostolos, tunc indelebili Confirmationis caractere insignita est, & exuberanti Spiritus Sancti gratia roborata, qui sunt huiusce Sacramenti effectus, suscepisse vero Extremæ Vnctionis Sacramentum admodum reor probabile ex Alberto Mag. Canisio, & Suario. Potuit enim eius affici fructibus, nō vt peccata deleantur, quæ nulla in ipsa fuerunt: neque vt morbum propulsaret, ab intrinseco, siue ab inordinato aliquo humore prædominante consurgentem, quo nunquam fuit afflicta: neque vt humani generis abigeret hostes, ipsi enim semper ab illa procul abfuere, sed vt nouos sibi gratiæ auctus cumlaret, & vt reliquis fidelibus conformaretur, hominibusque humilitatis & obedientiæ documenta præberet. Scio Albertum Mag. asseruisse Deiparam veram habuisse Pœnitentiam hac ductus ratione: *Non obitat quod Virgo non habuerit peccatum: quia vt dicit B. Gregor. B. carum mentium est culpam ibi agnoscere, ubi culpa non est*. At certum mihi pœnitentiam non habuisse, quæ non habuit de quo pœniteret, præterea si Ordinis capax non erat Sacerdotij quodammodo munus gessit, fante Gersone: *Maria etsi non fuit insignita caractere Sacerdotalis: officij nihilominus nunc, & antea, & postea fuit in Regulare Sacerdotium præ conforibus suis inuncta non quidem ad consecrandum, sed ad offerendum hanc hostiam puram, plenam, & perfectam in altari cordis sui*. Eucharistiam enim quotidie Sacerdotali more suscepit, vt Doctoribus placet. Licet autem Sacramento Matrimonij B. iosepho non fuit alligata, quia nondum Christus D. coniugium ad Sacramentum eleuarat: Coniugium tamen Virginis coniugatis Christicolis vere fuit coniugalis pacis puritatisque documentum. Cedant igitur in tui obsequium ô Domina mei hi tractatus, quos cupierim Filij tui cedere in gloriam.

*Laus Deo op. max. Deiparæ Domine, Iosepho, & Antonio patronis
Ignatio Parenti?*

INDEX